«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ε΄

Πρακτικά Συνεδριάσεων

Φάκελοι 13-15

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κώστας Αθανασίου, πρόεδρος
Αντώνης Βγόντζας
Έλλη Δρούλια
Παναγιώτης Ηλιόπουλος
Λεωνίδας Καλλιβρετάκης
Ηλίας Νικολακόπουλος
Γιώργος Σαββαΐδης
Τάσος Σακελλαρόπουλος
Βάσω Τσακανίκα
Μάγδα Φυτιλή

Ομάδα Εργασίας: Όλια Ησαΐα
Άρης Σωτηρόπουλος

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Βασιλική Αναστασιάδου
(έως 28.2.2018)
Σωκράτης Σωκράτους
(από 1.3.2018)
Ελένη Ηλιάδη
Ανδρέας Χειμωνίδης
Ανδρέας Νεοφύτου
Φλώρα Φλουρέντζου
Συλβάνα Βανέζου
Πέτρος Παπαπολυβίου
Δημήτρης Ταλιαδώρος
Μιχάλης Μιχαήλ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Βάσω Τσακανίκα

Γενική Επιμέλεια: Έλλη Δρούλια

Επιμέλεια: Όλια Ησαΐα
Άρης Σωτηρόπουλος

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζάς

Εκτύπωση: ΚΕΘΕΑ, ΣΧΗΜΑ + ΧΡΩΜΑ

ISBN (set): 978-960-560-158-4
ISBN (τόμ. Ε΄): 978-960-560-164-5
ISBN (τόμ. Ε΄ σκληρόδετο):
978-960-560-167-6

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Ελένη Ηλιάδη

Επιμέλεια: Φλώρα Φλουρέντζου
Συλβάνα Βανέζου

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπαπολυβίου

Ψηφιοποίηση υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης
Στέλλα Διομήδους

ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. Ε΄): 978-9963-39-070-0
ISBN (τόμ. Ε΄ σκληρόδετο):
978-9963-39-071-7

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Ε΄

Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
9 έως 16 Σεπτεμβρίου 1986

Φάκελοι 13-15

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η δημοσιοποίηση του υλικού του Φακέλου της Κύπρου, ικανοποιώντας το καθολικό διαχρονικά αίτημα των πολιτών της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και του πολιτικού κόσμου των δύο χωρών για άμεση και ανεμπόδιστη πρόσβαση στην ιστορική αλήθεια, λύνει μια πολιτική και ηθική εκκρεμότητα που αφορά τα όσα, τραγικά, διαδραματίστηκαν στην Κύπρο το 1974, το χουντικό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, που προκάλεσε μια νέα βαρύτατη εθνική καταστροφή, της οποίας τις οδυνηρές συνέπειες η Κύπρος συνεχίζει μέχρι και σήμερα να υφίσταται.

Το ογκωδέστατο υλικό, του οποίου η δημοσίευση θα υλοποιηθεί σταδιακά με την ολοκλήρωση της έκδοσης πολύτομου έργου, διαλαμβάνει τα πρακτικά των συνεδριάσεων της Εξεταστικής Επιτροπής για τον Φάκελο της Κύπρου της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε από τον Φεβρουάριο του 1986 έως τον Μάρτιο του 1988. Η Επιτροπή εξέτασε, με κλητεύσεις και μαρτυρικές καταθέσεις, όλους όσοι ενεπλάκησαν έμμεσα ή συμμετείχαν άμεσα στο καταστροφικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ και όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Η Επιτροπή, ως γνωστόν, δεν κατέληξε σε κοινό πόρισμα και, ως εκ τούτου, τόσο το πόρισμα της πλειοψηφίας όσο και οι επιμέρους απόψεις της μείζονος και ελάσσονος αντιπολίτευσης, καθώς και ανεξάρτητων βουλευτών κατατέθηκαν στην ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων την 31η Οκτωβρίου 1988 χωρίς να συζητηθούν και να ψηφιστούν.

Τριάντα περίπου χρόνια αργότερα και σαράντα τρία μετά την τραγωδία του 1974, η Βουλή των Ελλήνων σε συνεδρίασή της, στις 11 Ιουλίου 2017, αποφάσισε ομόφωνα όπως το υλικό του Φακέλου της Κύπρου παραδοθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας και από κοινού δημοσιοποιηθεί. Η παράδοσή του έγινε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων, στις 14 Ιουλίου 2017, στη Λευκωσία.

Οι εμμάρτυρες καταθέσεις που περιλαμβάνει ο Φάκελος της Κύπρου συγκροτήθηκαν μετά από μακρά σειρά ερωτήσεων, τις οποίες υπέβαλαν ο πρόεδρος και τα εκάστοτε μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής με βάση την κατά την περίοδο των γεγονότων ή και προγενέστερα ιδιότητα, τη θέση, τον ρόλο και τη δράση του κάθε εξεταζόμενου μάρτυρα. Οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφηκαν αποτελούν προφανώς αυστηρά προσωπικές απόψεις του καθενός, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που ενδεχομένως αυθαίρετα, λανθασμένα ή ίσως και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες, ή και ακόμη, προκειμένου για ανθρώπους που αποδεδειγμένα φέρουν το κύριο βάρος του εθνικού άγους του 1974, αποτελούν εμφανέστατη προσπάθεια να αποσείσουν μέρος από τις ασήκωτες ιστορικές τους ευθύνες. Οι μαρτυρίες εξάλλου καταγράφηκαν,

αφού μεσολάβησαν δώδεκα και πλέον χρόνια από την τραγωδία του 1974 και πολλοί από τους μάρτυρες είχαν έννομο συμφέρον στην όλη διαδικασία λόγω της προσωπικής τους εμπλοκής. Πρόκειται για ένα υλικό που δεν τέθηκε ποτέ στη βάσανο της τελικής απόδοσης ευθυνών. Ωστόσο, όσο και να ελέγχονται πολλές καταθέσεις ως μη αξιόπιστες ή να χαρακτηρίζονται από την προσπάθεια απόκρυψης στοιχείων ή την κραυγαλέα απόπειρα δικαιολόγησης πράξεων και στάσεων, αποδίδουν με τρόπο απολύτως ουσιαστικό τις ολέθριες συνέπειες που είχαν οι παρεμβάσεις και επεμβάσεις του καθεστώτος της επτάχρονης στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδας στα εσωτερικά της Κυπριακής Δημοκρατίας, που υπονόμευσαν πολλαπλά τις σχέσεις των δύο κρατών και αποσάθρωσαν εκ των έσω την αμυντική ικανότητα της Κύπρου. Καταδεικνύουν επίσης την καταστροφή που επιφέρουν η κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η αντιποίηση πολιτικής αρχής από φορείς όπως ο στρατός, που έχει ως αποκλειστική αποστολή την εθνική άμυνα και όχι την άσκηση πολιτικού ρόλου.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παρούσα έκδοση έχει στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και άγνωστες πτυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης, έτσι ώστε να χυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας και το «Δεν Ξεχνώ» της νεότητάς μας να μην παραμείνει κενό γράμμα.

Νικόλαος Βούτσης
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Δημήτρης Συλλούρης
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΚΟΥΡΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 9.9.86 και 11.9.86

Γεννήθηκε το 1928 στις Κρήνες Κορινθίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 12.8.1952. Υπηρέτησε στη μονάδα πληροφοριών της ΚΥΠ στην Κύπρο από τις 10.8.1972 έως και τις 14.8.1974. Αποστρατεύτηκε το 1982 με τον βαθμό του ταξίαρχου.

ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 9.9.86, 11.9.86 και 16.9.86

Γεννήθηκε το 1927 στην Αθήνα. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 2.7.1949. Έλαβε μέρος σε επιχειρήσεις του εμφυλίου πολέμου το 1949 και στις επιχειρήσεις στο εκστρατευτικό σώμα στην Κορέα, 1953-1955. Υπηρέτησε στην Κύπρο από το Πάσχα του 1964 έως τα Χριστούγεννα του 1965. Την περίοδο του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής υπηρετούσε ως αντισυνταγματάρχης πεζικού στο Β΄ Τμήμα του 2ου Επιτελικού Γραφείου του Αρχηγείου Στρατού. Αποστρατεύτηκε στις 25.7.1979 με τον βαθμό του ταξίαρχου.

ΝΟΥΣΚΑΣ ΜΙΧΑΗΛ

Καταθέσεις στην Επιτροπή: 4.9.1986 και 9.9.1986

Γεννήθηκε στην Έδεσσα το 1926. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 1.5.1948. Έλαβε μέρος σε επιχειρήσεις του εμφυλίου πολέμου. Διευθυντής τεθωρακισμένων του ΓΕΕΦ το διάστημα 4.9.1973 – 30.8.1974. Αποστρατεύτηκε το 1976 με τον βαθμό του ταξίαρχου.

ΚΟΝΤΩΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 11.9.86, 16.9.86 και 18.9.86

Γεννήθηκε το 1930 στην Αθήνα. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 9.8.1953. Υπηρέτησε στην Κύπρο από τον Σεπτέμβριο του 1973 έως και τον Αύγουστο του 1974. Αποστρατεύτηκε στις 15.3.1975 με τον βαθμό του ταγματάρχη.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ – ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 16.9.86, 30.9.86 και 2.10.86

Γεννήθηκε το 1933 στη Θεσσαλονίκη. Απόφοιτος ΣΝΔ, σημαιοφόρος 17.6.1954. Υπηρέτησε στην Κύπρο από τις 10 Αυγούστου 1972 έως και τις 10 Αυγούστου 1974 ως Ναυτικός Διοικητής. Αποστρατεύτηκε το 1975 με τον βαθμό του αντιπλοιάρχου.

ΜΠΑΛΤΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 16.9.1986

Γεννήθηκε το 1924. Διευθυντής της Νομαρχίας Αχαΐας και στη συνέχεια Πάρεδρος του Ανωτάτου Συμβουλίου Δημοσίων Υπηρεσιών. Αποσπάστηκε το 1969 ως Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου. Μετά την κατάργηση του Α.Σ.Δ.Υ., παρέμεινε ως μετακλητός υπάλληλος μέχρι την παραίτησή του το 1981.

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφή τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών αλλά και ανακριβειών, όπως καταγράφηκαν είτε από λάθος του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Πέρα από ιστορικές ανακρίβειες οι οποίες είναι ξεκάθαρο ότι οφείλονται στον εκάστοτε μάρτυρα (ο οποίος λάμβανε γνώση και ενέκρινε τη δακτυλόγραφη μορφή της κατάθεσής του), σε σελίδες του παρόντος τόμου γίνεται λανθασμένα αναφορά στη Μονή Κύκκου, ενώ πρόκειται για το Μετόχι της Μονής στη Λευκωσία (του Αγίου Προκοπίου), ή κυπριακά τοπωνύμια γράφονται λανθασμένα: Κλεπτίνη (αντί Κλεπίνη), Τανάγρας (αντί Πανάγρων), Τσάτους (αντί Τζιάους), Πλατάνι (αντί Πλατάνια) κ.ο.κ. Με λανθασμένη γραφή εμφανίζεται και ένα τοπωνύμιο στη Βόρεια Ελλάδα: η Νέα Σάντα είναι γραμμένη ως νέα Σάνδη. Τέλος, και το όνομα του γνωστού Τούρκου δημοσιογράφου Αλί Μπιράντ γράφεται Αλμιράν ή το όνομα του τουρκοκυπριακού σταθμού Μπαϊράκ γράφεται Μπαϊράτ.

Όταν περατωθεί η συνολική έκδοση, στον τελευταίο τόμο θα δημοσιευθεί ευρετήριο ονομάτων και τόπων όπου θα καταγραφούν όλα με την ορθή τους ονομασία.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο 13

Στην Αθήνα, σήμερα 9 Σεπτεμβρίου 1986, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30΄ π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων Γεωργ. Κούρτη, Δημ.Λούκουτου και Μιχ. Νούσκα.

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Κ.Ακρίτα-Σύλβα, Γ.Δασκαλάκης,Π.Ζακολίκος,Κλ.Ζερβός, Ι.Κουτσογιάννης, Κ.Μπαντουβάς,Δημ.Παγορόπουλος,Εμμ.Παπαστεφανάκης, Αν.Πεπονής,Γ.Περάκης,Σπ.Ράλλης,Κ.Τσιγαρίδας,Ι.Βαρβιτσιώτης,Ι.Βασιλειάδης,Αθ.Ξαρχάς,Γ.Παναγιωτόπουλος,Μιχ.Παπακωνσταντίνου,Αν.Παπαληγούρας,Αρ.Παυλίδης,Χρ. Φωτόπουλος,Κ.Κάππος,Κ.Γιατράκος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει:

./.

1/1Β Α.Μ. 9-9-86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αρχίζει η συνεδρίαση.

Επειδή έχουμε να εξετάσουμε πρώτα τον κύριο Νούσκα για να συνεχίσει τη καταθεσή του, έχουμε και τους άλλους δύο που καλέσαμε για σήμερα , δηλαδή τον κύριο Λούκουτο και τον κύριο Κούρτη, θα έλεγα να εξετασθεί τώρα ο κύριος Κούρτης, προκειμένου να δώσει τα στοιχεία της ταυτότητός του, στη συνέχεια να εξετασθεί ο κύριος Λούκουτος, προκειμένου να δώσει και αυτός τα στοιχεία της ταυτότητός του , και στη συνέχεια να επακολουθήσει η ολοκλήρωση της καταθέσεως του κυρίου Νούσκα εν όψει της υπενθυμίσεως του κυρίου Βαρβιτσιώτη οτι το απόγευμα έχουμε συνεδρίαση της Βουλής.

Παρακαλειται λοιπόν, ο κύριος Γραμματεύς να συνοδεύσει τον κύριο Κούρτη .

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς)

'Εχετε την καλωσύνη να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτηματά μου, σχετικά με τα στοιχεία της ταυτοτητά σας, Επώνυμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Γεώργιος Κούρτης του Σωτηρίου και της Αγγελικής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ; Στις Κρήνες Κορινθίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ; Στις 12 Μαρτίου 1928.

2/1B A.M. 9-9-86

3

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Απόστρατος Ταξίαρχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είστε έγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγγαμος, πατέρας δύο τέκνων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Που μένετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μένω στην Αθήνα, στο Χολαργό [redacted]

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και οι κύριοι συνάδελφοι να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο).

Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνείδητως ολη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπηρετήσατε στην Κύπρο;

(ΒΑ)

Β
1/ΒΑ (Κ.Κ) 9-9-1986

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρέτησα στην Κύπρο από τις 4 10-8-1972 έως τις 14-8-1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Περίπου επί 2ετία.

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο έτη και λίγες μέρες. Υπηρέτησα στη μονάδα πληροφοριών της ΚΥΠ, η οποία ήταν στην Πρεσβεία μας στη Λευκωσία σαν παράρτημα της Πρεσβείας. Είχα δηλαδή....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστοσ Μπασαγιάννης): Διετάχθητε να υποβάλετε καμμία έκθεση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Διετάχθην να υποβάλω μία έκθεση μεταγενεστέρως, με κάποια καθυστέρηση. Αυτό είναι ένα μικρό ιστορικό και δεν ξέρω αν θέλετε να σας θίξω γιατί υπέβαλα την έκθεσή μου με κάποια καθυστέρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή πότε την υποβάλατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν θυμάμαι καλά, το Μάϊο, Ιούνιο του 1975. Δεν θυμάμαι πολύ καλά. Κάπου εκεί. Αυτή την υπέβαλα ως άκρως απόρρητη, προσωπική προς τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννη): Ποιός ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν ο κ. Αβέρωφ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εχετε τη καλοσύνη να μου πείτε αν αυτή την έκθεση τη γράψατε με τα χέρια σας ή στη γραφομηχανή;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη γραφομηχανή ίσως.

2/ΒΑ____(Κ.Κ)______9-9-1986____

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ έχουμε μία χειρόγραφη έκθεση.

ΜΑΡΤΥΣ; Χειρόγραφη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι. Κοιτάξτε να δείτε αν είναι τα γράμματά σας. Εν πάση περιπτώσει, αναγνωρίζετε την έκθεση αυτή; Τη βεβαιώνετε; Αναφέρεσθε σ'αυτήν;

(Στο σημείο αυτό του επιδεικνύουν τη σχετική έκθεση)

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αυτή είναι. Δικά μου είναι τα γράμματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δικά σας είναι τα γράμματα. Και η υπογραφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι δική μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναφέρεσθε στην έκθεση αυτή σήμερα; Βεβαιώνετε το περιεχόμενό της ως αληθές;

ΜΑΡΤΥΣ: Τη βεβαιώνω βέβαια, αλλά σε ορισμένα σημεία δεν έχω απόλυτη βεβαιότητα γιατί την έγραψα τότε. Πάντως γενικώς δεν απέχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν απέχετε. Αλλά ορισμένα σημεία τί χρειάζονται; Διευκρίνιση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να με ρωτήσετε δηλαδή ένα όνομα και να μη το θυμάμαι. Ή μπορεί να λέω ότι "όλοι έκαναν αυτό" και να είναι "σχεδόν όλοι". Καταλάβατε; Κάτι τέτοιο είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή τέτοιες διευκρινήσεις.

3/ΒΑ (Κ.Κ.) 9-9-1986

6

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή τέτοιες μικρές αποκλίσεις είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο τέλος της κατάθεσή σας θα σας διαβασθεί η έκθεση αυτή και τότε θα έχετε την ευχέρεια, αφού σας διαβαστεί, να πείτε ότι την επιβεβαιώνετε πλην της λέξεως εκείνης που θέλει την εξής διευκρίνηση. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατά τα λοιπά πάντως, αυτή είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε γενικές γραμμές αυτή είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ιδιόχειρος η γραφή και υπογραφή επίσης γνησία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αν μου επιτρέπετε, κύριε Πρόεδρε, αυτή είναι η μοναδική του έκθεση ή έχει υποβάλλει άλλη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι , αυτή είναι η μοναδική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης: Μήπως έχετε εξεταστεί ενόρκως από τον κ. Μπέλκα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν τον γνωρίζω

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης: Δεν σας έχει ζητηθεί η κατάθεση σε καμμία ένορκη ανάκριση που έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Πρώτη φορά εξετάζομαι.

____4/ΒΑ____(Κ.Κ)____9-9-1986____

7

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα υποβληθείτε στον κόπο να μας έλθετε εδώ την Πέμπτη στις 6.30', γιατί σήμερα θα συνεχισθεί η κατάθεση του κ. Νούσκα, με τον οποίο δεν είχαμε τελειώσει προχθές, και είμαστε υποχρεωμένοι να συνεχίσουμε την κατάθεση του κ. Νούσκα. Συνεπώς, θα διακόψουμε σήμερα την κατάθεσή σας και θα τη συνεχίσουμε την Πέμπτη. Οπότε σας παρακαλούμε την Πέμπτη στις 6.30' να είστε εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο μάρτυς κ. Κούρτης και καλείται να προσέλθει ο μάρτυς κ. Λούκουτος ο οποίος και προσέρχεται).

(Δ)

ΒΑ
1/1Δ Β.Π. 9.9.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, θα σας παρακαλούσα να μας απαντήσετε σε μερικά στοιχεία σχετικά με την ταυτότητά σας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θα παρακαλούσα να υποδείξετε στον κύριο μάρτυρα να καθήσει ευπρεπέστερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Εντάξει, κύριε Δασκαλάκη, ο μάρτυς ήδη συμμορφώθηκε.

Κύριε μάρτυς, πώς ονομάζεσθε;

ΜΑΡΤΥΣ. Λούκουτος Δημήτριος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όνομα πατρός;

ΜΑΡΤΥΣ. Κωνσταντίνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όνομα μητρός;

ΜΑΡΤΥΣ. Φανή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1927.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιό είναι το επάγγελμά σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Αξιωματικός. Ταξίαρχος ε.α.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

2/1 Δ Β.Π. 9.9.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είστε έγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Εχετε παιδιά;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχω μία κόρη παντρεμένη, με ένα παιδί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού κατοικείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στη Μεταμόρφωση Αττικής, επί της οδού [redacted]

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, βάλτε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο για να ορκιστείτε.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο:

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνον την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι").

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπηρετήσατε ποτέ στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχω υπηρετήσει στο παρελθόν, από το Πάσχα του 1964 μέχρι τα Χριστούγεννα του 1965.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ξαναπήγατε από τότε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το κρίσιμο αυτό διάστημα, κατά το οποίο έγινε το πραξικόπημα και η Τουρκική εισβολή, είσασταν εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ημουν εδώ, στην Αθήνα, στο Αρχηγείο Στρατού.

Κ

(Δ)

1/1Κ Ε.Τ. 9-9-1986

10

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπηρετούσατε στο Αρχηγείο Στρατού ή στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Στο Αρχηγείο Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί βαθμό είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντισυνταγματάρχης πεζικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με ποια ιδιότητα υπηρετούσατε, σε ποιο γραφείο;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρετούσα στο δεύτερο επιτελικό γραφείο του Αρχηγείου Στρατού, στο δεύτερο τμήμα, στο οποίο είχα τις στρατιωτικές πληροφορίες περί Κύπρου, Τουρκίας, Συρίας και κάτι άλλων Κρατών της Μέσης Ανατολής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχατε αυτή την ευθύνη μέσα στα πλαίσια του Αρχηγείου Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Λούκουτο πρέπει να σας πούμε ότι σήμερα δεν είναι δυνατή η συνέχιση της καταθέσεώς σας. Και τούτο διότι δεν έχουμε τελειώσει την κατάθεση του κ. Νούσκα ο οποίος, εφόσον δεν έχει τελειώσει την κατάθεσή του, προηγείται.

2/1 Κ Ε.Τ. 9-9-1986

11

Κατ'ακολουθία θα σας παρακαλέσουμε να έλθετε χωρίς νέα κλήση, με την ίδια, δηλαδή, κλήση υποχρεούσθε να έλθετε στις 6.30' μ.μ. το απόγευμα της Πέμπτης. Υποβληθείτε παρακαλώ στον κόπο να έλθετε την Πέμπτη για να εξετασθείτε, διότι τώρα ——— πρέπει να συνεχίσει την κατάθεσή του ο κ. Νούσκας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, καλύτερα θα είναι να έλθει στις 8.00' μ.μ. της Πέμπτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, καλύτερα θα είναι να προσέλθετε, κύριε μάρτυς στις 8.00 μ.μ. της Πέμπτης, διότι στις 6.30'μ.μ. θα προσέλθει άλλος μάρτυς. Να προσέλθετε, λοιπόν, στις 8.00' μ.μ. την Πέμπτη σ'αυτή την αίθουσα. Κύριε μάρτυς είστε ελεύθερος.

Παρακαλώ να προσέλθει ο μάρτυς κ. Νούσκας

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυς κ. Λούκουτος και προσέρχεται ο μάρτυς κ. Νούσκας)

Κύριε μάρτυς, εδώσατε όρκο και συνεπώς αναφέρεσθε στον όρκο σας. Η κατάθεσή σας συνεχίζεται. Σας είχαμε ερωτήσει για την κατάθεση την οποία είχατε κάνει, την έκθεση την οποία είχατε κάνει και που την είχατε βεβαιώσει. Είχαν υποπέσει στην αντίληψή σας, κύριε Νούσκα προπαρασκευαστικές πράξεις του πραξικοπήματος ή και απλώς

3/1 Κ Ε.Τ. 9-9-1986

12

πράξεις δημιουργίας κλίματος καταλλήλου για την ενέργεια πραξικοπήματος, κατά της έννομης τάξης που επικρατούσε στο ανεξάρτητο Κράτος της Κυπριακής Δημοκρατίας; Εάν ναι, εάν υπέπεσαν τέτοια γεγονότα στην αντίληψή σας, πότε υπέπεσαν-τέτοιες ενέργειες ή πράξεις-και ποιός έκανε αυτές τις πράξεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν άκουσα καθόλου, μπορείτε να επαναλάβετε την ερώτηση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε ότι υπηρετούσατε στην Κύπρο. Είχαν υποπέσει στην αντίληψή σας προπαρασκευαστικές πράξεις του πραξικοπήματος ή και απλώς πράξεις δημιουργίας καταλλήλου κλίματος για την ενέργεια πραξικοπήματος κατά της έννομης τάξης που επικρατούσε στο ανεξάρτητο Κράτος της Κυπριακής Δημοκρατίας; Εάν πράγματι υπέπεσαν στην αντίληψή σας τέτοιες ενέργειες, πράξεις ή παραλείψεις, σας παρακαλώ να μας πείτε πότε υπέπεσαν στην αντίληψή σας και ποιός έκανε αυτές τις πράξεις.

ΣΥΛΒΑ ΑΚΡΙΤΑ. Κύριε Πρόεδρε, μπορείτε να επαναλάβετε ποιο διάστημα ήταν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν από τις 9 Σεμπτεμβρίου του 1973 μέχρι τις 26 Αυγούστου του 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχατε, λοιπόν, αντιληφθεί τέτοιες

4/1 Κ Ε.Τ. 9-9-1986

πράξεις; 13

ΜΑΡΤΥΣ. Πράξεις οργανώσεως προ του πραξικοπήματος δεν είχα αντιληφθεί. Καμία πράξη. Εκείνο που είχα αντιληφθεί ήταν ότι υπήρχε ένα γενικό κλίμα ανασφάλειας των ξένων αξιωματικών, για μας που υπηρετούσαμε εκεί, δηλαδή ο Τύπος συνεχώς έγραφε.

(ΠΑ)

Κ 1ΠΑ (ΧΜ) 9.9.1986

14

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Κλίμα ανασφάλειας εις βάρος σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν υπήρχε κάποια ασφάλεια, όσον αφορά τους αξιωματικούς και τις οικογένειές τους και αυτό διεδίδετο ευρέως απο τον Τύπο. Μάλιστα πήρα μία απειλητική επιστολή, την οποία υπέβαλα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Κλίμα ανασφαλείας της Κυπριακής έννομης τάξης, δηλαδή κλίμα ανασφαλείας για την Κυβέρνηση του Μακάριου είχε δημιουργηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το ξέρω και δεν μπορώ να απαντήσω με βεβαιότητα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) ό,τι ξέρετε, αλλά θα ήθελα να μάθω, κατά την κρίσιν σας, οι απόπειρες κατά του Μακαρίου που γίνονταν επί μία εξαετία δεν είχαν δημιουργήσει κλίμα ανασφαλείας στο Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχε μία ασφάλεια στο Μακάριο. Είχε ένα εφεδρικό τάγμα που τον προστάτευε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αυτό ήταν αρκετό για να μην έχει ανασφάλεια; Μα εσείς είχατε 10.000 κόσμο και νοιώθατε ανασφάλεια, ο Μακάριος με το επικουρικό σώμα των 1000 και 2000 δεν είχε ανασφάλεια; Αχ, κύριε Νούσκα!!

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ, κυττάξτε...

2ΠΑ (ΧΜ) 9.9.1986

15

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Δικαίωμά σας είναι, εσείς δώσατε όρκο. Δεν έδωσα εγώ.

Τώρα επαφές μεταξύ ΓΕΕΦ και Μακαρίου υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ποιός τις έκανε; Όλοι οι αξιωματικοί πήγαιναν στο Μακάριο ή ένας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο διοικητής του ΓΕΕΦ, ο στρατηγός Ντενίσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Υπήρχαν επαφές και στενή συνεργασία του ΓΕΕΦ ή τουλάχιστον αξιωματικών του ΓΕΕΦ με διάφορες παρακρατικές οργανώσεις που δρούσαν στην Κύπρο π.χ. με του Σαμψών, με την ΕΟΚΑ Β', με τους τρείς Μητροπολίτες που είχαν αποπειραθεί να καθαιρέσουν το Μακάριο από το εκκλησιαστικό του αξίωμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά δεν τα γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τότε, να ρωτήσουμε κάτι άλλο. Εσείς την ημέρα του πραξικοπήματος είσασταν εκεί. Πότε ορκίστηκε ο Σαμψών;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυθημερόν, στις 15 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάμνης) Πού ορκίστηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνο το απόγευμα ήμουν στο ΓΕΕΦ και είδα ότι έφεραν

3ΠΑ (ΧΜ) 9.9.1986

16

τον Σαμψών. Ήμουν σε ένα γραφείο που η πόρτα ήταν μισάνοικτη και είδα ότι πέρασαν κάποιον και άκουσα κάποιον που είπε ότι έφεραν τον Σαμψών. Η ώρα θα ήταν 4 ή 5.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(.Χρίστος Μπασαγιάννης) Όταν λέτε ότι έφεραν τον Σαμψών τι εννοείτε, είχε συλληφθεί ο Σαμψών;

ΜΑΡΤΥΣ: Ηρθε με κάποιον που τον συνόδευε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Πού μπήκε, στην αίθουσα επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπόρεσα να δώ πού πήγε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ορκίστηκε εκείνη την ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, πέρασε κάποια ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι συνεζήτησαν αυτή την ώρα με τον αρχηγό του ΓΕΕΦ, το ποίος θα ορκιστεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν παρών και δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Οταν ορκίστηκε ο Σαμψών, είσαστε μπροστά;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Πού είσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ημουν στο γραφείο που σας είπα.

4ΠΑ (ΧΜ) 9.9.1986

17

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Μα ορκίζεται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τον οποίον φέρατε εσείς οι αξιωματικοί. Ποιός το αποφάσισε να είναι Πρόεδρος ο Σαμψών, μήπως ο Κυπριακός λαός;

ΜΑΡΤΥΣ; Δεν το γνωρίζω αυτό, κύριε Πρόεδρε. Θα σας πω πώς βρισκόμουν στο γραφείο αυτό. Κατά τις 12.30΄ η ώρα, που ήμουν στο στρατόπεδο, ζήτησαν τον Λαμπρινό που διηύθυνε τις επιχειρήσεις των αρμάτων στη Λευκωσία. Και ζήτησε ο Γεωργίτσης έναν αξιωματικό, αλλά δεν εύρισκε και του είπε κάποιος ότι εδώ βρίσκεται ο διοικητής τεθωρακισμένων. Να έρθει αμέσως το τηλέφωνο.

ΓΡ

1/1 Γ.Ρ. Ε.Γ. 9/9/86

18

Πήγα. Μου λέει να ρθήτε κάτω. Πού κάτω; Στο ΓΕΕΦ. Πήρα το αυτοκίνητο με τον οδηγό και πήγα επάνω στο ΓΕΕΦ. Παρουσιάσθηκα, λέω "διατάξτε τι με θέλετε". Λέει, να κάτσεις στο γραφείο του ΑΒΕ, Γ°

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Του πρώτου βοηθού επιτελάρχου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ηταν μέχρι τότε κάποιος Γιαννακόδημος, συνταγματάρχης και μετέπειτα έγινε επιτελάρχης, δηλαδή εκείνες τις ημέρες είχε προαχθεί και έγινε επιτελάρχης του ΓΕΕΦ. Το γραφείο αυτό ήταν κενό και μου το διαθέσανε να κάτσω εκεί. Από κεί, ήταν μισάνοιχτη η πόρτα, είδα που ήρθε ο Σαμψών .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως είδατε τον επίσκοπο που ήρθε και τον όρκισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είδα κανένα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Νούσκα, με συγχωρείτε. Δεν το ξέρω το ΓΕΕΦ, δεν έχω μπεί ποτέ μέσα στο ΓΕΕΦ, αλλά γινόταν ορκωμοσία Προέδρου Δημοκρατίας και σεις καθόσασταν στο κενό δωμάτιο του ΑΒΕ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά ξέρω, αυτά έζησα, αυτά αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Νούσκα, δικαιούμαστε να έχουμε και

2/1 Γ.Ρ. Ε.Γ. 9/9/86

19

εμείς λογική και να πάρουμε τα πράγματα με βάση και με τα δεδομένα της εμπειρίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ, τουλάχιστον, άν καταλάβαινα ότι αυτή τη στιγμή ορκίζεται σε παραπλεύρως δωμάτιο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, να είστε βέβαιος ότι θα διέλυα αυτή τη συνεδρίαση, δηλαδή θα την διέκοπτα και θα πήγαινα μέσα να χαρώ αυτή την ορκομωσία, αυτή την τελετή. Εσείς ασυγκίνητος μείνατε στην καρέκλα σας εκεί που σας είπε ο κ. Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε. Κατ'αρχήν δεν ήξερα άν ο Σαμψών θα ορκιστεί Πρόεδρος, διότι δεν μου το είχε πεί κανένας, ουτε είχα καμμία επαφή με κανένα. Απλώς την ώρα που πήγα είδα τον συμμαθητή Πούλο απέναντι και απλώς κοιταχτήκαμε, και οποίος ήταν με στολή εξόδου και το ίδιο ήμουν και γώ. Αυτά σας αναφέρω, γεγονότα, τα οποία έζησα και τα ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως τυχόν στο ΓΕΕΦ που ήσασταν είδατε να ορκίζονται πλήν του Σαμψών και "Υπουργοί" της Κυβερνήσεως Σαμψών ;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι δεν είδα κανένα.

3/1 Γ.Ρ. Ε.Γ. 9/9/86

20

Από τους "Υπουργούς" της Κυβερνήσεως Σαμψών δεν είδατε κανένα; Δεν έγινε ορκωμοσία δηλαδή εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Αυτούς τους είδα κατά την εισβολή κάτω στο πολεμικό στρατηγείο που πήγαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάτω ήταν στο πολεμικό στρατηγείο οι "Υπουργοί" όταν έγινε η εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πότε ορκιστήκανε αλλά την 20 Ιουλίου που πήγαμε κάτω στο Μαλούντα, κάπως έτσι λεγόταν το πολεμικό στρατηγείο μέσα σε ένα βουνό, εκεί μέσα είδα τον Σαμψών και τους Υπουργούς του, που του είχαν διαθέσει ένα δωματιάκι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τους όρκισε αυτούς τους Υπουργούς είδατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, δεν είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μάθαμε διότι ήταν τόσο η κατάσταση ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην έκθεσή σας, που βεβαιώσατε λέτε ότι από 1 έως 11 Ιουλίου '74 γινόντουσαν κάποιες έκτακτες επισκέψεις στις μονάδες της εθνοφρουράς. Από ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Ντενίση.

4/1 Γ.Ρ. Ε.Γ. 9/9/86

21

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον αντιστράτηγο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, τον αντιστράτηγο τον διοικητή του ΓΕΕΦ. Έκαμνε εκτάκτους επιθεωρήσεις στις μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις οποίες τί ζητούσε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήθελε να δει σε ποιο επίπεδο από πλευράς ηθικού και ικανότητος βρισκόντουσαν. Αυτό ήθελε να διαπιστώσει σε ποια κατάσταση ευρίσκοντο τα τμήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην έκθεσή σας -παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να το προσέξουν - λέτε, ότι από 1ης έως 11 Ιουλίου του '74 ο τότε Αρχηγός του ΓΕΕΦ Αντιστράτηγος Ντενίσης, πραγματοποιούσε έκτακτες επισκέψεις στις μονάδες της Εθνοφρουράς και σε γενικές γραμμές ρωτούσε τους διοικητές των μονάδων, εάν έχουν τα τμήματα στα χέρια τους και εάν οι Κύπριοι οπλίτες σε περίπτωση που διαταχθούν να ενεργήσουν "αορίστως", θα υπακούσουν.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί νόημα έχει αυτό; Σας το διάβασα επί λέξει από την έκθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά ελέχθησαν τότε, αλλά και σε πολλές επιθεωρήσεις άλλοτε.....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για τότε μιλάμε, κύριε Νούσκα, και

5/1 Γ.Ρ. Ε.Γ. 9-9-1986

22

σας παρακαλώ θερμώς. Σας λέω από 1ης έως 11 Ιουλίου είπατε-και 15 έχουμε το πραξικόπημα- ο Αντιστράτηγος Ντενίσης έκανε έκτακτες όπως τις χαρακτηρίζετε εσείς επισκέψεις και ρωτούσε αυτά τα πράγματα. Τί νόημα είχε αυτό το "ρώτημα"; Επειδή δεν αντελήφθητε, όπως μου είπατε προηγουμένως, καμία προπαρασκευαστική πράξη του πραξικοπήματος. Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό τί ήταν;

(ΕΖ)

(ΓΡ) 1/1 ΕΖ ΝΓ 9.9.86

23

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη την εποχή δεν έβγαινε τίποτα. Διότι μετά το τέλος της επιθεωρήσεως, ο Ντενίσης έλεγε αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί έλεγε δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Υψηλό ηθικό, έχουμε τις μονάδες στα χέρια μας. Δηλαδή ήταν ένα γενικό πράγμα. Αλλά ερχόμενος τώρα μετά το πραξικόπημα το οποίο έγινε, ασφαλώς ——— μετά βγάλαμε ότι κάτι συνέβαινε. Εκείνη την περίοδο όμως, όχι. Δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε το τί συμβαίνει. Νομίζω ότι το τοποθετώ καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν λέω ότι δεν το τοποθετείτε καλά. Πάντως στην έκθεσή σας, το γεγονός αυτό το γράφετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το γράφω. Ασφαλώς το γράφω, διότι το έζησα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και μάλιστα στις πρώτες σελίδες.

Βεβαιώνετε πάντως ότι από 1ης έως 11ης Ιουλίου, ο στρατηγός Ντενίσης γύριζε, έκανε επισκέψεις κλπ. και ρωτούσε αυτά τα πράγματα που σας διάβασα; Δηλαδή εάν οι διοικητές των μονάδων έχουν τα τμήματα στα χέρια τους και εάν οι Κύπριοι οπλίτες σε περίπτωση που διαταχθούν να ενεργήσουν, "αορίστως", όπως λέτε, θα υπακούσουν. Αυτά τα ρωτούσε ο κύριος Ντενίσης στις έκτακτες επισκέψεις που έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Παρευρέθην στην έκτακτη συγκέντρωση η οποία έγινε και τα

2/1 ΕΖ ΝΓ 9.9.86

24

είπε αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα είπε αυτά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα είπε μετά την επιθεώρηση την οποία έκανε στην μονάδα των αρμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα αυτό, εκ των υστέρων όπως είπατε, σημαίνει κατά την κρίση σας ότι ήταν μυημένος στην υπόθεση του πραξικοπήματος και ο κύριος Ντενίσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν μπορώ να το πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μπορείτε να το πείτε.

Ή τουλάχιστον ότι είχε προϊδεαστεί ότι θα γίνει κάτι ανώμαλο στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, προϊδεασμό μπορεί να είχε. Δεν το ξέρω. Δεν μπορώ να πω μετά βεβαιότητος αυτό το πράγμα. Επειδή η κατάσταση ήταν κρίσιμη, ίσως το έλεγε για ώρα ανάγκης.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Για ώρα ανάγκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς θα ενεργήσει, εάν συμβεί κάτι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάθε τμήμα πώς θα ενεργήσει εάν γίνει η τουρκική εισβολή;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εάν υπακούσουν οι στρατιώτες;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν υπακούσουν κλπ. Διότι άλλο στην Ελλάδα και άλλο στην Κύπρο.

3/1 ΕΖ ΝΤ 9.9.86

25

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων, αυτό λέτε.

'Υστερα λέτε - για να δείτε ότι αυτά έχουν μια αλληλουχία - στην ίδια έκθεση, ότι το πρώτο 5νθήμερο του Ιουλίου, ο ταξίαρχος Γεωργίτσης εκλήθη στο ΑΕΔ, δια σήματος, αιφνιδιαστικώς. Σε ποιόν απευθυνόταν αυτό το σήμα; 'Ηταν έγγραφο σήμα; 'Ηταν προφορική ή τηλεφωνική εντολή; Τί νόημα δίνετε εσείς στον αιφνιδιαστικό χαρακτήρα αυτού του σήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάθαμε ότι ήρθε σήμα και έφυγε ο Γεωργίτσης στην Αθήνα. Αυτό διεδόθη ευρέως, διότι η Λευκωσία ήταν μικρή και οι αξιωματικοί μεταξύ τους τα συζήταγαν αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Προήχθη ο Γεωργίτσης. 'Ηταν Διοικητής της 3ης Ανωτέρας η οποία ήδρευε στη Λευκωσία. Προήχθη και έφυγε για την Αθήνα εκτάκτως. Αυτό το πράγμα επισημάνθηκε και το σχολίασαν ότι έφυγε ο Γεωργίτσης. Και μάλιστα αν θυμάμαι καλά, κάποιος είπε κάτι, αλλά δεν μπορώ να βρω την κατάλληλη λέξη: Τί τον θέλουν τον Γεωργίτση και τον φωνάζουν επάνω. Κάποιος αλλά δεν θυμάμαι ποιός, το είπε μέσα στη λέσχη, τί τον θέλουν τον Γεωργίτση και τον φωνάζουν πάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάποιος είπε. Ποιός είναι αυτός ο κάποιος, δεν το ξέρετε.

4/1 ΕΖ ΝΤ 9.9.86

26

ΜΑΡΤΥΣ: Κάποιος το είπε στη συζήτηση μέσα στη λέσχη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν το θυμάστε.

Μάθατε τώρα από τον κ. Γεωργίτση όταν επέστρεψε στην Κύπρο, ή από άλλον, τί έκανε στην Αθήνα ο κ. Γεωργίτσης και τί διατάχθηκε να κάνει όταν θα επέστρεφε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μάθατε. Από ποιόν διατάχθηκε μάθατε; Με ποιόν ήλθε σε επαφή μάθατε; Για τον κ. Κομπόκη μάθατε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Κομπόκης ήταν κάτω, είχε πάει για να κάνει συντήρηση. 'Ηταν αλεξιπτωτιστής και τον είχαν καλέσει κάτω, δεν θυμάμαι ποιά περίοδο, - δεν θυμάμαι αν ήταν εκείνη ή η άλλη , πάντως τον Ιούλιο μήνα είχε κατέβει, ή τέλη Ιουνίου - για να κάνει εκπαίδευση αλεξιπτωτιστών.

(Ν)

ΕΖ
1/1 Ν. Ζ.Β. 9-9-86

27

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Μάθατε άν έγινε κανένα συμβούλιο στο ΑΕΔ, όταν ήρθε εδώ ο κύριος Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ούτε μέχρι σήμερα μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Απ'ότι λένε οι εφημερίδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η μονάδα στην οποία υπηρετούσατε εσείς, νομίζω ότι ήταν η Διοίκηση Τεθωρακισμένων, του ΓΕΕΦ. Τί είχε υπό τας διαταγάς της;

ΜΑΡΤΥΣ: Τρείς μονάδες. Κατ'αρχήν είχε ρόλο εκπαιδευτικό και αποστολή να μελετήσει και να υλοποιήσει τα πολεμικά σχέδια όσον αφορά τις αποβάσεις στην Αμμόχωστο και Κηρύνεια. 'Ητανε ένα μικρό επιτελείο από τον υποφαινόμενο, ένα επιτελή ονόματι Αντωνογιαννάκη και έναν Ανθυπασπιστή ονόματι Κοντό που ήταν γραμματέας. Οι δύο αξιωματικοί, εμείς, μελετούσαμε, κάναμε τις αναγνωρίσεις και τα σχέδια απόκρούσεως εισβολής των Τούρκων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Αυτά κάνατε σαν διοικητής. Τώρα η Διοίκηση Τεθωρακισμένων έλαβε ενεργό μέρος στο Πραξικόπημα ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

./.

2/1 Ν.Μ. Ζ.Β. 9-9-86

28

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οι μονάδες που υπήγοντο στην Διοίκηση Τεθωρακισμένων έλαβαν μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ελαβαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με τίνος ευθύνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Με ευθύνη των Διοικητών, οι οποίοι μυήθηκαν και έκαναν το Πραξικόπημα και απέκρυψαν όλη αυτή την ενέργεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποίοι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν ο Αντισυνταγματάρχης Λαμπρινός, ο Διοικητής της 23 ΕΜΑ και ο Επίλαρχος τότε, νυν Στρατηγός Κορκότζελος, τον οποίο εξετάσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ήταν ο κ. Λαμπρινός και ο κ.Κορκότζελος.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί μυήθηκαν και αυτοί ενήργησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης).Ο τρίτος ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν ο Μπούτος, ο οποίος είχε ένα τεθωρακισμένο μηχανοκίνητο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μετέσχε ο κ. Μπούτος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Μπούτος μετέσχε, αλλά το πρωΐ με την έναρξη του πραξικοπήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μετά σταμάτησε;

./.

3/1 Ν.Μ. Ζ.Β. 9-9-86

2φ

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν χρησιμοποιήθηκε στο πραξικόπημα. Απλά ήταν υπό τας διαταγάς του ΓΕΕΦ, στις 16 ή 17 του μηνός να έρθει στο στάδιο της Λευκωσίας με αποστολή την ασφάλεια της πόλεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). -Σείς τι βαθμό είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μόλις είχα προαχθεί στον βαθμό του Συνταγματάρχη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λαμπρινός ήταν Αντισυνταγματάρχης;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν Ταγματάρχης και έγινε Αντισυνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ήταν κατώτερός σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο κ. Κορκότζελος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.'Ηταν υφιστάμενοί μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.(Χρίστος Μπασαγιάννης). Και οι άμεσοι υφιστάμενοί σας έλαβαν μέρος στο πραξικόπημα.

Λέτε όμως στην έκθεσή σας ότι "το πρωΐ της 15ης Ιουλίου του '74 και ενώ βρισκόμουν στο γραφείο μου, κλήθηκα τηλεφωνικά να μεταβώ στην 23 ΕΜΑ προς συνάντηση του Αντισυνταγματάρχη κ. Λαμπρινού." Τόλμησε ο Αντιστυνταγματάρχης να σαςκαλέσει για να πάτε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Τόλμησε, γιατί έτσι έφτιαχναν τα πράγματα τότε, εκείνη την εποχή. Θα σας πώ πώς έχει ακριβώς το πράγμα.

4/1 Ν.Μ. Ζ.Β. 9-9-86

30

'Οπως κάθε πρωΐ πηγαίναμε στο γραφείο με τον βοηθό μου τον Αντωνογιαννάκη, 'Ετσι και εκείνο το πρωϊνό χωρίς να ξέρουμε τιποτα ήρθε το αυτοκίνητο και μας πήγε στην Διοίκηση μέσα στο στρατόπεδο που ήταν το μηχανοκίνητο τάγμα. Δύο χιλιόμετρα βορειότερα ήταν το στρατόπεδο αρμάτων του κ. Λαμπρινού. Εμείς εκείνο το πρωϊνό φθάσαμε στις 7.30'και κοιτάζαμε τα χαρτιά, άν έχουμε κανένα επείγον κλπ.

(0)

N 1/1 O Φ.Τ. 9.9.86

31

Ακριβώς στις 8 και 7 λεπτά ήρθε ο αντισυνταγματάρχης Ξαρχάς, ο διευθυντής του τρίτου επιτελικού γραφείου του ΓΕΕΦ και παρουσιάστηκε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πού;

ΜΑΡΤΥΣ : Στο γραφείο, σε μένα και στον Αντωνογιαννάκη. Και λέει, θέλουμε το μηχανοκίνητο τάγμα, υπάρχει διαταγή από το ΓΕΕΦ να πάει υποδιοίκηση της ΕΛΔΥΚ. Απορήσαμε και οι δυο και κοιταζόμασταν με τον Αντωνογιαννάκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ποιός αντισυνταγματάρχης είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο αντισυνταγματάρχης Ξαρχάς, ο διευθυντής του τρίτου επιτελικού του ΓΕΕΦ. Του λέω λοιπόν τι θα το κάνετε το τάγμα; Μου λέει δεν ξέρετε; Πού να ξέρω, του λέω. Γίνεται πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, επί λέξει μου είπε. Λέει, που είναι ο Μπούτος ο διοικητής; Λέω, να τον φωνάξω. Και στείλαμε κάποιον αγγελιαφόρο να τον φωνάξει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή να έρθει αυτός που διοικούσε αυτό το τάγμα;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι, το τάγμα το μηχανοκίνητο, του οποίου ο διοικητής δεν ήταν μυημένος, όπως και η διοίκηση. Εκείνη τη στιγμή εγώ σηκώθηκα και έπιασα το αυτόματο τηλέφωνο για να κάνω μια επαλήθευση στο ΓΕΕΦ για να δω τι γίνεται και οι γραμμές ήταν κομμένες.

2/1 Ο Φ.Τ. 9.9.86

32

Συγχρόνως δε χτυπούσε και το τηλέφωνο το μαγνητικό. Εκείνη την ώρα ήρθε και ο Μπούτος και λέει, τί με θέλετε ρε παιδιά; Έτσι επί λέξει, και μας κοίταζε. Λέω, ο διευθυντής του τρίτου είναι εδώ και έχει να σου διαβιβάσει εντολές του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Ξαρχάς τί ήταν, αντισυνταγματάρχης ; Και σεις ήσασταν συνταγματάρχης;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

Λέει λοιπόν, έχω διαταγή το τάγμα να πάει υπό διοίκηση της ΕΛΔΥΚ. Ούτε εγώ ούτε ο Αντωνογιαννάκης του δώσαμε απάντηση. Ο Μπούτος βρέθηκε προ αδιεξόδου. Κοιτούσε τι θα κάνει. Εκείνη τη στιγμή επέμενε και χτυπούσε το μαγνητικό τηλέφωνο. Το σήκωσα λοιπόν, ήμουν και λίγο νευριασμένος και σοκαρισμένος και λέω, τι συμβαίνει; Μου απάντησαν είναι ο τηλεφωνητής της ΕΜΑ και παρακαλεί ο διοικητής ο Λαμπρινός να έρθετε επάνω. Αυτό βέβαια δεν μου καλοάρεσε, αλλά από την στενοχώρια και τον θυμό, ας πούμε, που είχα, βγήκα έξω, φώναξα τον οδηγό και έφυγα. Δεν ξέρω από κει και πέρα πως το τάγμα σηκώθηκε και έφυγε. Το διέταξε βέβαια, ο Αντωνογιαννάκης που τον ρώτησα μετά λέει, πήρε εντολή απ'ευθείας και πήγε. Τώρα αν έφερε αντιρρήσεις και λοιπά δεν ξέρω τι έγινε, αυτά θα σας τα ξεκαθαρίσουν οι παριστάμενοι.

3/1 Ο Φ.Τ. 9.9.86

33

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή, ο κύριος Αντωνογιαννάκης ήταν αμύητος όπως και ο κύριος Μπούτος;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα. Ο Μπούτος είναι συγχωρεμένος τώρα, τραυματίστηκε βαρέως και πέθανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως ο Αντωνογιαννάκης έδωσε διαταγή να φύγει το τάγμα και να πάει στην ΕΛΔΥΚ.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, ο Αντωνογιαννάκης δεν έδωσε καμιά διαταγή. Την διαταγή την έδωσε ο διευθυντής του τρίτου απευθείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. 'Οταν σεις φύγατε δεν είχε φύγει το τάγμα ακόμη.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν είχε φύγει, έφυγε αργά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελικώς ποιος του την έδωσε τη διαταγή εσείς, η ΔΠ, εκπροσωπουμένη πλέον από τον συνεργάτη σας τον κύριο Αντωνογιαννάκη, έδωσε εντολή να πάει το τάγμα;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, δεν έδωσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Εσείς λοιπόν πήγατε στον κύριο Λαμπρινό.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα. Πήγα εκεί και μπαίνοντας στην είσοδο τον είδα με πολεμική στολή, έδινε διαταγές και φώναζε και του λέω, επί λέξει, γιατί μου απέκρυψες την ενέργεια αυτή; 'Ασε με, μου λέει, έτσι έπρεπε

4/1 Ο Φ.Τ. 9.9.86

34

να γίνει, έπρεπε να το ξέρουμε λίγοι αξιωματικοί, έξι το ξέραμε, για τον αιφνιδιασμό και τη μυστικότητα. Κάτι τέτοια πράγματα μου έλεγε. Δεν είπε τίποτε άλλο, απλώς έφυγε και κάθησα σ'ένα κιόσκι που είχε εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τι σας ήθελε ο κύριος Λαμπρινός εκεί; Δεν σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μου είπε, δεν με ενημέρωσε γιατί , λέει έπρεπε να επιτύχουμε τον αιφνιδιασμό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Καλά δεν σας είχε αποκαλύψει την ενέργεια...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μου είχε αποκαλύψει την ενέργεια, διότι ήθελαν να έχουν την μυστικότητα για να επιτύχουν τον αιφνιδιασμό.

(σ)

(Ο)

1/1 σ Κ.Β. 9/9/1986

35

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ολα αυτά τα καταλαβαίνω, σύμφωνοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Γι'αυτόν τον λόγο μου το απέκρυψε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι, σας το απέκρυψε το κατάλαβα, αλλά πάντως σας κάλεσε εκεί. Τι σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το πράγμα. Τίποτε άλλο, απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν σας έδωσε καμμία εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ στην έκθεσή σας λέτε, ότι του παραπονεθήκατε γιατί σας απέκρυψε την όλη σχεδιασθείσα ενέργεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς αυτό το πράγμα δεν λέω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέτε ακόμα ότι σας απάντησε κατ'αυτόν τον τρόπο στο παράπονό σας αυτό. Τί, όμως, εντολές σας έδωσε - αυτός ήταν επανάσταση, εσείς δεν είσαστε - και γενικότερα τι σας είπε για την αιτία που σας κάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου είπε τίποτε απολύτως, διότι με είδε εκτός εαυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς τι ώρα πήγατε στον κύριο Λαμπρινό;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήταν 8.30'- 9 παρά ;

2/ 1 σ Κ.Β. 9/9/1986

36

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέχρι πότε καθήσατε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μέχρι το μεσημέρι, στις 12 - 12.30'. Αυτός είχε χαθεί, δεν φαινόταν πουθενά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και σεις τι κάνατε εκεί; Και σεις καθόσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το μόνο που άκουγα ήταν ένα τραντζίστορ ανοικτό που έπαιζε θούρια και έλεγε, ότι έγινε ανατροπή του Μακαρίου, και ότι ο Μακάριος είναι νεκρός. Αυτό το άκουγα κατ'επανάληψη. Συνεχώς άκουγα θούρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκεί που βρισκόσαστε από ποιόν λάβατε διαταγή για να φύγετε , να καθήσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά τις 12.30' - τόσο το υπολογίζω - ζήτησαν τον Λαμπρινό στο τηλέφωνο και δεν βρισκόταν πουθενά. 'Οπότε ζητήσανε έναν αξιωματικό. Είπαν ότι δεν υπάρχει κανένας, μόνον ο διοικητής των τεθωρακισμένων είναι εδώ. Είπαν να ρθεί αυτός στο τηλέφωνο. Πηγαίνω στο τηλέφωνο ήταν ο Γεωργίτσης και μου είπε σε διατάζω να ρθείς επάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο ΓΕΕΦ. Πήρα και γω τ'αυτοκίνητο και ξεκίνησα και πήγα,

3/1 σ Κ.Β. 9/9/1986

37

χωρίς να ενημερώσω ούτε τον Αντωνογιαννάκη, ούτε κανέναν. Τόσο ήμουν πικραμένος, που δεν μίλησα σε κανέναν. Σηκώθηκα και πήγα. Στο δρόμο με σταμάτησε ένα μπλόκο. 'Ηταν δύο άρματα της ΕΜΑ και στρατιώτης με το τουφέκι, σ'ενα σταυροδρόμι μετά το αεροδρόμιο. Σταματούσαν τα πάντα. Με σταμάτησαν και κατέβηκα κάτω. Τούς λέω γιατί βρε παιδιά, με σταματάτε; Δεν ξέρετε ποιός είμαι; Μου είπαν δεν σε ξέρουμε. Οπότε πετάγεται από τον πύργο ένας αξιωματικός, δεν μπορώ να θυμηθώ ποιός ήταν, και είπε αφήστε τον να περάσει. 'Εριξα μια ματιά και είδα ότι ήταν η Μονή Κύκου, η οποία είχε καταληφθεί από τις πρωινές ώρες και τα άρματα αυτά είχαν λάβει μέρος. 'Εριξα μιά ματιά για να δω τί ζημιές υπάρχουν. Οπότε ανέβηκα στ'αυτοκίνητο και πήγα επάνω στο ΓΕΕΦ. Παρουσιάστηκα στον κύριο Γεωργίτση, διότι αυτός φαινόταν ως φυσικός διοικητής με την αναχώρηση του Ντενίση. 'Ηταν ο αρχαιότερος όλων. Πήγα επάνω και είπα με φωνάξατε; Μου είπε να πας μέσα στο γραφείο να κάτσεις. Και πήγα μέσα και κάθησα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή τρόπον τινά θέλετε να πείτε ότι είσαστε ένας είδος κρατουμένου; 'Η σας δόθηκε καμμιά αποστολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κρατούμενος υπό τύπον περιορισμού . Πάντως μου αφαιρέσανε όλα τα δικαιώματα να μην μπορώ να κάνω τίποτα. Στο στρατόπεδο από

4/1 σ Κ.Β. 9/9/1986

38

τη μια μεριά θα είχε εντολή να με φωνάξει , δεν τόλμησε βέβαια να μου πει ότι είσαι κρατούμενος κ.λ.π., διότι τον έβαλα μπροστά. Ίσως από σεβασμό, ίσως από τακτ, πάντως δεν μου είπε ότι είσαι υπό κράτηση. Αλλά ούτε και ο Γεωργίτσης τόλμησε να μου πει ότι είσαι υπό κράτηση. Αυτό το πράγμα έγινε.

από την πόρτα είδα τον συμμαθητή μου Πούλο και κοιταχθήκαμε απλώς. Τον είδα στεναχωρημένο και αυτόν, δηλαδή με το κεφάλι κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήταν και ο Πούλος κατά τον ίδιο τρόπο με σας κρατούμενος;

ΜΑΡΤΥΣ: Έμαθα βέβαια μετά , ότι πήγε κάποιος αντισυνταγματάρχης Κοκοράκης στο πρωτοϋγροφείο και ότι τον διέταξε με το πιστόλι το πρωί να κάνει, δεν ξέρω τι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε ναι, τον διέταξε. Αλλά μέσα στο ΓΕΕΦ που είδατε τον Πούλο ήταν κι΄αυτός κρατούμενος;

(Η)

(σ) 1/1 Η.Γ. (Κ.Ο.) 9.9.86

3ρ

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Δεν ήταν κανένας κρατούμενος. Απλώς βρισκόμασταν σε μια λανθάνουσα κατάσταση, χωρις να έχουμε, όπως λέμε, κανένα χαρτοφύλακα. Είμασταν άνευ χαρτοφυλακίων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέτε επίσης στην έκθεσή σας, ότι "το πραξικόπημα κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας εσχεδιάσθη και εξετελέσθη εις πρώτον χρόνον -τί εννοείτε εις πρώτον χρόνον, δεν το ξέρω- υπό ενίων μυηθέντων αξιωματικών της Εθνοφρουράς, ανεξαρτήτως βαθμού στην ιεραρχία."

Ποιοί ήσαν αυτοί οι ένιοι αξιωματικοί και από ποιόν ή από ποιούς μυήθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πού μυήθηκαν δεν το ξέρουμε. Αλλά μάθαμε ότι ήταν ο δικός μου ο Κορκότζελος, ήταν ο Λαμπρινός, ήταν ο Κομπόκης, ήταν ο Κοκοράκης, πιθανόν ο Ξαρχάς που ήρθε. Και αυτός πρέπει να ήταν. Πώς ήρθε; Εκτός αν έλαβε εντολή του πρωΐ. Ο Παπαγιάννης της ΕΛΔΥΚ, ο Υποδιοικητής, και οχι ο Διοικητής, διότι ο Διοικητής είχε πάει στην Αθήνα με τον Ντενίση στις 12 ή 13 του μηνός- δεν θυμάμαι τί γράφω στην έκθεση - μαζί με το 2ο γραφείο τον Μπούρλο, ο οποίος έχει σκοτωθεί σε αεροπορικό δυστύχημα, οι οποίοι γυρίσαν το βράδυ του πραξικοπήματος. Και κάποιος Αντισυνταγματάρχης Γιωτόπουλος, ο οποίος ήταν διευθυντής της ΚΥΠ. Αυτοί γυρίσαν το βράδυ. Μαζί μ'αυτούς

40

ήρθαν και 3,4 άλλοι αξιωματικοί. Τον μόνο που αναγνώρισα ήταν ο Σκλαβενίτης. Τον γνώρισα εξ όψεως, διότι είχαμε συνυπηρετήσει στην ίδια σχεδόν φρουρά. Εγώ ήμουνα διοικητής της ΕΜΑ του Αμυνταίου και αυτός ήταν 2ο γραφείο της 9ης Μεραρχίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Νικολαΐδης, όμως, είχε γυρίσει το βράδυ της 15ης.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και ανέλαβε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την διοίκηση της ΕΛΔΥΚ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και από εκείνη την ώρα η ΕΛΔΥΚ εξακολούθησε να μετέχει στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Η μόνη κουβέντα που ανταλλάξαμε είναι ότι μου είπε " ευτυχώς που έλειπα". Έτσι μου είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευτυχώς που έλειπε την ώρα της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. " Ευτυχώς που έλειπα, διότι θα μπλέκαν και εμένα", είπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το πραξικόπημα, όμως, εσυνεχίσθη. Έγινε π.χ. εκστρατεία "ηρωική" εναντίον της Πάφου. Δεν έγινε;

3/1 Η.Γ. (Κ.Ο.) 9.9.86

41

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω και για την εκστρατεία, η οποία δεν φαίνεται πουθενά πώς έγινε. Θα σας εξηγήσω λεπτομερώς, διότι τα έζησα τα γεγονότα και εκεί μέσα εγώ έφερα τις αντιρρήσεις μου. Και ήταν ένας λόγος αυτός -και παρακαλώ αυτά να γραφούν- που δεν απομακρύνθηκαν τα τεθωρακισμένα και τα άρματα από τη Λευκωσία. Αυτά δεν φαίνονται πουθενά. Αυτά τα σκεπάσανε. Τα κρύψανε. Δεν ξέρω αν γράφονται πουθενά. Αυτά έχουν κρυφτεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί έχει κρυφτεί, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει κρυφτεί ότι διατάξανε να πάνε τεθωρακισμένα και άρματα και δεν φθάσανε. Δεν πήγανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διατάξανε τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Να πάνε τεθωρακισμένα και άρματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Προς Λεμεσό και Πάφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καί δεν πήγανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί δεν πήγανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας εξηγήσω, γιατί δεν πήγανε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 15 το βράδυ προς 16 του μηνός. Ξημερώματα.

4/1 Η.Γ. (Κ.Ο.) 9.9.86

42

Με καλέσανε μέσα το ΓΕΕΦ και μου δώσαν σήμα. Μου το έδωσε ο Γεωργίτσης. 'Ελεγε "Προς Συνταγματάρχη Τεθωρακισμένων, Νούσκα Μιχαήλ".

Θα μου επιτρέψετε εδώ να συμβουλευθώ κάποιες σημειώσεις μου, διότι έχουν σημασία αυτά που θα πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εχετε έγγραφη διαταγή από τον Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Αν είχα θα την είχα καταθέσει. 'Εχω, όμως, κάτι σημειώσεις, που θα ήθελα να τις συμβουλευθώ.

(Ω)

(Η)

1/1 Ω ΦΚ 9.9.86

43

Ήταν σήμα διαταγής και έλεγε: Συγκρότημα αποτελούμενο από το 281 Τάγμα Πεζικού, συν πεδινή πυροβολαρχία ~~πεζικού~~, σύν διμοιρία αντιαρματικών, συν 15 τεθωρακισμένων να κινηθούν - ήμουν συγκροτηματάρχης εγώ και να κινηθώ δηλαδή - προς Λεμεσσό-Πάφο προς άρση των υφισταμένων αντιστάσεων. Αυτή ήταν η διαταγή που μου έδωσαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έγγραφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε σήμα, έγγραφη.

Κατόπιν τούτου, παίρνοντας το σήμα πήγα μέσα στο γραφείο για να δώ πώς θα εκτελέσω αυτό που μου ανέθεσαν. Όλη την ημέρα με είχαν, ας πούμε, παραπεταμένο και αναρωτιόμουν γιατί δεν ανέθεσαν σε κανέναν άλλο απ' αυτούς που ήταν μέσα στο γραφείο και γελούσαν, γιατί το γραφείο ήταν γεμάτο από αξιωματικούς και πιάσαν εμένα που ήμουν απομονωμένος σε ένα γραφείο και μου δώσαν τη δουλειά αυτή. Οπότε μπαίνω μέσα και λέω - βέβαια ήταν και σωστό αυτό - ότι τα τεθωρακισμένα είναι ακατάλληλα να αναλάβουν επιχείρηση. Βρήκα αυτό το τέχνασμα για να αποφύγω. Είπα ότι τα τεθωρακισμένα είναι ανίκανα να πάνε. Γιατί; Γιατί το υλικό είναι πεπαλαιωμένο και δεν θα φθάσουν, δεν θα εκτελέσουν τον προορισμό τους. Αυτό το πράγμα έγινε εκείνη τη στιγμή, οπότε μου λέει, πηγαίνετε κ.Νούσκα,

2/1 Ω ΦΚ 9.9.86

44

και θα σας ξαναφωνάξουμε. Πέρασε μισή ώρα, τρία τέταρτα .Εν τω μεταξύ κάτι ζήτησαν , του Κορκότζελου ήταν τα τεθωρακισμένα , είδα ότι ανέβηκε ο Κορκό τζελος στο γραφείο , τα συζήτησαν τα πράγματα, οπότε με φώναξαν και μου λένε, κύριε Νούσκα, δεν θα πάνε τα τεθωρακισμένα. Αυτός ήταν ένας λόγος που δεν απομακρύνθηκαν από τη Λευκωσία και είχαμε κάτι στα χέρια μας για την εισβολή. Έτσι δεν διετέθησαν . Μου λέει θα πάτε, οπότε τότε, λέω, θα πάω εφόσον διατάζετε. Κάνω μια παρένθεση εδώ ότι το μεσημέρι ήρθε σήμα από το ΑΕΔ - είναι σημαντικό αυτό - ότι ο Γεωργίτσης ορίζετο αρχηγός του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το μεσημέρι της 15ης Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Τώρα όταν λέω μεσημέρι εννοώ μετά την άφιξή μου επάνω. Και μάλιστα έγινε ένα χιούμορ εκεί και θα το πώ γιατί είναι χαρακτηριστικό και γέλασα. Πετάχτηκε κάποιος , δεν είδα ποιός, και είπε , θα φορέσει και τα αστέρια; Ελέχθη αυτό το πράγμα από κάποιους που κουβέντιαζαν στο διάδρομο.

Και αναφέρω το εξής: Για να πάω κάτω, λέω, να εκτελέσω αυτή την επιχείρηση - μου λέγανε ταχέως να πάω να ενεργήσω χωρίς τεθωρακισμένα - χρειάζομαι μέσα διοικήσεως. Τα μέσα διοικήσεως, λέω, είναι σταθμοί ασυρμάτων και επιτελείς. Πώς εγώ χωρίς να ξέρω τα τμήματα αυτά θα πάω να τα διοικήσω; Για να άρω αντιστάσεις κλπ; Χρειάζεται

3/1 Ω ΦΚ 9.9.86

45

να τα γνωρίσεις, χρειάζονται μέσα, και κυρίως μέσα διαβιβάσεως. Δεν υπήρχαν. Οπότε δίνουν εντολή στον διοικητή των διαβιβάσεων, που δεν ζεί τώρα , κάποιον Ναθαναήλ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είχατε δικαίωμα να δώσετε εντολή εσείς; Με ποιό δικαίωμα δώσατε εντολή; Ποιός έδωσε εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ΓΕΕΦ , ο Γεωργίτσης, κάποιος έδωσε εντολή να μου φέρουν ασυρμάτους. Και μου έφεραν 3 ασυρμάτους ριχτούς, χωρίς να δουλεύουν, χωρίς τίποτα. Τί να τους κάνω τους ασυρμάτους είπα; Εγώ θέλω ασυρμάτους με χειριστάς για να κάνω τη δουλειά μου. Δεν θα κάνω εγώ τον χειριστή. Οπότε μου λένε, δουλεύουν οι ασύρματοι και μου φέρανε και χειριστές. Έφεραν 3 ασυρμάτους, το θυμάμαι καλά, γιατί κατέβηκα κάτω να τους ελέγξω αν λειτουργούν και τους έβαλα να δουλέψουν. Εν συνεχεία ανέβηκα επάνω στο Επιτελείο και είπα, τους ασυρμάτους τους πήρα. Θα πάρετε, μου λένε, τον ταγματάρχη Δεκούλο - μου έδωσαν ένα ταγματάρχη επ'ονόματι Δεκούλο - και σκεπτόμουν και έλεγα: Στα τεθωρακισμένα εγώ, μονάδες πεζικού από την άλλη μεριά, τί δουλειά έχω στην επιχείρηση αυτή;

(ΑΚ)

(Ω)
1/1ΑΚ Α.Μ. 9-9-86

46

Πάω μέσα και λέγω: Αυτή η επιχείρηση είναι του πεζικού τί δουλειά έχω εγώ. Οπότε νευρίασε ο Γεωργίτσης βούτηξε το σήμα από τα χέρια μου , έσβησε το Νούσκας από πάνω και έγραψε "αντισυνταγματάρχη Παπαθανασίου", ο οποίος ήταν ο διοικητής του 281 τάγματος. Αυτή η ενεργειά μου ήταν να μην σταλούν τα τεθωρακισμένα προς αυτή την κατευθύνση και να μην πάω και εγώ, που δεν ήθελα καθόλου να πάω.

Την επομένη ημέρα στις 16 του μηνός, το πρωϊ, κατά της 10, με παίρνει ο διευθυντής του 4ου γραφείου, γιατί δεν είχε φύγει το συγκρότημα αυτό, γιατί από ότι έμαθα έφτιαξαν άλλο ένα συγκρότημα υπό κάποιο Φασέα αντισυνταγματάρχη. Δεν ξέρω αν υπάρχει πουθενά αυτό το στοιχείο . Φασέας ή Φατσέας. Έκαναν λοιπόν ένα άλλο συγκρότημα το οποίο το διέταξαν, το ένα να πάει προς Λεμεσό-Πάφο και το άλλο να παει από την άλλη πλευρά από το Τρόοδος, μου φαίνεται από την Κακοπετριά.

Αυτά, δεν ξέρω πότε έφυγαν , αν έφυγαν την επομένη. Πάντως ξεκίνησαν και έφυγαν, αλλά το πότε, δεν το γνωρίζω, γιατί εγώ είχα απαλλαγεί και δεν είχα καμιά σχέση μ'αυτό.

Την επομένη όμως κατά της 10 το πρωϊ, με πήρε στο τηλέφωνο ο διευθυντής του 4ου επιτελικού γραφείου Ηλιόπουλος , ο οποίος μου είπε "σου διαβιβάζω εντολή του ΓΕΕΦ να εξετάσεις -σου στέλνουμε 2

2/1ΑΚ Α.Μ. 9-9-86

47

πλατφόρμες ιδιωτικές- να εξετάσεις αν φορτώνονται άρματα. Θέλανε να φορτώσουν άρματα και να τα στείλουν προς την κατεύθυνση αυτή για να ενισχύσουν. Σου λέει, τα τεθωρακισμένα δεν πάνε, να φορτώσουμε τότε άρματα να τα στείλουμε. Πράγματι είδα και τον επιτελή μου εκεί, δεν θυμάμαι αν ήταν ή δεν ήταν ο Αντωνογιαννάκης, αυτό δεν μπορώ να το πω μετά βεβαιότητος. Πότε κατέβηκε από την Κοκκινοτριμυθιά, ο Αντωνογιαννάκης; Δεν το θυμάμαι αν ήταν. Παιδεύτηκα κάπου μια ώρα να μπορέσω να ανεβάσω τα άρματα επάνω, αλλά ήταν αδύνατο, γιατί αυτές οι πλατφόρμες ήταν για να μεταφέρουν μηχανήματα για τους δρόμους, μπουλντόζες κλπ. δεν ήταν δυνατόν να ανεβεί άρμα επάνω. Και στο κάτω-κάτω δεν ήθελα να στείλω άρματα, γιατί ήταν ελάχιστα και με το πραξικόπημα είχαν πάθει πολλές ζημιές. Οπότε ανέφερα, ότι ήταν αδύνατον να φορτωθούν, γιατί το τονάζ των αρμάτων ήταν μεγάλο, αυτές δεν αντέχουν και για λόγους ασφαλείας προτείνω να μην φορτωθούν. Αν θέλετε να τα φορτώστε, φορτώστε τα. Εγώ όμως, ως ειδικός, που έκανα και την πρόβα, λέω ότι είναι αδύνατον να φορτωθούν. Και κατ'αυτό τον τρόπο γλυτώσαμε την κίνηση των αρμάτων προς τα κάτω. Την επομένη όμως μάθαμε ότι οι φρουρές Λεμεσού και Πάφου παραδόθηκαν, διότι κινήσανε κάποιο πλοίο από τον Ναύσταθμο, ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ποιόν Ναύσταθμο;

3/1 ΑΚ Α.Μ. 9-9-86

48

ΜΑΡΤΥΣ: Της Σαλαμίνας της Κύπρου. Εκεί ήταν ο ναυτικός διοικητής, ονόματι αντιπλοίαρχος Παπαγιάννης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτός τι στάση τήρησε; Μετέσχε του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπαν, ότι ήταν μυημένος στο πραξικόπημα. Έτσι άκουσα, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έγινε βομβαρδισμός εναντίον της Πάφου, από δικό μας πλοίο, δηλαδή Κυπριακό;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν έριξε καμμιά βολίδα δεν ξέρω. Πάντως είπανε, ότι με την κίνηση του αντιτορπιλικού αυτού, το οποίο μάλιστα είχε και ένα κινητήρα....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Λεβέντης ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κτύπησε ο Λεβάντης την Πάφο ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ; Δεν έμαθα. Γιατί τα γεγονότα ερχόταν το ένα δίπλα στο άλλο, που δεν ξέραμε τι μας γίνεται.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε εκ των υστέρων φροντίσατε να μάθετε;

(ζ)

(ΑΚ)
1/1 ζ ΚΚ 9.9.86

49

ΜΑΡΤΥΣ: Τί να μάθουμε ; Αφού μπλεχτήκαμε στον πόλεμο. Εγώ κινδύνευσα δύο φορές να σκοτωθώ. Δύο φορές κινδύνευσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για πέστε μου. Λέτε στην ίδια έκθεσή σας ότι στις 8 και 7' το πρωΐ μάθατε από τον Αντισυνταγματάρχη κ. Ξαρχά ότι εκδηλώθηκε ενέργεια κατά του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός είχε ορίσει αυτή την ώρα ενάρξεως του πραξικοπήματος; Το 08,07' .

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί που διέταξαν το πραξικόπημα, Οκτώ και τέταρτο ήταν η ώρα Ωμέγα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οκτώ και τέταρτο ήταν...

\+ ΜΑΡΤΥΣ: Οκτώ και επτά παρουσιάσθηκε, αλλά ώστε να γίνει συζήτηση κλπ. είχε ήδη ξεκινήσει το πραξικόπημα.

2/1ζ (Κ.Κ.) 9-9-1986

50

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπα-σαγιάννης); Ποιός είχε ορίσει αυτή την ώρα; Είναι σύνηθες κατά τους στρατιωτικούς κανονισμούς και την στρατιωτική εμπειρία να αρχίζουν επιχειρήσεις στις 8 και 7 το πρωΐ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι πάντοτε. Είναι μία ώρα ωμέγα όπως την λέμε η οποία καθορίζεται τελευταία στιγμή. Δηλαδή γίνεται το σχέδιο και την ώρα ωμέγα την καθορίζουν τελευταία στιγμή. Ετοιμάζονται τα τμήματα και την καθορίζουν την τελευταία στιγμή. Εκτός βέβαια οι μυημένοι, αυτοί να το ήξεραν από μέρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στο στρατό όταν πρόκειται να γίνει έναρξη μιας επιχειρήσεως στρατιωτικής;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασα-γιάννης): Η ώρα ωμέγα μπορεί να είναι και η δώδεκα το μεσημέρι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και 12 και 3 το απόγευμα και στις 3 τα μεσάνυχτα- 'Ολο το 24ώρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ωρα δηλαδή της ημέρας μέσα σε πόλη ;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπουδήποτε και να είναι οι άνθρωποι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οπουδήποτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Οπουδήποτε, διότι ο αγώνας εντός πόλεων είναι ειδικός

3/1ζ (Κ.Κ.) 9-9-1986

51

αγώνας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μά είναι ειδικός αγώνας, αλλά έναρξη επιχειρήσεων λέμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ορίστε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού θα γινόταν έναρξη της επιχειρήσεως βεβαια στη συνέχεια το καταλαβαίνω να είναι και μέρα, να είναι και μεσημέρι να είναι και 3 η ώρα το απόγευμα, να είναι ότι να είναι. Αλλά ώρα ενάρξεως , ώρα εκδηλώσεως μιας στρατιωτικής επιχειρήσεως μέσα στη Λευκωσία είναι φυσικό να ορίζεται μία ώρα κατά την οποία κυκλοφορεί ο πληθυσμός; Πώς το βλέπετε εσείς; Δηλαδή αυτοί οι πολυβολισμοί οι οποίοι θα ερρίπτοντο εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου, εναντίον της Αρχιεπισκοπής, εναντίον του ραδιοφωνικού σταθμού δεν θα έπαιρναν και κοσμάκη από την Κύπρο; Αυτό σας ρωτώ. Σύμφωνα με τους στρατιωτικούς κανονισμούς η ώρα ωμέγα, αυτή που λέτε βέβαια κανονίζεται αναλόγως των συνθηκών, αλλά όταν έχουμε αυτές τις δεδομένες συνθήκες, ορίζεται το πρωϊ;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Συνήθως άμα τη έω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ή μήπως είναι άμα τη έω; Αυτό ξέρω και εγώ.

4/1ζ (Κ.Κ) 9-9-1986

52

'Αμα τη έω . Δηλαδή όσο λιγώτερο φως τόσο καλύτερα δεν είναι η ώρα ωμέγα;

ΜΑ ΡΤΥΣ: Τί να πω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρετε γιατί σας το λέω; Πού ήταν ο Μακάριος πριν από τις 8 η ώρα το πρωϊ;

ΜΑ ΡΤΥΣ: Απ'ότι μάθαμε, ήταν στο Τρόοδος επάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ότι μάθατε ήταν στο Τρόοδος. 'Ηταν Σαββατοκύριακο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κυριακή δηλαδή βράδυ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ξημέρωνε Δευτέρα .

ΜΑΡΤΥΣ: Και ξημέρωνε Δευτέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς ο Μακάριος τη νύκτα και όχι βέβαια άμα τη έω, αλλά μέχρι τις 7.30'το πρωϊ, ξέρω εγώ 8, δεν θα ήταν στο Προεδρικό Μέγαρο. Δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να είναι και έτσι. Ξέρω εγώ, Τί να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Μπορεί να είναι και έτσι. Δηλαδή αφού ξέρατε ότι είναι στο Τρόοδος, θα μπορούσε να είναι και στο Προεδρικό Μέγαρο συγχρόνως κύριε Νούσκα;

5/1ζ____(Κ.Κ)__9-9-1986____

53

ΜΑΡΤΥΣ: Τί να πω κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν ξέρω, εγώ σας ρωτώ για να μάθω. Σας λέω είναι γεγονός ότι ο Μακάριος τα Σαββατοκύριακα διανυκτέρευε στο Τρόοδος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ετσι. 'Αρα ήταν δυνατόν στις 5.30' που έχουμε την έω, στις 15 Ιουλίου, να βρίσκεται στο Προεδρικό Μέγαρο; Εκτός αν συνέβαινε κάτι ανώμαλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, αν είχε δουλειά, θα βρισκόταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ)Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, αν είχε δουλειά. Αν είχε πολεμικό συμβούλιο με τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ π.χ. για να κάνουν τίποτε επιχειρήσεις εναντίον της Τουρκίας, βεβαίως τότε θα βρισκόταν στις 3.30'και στις 12.30, αλλά εδώ ήταν ένα συνηθισμένο Σαββατοκύριακο και ο Μακάριος θα ήρχετο στο Προεδρικό Μέγαρο - σας το θέτω σαν δεδομένο - στις 8 η ώρα. Γιατί λοιπόν ορίσθη 8.15'η ώρα εκδήλωσης του πραξικοπήματος;

Σας το θέτω σαν δεδομένο ότι ο Μακάριος θα επανήρχετο -και αυτό ασφαλώς όποιος κάνει πραξικόπημα ήξερε πότε θα επανήρχετο- στο Προεδρικό Μέγαρο στις 8 η ώρα, στις 7.30' στις 7.45'. Ποιός είχε ορίσει

\+ την ώρα αυτή και γιατί την είχε ορίσει στις 8 και 7' και όχι άμα τη έω όπως έπρεπε κανονικά με τους στρατιωτικούς κανονισμούς να την ορίσει;

ζ

1/1Ζ Β.Π. 9.9.86

54

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, τι να σας πω τώρα. Να σας πω ότι όντως έτσι έχουν τα πράγματα, αφού δεν ξέρω τι συνέβη και τι έγινε; Μπορεί και έτσι, όπως τα λέτε να είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Εγώ δεν είπα τίποτα, ερώτηση έκανα. Δεν σας είπα την άποψή μου. Ποιός όρισε την ώρα 8.15';

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ποιός την όρισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Γιατί την όρισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάποιο σκοπό είχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί όρισε τις 8.15'και δεν όρισε την έω όπως είπε ο κύριος Φωτόπουλος ως στρατιωτικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί η ώρα "ω" καθορίζεται ανάλογα με τις εκάστοτε διεξαγόμενες επιχειρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ποιές είναι αυτές οι διεξαγόμενες επιχειρήσεις; Ο Μακάριος έλειπε. Είναι γεγονός ότι εξεδηλώθη η επιχείρηση κατά του Προεδρικού Μεγάρου στις 8.15' Είναι έστι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι επεδίωκε, λοιπόν, αυτός που όρισε τις 8.15'ώρα έναρξης εκδηλώσεως του πραξικοπήματος. Το Προεδρικό Μέγαρο εκεί ήταν και τη νύκτα, εκεί θα ήταν και την ημέρα. Γιατί όρισε 8.15';

2/1Ζ Β.Π. 9.9.86

Ποιός έπρεπε, δηλαδή, να ήταν μέσα κατά τη γνώμη σας, για να ορίσει αυτός την ώρα ενάρξεως του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα τι να σας πω, αυτό είναι "τι κάνει νιάου-νιάου στα κεραμμύδια". ο Μακάριος πρέπει να ήταν μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο Μακάριος έπρεπε, λοιπόν, να ήταν μέσα για να τον σκοτώσουν.

Σκοπός του πραξικοπήματος και προ παντός της επιθέσεως εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου, ποιός φρονείτε ότι ήταν; Να σκοτώσουν το Μακάριο; Η εντολή του κυρίου Γεωργίτση ποιά ήταν; Να σκοτώσουν το Μακάριο, ή να τον συλλάβουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Πού να ξέρω εγώ τι εντολή είχαν δώσει, να τον σκοτώσουν ή όχι; Εγώ άκουσα το πρωΐ τα θούρια και που έλεγε η τηλεφωνήτρια"έγινε ανατροπή τουΜακαρίου και ο Μακάριος είναι νεκρός". Αυτά άκουσα στις 9 η ώρα περίπου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Για το τρόπο διαφυγής του Μακαρίου ξέρετε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Είχατε ακούσει τότε, ή ακούσατε σήμερα, ότι η διαφυγή του Μακαρίου οφείλεται σε ενέργεια πραξικοπηματιών; Δηλαδή, ότι κάτι πραξικοπηματίες άφησαν αφύλακτο κάποιο σημείο για να φύγει ο Μακάριος;

3/1Ζ Β.Π. 9.9.86

56

ΜΑΡΤΥΣ: Τέτοιο πράγμα δεν άκουσα. Αν τον άφησαν ηθελημένα ή όχι, δεν το ξέρω. Το πώς έφυγε για μένα ακόμα είναι θέμα κλειστό. Δεν ξέρω πώς έφυγε. Μπορεί να είχε ιδιαίτερη διέξοδο και νά φυγε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν ξέρετε!

+ Εσείς ήσασταν τότε στη ΔΙΓ και φτιάχνατε τα σχέδια, όπως είπατε, για την απόκρουση ενδεχομένων τουρκικών αποβάσεων και εισβολών.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Αυτό ήταν το καθήκον σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τα στρατεύματα με τα σχέδια σας τα είχατε τοποθετήσει σε ορισμένες θέσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Στις 20 του μηνός, λοιπόν, που εξεδηλώθη η επίθεση της Τουρκίας τα δικά μας στρατεύματα του ΓΕΕΦ, που εσείς σχεδιάζατε που θα είναι, ήταν στις θέσεις τους;

+ ΜΑΡΤΥΣ:...Όχι

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ήταν; Εσείς προβλέπατε με τα σχέδια σας να είναι ένα τάγμα εδώ, ένα σύνταγμα εκεί, πέντε τεθωρακισμένα εδώ κλπ. Αυτά τα σχέδια που είχατε φυσικά τα ξέραν...

ΜΑΡΤΥΣ: Τα ξέρανε και έπρεπε να τα υλοποιήσουν.

4/1Ζ Β.Π. 9.9.86

57

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Υλοποιηθήκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υλοποιήθηκαν. Το μόνο σήμα που πήραμε τη νύκτα ήταν ότι προφορικώς μας δώσαν εντολή να κάνουμε μερική επιστράτευση να καλέσουμε ορισμένες κλάσεις - αυτό έγινε- και ήρθε και ένα σήμα μετά το οποίο έλεγε ετοιμότητα εφαρμογής του "ΣΑΚ ΑΦΡΟΔΙΤΗ". Αυτό ήταν το πολεμικό σχέδιο για να προβούμε ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Πώς το είπατε αυτό το σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: "ΑΦΡΟΔΙΤΗ".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) "ΑΦΡΟΔΙΤΗ 1";

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι το νούμερο."ΑΦΡΟΔΙΤΗ", ένα ήταν το σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν ήταν δύο σχέδια, το μεν ένα, αν την πρωτοβουλία της συγκεκριμένης ενεργείας την είχαν οι Τούρκοι και το άλλο για την περίπτωση, που αναλαμβάναμε εμείς πρωτοβουλία σε μια συγκεκριμένη επιχείρηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το σχέδιο ήταν συνυφασμένο με την εκκαθάριση των ~~τουρκικών~~ θυλάκων. Μέσα στην Κύπρο υπήρχαν τουρκικοί θύλακες.

F Διαγράφεται η φράση "και προωθήσεις" τουρκικών

F

5/1Ζ Β.Π. 9.9.86

58

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τουρκοκυπριακοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Με την έναρξη των επιχειρήσεων να γίνει εκκαθάριση των τουρκικών θυλάκων.

Πρ12.

(Ζ)

Ι/Θ 9-9-86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν αναλαμβάναμε εμείς την πρωτοβουλία.

ΜΑΡΤΥΣ. ~~Όχι~~, προεβλέπετο. από το σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ)Χρίστος Μπασαγιάννης). Και αν οι Τούρκοι επιτίθεντο, πάλι προβλέπετο.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάλι προεβλέπετο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πάλι προεβλέπετο.

Ένα σχέδιο υπήρχε, λοιπόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα σχέδιο. Υπήρχε σχέδιο για την Κυρήνεια, υπήρχε σχέδιο για την Αμμόχωστο, υπήρχε σχέδιο και προς Λάρνακα κλπ. Το βασικότερο σχέδιο εκείνο που είχε μεγαλυτερη βαρύτητα ήταν της Αμμόχωστου Γιατί το έδαφος εκεί προεβλέπετο περισσότερο για αποβατικές ενέργειες, παρά της Κυρήνειας. Μόνο που υπήρχε πλεονέκτημα. Το μεν ένα ήταν σε κοντινότερη απόσταση,στην Κυρήνεια, χωρίς καλές προσβάσεις, το άλλο ήταν σε μεγαλυτερη απόσταση και έπρεπε να κάνει κύκλο η αποβατική ενέργεια, για να έλθει. Είχε το πλεονέκτημα ότι ήταν κάμπος και ήταν πολύ πιο εύκολο να αποβιβαστούν στρατεύματα, σε σχέση με την Κυρήνεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Το σχέδιο αυτό, λοιπόν, λέτε ότι δεν εφηρμόσθη.

2/1 Θ Ε.Τ. 9-9-1986

60

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν εφηρμόσθη και να σας πω γιατί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας ερώτησα εγώ, όμως, κάποια ειδικότερη περίπτωση. Οι μονάδες έπρεπε να βρίσκονται στην Κυρήνεια, ας πάρουμε. Εκεί δεν έγινε η απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Κοιτάξτε, οι μονάδες δεν έπρεπε να είναι στην Κυρήνεια, αλλά θα πήγαιναν προς Κυρήνεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, θα ευρίσκοντο κάπου που να μπορούν να πάνε στην Κυρήνεια. Από πλευράς σχεδίου λέω τώρα.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ευρίσκοντο εκεί που ορίσατε σεις με τα σχέδια σας, για να μπορούν να πάνε στην Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί όλη η δύναμη κρούσεως των αρμάτων βρισκόταν στην Λευκωσία από την ημέρα του πραξικοπήματος να κάνουν αστυνόμευση. Δηλαδή είχαν χαλάσει οι δεσμοί οι οργανικοί, οι ουλαμοί, οι ίλες κλπ και είχαν γίνει συγκροτηματάκια υπό ένα αξιωματικό, ένα ή δύο άρματα, ένα τεθωρακισμένο, μία διμοιρία πεζικού κλπ., οι οποίες

3/1 Θ Ε.Τ. 9-9-1986

61

έκαναν αυτές τις ενέργειες στα διάφορα σημεία.

Και μετά το πραξικόπημα, μετά την κατάληψη αυτών των σημείων, τα τμήματα αυτά παρέμειναν εκεί μέχρι και την εισβολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μαλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ'επανάληψη ζήτησα τα τμήματα να τα συγκεντρώσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πώς το ζητήσατε; Έγγράφως;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι εγγράφως. Πήγαινα επάνω και έλεγα: Σας παρακαλώ να μαζέψουμε τα τμήματα. Γιατί είχαμε, όχι τις πληροφορίες, αλλά διεδίδετο στον κόσμο ότι οι Τούρκοι θα περάσουν την πράσινη γραμμή. Η πράσινη γραμμή ήταν η διαχωριστική γραμμή της Λευκωσίας. 'Οχι ότι θα έλθουν απέξω κλπ. Αυτά διεδίδοντο, ότι θα έλθουν οι Τούρκοι, στις 16, 17 και 18.

Εκείνο που μπόρεσα να κατορθώσω είναι ότι διέταξαν τις διοικήσεις των μονάδων αυτών να μπουν σε ορισμένη θέση: Η ΕΜΑ να μπει νοτίως του ξενοδοχείου Χίλτον. Η διοίκηση δηλαδή εγώ, οι τρεις αξιωματικοί που ήμασταν στην Αποθήκη Τμηματικών Χορηγήσεων τοποθετήθηκε πλησίον του ξενοδοχείου Χίλτον και μας έδωσαν εκεί μια αποθήκη, ένα δωμάτιο, για να εγκατασταθούμε. Η δε ΕΑΝ του Κορκότζελου ήταν στο στρατόπεδο που ήταν κανονικά, δηλαδή στο στρατόπεδο Καποτά, στις

4/1 Θ Ε.Τ. 9-9-1986

62

εγκαταστάσεις του βρισκόταν.

'Ολα δε τα τμήματα ήταν σκορπισμένα σε όλη τη Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή δεν ήταν τα τμήματα στις θέσεις που έπρεπε να είναι, για να αντιμετωπίσουν τυχόν εχθρική απόβαση στην Κυρήνεια ή οπούδήποτε αλλού. 'Ετσι είναι:

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε, γιατί δεν ήταν, γιατί ήταν προσανατολισμένα, ασχολούνταν με την αστυνόμευση.

Για τους αλεξιπτωτιστές που έπεφταν, πότε πρωτόπεσαν αλεξιπτωτιστές;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αλεξιπτωτιστές άρχισαν να πέφτουν το πρωί της 20ης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί ώρα:

ΜΑΡΤΥΣ. Με το πρώτο φως. Δηλαδή ξυπνήσαμε με τους βομβαρδισμούς και τους πολυβολισμούς και τους βόμβους των αεροπλάνων. Γινόταν χαμός!

Και όταν πετάχτηκα εγώ μέσα από το δωμάτιο, όπου είχα ένα ράντζο και είχα ξαπλώσει, και βγήκα έξω, είδα απέναντι προς βορρά, δηλαδή στην περιοχή του θύλακος των Τούρκων να πέφτουν αλεξιπτωτιστές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την πρωία της 20ης.

5/1 Θ Ε.Τ. 9-9-1986

63

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρωινές ώρες. Δηλαδή είχε επέλθει το φως ή ήταν ακόμα νύκτα;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε φέξει πλέον.

(2Β)

Θ 1/2Β (ΧΜ) 9.9.1986

64

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι έγινε τους χτυπήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τούς αλεξιπτωτιστάς βεβαίως.Τα τμήματα τα οποία ήταν πλησιέστερα κλπ. πολυβολούσαν, Εμείς τι να ρίξουμε; Δεν είχαμε στα χέρια μας τίποτε.Πάντως γινόταν χαμός απο πολυβολισμούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αποτέλεσμα ποιό ήταν.Πόσοι απο τους αλεξιπτωτιστάς ηταν νεκροί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μάθαμε.Γιατί δεν ξέραμε τι γινόταν εκεί πέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Στη Λευκωσία δεν πέσανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη Λευκωσία, στον Τούρκικο τομέα πέσανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης)Και το Α2 δεν έμαθε πόσες απώλειες είχαν οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ; Πού να μάθουμε, γινόταν χαμός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Πότε κυριστήκατε εσείς ή η ηγεσία τέλος πάντων του ΓΕΕΦ ότι μπορεί να γίνει και Τουρκική εισβολή.;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο ΓΕΕΦ επάνω, δεν ήμουν για να ακούσω το τι γίνεται. Ημουν απο τις 17 του μηνός στην ΑΤΧ, σ'αυτό το δωμάτιο εκεί πέρα με τη διοίκηση και πήγαινα από τη με μια μονάδα στην άλλη να δω τι κάνουν και εν συνεχεία πήγαινα επάνω στο ΓΕΕΦ και ζητούσα να

2/2Β (ΧΜ) 9.9.1986

Για

απαγκιστρώσουν τα τμήματα για να συντηρήσουμε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Κύριε Νούσκα, με συγχωρείτε

Είσαστε συνταγματάρχης.Δε σκεφθήκατε ότι μ' αυτή την ακαταστασία

που υπήρχε στην Κύπρο, υπήρχε κίνδυνος Τουρκικής εισβολής;

Πληροφορίες δεν είχατε;Το BBC το ακούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούσαμε ότι είχαν ξεκινήσει τα καράβια απο εκεί, αλλά

μας καθησυχάζανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ποιός σας καθησύχαζε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακουσα τον Γεωργίτση που έλεγε μια μέρα ότι κάνουν

άσκηση αυτοί.Δεν υπήρχε κάτι το συγκεκριμένο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Το συγκεκριμένο θα γινόταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Και άλλοτε ξεκίνησαν και γύρισαν πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(ΧρίστοςΜπασαγιάννης) Ελεγε ο Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, οι διάφοροι αξιωματικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο Γεωργίτσης, τί σας είπε:

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν τον είδα.Αλλαι αξιωματικοί είπαν ότι δεν

πρόκειται να κάνουν εισβολή.Το άκουσα από άλλους αξιωματικούς

ότι το έλεγε ο Γεωργίτσης.Εγώ έλειπα απο το ΓΕΕΦ ήμουν στην ΑΤΧ

με τη διοίκηση.Δεν είχα επαφές με το επιτελείο του ΓΕΕΦ

3/2 Β (ΧΜ) 9.9.1986

66

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Λέγανε λοιπόν οι αξιωματικοί και ο Γεωργίτσης έλεγε ότι κάνουν άσκηση. Απο εδώ απο την ελληνική στρατιωτική ηγεσία τί λέγανε, μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάνης) Τις καθησυχαστικές διαβεβαιώσεις τις έδινε μόνο ο Γεωργίτσης, δηλαδή ή από εδώ ο Μπονάνος ή κάποιος άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο καθένας έλεγε ό,τι ήθελε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(ΧρίστοςΜπασαγιάννης) Εσείς δεν επικοινωνήσατε καθόλου με το αρχηγείο του ΓΕΣ;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Επικοινώνησα με κάποιο Πετρόπουλο που ήταν σε ένα γραφείο μετά την εισβολή, κοντά στον Αττίλα 2. Τότε ήρθα σε επαφή γιατί με ρώτησαν πώς έχετε τόσες απώλειες αρμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εσείς ισχυρίζεσθε ότι δεν είχατε επαφή με το αρχηγείο, ούτε με τον Μπονάνο, ούτε με τον Γαλατσάνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Με κανέναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ούτε με τους επιτελείς τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Με κανέναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ούτε μάθατε τι έλεγαν ο Μπονάνος

4/2 Β (ΧΜ) 9.9.1986

67

ο Γαλατσάνος οι επιτελείς τους, το γενικό επιτελείο κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ήξερα θα σας τάλεγα κύριε Πρόεδρε, δεν είναι θέματα για να σας τα κρύψω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σας το είπα και άλλοτε εσείς δώσατε όρκο εγώ δεν έδωσα. Είσθε υπεύθυνος απέναντι του όρκου σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ την προαγωγή μου την κάνανε κατ' αρχαιότητα, προ του πραξικοπήματος και είχα βγεί έξω απο τα ρούχα μου. Αν είχα επαφές με τους κυρίους αυτούς θα είχα προαχθεί κατ έκλογήν και για να με προωθήσουν θα με φώναζαν στην Αθήνα να με μυήσουν σουν κλπ.

2ΒΑ

2B
1/2ΒΑ Ε.Γ. 9/9/86

68

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην 21η Απριλίου είχατε μετάσχει;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού υπηρετούσατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Γουδί ήμουν, που ξεκίνησε το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς μετείχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν το ακολουθήσατε το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ήμουν στην Ύλη διοικήσεως του ΚΕΤ και εφρόντιζα την τροφοδοσία των στρατιωτών στις φρουρές που ήταν γύρω-γύρω από το Γουδί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην κίνηση του Ιωαννίδη, το Νοέμβριο του 1973, μετείχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Το έμαθα την Κυριακή το πρωΐ που έλεγαν οι αξιωματικοί να ανέβουν στη διεύθυνση επάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήσασταν δηλαδή στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ήμουν στην Κύπρο. Ήταν Νοέμβριος του 1973. Ήμουν στην Κύπρο, δεν ήμουν εδώ στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή εσείς, ναι μεν, ήσασταν συντα-

2/ΒΑ Ε.Γ. 9/9/86

69

γματάρχης, σας διέταξε, όπως λέτε, ο κ. Λαμπρινός, δεν υποπτευθήκατε τίποτα πρίν το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ μου κάνει εντύπωση πώς δεν υποπτευθήκατε την τουρκική εισβολή. Τέλος πάντων όλος ο κόσμος ... σήματα πηγαινοέρχονταν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν ήμουν στο ΓΕΕΦ κατ'αρχήν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ δεν σας λέω ότι ήσασταν στο ΓΕΕΦ. Εγώ σας λέω ότι ήσασταν στο κεντρικό ζαχαροπλαστείο της Λευκωσίας και πίνατε τον καφέ σας. Δεν είχατε ανησυχήσει, κύριε μάρτυς, ότι μπορούσαν να έρθουν οι Τούρκοι, ύστερα από την κατάσταση που είχε επικρατήσει; Δεν σας ήλεγχε η συνείδησή σας ότι αυτά τα σχέδια που κάνατε - και είχατε χύσει ιδρώτα γι'αυτά τα σχέδια - πάνε χαμένα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, αφού πήγαινα κάθε μέρα και έλεγα να απαγκιστρώσουν τα άρματα και τα τεθωρακισμένα και να τα συγκεντρώσω. Αυτό δεν σας ανέφερα προηγουμένως; Αυτό το ζητούσα, αλλά δεν με ακούγανε, δεν μου δίνανε τίποτα. Και τα άρματα τα τεθωρακισμένα συγκεντρώθηκαν μετά της 7ης πρωϊνής της 20ης Ιουλίου. Όταν είδαν πλέον ότι έπεφταν αλε-

3/ΒΑ Ε.Γ. 9/9/86

70

ξιπτωτιστές και πλησιάζει η απόβαση, τότε έτρεξαν να απαγκιστρώσουν τα τμήματα από την Λευκωσία και να τα μαζέψουν για να συγκροτήσουν τις μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ, κύριοι συνάδελφοι, τελείωσα. Πρίν σας δώσω το λόγο, θα ήθελα να υπομνήσω το χρέος μας να τελειώνουμε νωρίς, γιατί πρέπει και για τους στενογράφους, πρέπει και για μας γιατί στις 6 ώρα έχουμε Βουλή. Θα πρέπει να τελειώσουμε με το μάρτυρα, γιατί, όπως ξέρετε, την Πέμπτη έχουμε τρείς να εξετάσουμε, πράγμα που θα είναι κάπως δυσχερές και θα μπλοκαριστούμε και θα εμφανιστούμε την άλλη Τρίτη με πέντε μάρτυρες. Άλλωστε, βρίσκω ότι είναι ενδεχόμενο η κατάθεση του μάρτυρος να μην έχει πολλούς "χυμούς". Αν διαφωνείτε, και άν εσείς πιστεύετε το αντίθετο, ρωτήστε όσο θέλετε. Εγώ δεν το πιστεύεω πλέον.

Το λόγο έχουν ζητήσει οι κ.κ. Παπαστεφανάκης και Κάππος.

Παρακαλείται ο κ. Παπαστεφανάκης να αρχίσει τις ερωτήσεις του

Σημειώνω ότι είναι τέσσερεις, χωρίς παραερωτήσεις και χωρίς υποερωτήσεις κ.λ.π.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ούτε τέσσερεις θα είναι, κύριε Πρόεδρε.

Δεν νομίζω πως έδωσε ερεθίσματα η κατάθεση του κυρίου μάρτυρα τέτοια, που να υποβληθούν τέσσερις ερωτήσεις.

4/ΒΑ Ε.Γ. 9/9/86 71

Δεν είπε άλλωστε τίποτα πέρα από το "δεν ξέρω".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό πιστεύω και γώ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό μας είπε, ότι δεν ξέρει.

Κύριε Νούσκα, θα ήθελα να πείτε στην επιτροπή γιατί ένοιωθαν ανασφάλεια οι Έλληνες αξιωματικοί που ήσαν στην Κύπρο τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας εξήγησα. Διότι ο Τύπος έγραφε εναντίον των Ελλήνων αξιωματικών συνεχώς. Μάλιστα πήραμε και ένα γράμμα, μία επιστολή ανώνυμη, με την οποία μας έβριζαν.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή τί ανασφάλεια νοιώθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή ότι φοβόμασταν για τις οικογένειες, να μην μας κάνουν τίποτα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι δεν ξέρετε; Υπήρχε δυνατότητα ή πιθανότητα να σας κάνει ζημιά το επίσημο Κυπριακό Κράτος, ο Μακάριος και η Κυβέρνηση και οι Δυνάμεις που στήριζαν την Κυβέρνηση;

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Αντιπρόεδρος κ. Παυσανίας Ζακολίκος).

(2Δ)

(2ΒΑ) 1/2 Δ ΒΖ 9.9.86

72

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το νομίζω αυτό, διότι δεν μπορούσε το επίσημο κράτος να μας κάνει τέτοια πράγματα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν μπορούσε το επίσημο κράτος. Ποιός άλλος μπορούσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω γώ; Ο κόσμος ...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Νούσκα, εδώ ήρθατε για να απαντήσετε Εάν δεν απαντάτε, να μη συνεχίσω να κάνω ερωτήσεις.

Δεν μπορούσε το επίσημο Κυπριακό κράτος. Μπορούσε το ανεπίσημο, το παρακράτος, της Κύπρου, η ΕΟΚΑ Β' δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ καταθέτω, αναφέρω το τί αισθανόμουνα εγώ, όχι το τί αισθάνονταν οι άλλοι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μα, για να αισθάνομαι κύριε Νούσκα κάτι, θα πρέπει να αισθάνομαι και από πού προέρχεται αυτό το κάτι. Και αυτό δεν μας το λέτε. Από που αισθανόσασταν ότι υπήρχε κίνδυνος για σας και για τις οικογένειές σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε. Στο τέλος, αυτό το πράγμα διεφάνη, μετά την επιστολή του Μακαρίου προς την Ελλάδα, που έλεγε να φύγουν οι Έλληνες αξιωματικοί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Α, μάλιστα ! Το να ζητά, λοιπόν,

2/2 Δ ΒΖ 9.9.86

73

ο Μακάριος να φύγουν οι Έλληνες αξιωματικοί, αποτελούσε κίνδυνο για τη σωματική ακεραιότητα, ή τη ζωή τη δική σας, ή της οικογένειάς σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν νομίζετε. Ποιός ήταν, λοιπόν, ο κίνδυνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ νομίζω ότι ίσως αυτά να ήταν πυροτεχνήματα και έγιναν σκόπιμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Θα σας ρωτήσω κάτι άλλο, κύριε Νούσκα, για να γίνω πιο σαφής, επανερχόμενος στην κατάθεση κάποιου άλλου συναδέλφου σας, που εδόθη πριν κάμποσες μέρες εδώ. Μήπως υπήρχε ο κίνδυνος να φύγουν οι αξιωματικοί από την Κύπρο και να μη τύχουν των προνομίων του αυτοκινήτου, του ψυγείου και δεν ξέρω τι άλλων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό κατέθεσε εδώ άλλος συνάδελφός σας. Ότι αυτό φοβήθηκαν. Και αν αυτό αληθεύει...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω. Είχαμε μικρά παιδιά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Νούσκα, όταν προ ολίγου σας είπε ο κύριος Πρόεδρος της Επιτροπής, πώς δεχθήκατε σείς, που είσθε Συνταγματάρχης, να σας καλεί στο γραφείο του Αντισυνταγματάρχης

3/2 Δ ΒΖ 9.9.86

74

- και μάλιστα πήγατε - είπατε σε κάποια αποστροφή του λόγου σας, που δεν την τελειώσατε, ότι "έτσι ήταν τότε τα πράγματα". Αυτό θέλω να μας το ξεκαθαρίσετε. Τί εννοούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εννοούσα ότι δεν δούλευε η ιεραρχία, όπως έπρεπε να δουλεύει. Και θα καταθέσω κάτι άλλο - που δεν το κατέθεσα - συμπληρωματικά, ότι η ιεραρχία άρχισε να δουλεύει από τη στιγμή που ήλθε στην Κύπρο ο στρατηγός Καραγιάννης. Τότε άρχισε να δουλεύει η ιεραρχία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Νούσκα, σας έκαναν εκείνο το πρωΐ ένα μπλόκο κάποιοι στρατιώτες. Ειλικρινά, δεν μπορώ να καταλάβω πώς ανέχεσθε σεις, Συνταγματάρχης εν στολή με τα διακριτικά του πάνω στις επωμίδες , να σας σταματούν στο δρόμο και να ζητούν διαπιστευτήρια οι στρατιώτες. Αν αυτό αληθεύει, πέστε μου γιατί αυτόματα δεν παραιτηθήκατε από το αξίωμα του Έλληνα αξιωματικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε. Σε πολλές περιπτώσεις, και εν ειρήνη ακόμη, αν πάει Στρατηγός να μπεί σε στρατόπεδο, δεν μπαίνει αν δεν δώσει διευκρινίσεις και αν δεν δώσει ταυτότητα και διάφορα χαρτιά. Σε κείνη την κατάσταση, που ο στρατιώτης είχε πάρει εντολή να μην αφήσει κανέναν να περάσει, με σταμάτησε, είδε ο Αξιωματικός ποιός ήμουν και έδωσε εντολή να φύγω. Είχε εντολή να μην αφήσει κανένα να περάσει από το σταυροδρόμι αυτό.

4/2 Δ ΒΖ 9.9.86

75

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κατ'αρχήν, είπατε για ιεραρχία. Γίνονται μπλόκα και σταματούν αξιωματικούς, και μάλιστα ανώτερους αξιωματικούς, γίνονται τα όσα γίνονται στην Κύπρο - είπατε και σεις φαντάζομαι ότι είναι πραξικόπημα, άρα είναι παρανομίες αυτά που γίνονται - και όμως δεν παραιτηθήκατε , κύριε Νούσκα. Γιατί; Αυτό ρωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε να παραιτηθώ;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε αμέσως;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τότε αμέσως.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν παραιτήθηκα. Τί να παραιτηθώ;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Κάππος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε μάρτυς, ήθελα να σας ρωτήσω αν έχετε εκπαιδευθεί στο εξωτερικό, πού, πότε και σε τί πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο εξωτερικό ποτέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Εχετε υπηρετήσει στην ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

(2Κ)

2Δ 1/2 Κ (Ν.Γ.) 9.9.86

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Πότε αποστρατευθήκατε και γιατί ;

ΜΑΡΤΥΣ : Αποστρατεύθηκα τον Οκτώβριο του 1976.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Με τι βαθμό ;

ΜΑΡΤΥΣ : Με το βαθμό του Ταξιάρχου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Αυτά ήθελα να ερωτήσω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Δασκαλάκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μία ερώτηση θέλω να κάνω . Αλλά πρίν, ήθελα να κάνω μία διευκρίνιση, επειδή δεν είμαι στρατιωτικός και δεν τα ξέρω, Τους Διοικητές των Τμημάτων τους ορίζει ο Διοικητής της ευρύτερης μονάδος, δηλαδή εσείς μπορούσατε να διορίσετε τον Λαμπρινό ή όχι, ή η εντολή έρχεται από επάνω ;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι αυτοί ήταν τοποθετημένοι από το Αρχηγείο, από εδώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Από το Αρχηγείο, πολύ καλά.

Εσείς σαν Διοικητής της μονάδος μέσα στο χρόνο που διοικητείτε τη μονάδα κατά κάποιο τρόπο έχετε τη δυνατότητα να εξακριβώσετε τα στοιχεία, τις ικανότητες, τις επαγγελματικές, των Διοικητών των Τμημάτων σας, δεν είναι έτσι; Μέσα από υπηρεσιακά σημειώματα κ.λ.π. Θα ήθελα να μου πείτε επομένως τις εντυπώσεις σας μέχρι εκείνη την ημέρα – που συνέβησαν αυτά που συνέβησαν – για την επαγγελματική κατάρτιση που διέκρινε τον κύριο Λαμπρινό. Θέλω τη γνώμη σας,

2/2 Κ. (Ν.Γ.) 9.9.86

77

βάσει των στοιχείων που είχατε αντλήσει σαν Διοικητής του βέβαια.

ΜΑΡΤΥΣ : Θα σας απαντήσω ευθέως και ειλικρινώς. Επρόκειτο περί λαμπρού αξιωματικού, άλλο τώρα τι έκανε μετά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Δεν σας είχε δώσει δικαιώματα;

ΜΑΡΤΥΣ : Ποτέ. Την μονάδα του την είχε πάντοτε - και στην εκπαίδευση και σε όλα-εντάξει. Δεν μου είχε δώσει ποτέ το δικαίωμα.Και αυτός και ο άλλος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Και επομένως, κύριε Νούσκα, τα όσα σας είπε εκείνο το πρωί περί 6 μυημένων κ.λ.π. τα ξαναβεβαιώνετε και τα ξανακαταθέτετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως , έτσι έγινε αυτό το πράγμα, και εξεπλάγην.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Αυτό ήθελα και ευχαριστώ, γιατί νομίζω ότι για μένα είναι το μόνο σημαντικό στοιχείο της κατάθεσής σας. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Φωτόπουλος έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε Νούσκα θέλω να σας ρωτήσω : Φέρεστε ότι το βράδυ της 15ης Ιουλίου-όπως άλλωστε και εσείς σ'αυτό αναφερθήκατε - με ένα τακτικό συγκρότημα πεζικού, τεθωρακισμένων και πυροβολικού κινηθήκατε εσείς προσωπικά στην Πάφο. Φύγατε από την έδρα σας, επικεφαλής των Τμημάτων αυτού του συγκροτήματος για να συλλάβετε τον

3/2 Κ (Ν.Γ.) 9.9.86

78

Μακάριο. Είχατε αυτή την κατηγορηματική εντολή, έγγραφη ή προφορική; Αναφερθήκατε πράγματι σε ένα κείμενο, σε ένα μήνυμα ή μάλλον σε σήμα που πήρατε -σήμα είναι γραπτό κείμενο- και σας ερωτώ : Αυτό το διαψεύδετε εσείς ή πράγματι είχατε αυτή την αποστολή από τον Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ : Ακούστε να δείτε, δεν τοποθετείτε καλώς την ερώτηση. Εγώ αυτά τα πράγματα τα ανέφερα, διότι δεν με ερώτησαν. Απλώς με κάλεσαν μου έδωσαν την εντολή και δεν πήγα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Δεν πήγατε ;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι δεν επήγα , το κατέθεσα αυτό και το είπα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Δηλαδή, δεν είσαστε επικεφαλής αυτού του συγκροτηματος ;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι δεν επήγα, διότι έφερα τις αντιρρήσεις μου, ότι τα τεθωρακισμένα δεν είναι ικανά να πάνε, λόγω του πεπαλαιωμένου του υλικού.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Την ημέρα που έγινε το εγχείρημα , το πραξικόπημα, ο κύριος Γεωργίτσης είχε τηλεφωνική επικοινωνία με τον κύριο Ιωαννίδη και είπε ότι έχει απομονώσει τον αντίπαλο με άρματα, τα οποία έχει βάλει εγκάρσια στις κεντρικές οδούς . Αυτά τα άρματα ποιόν είχαν προϊστάμενο;

Εσείς δώσατε αυτή την εντολή στον προϊστάμενο, αφού όλα τα τεθωρακισμένα εκείνη την εποχή υπήγοντος σε σας;

4/2 Κ (Ν.Γ.) 9.9.86

ΜΑΡΤΥΣ :Σας ανέφερα προηγουμένως ότι τα άρματα του Λαμπρινού διετάχθησαν από τον ίδιο ο οποίος είχε μυηθεί. Και τα τεθωρακισμένα του Κορκότζέλου κινήθηκαν από τον ίδιο. Μυήθηκε και αυτός τα κίνησε. Εγώ δεν είχα καμμία σχέση με αυτά.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Λέτε ότι στην αίθουσα επιχειρήσεων του Τρίτου Γραφείου υπήρχαν και πρόσωπα άσχετα με τα καθήκοντά τους . Τι ήταν αυτά τα πρόσωπα πολιτικά , στρατιωτικά, ήταν Ελληνοκύπριοι ;

(2ΠΑ)

2Κ 1/2 Π.Α. (Φ.Τ.) 9.9.86

80

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν οι αξιωματικοί που είχαν έρθει από την Ελλάδα το βράδυ του πραξικοπήματος. Ήταν ο Σκλαβενίτης, ο Σούλης, Ταγματάρχης από το β' γραφείο του Γεωργίτση και άλλοι δυο, που μου διαφεύγουν τα ονόματά τους, οι οποίοι έκοβαν και έραβαν.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θελήσατε να διαχωρίσετε τη θέση του κ. Ντενίση σε ό,τι αφορά το πραξικόπημα. Δηλαδή αφήνετε να εννοηθεί ότι ο κύριος Ντενίσης ήταν μυημένος; Αυτό μάλιστα από τις δικές σας εκτιμήσεις που κάνατε μετά το εγχείρημα.

ΜΑΡΤΥΣ : Οι δικές μου εκτιμήσεις είναι ότι ο Ντενίσης εχολώθη, όταν του είπαν ότι γίνεται πραξικόπημα και υπέβαλε παραίτηση. Τι άλλο να έκανε. Αυτό δείχνει ότι δεν ήθελε να ~~μυηθεί~~ πλέον, διότι του πήραν την διοίκηση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Εκπλήσσομαι, διότι νομίζω ότι είσθε της τάξεως του '48, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Πόσοι αξιωματικοί ήταν πάνω από σας στην ιεραρχία εκτός από τον κύριο Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ : Σχεδόν όλοι ήταν συμμαθητές μου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Δεν ήταν δηλαδή άλλοι ανώτεροι από σας.

2/2 ΠΑ Φ.Τ. 9.9.86

81

Και μια τάξη συνεννοείται. Οι υποψίες που θα είχατε ασφαλώς σε ότι αφορά τον Παπαγιάννη, τον Λαμπρινό, πώς μεταξύ συμμαθητών μιας τάξεως δεν τα συζητήσατε κάποια στιγμή, δεν είχατε το θάρρος

ΜΑΡΤΥΣ : Κατ'αρχήν δεν έκανα παρέα ούτε με τον Κομπόκη ούτε με τον Πούλο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Φοβόσασταν ο ένας τον άλλον;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, αλλά εννοώ ότι δεν είχαμε οικογενειακές σχέσεις, γιατί στην Κύπρο κάναμε παρέα. Τους συμμαθητές μου τους έβλεπα σαν συμμαθητές, δεν είχα στενές σχέσεις μαζί τους. Οι περισσότεροι ήταν εκτός Λευκωσίας, στη Λεμεσσό ή στην Πάφο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Η προαγωγή σας στον τελευταίο βαθμό πώς έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ : Κατ'αρχαιότητα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Στα βαθμό του συνταγματάρχου;

ΜΑΡΤΥΣ : Κατ'αρχαιότητα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Του αντισυνταγματάρχου;

ΜΑΡΤΥΣ : Κατ'εκλογήν.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Του ταγματάρχου;

ΜΑΡΤΥΣ : Στην αρχή κατ'αρχαιότητα, εν συνεχεία κατ'εκλογήν, κατόπιν αναφοράς μου.

3/2 ΠΑ Φ.Τ. 9.9.86

82

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ; Ευχαριστώ, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) ; Ο κύριος Τσιγαρίδας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Κύριε μάρτυς μετά το πραξικόπημα οι υφιστάμενοί σας ο κ. Κορκότζελος και Λαμπρινός σας έδωσαν κάποια εξήγηση γιατί έκαναν αυτό που έκαναν εν αγνοία σας;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν τους ζήτησα εξηγήσεις, απλώς φρόντισα να τους έχω σε απόσταση γι'αυτό που μου κάνανε.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Ο κύριος Κορκότζελος επιτέθηκε εναντίον του Προεδρικού Μεγάρου. Είχαν απώλειες πολλές;

ΜΑΡΤΥΣ : Πρέπει να υπήρχαν.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Δεν ξέρετε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ξέρω γιατί τα γεγονότα ήταν τόσο αστραπιαία που είχαμε χάσει όλα τα στοιχεία.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Καλά, κύριε Νούσκα, από τις 15 έως τις 19 του μηνός εσείς σαν διοικητής δεν ξέρατε τι απώλειες είχατε σε άρματα σε αξιωματικούς, σε οπλίτες, σε πυρομαχικά;

ΜΑΡΤΥΣ : Κοιτάξτε, σε προσωπικό δεν νομίζω ότι υπήρχαν. Αυτά δεν αναφέρθηκαν αμέσως. Εν συνεχεία έγιναν τα πολεμικά ημερολόγια και εκεί είναι γραμμένα. Εγώ έφυγα στις 26 Αυγούστου, μετά το

4/2 ΠΑ Φ.Τ. 9.9.86

83

δεύτερο Αττίλα, σχεδόν από το χαράκωμα. Από ποιον να ζητήσεις εξηγήσεις και να μάθεις πόσοι σκοτώθηκαν.

(2ΓΡ)

(2 ΠΑ)
2/1 Γ.Ρ. Κ.Β. 9/9/1986

84

Δεν μπορούσαμε να ελέγξουμε. Αυτές οι απώλειες βγήκαν μετά, όταν ηρέμησαν τα πράγματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Νούσκα, στις 20 το βράδυ, αντιλαμβάνεσθε και σεις τον εθνικό κίνδυνο και σαν διοικητής πρέπει να προετοιμάσετε τις μονάδες, είσασταν διοικητής ~~του πυροβολικού~~ στα τεθωρακισμένα, . Όλα αυτά είναι πράγματα τα οποία θα ξέρατε. Είχατε αξιωματικούς είχατε επιτελείς, είχατε άρματα, ήταν κατεστραμένα είχαν αποχή , δεν είχαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν μιλάτε για τα άρματα υπήρχαν άρματα, τα οποία είχαν πάθει φθορές , όχι από βολές αλλά από βλάβες, διότι ήταν πεπαλαιωμένο το υλικό. Ύπήρχαν απώλειες οι οποίες σιγα-σιγά απεκατεστάθησαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΙΤΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτό το σύνολο των αξιωματικών που υπηρετούσαν στην Κύπρο, τι ήταν οι αξιωματικοί αυδί, φιλομακαριακοί, αντιμακαριακοί ; Και ποιά ήταν η συμπεριφορά των αξιωματικών στην Κύπρο. Και όταν λέω συμπεριφορά, κύριε Νούσκα, στη λέσχη π.χ. όταν μαζεύονται οι αξιωματικοί, εκεί συζητανέ πολλά πράγματα. Το κλίμα που επικρατούσε στους αξιωματικούς στην Κύπρο ποιό ήταν; Από τους αξιωματικούς.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να σας πω;

2/2 Γ.Ρ. Κ.Β. 9/9/1986

85

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δεν θα μου πείτε. Να σας ρωτήσω κάτι που λέει κάποιος συναδελφός σας για να μου εκτιμήσετε αυτό που λέει.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, γινόντουσαν συζητήσεις διάφορες, ότι έγινε το τάδε επεισόδιο εκεί, το τάδε επεισόδιο εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δεν αναφέρομαι σ'αυτά κύριε Νούσκα. Τον κύριο Κούρτη Γεώργιο τον ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν στην ΚΥΠ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στην ΚΥΠ. Όταν ο κύριος Κούρτης λέει : "η ανάμειξη των εν Κύπρω Ελλήνων αξιωματικών είς την πολιτική ήτο λίαν εμφανής, προκλητική και επιζημία, το μείζον μέρος τούτων ήταν αντιμακαριακοί ". Πώς το εκτιμάτε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Κούρτης έκανε τις εκτιμήσεις του. Ήταν στην ΚΥΠ και είχε πληροφορίες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Εσείς πώς το εκτιμάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχαν. Υπήρχαν αξιωματικοί οι οποίοι ήταν κατά του Μακαρίου. Δεν μπορώ να το αρνηθώ αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Υπήρχαν αξιωματικοί αλλά αν ήταν η πλειοψηφία ή η μειοψηφία των αξιωματικών.

3/2 Γ.Ρ. Κ.Β. 9/9/1986

86

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλλον η πλειοψηφία πρέπει να ήταν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αναφερθήκατε σ'αυτές τις επιστολές τις ανώνυμες, που ελάμβαναν οι αξιωματικοί και που ελάβατε και σείς. Τώρα πιστεύετε κύριε Νούσκα, μετά από τόσα χρόνια, ότι αυτές οι επιστολές ήταν από Μακαριακούς για το μίσος που τρέφαν προς τους έλληνες αξιωματικούς ή ήταν και αυτό σε κάποιο άλλο σχέδιο , από κάποια άλλη πλευρά και στέλναν αυτές τις επιστολές.

ΜΑΡΤΥΣ: Το κλίμα είχε δημιουργηθεί, αφ'ενός μεν από τις εφημερίδες, και αφ'ετέρου δε από τις επιστολές, τις οποίες μας έστελναν , Νομίζω ότι κάποιος τις διοχέτευε. Τώρα, εάν τις διοχέτευε το πραξικόπημα για να το εκδηλώσει, δεν το αποκλείω αυτό το πράγμα. Εάν τώρα ήταν και από την άλλη πλευρά και αυτό δεν το αποκλείω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στα στρατόπεδα των μονάδων των δικών σας κύριε Νούσκα, υπήρχαν φωτογραφίες του Γρίβα;

ΜΑΡΤΥΣ: Του Γρίβα; Δεν μπορώ να θυμηθώ εάν υπήρχαν. Πάντως του Μακαρίου υπήρχαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ; Του Μακαρίου υπήρχαν, εάν υπήρχαν του Γρίβα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσαν να υπάρχουν του Γρίβα, διότι πως θα ήταν στο

αμ

4/2 Γ.Ρ. Κ.Β. 9/9/1986

87

στρατόπεδο , όταν ερχόταν η Κυπριακή Κυβέρνηση και έκανε κάθε τόσο επισκέψεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τώρα φάινεται δεν ζούσατε εσείς εκεί κύριε Νούσκα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τις βάζατε και τις βγάζατε τις φωτογραφίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν εγώ ήμουν σε ένα επιτελείο, δεν ήμουν σε μονάδα. Οσάκις πήγαινα σε μονάδα, δεν εύρισκα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Παπακωνσταντίνου έχει το λόγο.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Κύριε Νούσκα, εδώ η Επιτροπή συγκεντρώνεται σε δύο κυρίως βασικά θέματα. Το ένα είναι το πραξικόπημα ,το δεύτερο είναι η απόβαση. Απ'ότι είπατε , παιδευόσαστε να συγκεντρώσετε τα "συγκροτηματάκια", όπως τα αναφέρατε , και δεν τα καταφέρνατε. Η εντύπωση που σας δίνεται είναι ότι δεν τα καταφέρνατε διότι έτσι αποφάσισαν εκείνοι που ήταν πιό πάνω από σάς. Και αυτά τα "συγκροτηματάκια" απέβλεπαν περισσότερο στην καταστολή τυχόν αντιπραξικοπήματος, στην αντίδραση των μακαριακών και πολύ λιγότερο στην αντιμετώπιση απόβασης των Τούρκων.

(2Ν)

2ΓΡ (Κ.Ο.) 9.9.86 Ν.Μ.

88

F Διαγράφεται μία (1) λέξη και προστίθεται εκρίναμε

ΜΑΡΤΥΣ: Στη Λευκωσία με την έναρξη του πραξικοπήματος και μέχρι πέρατος υπήρχαν ελεύθεροι σκοπευτές, στις ταράτσες, στα μπαλκόνια και στα παράθυρα όπου και πυροβολούσαν. Αυτός ήταν ο λόγος που ~~κρατήσαμε~~ τα τμήματα σ'αυτ'ες τις θέσεις.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Δηλαδή η ηγεσία, ας το πούμε έτσι, είτε πολιτική, είτε στρατιωτική, στην Κύπρο εκείνη την εποχή είχε στο μυαλό της, πρώτα το πραξικόπημα και μετά την απόβαση των Τούρκων; Είναι έτσι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έγινε η απόβαση μαζεύτηκαν τα πάντα.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Αφήστε την απόβαση. Το ενδεχόμενο της απόβασης υποτίθεται πως υπήρχε πάντοτε και γι'αυτό είσασταν εκεί. Η διασπορά των τμημάτων ακόμα και οι ελεύθεροι σκοπευτές ήταν για τυχόν απόκρουση τουρκικής απόβασης ή για το πραξικόπημα; Δηλαδή όλη η διάταξη ηστρατιωτική ήταν πραξικόπημα και όχι στρατιωτική απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι είναι.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Συνεπώς πρώτα είχαν στο μυαλό τους το πραξικόπημα και μετά την τουρκική απόβαση.

Έχετε την εντύπωση πλήρους διάλυσης του στρατού μας εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

2/2 Ν.Μ. (Κ.Ο.) 9.9.86

89

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Οι υφιστάμενοί σας ενεργούν χωρίς να σας ειδοποιήσουν. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω αντίρρηση. 'Ετσι είναι. Τα χάλια τα είδαμε την 20ή Ιουλίου που δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε. Τότε φάνηκε η γύμνια μας. Τα τμήματα, άλλα έφυγαν προς Λεμεσό και Πάφο και άλλα έκαναν αστυνόμευση. Το έχω αναφέρει και στην έκθεση και είναι φανερό.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Και η τελευταία ερώτηση. 'Ολη η ηγεσία που υπήρχε εκεί, η ελληνική, τότε, στρατιωτική, πίστευε στην απόβαση των Τούρκων και προσπαθούσε να σας μεταδώσει την εντύπωση, μη φοβάσθε οι Τούρκοι δεν πρόκειται να επιτεθούν;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχε ένα τέτοιο πράγμα και συζητιόταν. 'Ομως δεν πιστεύω ότι υπάρχει αξιωματικός που να πίστευε ότι οι Τούρκοι θα αποβιβασθούν και δεν θα λάβαινε τα μέτρα του.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Δεν λέω αυτό. Επαναλαμβάνω λέγοντας ότι σας δημιουργούσαν την εντύπωση, μη στεναχωριέστε για τους Τούρκους. Αφείστε τα συγκροτηματάκια όπως είναι γιατί οι Τούρκοι δεν επεμβαίνουν. Σεις όταν θέλετε να τα συγκεντρώσετε ασφαλώς το κάνετε για να αντιμετωπίσετε τους Τούρκους. 'Οταν λοιπόν σας έλεγαν αφείστε όπως είναι τα πράγματα, οι Τούρκοι δεν επεμβαίνουν, επ'αυτού τί

αγ

3/2 Ν.Μ (Κ.Ο.) 9.9.86

90

έχετε να πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επίσημα δεν άκουσα κάτι τέτοιο. 'Αλλοι μπορεί να το άκουσαν. Πάντως διεδίδετο ότι οι Τούρκοι έρχονται για άσκηση όπως και άλλοτε ήρθαν και επέστρεψαν.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: 'Ασκηση στους τουρκικούς θύλακες;

ΜΑΡΤΥΣ: Του τουρκικού στόλου.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Με τουρκικο στόλο και με Τούρκους αλεξιπτωτιστές;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οταν έπεσαν πλέον οι αλεξιπτωτιστές, ήταν αργά. 'Ηδη είχαν πλησιάσει στην Κυρήνεια και τότε κινητοποιήθηκε η μηχανή. 'Ομως η μηχανή ρετάριζε.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Κύριε μάρτυς, αν δεν γινόταν το πραξικόπημα και παρά ταύτα οι Τούρκοι επιχειρούσαν απόβαση, θα είμαστε σε θέση να τους αποκρούσουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είμασταν σε θέση στον πρώτο χρόνο. Οι δυνάμεις ήταν τέτοιες που δεν είχαν αντοχή για παράταση. Το πρώτο και δεύτερο τμήμα θα μπορούσαμε να το αντιμετωπίσουμε και να το πετάξουμε στη θάλασσα. 'Ομως θα έπρεπε να είχαμε καικάποια σχετική αεροπορική κάλυψη, την οποία δεν είχαμε. Αλώνιζαν τα τούρκικα αεροπλάνα και δεν μπορούσαμε να ξεμυτίσουμε. Αυτό έγινε και στον πρώτο και στο δεύτερο Αττίλα, χωρίς καμμία βοήθεια. (ΣΕΖ)

(N) 1/2 ΕΖ ΦΚ 9.9.86

91

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Με τα τμήματα που είχαμε εκεί - εγώ επαναλαμβάνω - και με την κατάλληλη, ανάλογη διάταξη εάν το πρώτο κύμα είχε αποκρουσθεί, θα μπορούσαμε...

ΜΑΡΤΥΣ: Θα μπορούσαμε το πρώτο κύμα να το αποκρούσουμε. Είχαμε τις δυνατότητες.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Οπότε θα ήταν η απόβαση πλέον παρακινδυνευμένη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Θα είχε αποκρουσθεί η απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Υπήρχαν δυνατότητες σε πρώτο χρόνο.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Βαρβιτσιώτης, έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Παραιτούμαι, κύριε Πρόεδρε. Έχω καλυφθεί από άλλους συναδέλφους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Παναγιωτόπουλος, έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μας δώσατε μια εικόνα πλήρους διαλύσεως εκεί του στρατού. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όσον αφορά τα τεθωρακισμένα.

2/2 ΕΖ ΦΚ 9.9.86

92

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θυμάμαι που είπατε κάτι, ότι ήταν πεπαλαιωμένα τα άρματα. Η παλαιότης δεν εγεννήθη την τελευταία στιγμή.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήταν ως πρόσχημα για να μη τα διώξουν από τη Λευκωσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άρα δεν ήταν πεπαλαιωμένα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πεπαλαιωμένα. Διότι εάν δεν ήταν, θα μου έλεγαν να πάνε. Ήταν πεπαλαιωμένα, αλλά ήταν ικανά σε πρώτο χρόνο να βγάλουν εις πέρας μια επιχείρηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σε πρώτο χρόνο. Δεν έπρεπε να έχετε άρματα που να είναι και σε δεύτερο χρόνο ικανά;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, εξαρτάται από τα ίδια. Διότι ήταν άρματα του Β' Παγκοσμίου, τα Τ34 και τα πήρε η Κύπρος από την Αίγυπτο. Χρησιμοποιήθηκαν στην Αίγυπτο και τα πήρε η Κύπρος. Δεν υπήρχαν καθόλου ανταλλακτικά και παιδευόμασταν να μπορέσουμε να τα θέσουμε σε λειτουργία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η αίσθηση η δική σας παρ'όλο που υπηρετούσατε στην Κύπρο, είναι ότι η ίδια διάλυση του στρατού, υπήρχε και στην Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω. Όταν λέω διάλυση του στρατού, δεν εννοώ γενική Τα τμήματα τα οποία έλαβαν μέρος στο πραξικόπημα. Ήταν οι μοίρες καταδρομών , ήταν τα τεθωρακισμένα, ήταν η ΕΛΔΥΚ. Βέβαια τα τμήματα τα πεζοπόρα ανασυγκροτήθηκαν αμέσως. Δεν είχαν κανένα πρόβλημα.

3/2 ΕΖ ΦΚ 9.9.86

93

Εκείνα που είχαν πρόβλημα, ήταν τα άρματα και τα τεθωρακισμένα. Αυτά θέλουν χρόνο για να συγκροτηθούν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ένας προηγούμενος μάρτυς έδωσε την εντύπωση ότι δεν ήταν καλή η σχέση μεταξύ των αξιωματικών και του λαού γενικά της Κύπρου. Έτσι είναι; Μας έδωσε την εντύπωση ότι υπήρχε μια εχθρική ατμόσφαιρα για τους αξιωματικούς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω. Εγώ είχα καλές σχέσεις με τους Κυπρίους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Προσωπικές;

ΜΑΡΤΥΣ: Και προσωπικές ασφαλώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Πεπονής, έχει το λόγο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Όταν πήρατε την εντολή να κινηθείτε προς Πάφο, η εντολή ήταν να κάμψετε αντιστάσεις, ή ήταν ρητή να συλλάβετε το Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Να αρθούν οι αντιστάσεις.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Περί Μακαρίου σας εδόθη εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Να σας διαβάσω επακριβώς, αν θέλετε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Εάν επιτρέπει ο κύριος Πρόεδρος, ναί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Βεβαίως ναί.

ΜΑΡΤΥΣ: Έλεγε: "Προς άρσιν των εκεί υφισταμένων αντιστάσεων".

4/2 ΕΖ ΦΚ 9.9.86

94

Ακριβώς το θυμάμαι, γιατί το είχα σημειώσει κάπου και το αντέγραψα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είχαν άλλες μονάδες την εντολή να συλλάβουν το Μακάριο, γιατί ήταν μικτό το συγκρότημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μικτό ήταν. Όλα τα συγκροτηματάκια τα οποία έγιναν μέσα στη Λευκωσία, ήταν μικτά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Ράλλης, έχει το λόγο.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε ότι ο κύριος Ντενίσης παραιτήθηκε όταν του πήραν τη διοίκηση. Ποιοί άλλοι αξιωματικοί στην Κύπρο παραιτήθηκαν, αφού τους πήραν τη διοίκηση, ή διελύθησαν οι μονάδες τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα. Ποιός, ο κ. Ντενίσης;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ο κ. Ντενίσης παραιτήθηκε γιατί του πήραν τη διοίκηση, είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Αυτός δεν ήταν μυημένος στο πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Διοικήσεις και διάλυση μονάδων στην Κύπρο έγιναν.

ΜΑΡΤΥΣ: Διάλυση των συγκεκριμένων μονάδων. Των άλλων όχι.

5/2 ΕΖ ΦΚ 9.9.86

95

Δεν μπορώ να πω ότι το πυροβολικό διαλύθηκε. Ούτε μπορώ να πω ότι τα τάγματα τα οποία υπηρετούσαν στην Πάφο, Λεμεσσό, Κυρήνεια, κλπ. ότι διαλύθηκαν. Να υπάρχει διαχωρισμός. Τα έχω διαχωρίσει.

(262)

1/ 2ο A.M. 9-9-86

96

Δηλαδή, οταν λέμε υπάρχει διάλυση, σημαίνει οτι αυτά είχαν συγκροτήσει ορισμένα συγκροτήματα και ήταν ανίκανα να αναλάβουν την 20η του μηνός κάποια επιχείρηση. Εάν αυτά τα μαζεύαμε μετά 2-3 μέρες ήταν έτοιμα να εκτελέσουν επιχείρηση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Να κάνω διαφορετικά την ερώτηση. Οταν ο υφιστάμενος, ο κατώτερος αξιωματικός απο τον διοικητή, κάνει ενέργειες τέτοιες που δεν τις γνωρίζει ο διοικητής, δεν είναι αφαίρεση διοικήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι κατά κάποιο τρόπο αφαίρεση διοικήσεως.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και δεν παραιτήθη κανείς αξιωματικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Πως να παραιτηθούμε, έτσι όπως έγιναν αστραπιαία τα πράγματα, Γιατί στην Ελλάδα παραιτήθηκαν πολλοί;

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ:.....

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ντενίσης ήταν έφεδρος , δεν ήταν μόνιμος. Εγώ είχα οικογένεια, είχα υποχρεώσεις, δεν είχα κανέναν να με προστατεύσει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η κυρία Ακρίτα έχει το λόγο.

ΣΥΛΒΑ ΑΚΡΙΤΑ: Κύριε Πρόεδρε, παραιτούμαι, διότι διαπιστώνω οτι στα σημαντικά σημεία ο κύριος μάρτυς δείχνει να μη γνωρίζει τα θέματα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Βασιλειάδης έχει το λόγο.

2/2 ο Α.Μ. 9-9-86

97

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε Νούσκα, είσαστε ο διευθυντής των τεθωρακισμένων στο ΓΕΕΦ . Τα κύρια όπλα βεβαίως ήταν τα άρματα. Μπορείτε να μου πείτε, στις 14 του μηνός, πριν από το πραξικόπημα τι άρματα υπήρχαν πανω στο νησί; Μη μου πείτε μονάδα-μονάδα πέστε μου, 30 Τ-34, 15Μ-47 κ.λ.π

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρχαν τα Τ-34 μόνο και υπήρχαν 4 στην Αμόχωστο , 4 στην Κυρήνεια, αυτά τα ήταν τα "σπασμένα" για τις διοικήσεις ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Συνολικά πέστε μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Συνολικά ήταν γύρω στα 35 .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ήταν 35 Τ-34. Και πόσα Μ 47;

ΜΑΡΤΥΣ: Κανένα Μ47, μόνο Τ-34 υπήρχαν μια επιλαρχία και από τα τεθωρακισμένα τα μάρμον ....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Αφήστε τα αυτά, δεν μας ενδιαφέρουν.

Στις 19 του μηνός το δράδυ, παραμονή εισβολής πόσα από τα 35 αυτά ήταν ετοιμοπόλεμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να ήταν τουλάχιστον το 90%. Τα άλλα είχαν υποστεί βλάβες μηχανικές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Επομένως, είχατε περίπου 28 έως 30.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε αρκετή δύναμη κρούσεως .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Εάν αυτά τα άρματα, τα 28 ή τα 30 είχαν συγκεντρωθεί στο προγεφύρωμα θα ήταν δυνατόν

3/2ο___Α.Μ.____9-9-86__ 98

να το εξαλείψουν από την πρώτη νύχτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Αυτό το ανέφερα, οτι θα εκινούντο τη νύχτα -έτσι προβλέπετο από τα σχέδια- και από το πρώτο φως θα έπεφταν προς την Κυρήνεια για να άρουν το προγεφύρωμα, αν είχε δημιουργηθεί. Εάν δεν είχε δημιουργηθεί θα περιμέναμε να βγούν για να ορμήσουμε. Ακριβώς έτσι επροβλέπετο στα σχέδια. Και υπήρχε αρκετό πυροβολικό, το επαναλαμβάνω, που θα μπορούσε να κάνει φραγμό μπροστά να μας βοηθήσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Τελευταία ερώτηση: Αττίλας 2: Πόσα άρματα συνολικώς ετοιμοπόλεμα στην έναρξη των επιχειρήσεων είχατε σ'όλη την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα 5 είχαν καταστραφεί στο Κιόνελι, περίπου 25 είχαμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Είχατε 25 που να κινούνται και να μπορούν να λάβουν μέρος στις επιχειρήσεις. Πόσα είχαν οι τούρκοι την ίδια στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι Τούρκοι είχαν κατεβάσει πάρα πολλά άρματα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Έναν αριθμό προσεγγιστικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Γύρω στα 100 και πλέον. Κατά εκτίμηση προσωπική, βέβαια.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Γιατράκος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, προηγούμενοι ~~μάρτυρες~~ συνάδελφοί σας μας

ε

4/20 Α.Μ. 9-9-86

είπαν οτι ήταν διάχυτη εντύπωση στην Κύπρο, ιδιαίτερα μεταξύ των αξιωματικών, οτι εάν συνέβαινε κάτι απο πλευράς ελλήνων, αν θελετε, επέκειτο η απόβαση του Τούρκων. Είχατε ακούσει σεις τίποτα σχετικό;

2(σ)

20

1/2 σ. (Κ.Κ) 9-9-1986

100

ΜΑΡΤΥΣ: Συγκεχυμένα πράγματα, όχι επίσημα και ακριβή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Τί εννοείτε συγκεχυμένα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ακουγα ότι είχε ξεκινήσει η αρμάδα η Τουρκική από απέναντι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δεν αναφέρομαι ακριβώς στην ημέρα της αποβάσεως ή μία ημέρα πριν, αλλά πριν το πραξικόπημα, κατά την περίοδο που υπηρετούσατε σεις εκεί. Δεν είχατε ακούσει τίποτε για κάτι τέτοιο

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα ακούσει τίποτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ευχαριστώ, τίποτα άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Παυσανίας Ζακολίκος):Ο κύριος Παγορόπουλος έχει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, ήθελα να μου πείτε το εξής: Επειδή είσθε των τεθωρακισμένων και ήσαστε ο Διοικητής, την ημέρα που έγινε το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου κινήθηκαν και άρματα, όπως μας είπατε. Πέστε μου σας παρακαλώ, αυτή η επιχείρηση γνωρίζετε σεις πώς διεξήχθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Την επιχείρηση δεν την γνωρίζω, διότι δεν συμμετείχα κατ'αρχήν και την οργανώσανε κατά τέτοιο τρόπο που δεν πήρα είδηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σύμφωνοι, ωραία για την οργάνωση. 'Εγινε η επιχείρηση, ξεκίνησε ο κ. Κορκό τζελος, που όπως είπατε αυτός είχε πάρε τα άρματα και έκανε αυτή την επιχείρηση. Στη συνέχεια αφού τελείωσε η

2/2 σ. (Κ.Κ) 9-9-1986

101

επιχείρηση, πόσα άρματα πήραν μέρος, σταμάτησε κανένα στο δρόμο , πώς μεταφέρθηκαν οι δυνάμεις του κ. Κομπόκη; Με τεθωρακισμένα μεταφέρθηκαν κ.λ.π, αυτά δεν τα μάθατε; 'Εχετε την καλοσύνη να μας περιγράψετε πώς έγινε η επιχείρηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, δεν ασχολήθηκα καθόλου μ'αυτό το πράγμα, λέω την πραγματική αλήθεια. 'Ημουν τόσο στενοχωρημένος, που ούτε εκ περιεργείας δεν πήγα να δω τί κάνανε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ρωτήσατε ούτε εκ περιεργείας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εδόθη ο χρόνος, διότι είμαστε σκόρπια. Αλλού ήταν αυτοί και αλλού ήμουν εγώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Με συγχωρείτε, κύριε Μάρτυς, γιατί μου κάνει λιγάκι εντύπωση αυτό. Αυτή τη στιγμή ήσαστε ο Διοικητής των τεθωρακισμένων. Μία μονάδα δική σας με τον κ. Κορκότζελο κινήθηκε. Είπατε ότι ορισμένα άρματα ή τεθωρακισμένα υπέστησαν τεχνικές βλάβες όχι βλάβες από πυρά. Αυτά τα πράγματα, εφόσον ήσαστε ο Διοικητής των τεθωρακισμένων, δεν πρέπει να τα γνωρίζατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ανέφερα ότι F[1] τα εγνώριζα. F[2]

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σας ρωτώ αυτή τη στιγμή, πόσα άρματα είχε ο Κορκότζελος που πήγε κάτω, όταν πήγε στο Προεδρικό Μέγαρο;

F[1] Προσθέτω (1) λέξη μη + 1 λέξη

F[2] Προσθήκη ... ...

3/2 σ (Κ.Κ) 9-9-1986

102

ΜΑΡΤΥΣ: Πόσα είχε μαζί του, με το συγκρότημα;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πόσα είχε. Είχε 2, είχε 4 άρματα , είχε 2 τεθωρακισμένα; Εκείνο που ξέρω είναι ότι είχε άρματα, είχε τεθωρακισμένα, είχε και πεζικό, από την μοίρα Καταδρομών.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό δεν σας έκανε ούτε καν περιέργεια να το συζητήσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου εδόθη ο χρόνος να τα διερευνήσω, διότι μπλέξαμε στο ΑΤΤΙΛΑ 1.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Με συγχωρείτε, αλλά στον ΑΤΤΙΛΑ 1 μπλέξατε μετά 4 μέρες.

Το βράδυ της 15ης που έγινε όλη αυτή η ιστορία, δεν ρωτήσατε, δεν καλέσατε τον Κορκό τζελο να του πείτε , τί δυνατότητες έχει, πια η μονάδα, ποιά ετοιμότητα για οτιδήποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν τον κάλεσα καθόλου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα.

Και μια δεύτερη ερώτηση. Είπατε ότι οι δυνάμεις τις οποίες είχε το ΓΕΕΦ στην Κύπρο ήταν ικανές να αποκρούσουν την πρώτη και τη δεύτερη εισβολή, αλλά δεν μπορούσαν να προχωρήσουν χωρίς να υπήρχε βοήθεια,

4/2 σ (Κ.Κ) 9-9-1986

103

είτε από αέρα είπατε, είτε ασφαλώς και από θάλασσα, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μαλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ. Στα σχέδια τα οποία είπατε ότι είχατε και σεις, προεβλέπετο αυτή η βοήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Βοήθεια δεν προεβλέπετο, αλλά υπήρχε εκεί ένα σχετικό, που το λέγανε, βέβαια δεν υπήρχε στα σχέδια, ότι η ταυτόχρονος απόβαση στη Κύπρο έχει και ταυτόχρονη επίθεση στον Εβρο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Αλλο ο αντιπερισπασμός. Μιλώ για την βοήθεια η οποία θα εδίδετο-εάν προεβλέπετο-από την Ελλάδα, στα τμήματα τα μαχόμενα τα δικά σας. Δηλαδή αεροπλάνα προεβλέπετο ότι θα έρθουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στα σχέδια δεν προεβλέπετο, αλλά απ'ότι λέγανε.....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, με συγχωρείτε, πιθανόν ορισμένα πράγματα να μή γράφονται σε σχέδια γιατί μπορεί να πέσει στα χέρια του εχθρού το σχέδιο κ.λ.π. Εσείς όταν είσαστε έτοιμοι να αποκρούσετε κάτι, κάνατε τις ασκήσεις σας, κάνατε τις μελέτες σας, δεν ξέρω πώς τα κάνετε εσείς οι στρατιωτικοί αυτά τα πράγματα, μέσα σ' αυτά υπολογόζατε την βοήθεια της Ελλάδος;

2σ

1/2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. 104

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν την υπολογίζατε. Δεν προεβλέπετο, πουθενά.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω εάν προεβλέπετο και δεν μας το είχαν πει.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιός δεν σας το είχε πεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μας είπαν από το ΓΕΕΦ, ότι επροεβλέπετο κάτι τέτοιο. Εκείνο που μας είπαν ήταν, ότι υπήρχε αντιπερισπασμός στον 'Εβρο. Θα γίνει κάτι από εκεί.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό έλεγε το ΓΕΕΦ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ελέγετο στις εκάστοτε συσκέψεις που γινόταν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Να σας ρωτήσω ακόμη το εξής: 'Εχετε ακούσει, ότι ξεκίνησε κάποια στιγμή από δω μια κάποια βοήθεια προς τα κάτω, αεροπορική κλπ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ακούσαμε στην Κύπρο. Μάλιστα μας είπαν ότι ξεκίνησαν τα αεροπλάνα και έρχονται.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιός σας το είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μας το είπαν από το ΓΕΕΦ. 'Οτι δηλαδή έρχονται τα αεροπλάνα. και αεροπλάνα δεν ήρθαν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Για ναυτική βοήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Για ναυτική βοήθεια δεν ακούσαμε. Αλλά για αεροπορική βοήθεια ακούσαμε και την περιμέναμε. 'Ομως αεροπλάνα δεν φάνηκαν ποτέ.

2/2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

105

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μάθατε γιατί δεν ήρθαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχω καμία άλλη ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Παπαληγούρας, έχει το λόγο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Κύριε μάρτυς, αν επιχειρούσε κάποιος να γράψει ιστορία μετά από 50 χρόνια, πώς θα συνόψιζε; Πολεμήσαμε στην Κύπρο; Οι ελληνοκυπριακές δυνάμεις πολέμησαν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε. Ότι πολεμήσαμε, πολεμήσαμε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Πόσοι ήσαν οι νεκροί και πόσοι οι τραυματίες, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να είναι αρκετοί.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Βγάλτε αυτούς που σκοτώθηκαν στο πραξικόπημα. Μιλάω για τον Αττίλα Ι και για τον Αττίλα ΙΙ.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι αρκετοί οι νεκροί.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Πόσοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον αριθμό δεν μπορώ να τον ξέρω. Δεν βγήκαν στοιχεία.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δηλαδή είναι της τάξεως των δεκάδων; Όμως, ασφαλώς θα ξέρετε. Ήσασταν στην Κύπρο, ήσασταν διοικητής σημαντικότατης μονάδας. Μιλάμε λοιπόν για δεκάδες, μιλάμε για εκατοντάδες; Πέστε μου παρακαλώ την τάξη του μεγέθους.

3/2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

106

ΜΑΡΤΥΣ: Τα δικά μου τμήματα δεν είχαν απώλειες. Είχαν ελάχιστες.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Όμως θα πληροφορηθήκατε, κύριε Νούσκα. Δεν ζητάω να μου πείτε 147. Ζητώ να μου πείτε. Μιλάμε περίπου για 100 νεκρούς, μιλάμε για 1.000 νεκρούς; Για πόσους μιλάμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε. Δεν μπορώ να καθορίσω τον αριθμό, διότι δεν τον ξέρουμε. Τι να σας πω;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Ούτε διερωτήθητε έκτοτε, να πληροφορηθείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε ο χρόνος να μάθουμε, γιατί έφυγα στις 26 Αυγούστου από εκεί και ο πόλεμος ακόμη συνεχιζόταν. Από το χαράκωμα έφυγα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Άλλοι μάρτυρες, οι οποίοι μπόρεσαν να δώσουν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης στην Κύπρο απ' αυτή που καταφέρατε εσείς να δώσετε, εντόπισαν τους λόγους για τους οποίους έγινε με τέτοια ευχέρεια η αποβίβαση των τουρκικών δυνάμεων στην Κύπρο, αφ' ενός στο ότι ήταν αντικειμενικά λίγες οι δυνάμεις μας, αφ' ετέρου - αυτό το αναφέρατε και σεις- στο ότι το υλικό ήταν πεπαλαιομένο. Άλλοι ενετόπισαν σαν σημαντικό λόγο το γεγονός ότι δεν ήλθαν ενισχύσεις από την Ελλάδα έγκαιρα, καθόλου μάλιστα. Άλλοι μίλησαν για διάλυση της ιεραρχίας. Ακόμα αναφέρεται από κάποιους άλλους, σαν σημαντικός λόγος, ο εφησυχασμός μέχρι την τελευταία ώρα, ότι δεν επρόκειτο πράγματι να επισυμβεί η τουρκική απόβαση. Από όλους αυτούς τους παράγοντες-και ασφαλώς έχω παραλείψει

4/2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

107

και μερικούς - παρακαλώ εσείς να μας εξηγήσετε, κατά τη δική σας γνώμη, σε τι οφείλεται η διάλυσή μας στη Κύπρο; Θέλω να ιεραρχήσετε, όχι μόνο αυτούς τους λόγους, αλλά και οποιουσδήποτε άλλους εσείς τους θεωρείτε χρήσιμους.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι λόγοι είναι το πραξικόπημα το οποίο έγινε. Αυτός είναι ο βασικότερος λόγος που τα τμήματα δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στην εισβολή.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δεν μου εξηγείτε. Τι συνέβη με το πραξικόπημα και δεν μπόρεσαν οι δυνάμεις μας να αποκρούσουν και να ρίξουν τους Τούρκους στη θάλασσα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας εξήγησα. Τα τεθωρακισμένα τα οποία είχαν αποστολή να άρουν το προγεφύρωμα, δεν ήταν σε θέση να πάνε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μα είπατε ότι είχατε τουλάχιστον το 90% των αρμάτων σε λειτουργία.

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε το είχαμε όμως; Πότε μαζεύτηκαν τα άρματα; Εδόθη η εντολή στις 7 η ώρα το πρωΐ της 20ης του μηνός, με την εισβολή.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Αν καταλαβαίνω καλά, ο πρώτος λόγος που επικαλείσθε εσείς είναι ότι το υλικό δεν ήταν σε λειτουργία. Ορθώς; Ήταν σε κακό χάλι το στρατιωτικό υλικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν σε κακό χάλι το στρατιωτικό υλικό. Το στρατιωτικό υλικό ήταν πεπαλαιομένο. Δεν είχαν ικανότητες τόσες, όσες θα είχαν τα

5/2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

καινούργια. 108

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εν πάση περιπτώσει ήταν πεπαλαιομένο και σκορπισμένο.

ΜΑΡΤΥΣ: Πράγματι ήταν διασκορπισμένο και δεν μαζεύτηκε εγκαίρως να συντηρηθεί και να ενταχθεί στα οργανικά τμήματα, ώστε να είναι ικανό να ξεκινήσει και να πάει στην αποστολή του. Αυτός ήταν ο βασικός λόγος που δεν μπόρεσε το τμήμα αυτό να πάει και να άρει το προγεφύρωμα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Αυτός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

Και ένας άλλος λόγος - ίσως δεν το συζητήσαμε αυτό το πράγμα- είναι ότι κατόπιν αυτού του πράγματος, ετροποποιήθη το σχέδιο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εάν αυτό το υλικό ήταν πιο καινουργές, δεν είχε υποστεί κανένα κλονισμό/το ηθικό των ελληνοκυπριακών δυνάμεων; Εσείς μας διηγηθήκατε ότι είχε ανατραπεί η ιεραρχία, ότι οι δύο υφιστάμενοί σας στην ουσία σας έδεσαν. Μετά από μια, δυο, τρεις ημέρες- δηλαδή μιλάω ακόμα για το μεσοδιάστημα, μεταξύ πραξικοπήματος και Αττίλα Ι- αποκαταστάθηκε η ιεραρχία; Δηλαδή εσείς είχατε το αίσθημα ότι εξακολουθείτε να παίζετε τον ρόλο σας, ή ήσαν πλέον στην ουσία διοικηταί ο κύριος Κορκότζελος και ο κύριος Λαμπρινός; Είχατε παροπλισθεί προσωπικά εσείς;

6/ 2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

109

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. 'Ομως κοιτάξτε να δείτε. Η ιεραρχία είχε αρχίσει κανονικώς να επανέρχεται μετά το πραξικόπημα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Προ του πραξικοπήματος θεωρείτε ότι η ιεραρχία λειτουργούσε άψογα;

ΜΑΡΤΥΣ: Λειτουργούσε. Πάντως δεν είχα κανένα παράπονο από τους διοικητάς μου και από τους τρεις.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Το θέμα δεν είναι αν είχατε εσείς παράπονα από τους διοικητάς σας. Το θέμα είναι αν έχετε από τους υφισταμένους σας, οι οποίοι θα σας ήλεγχαν, φαντάζομαι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε τέτοιο πράγμα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Ούτε θεωρείτε ότι ήταν σημαντικός λόγος για τον οποίο δεν καταφέραμε να αποκρούσουμε την τουρκική εισβολή, το γεγονός ότι υπήρχε σημαντική διάσταση μεταξύ...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Διάσταση μεταξύ ποίου, κύριε μάρτυς; Μου απαντάτε πριν τελειώσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Διάσταση μεταξύ των αξιωματικών; Δεν υπήρχε.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δεν ερωτώ αυτό. Διάσταση μεταξύ των ελλήνων αξιωματικών αφ' ενός - των χουντικών αξιωματικών, που κατά τεκμήριον ήσαν χουντικοί οι εν Κύπρω, οι περισσότεροι τουλάχιστον - και του κυπριακού λαού. Αν δηλαδή είχαμε, εγώ θα έλεγα καλλίτερα άρματα απ' αυτά που

7 /2ΗΓ Β.Π. 9.9.86

110

είπατε, όχι απλώς πιο καινουργή, καλλίτερου τύπου Μ47, θα μπορούσαμε απλώς και μόνο εξ αυτού του λόγου να αποκρούσουμε δηλαδή τους Τούρκους;

ΜΑΡΤΥΣ: Και με αυτά που είχαμε θα μπορούσαμε να αποκρούσουμε εις πρώτην φάσιν τους Τούρκους. Και με τα Μ47 ακόμη πιο καλλίτερα. Αλλά σας εξήγησα τους λόγους για τους οποίους ετροποποιήθησαν τα σχέδια.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Ο κύριος Ζερβός έχει το λόγο.

2ΑΚ

(Η)

ΑΚ 1/2)ΧΜ) 9.9.1986

111

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε μάρτυς, από την ερώτηση που σας είχε κάνει προγενέστερα ο Πρόεδρός μας αντελήφθηκα ότι δεν είχατε γνώση ότι υπήρχανε 2 διακεκριμένα σχέδια. Κατ αρχήν η διαπίστωσή μου αυτή είναι πραγματική ή όχι; Γιατί αυτήν την εντύπωση μου δώσατε, ότι υπήρχανε 2 σχέδια διαφορετικά, ανάλογα με την περίπτωση. Και μάλιστα σας είχε διευκρινίσει ο κύριος Πρόεδρος, ότι η μία περίπτωση ήταν αν εμείς είχαμε την πρωτοβουλία και ξεκινούσαμε την όλη ενέργεια. Και η άλλη, εφ όσον οι Τούρκοι θα είχαν την πρωτοβουλία, όπως τελικά εκείνοι την είχαν, με την διεξαγωγή της αποβάσεως.

Μου εδώσατε την εντύπωση με τις απαντήσεις σας, ότι δεν γνωρίζατε πως υπήρχαν δύο διακεκριμένα σχέδια. Είναι πράγματι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα σχέδια ήταν για την Κυρήνεια και για την Αμμόχωστο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Τα σχέδια ήταν το μεν ένα για την αντιμετώπιση της αποβιβάσεως και το άλλο για την αντιμετώπιση των θυλάκων.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν συνυφασμένα σ' ένα σχέδιο ...

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Ήταν δύο περιπτώσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ηταν οι δύο περιπτώσεις σε ένα σχέδιο. Δηλαδή την ώρα που θα πηγαίναμε για άρση του προγεφυρώματος τα άλλα τμήματα θα έκαναν την άρση των θηλάκων.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Ένα σχέδιο, αλλά διέκρινε δύο περιπτώσεις, που στην

κ

2/2 ΑΚ (ΧΜ) 9.9.1986

112

κάθε μία θα διετίθετο αλλού η δύναμη των ελληνικών δυνάμεων.

Αν δηλαδή ήταν απόβαση/δεν θα πηγαίναμε στους θήλακες να σπαταλήσουμε τις δυνάμεις μας εκεί, αλλά θα πηγαίναμε στην παραλία για να αντιμετωπίσουμε την απόβαση, όπως και αντιστρόφως.Εάν επρόκειτο για δική μας πρωτοβουλία να καθαρίσουμε την όλη κατάσταση εκεί,βεβαίως η πρώτη μας κίνηση θα ήταν οι δυνάμεις να αφιερωθούν για το ξεκαθάρισμα των θηλάκων.

Εσείς απ' ότι είπατε μέχρι τώρα, δεν έχετε αντιληφθεί ότι υπήρχαν δύο διαφορετικά σχέδια, άσχετα αν στο ίδιο σχέδιο, αποπλευράς τίτλου, ήταν ένα, αλλά μέσα διέκρινε δύο ξεχωριστές περιπτώσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα σχέδια που είχα εγώ αυτό προέβλεπε.Να κινηθώ τη νύχτα πρός Κυρήνεια και να διαθέσω όρισμένα τμήματα δια άρση των θηλάκων.Ενα σχέδιο ήταν με δύο περιπτώσεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος)Κύριε μάρτυς, ο κύριος Βουλευτής σας ρωτά:Αν είσθε γνώστης ότι υπήρχαν δύο σχέδια ΣΑΚ1 -ΑΦΡΟΔΙΤΗ και ΣΑΚ - ΑΦΡΟΔΙΤΗ 2,με τον εξής διαχωρισμό.Τον μεν ένα σχέδιο ήταν αν την πρωτοβουλία την είχαν οι Τούρκοι, όπως είναι η απόβαση και το δεύτερο σχέδιο αν την είχαμε εμείς,δηλαδή αν αποφασίζαμε εμείς να βγάλουμε τους θήλακες.Το ξέρατε εσείς αυτόν τον διαχωρισμό;

ΑΚ 3/2 (ΧΜ) 9.9.1986

113

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να είναι έτσι, αλλά δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος) Όταν κάνατε εκπαίδευση των μονάδων σας, δεν τους εκπαιδεύατε σε δύο δεδομένα; Ή δεχόμαστε επίθεση ή κάνουμε επίθεση; Δεν το κάνατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κάναμε εκπαίδευση, απλώς αναγνωρίσεις κάναμε προς διάφορες κατευθύνσεις.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Μήπως - επειδή είπατε ότι με την διάλυση που επήλθε μετά το πραξικόπημα και τον διασκορπισμό των αρμάτων και τεθωρακισμένων-

μήπως λόγω αδυναμίας να αντιμετωπισθεί η αποβίβαση, άλλαξαν το σχέδιο και εφήρμοσαν το μη κατάλληλο για την περίπτωση; Δηλαδή η κύρια προσπάθεια ήταν να στραφεί προς τους θήλακες και όχι προς τις ακτές για απόκρουση της αποβιβάσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ίσα-ίσα 7 η ώρα διέταξαν να κινηθεί τομηχανοκίνητο τάγμα και να πάει να πιάσει επί του Πενταδακτύλου την διάβαση Πανάγρα. Και διετέθη μάλιστα και ένας ουλαμός αρμάτων με το τάγμα, υπο διοίκησι ση-καί έστειλαν και κάποιο ταγματάρχη από το τρίτο επιτελικό να συντονίσει την κίνηση, γιατί ο ουλαμός καθηστέρησε. Ξεκίνησε μετά από δύο ώρες. Γιατί ενώ το τάγμα ήταν έτοιμο καί έφυγε ο ουλαμός, ώσπου να συγκεντρωθούν τα τμήματα απο διάφορα σημεία και να συκροτηθεί, άρχησε 2-3 ώρες.

(γ)

(2 ΑΚ)
1/2ζ Ε.Γ. 9/9/86

114

Δηλαδή το σχέδιο ετροποποιήθη, κατά κάποιο τρόπο εφηρμόσθη , αλλά δεν πρόλαβε να φθάσει τοτμήμα αυτό στον προορισμό του διότι εβλήθη καθ'οδόν.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Δηλαδή ετροποποιήθη ως πρός την μείωση των μονάδων που εστρέφοντο προς το προγεφύρωμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς. Ένα τάγμα δεν έφτανε. Θα πήγαινε να πιάσει την διάβαση Τανάγρας Πενταδακτύλου και εκεί θα έπαιρνε άλλες εντολές. Δεν ξέρω τί εντολές θα του έδιναν. Δεν πρόλαβε να πάει εκεί πάνω το τάγμα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ : Εντάξει.

Η δεύτερη και τελευταία ερώτησή μου είναι πως χαρακτηρίζετε όλα αυτά τα διατρέξαντα στην Κύπρο. Θεωρείτε ότι ήταν προδοσία; Πως χαρακτηρίζετε όλα αυτά τα γεγονότα που διέλυσαν τις Ένοπλες Δυνάμεις εκεί με αποτέλεσμα την αδυναμία να αποκρουστεί η αποβατική δύναμη των Τούρκων πράγμα το οποίο ήταν εφικτό με τις υπάρχουσες δυνάμεις τότε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάντως η ενέργεια όλη αυτή του πραξικοπήματος ήταν έγκλημα για μένα και από εκεί και πέρα βγαίνουν όλα τα άλλα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ): Ο κ. Περράκης παρακαλώ έχει τον λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πόσοι άλλοι είναι κ. Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κανείς άλλος. Ο τελευταίος είναι.

2/2ς__Ε.Γ.__9/9/86

115

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυρα μία ερώτηση ήθελα γιατί εγώ τουλάχιστο δεν το κατάλαβα καλά, δεν ξέρω οι κ. συνάδελφοι.

Σεις σαν διοικητής, όσο καιρό είχατε πρίν ξέρατε τί σχέδια θα εφαρμόσετε σε μία περίπτωση που επιτίθεντο οι Τούρκοι. Και κατά δεύτερο λόγο σαν ηγήτορας ενός τμήματος έχετε και τις πρωτοβουλίες σας ανάλογα με την περίπτωση να ενεργήσετε. Αυτό που θέλω να ξεκαθαρίσω, να /ξεκαρίσετε εσείς δηλαδή είναι ενεργήσατε με βάση τα σχέδια που υπήρχαν και με την ενδεχόμενη πρωτοβουλία σας την συγκεκριμένη στιγμή ή κάποιος σας είπε μην το κάνεις αυτό και δεν το κάνατε που έπρεπε να το κάνετε για να αποκρούσετε; Εκεί θέλω , δηλαδή είχατε την ευθύνη εν πάση περιπτώσει σαν διοικητής να κάνετε αυτό που έπρεπε με βάση τα σχέδια, με βάση την πρωτοβουλία σας ή κάποιος σας είπε όχι μην το κάνετε αυτό και για τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε. Εφ'όσον εγώ δεν μπόρεσα να συγκεντρώσω τα τμήματα και τα τμήματα βρισκόντουσαν εκεί που βρισκόντουσαν δηλαδή από το πραξικόπημα, και έκαναν καθήκοντα αστυνομεύσεως από κει και πέρα δεν ήταν δυνατό να εφαρμοσθεί κανένα σχέδιο, αλλά στις 7η ώρα πήρε εντολή το μηχανοκίνητο τάγμα να κινηθεί και να πάει που είπα προηγουμένως να πιάσει τον Πενταδάκτυλο. Ήταν μία τροποποιήση του σχεδίου.

3/2ζ__Ε.Γ.__9/9/86

116

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κοιτάξτε εγώ δεν αναφέρομαι τόσο στα σχέδια, ήταν μία κατάσταση όποια ήταν και τροποποιήθηκε το σχέδιο όπως τροποποιήθηκε. Εσείς με την ευθύνη που είχατε σαν διοικητής αφεθήκατε - να το πώ έτσι - να ενεργήσετε όπως νομίζετε; Δηλαδή θέλατε κάποια στιγμή να επιτεθείτε σε κάποιους που έτσι νομίζατε ή κάποιοι σας είπαν μην επιτεθείτε; Αυτό θέλω να βγάλω και όχι πως ήταν το σχέδιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε με τί δυνάμεις επήγαινα. Ήθελα να πάω να αποκαταστήσω την κατάσταση αυτή που είχε δημιουργηθεί με τα τμήματα αν τα είχαμε. Και μάλιστα υπήρχε τέτοιος ενθουσιασμός από πλευράς Κυπρίων την 20ή του μηνός που ήταν ανευ προηγουμένου. Ενθουσιασμός υπήρχε το ηθικό το οποίο είχε πέσει είχε ανέβει πάρα πολύ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Στον δεύτερο Αττίλα πλέον.

ΜΑΡΤΥΣ: Στον πρώτο Αττίλα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Α, στον πρώτο Αττίλα.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρωΐ υπήρχε τέτοιος ενθουσιασμός που μάλιστα εφώναζαν να καθαρίσουμε την κατάσταση μια και καλή τώρα με τους Τούρκους.Πλήν όμως δεν υπήρχαν τα μέσα αυτά τα οποία έπρεπε να έχουμε. Αν υπήρχαν τα μέσα οπωσδήποτε η κατάσταση θα ήταν διαφορετική. Αν δεν γινόταν το πραξικόπημα και γινόταν η εισβολή δεν επρόκειτο οι Τούρκοι να μπούν μέσα. Εγώ το πιστεύω και το λέω οπωσδήποτε.

4/2 ζ ΕΓ 9.9.86

117

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν θα μπορούσαν να μπούν αν δεν είχαμε το πραξικόπημα. Αυτό το έχετε πεί πολλές φορές.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε κύριε βουλευτά...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Να μην μιλάτε όταν μιλάει ο κύριος βουλευτής γιατί οι πρακτικογράφοι δεν μπορούν να γράφουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, αν μπορείτε να το ξεκαθαρίσετε και επειδή οι συνάδελφοί σας έχουν καταθέσει εδώ πέρα, ότι εγώ με το τμήμα μου θα έκανα αυτή την κίνηση, δεν με άφησαν, ο άλλος είπε ξέρεις έπρεπε να γίνει τούτο, κάποιοι είπαν όχι μην το κάνετε, σε σας σε ό,τι σας αφορά και απ'ό,τι μπορείτε να ξέρετε από τα γύρω σας, τί εκτιμάτε πάνω σ'αυτό; Υπήρχε πρωτοβουλία κάποιου; Δηλαδή κάποιοι μπορούσαν να περπατήσουν έτσι καλύτερα και κάποιοι άλλοι τους είπαν όχι μην περπατήσετε; Σε ό,τι αφορά εσάς και τους άλλους αν ξέρετε.

(2Ζ)

2ζ

1/2Ζ Ζ.Β. 9-9-86

118

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαμε την θέληση, δεν είχαμε τμήματα. Πώς να γίνει ενέργεια; Είπατε ότι εγώ ήθελα να πάω. Αλλά πώς να πάω; Με το επιτελείο μόνο, δύο αξιωματικοί που ήμασταν; Πώς να πάμε, αφού δεν είχαμε τμήματα; Τα τμήματα είναι εκείνα, τα οποία θα δράσουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. 'Αλλοι συνάφελφοίσας έχουν καταθέσει εδώ ότι "εμείς βλέπαμε τους Τούρκους να έρχονται, είπαμε να κάνουμε ετούτο και το άλλο "- δεν ενδιαφέρει εδώ τι θα κάνανε, ήταν καθαρώς στρατιωτική ενέργεια - " αλλά πάνω από το επιτελείο μας λέγανε "αυτοσυγκράτηση". Πάνω σ'αυτό τι έχετε να πείτε, τι καταλάβατε, τι μάθατε από τους άλλους; Αν πράγματι συνέβη αυτό, ή δεν συνέβη.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ νομίζω ότι τους καθησυχάζανε ότι δεν πρόκειται να γίνει τίποτα. 'Αν είχανε τίποτα υπόψη τους, δεν το γνωρίζω. Πάντως καθησυχάζοντο απ'ότι λέγεται ότι δεν πρόκειται περί εισβολής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Απο την Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Από την Αθήνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Σ'αυτό τον καθησυχασμό είσασταν και σείς συμμέτοχος, δεν το μάθατε εκ των υστέρων;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το πράγμα το έμαθα την τελευταία βραδυά, γιατί δεν ήμουν στο ΓΕΕΦ για να ξέρω τι λέγανε, τι σήματα ερχόντουσταν στο ΓΕΕΦ.

./.

2/2Ζ Ζ.Β. 9-9-86

119

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τελευταία ερώτηση, κύριε μάρτυς.

Εσείς, πάνω από την Αθήνα, από ό,τι μάθατε από τότε μέχρι τώρα -διότι εσείς καταθέτετε για κείνα τα γεγονότα και ό,τι γνωρίζετε μέχρι τώρα- ποιοί έδωσαν τη διαταγή για το πραξικόπημα; Τί ξέρετε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Τό ποιοί διατάξανε ,δεν ξέρω. Αυτό θα βγεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ναί, αλλά άν δεν βγεί από σας, από ποιούς θα βγεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν το ήξερα, θα το κατέθετα. Δεν θα το κατέθετα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού δεν μυήθηκα, δεν ήξερα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν είπα ότι μυηθήκατε, κάθε άλλο.Είπα, άν μάθατε

ΜΑΡΤΥΣ: Στίς εφημερίδες γράφονται, είναι γεμάτες οι εφημερίδες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Από τους συναδέλφους σας, από εκεί κουβέντες;

ΜΑΡΤΥΣ:...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν είπαν τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ελέχθη τίποτα για το ποιός διέταξε, . πώς μυηθήκανε, σε τι μυηθήκανε. Δεν είπαν τίποτα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 'Εχουν λεχθεί πολλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να είπαν. Αλλά, εκείνο που θέλω να πω είναι ότι όλοι αυτοί, που ήταν μέσα στο κόλπο - άς το πούμε έτσι - δε θελήσανε

αψ

3/2Ζ Ζ.Β. 9-9-86 120

να αναμίξουν όλους τους άλλους αξιωματικούς, για να καλυφθούν μέσα στο σύνολο. Γι'αυτό παρακαλώ τον κ.Πρόεδρο και σας, επειδή με έχουν κατηγορήσει κατ'επανάληψη στις εφημερίδες και δεν αντέχω πλέον σ' αυτό το πράγμα...θέλω να ερευνήσετε αυτό το πράγμα και να μου αποδώσετε δικαιοσύνη. Εγώ, άν έχω κάνει κάτι, δεν θέλω να καλυφθώ. Ζητάω από σας και από τον κ.Πρόεδρο δικαιοσύνη.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος): Η Επιτροπή δε θα αποδώσει δικαιοσύνη σε σάς.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ: Εμείς θέλαμε τη μαρτυρία σας και την αρνηθήκατε, κύριε Νούσκα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά μαρτυρία, κ.Πρόεδρε; Τι αρνήθηκα να πώ;

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Νούσκα, φθάσατε στον υψηλό βαθμό του συνταγματάρχη, συνταξιοδοτείστε ως ταξίαρχος και δεν μπορείτε να λέτε - δεν πρέπει να λέτε - ότι "ξέρετε,εγώ δεν είχα καταλάβει ότι επίκειται Τουρκική εισβολή". Μα ,είναι απάντηση αυτή,κύριε Νούσκα, ενός Έλληνα αξιωματικού;

Νομίζω ότι θα πρέπει να λεχθούν κάποια πράγματα. Δεν μπορείτε να λέτε ότι υπήρχε ανασφάλεια των Ελλήνων αξιωματικών,διότι ο Μακάριος και ο Τύπος έλεγαν το άλφα ή το βήτα και δεν υπήρχε ανασφάλεια για το Μακάριο, όταν κάνανε απόπειρες εναντίον του. Έ!,καημένε, κύριε Νούσκα, τώρα!

4/2Ζ Ζ.Β. 9-9-86 121

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, τι θέλετε να σας πώ. Ό,τι ήξερα, τα είπα όλα. Δεν απέκρυψα τίποτα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ: Περιμέναμε μεγαλύτερη βοήθεια από σας, κύριε Νούσκα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, τελειώσαμε. Θα σας κάνω μόνο μία ερώτηση, γιατί πιστεύω, κύριοι συνάδελφοι, ότι έδωσε μιά άλλη εικόνα ο κ. μάρτυς.

Είπατε, ότι οι μονάδες που δεν ενεπλάκησαν στο πραξικόπημα, ήταν ανέπαφες σ'όλη την Κύπρο, ήταν συγκροτημένες.

(2Ω)

(22)

1/2 Ω Ε.Τ. 9-9-1986

122

Δώστε μας μια εξήγηση: Το τάγμα στην Κυρήνεια, το Τάγμα στην Πάφο, το Τάγμα στην Αμμόχωστο, το πυροβολικό που ήταν ανέπαφο, τί έκαναν στην τουρκική εισβολή; Και γιατί έγινε αυτό το κομφούζιο μετά και έπιασαν μονάδα πυροβολικό, έμεινε ακάλυπτη ολόκληρη η ύλη του πυροβολικού και έγινε η σφαγή; Αυτό ήταν ανικανότητα της στρατιωτικής ηγεσίας; Πώς το εξηγείτε εσείς αυτό; Τί έγινε; Έμειναν ανέπαφες οι μονάδες εκτός Λευκωσίας, όπως λέτε. Πώς τα καταφέρατε και δεν αγωνίστηκαν αυτές οι μονάδες;

ΜΑΡΤΥΣ. Τί να σας πω γι'αυτό το πράγμα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Συνταγματάρχης ήσαστε, κύριε Νούσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να ξέρουμε συγκεκριμένα πράγματα για να πούμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν γνωρίζετε πώς έγινε αυτό το κομφούζιο μετά;

Να σας ρωτήσω κάτι άλλο. Εμπλακήκατε στον Αττίλα Ι σαν διοικητής τεθωρακισμένων. Τί διοικούσατε όταν δεν μας είπατε εδώ τί απώλειες και τί οπλισμό έχασαν οι δύο μονάδες σας που ενεπλάκησαν χωρίς τη δική σας συμβολή στο πραξικόπημα; Τί διοικούσατε πλέον, αφού τη μονάδα του Κορκότζελου δεν την ελέγχατε, τη μονάδα

2/2 Ω ΕΤ 9.9.86

123

του Λαμπρινού δεν την ελέγχατε και ούτε ξέρατε άν είχατε 10 στρατιώτες, ή μηδέν; Τί διοικούσατε στον Αττίλα Ι και εμπλακήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον Αττίλα Ι συγκεντρώθηκαν τα τμήματα, αλλά δεν με αφήσατε να σας πώ πού έλαβαν μέρος αυτά τα τμήματα. Δεν με ρωτήσατε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Δεν σας ρωτήσαμε, κύριε μάρτυς, αλλά σας ρωτώ το εξής τώρα: Είχατε τρεις μονάδες. Οι δύο ενεπλάκησαν στο πραξικόπημα. Δεν γνωρίζετε να μας πείτε αν από τους άντρες που είχε η κάθε μονάδα έχασε τους μισούς , κανέναν, ή όλους ; Σας ρωτώ, λοιπόν, τί διοίκηση κάνατε εσείς στον Αττίλα Ι, αφού από τις τρείς μονάδες τίς δύο δεν τις ελέγχατε; Ποιός τις διοικούσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Την ημέρα της εισβολής, οι δύο μονάδες άρχισαν να ανασυγκροτούνται...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αφού δεν ξέρατε τι ανασυγκρότηση χρειαζόταν, κύριε συνταγματάρχα !

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχαν απώλειες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Οι άλλοι μάρτυρες κατέθεσαν ότι υπήρχαν απώλειες, κύριε μάρτυς.

Τέλος πάντων, αύριο να έλθετε στην 143 αίθουσα να διαβάσετε τα πρακτικά σας και να τα υπογράψετε , γύρω στις 11 η ώρα.

3/2 Ω ΕΤ 9.9.86

124

Θα παρακαλέσω την Επιτροπή να δώσει εφ'άπαξ την εξουσιοδότηση στο Προεδρείο να παραλαμβάνει τα Πρακτικά και να διαβάζει τις καταθέσεις, για να μην το επαναλαμβάνουμε σε κάθε συνεδρίαση.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Η εξουσιοδότηση παρεσχέθη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μισό λεπτό, κύριε Πρόεδρε, πριν τελειώσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αφού την έκλεισα, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ δεν συμφωνώ να την κλείσετε, κύριε Πρόεδρε. Να φύγει ο μάρτυς, γιατί έχω να κάνω μια παρατήρηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Νόμιζα ότι θέλετε να κάνετε ερώτηση στο μάρτυρα και σας είπα ότι έκλεισα την κατάθεση.

Να αποχωρήσετε, κύριε μάρτυς.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο κύριος μάρτυς).

Ορίστε, κύριε Δασκαλάκη. Δεν γράφονται αυτά στα Πρακτικά.

(Η εν συνεχεία συζήτηση έγινε εκτός Πρακτικών).

(Λήξη συνεδριάσεως Ώρα 13.30)

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΡΤΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΝΟΥΣΚΑΣ

Την 10η Σεπτ. 1986 ημέρα Τετάρτη...... και ώρα 9.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α' όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από 9/9/1986...αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας Μιχαήλ Νόϊσμας.............. .... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις 9/9/1986....................................

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Μ Νόϊσμας

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

1. Ακρίτα-Σύλβα Καίτη
2. Δασκαλάκης Γεώργιος
3. Ζακολίκος Παυσανίας
4. Ζερβός Κλεάνθης
5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος
7. Μαρκόπουλος Χρήστος
8. Μπαντουβάς Κωνσταντίνος
9. ~~Μπασαγιάννης Χρήστος~~
10. Παγορόπουλος Δημήτριος
11. Παπαδονικολάκης Ιωάννης
12. Παπαστεφανάκης Εμμανουήλ
13. Πεπονής Αναστάσιος
14. Περάκης Γεώργιος
15. Ράλλης Σπυρίδων
16. Τσιγαρίδας Κωνσταντίνος
17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
18. Βασιλειάδης Ιωάννης
19. Ζαΐμης Ανδρέας
20. Δάσκαρης Κων/νος
21. Μπλέτσας Στυλιανός
22. Ξαρχάς Αθανάσιος
23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
24. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης
25. Παπαληγούρας Αναστάσιος
26. Παυλίδης Αριστοτέλης
27. Φωτόπουλος Χρήστος
28. Κάππος Κωνσταντίνος
29. Γιατράκος Κωνσταντίνος
30. Λιβανός Διονύσιος

1-9-1986.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο 14

Στην Αθήνα, σήμερα 11 Σεπτεμβρίου 1986, ημέρα Πέμπτη και ώρα 18.30΄ συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής, η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου" με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση του μάρτυρα κ. Κ.Κοντώση (1η μέρα), την εξέταση του μάρτυρα Γ.Κούρτη (2η μέρα) και την εξέταση του μάρτυρα Δ.Λούκουτου (2η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές: Κ.Ακρίτα-Σύλβα, Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίκος, Κλ.Ζερβός, Ι.Κουτσογιάννης, Κ.Μπαντουβάς, Δ.Παγορόπουλος, Εμμ.Παπαστεφανάκης, Αν.Πεπονής, Γ.Περάκης, Σπ.Ράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι,Βασιλειάδης, Αν.Ζαΐμης, Κ.Λάσκαρης, Στ.Μπλέτσας, Αθ. Ξαρχάς.Γ.Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Αν.Παπαληγούρας, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος, Κ.Γιατράκος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής , αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης.

./.

1/1 Β ΝΓ 11.9.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αρχίζει η συνεδρίαση.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, για τον καλύτερο έλεγχο της υποθέσεως που μας έχει ανατεθεί και για την καλύτερη εξέταση των μαρτύρων , θα ήθελα να προτείνω το εξής. Γνωρίζουμε ότι ο κάθε αξιωματικός έχει ένα φύλλο ποιότητας. Θα προτείνω, λοιπόν, όταν πρόκειται να έλθει να εξετασθεί εδώ ο οποιοσδήποτε μάρτυρας αξιωματικός να μας έρχεται και το φύλλο ποιότητός του . Να έχουμε γνώμη ποιόν θα αντιμετωπίσουμε, διότι υπάρχουν αξιωματικοί και αξιωματικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προσωπικώς είμαι σύμφωνος και αν συμφωνούν και τα άλλα μέλη της επιτροπής θα το ζητήσω από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης . Είσθε σύμφωνοι κύριοι;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα ζητήσουμε επομένως και τα φύλλα ποιότητος των εξεταζομένων να μας τα στέλνουν .

Πρέπει να αρχίσουμε την εξέταση του κυρίου Κοντόση που έχει κληθεί για σήμερα και να τη διακόψουμε για να συνεχίσουμε την εξέταση του κ. Κούρτη και του κ. Λούκουτου, που τις έχουμε διακόψει και αυτές από προχθές.

2/1 Β ΝΓ 11.9.86 3

Παρακαλείται ο κύριος γραμματέας να συνοδεύσει τον κ. Κοντώση να έλθει στην Αίθουσα.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο κ.Κοντώσης)

Παρακαλώ κύριε Κοντώση, να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα που αφορούν τα στοιχεία της ταυτότητός σας. Ονομάζεσθε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοντώσης Κωνσταντίνος του Λεωνίδα και της Αθηνάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1930 στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επαγγέλεσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή τη στιγμή είμαι άνευ επαγγέλματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είσθε συνταξιούχος;

ΜΑΡΤΥΣ: Συνταξιούχος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι και αυτό μια ιδιότητα. Τί βαθμό είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ταγματάρχου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διαμονή;

ΜΑΡΤΥΣ: Οδός [redacted] στο Πεδίο του 'Αρεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

3/1 Β ΝΤ 11.9.86 4

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είσθε έγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εγγαμος και έχω ένα γιό 14 ετών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να εγερθούν οι κύριοι συνάδελφοι.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο)

«Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι.»

(ΒΑ)

(Β) 1/ΒΑ Φ.Τ. 11.9.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Υπηρετήσατε ποτέ στην Κύπρο κύριε Κοντώση;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ποιά χρονιά;

ΜΑΡΤΥΣ : Τοποθετήθηκα Σεπτέμβριο ή Οκτώβριο του 1973 αν θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μέχρι πότε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μέχρι τον Αύγουστο. Στις 29 του μηνός ήρθα στην Ελλάδα. Το θυμάμαι γιατί είχα τα γενέθλιά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τέλος πάντων, μέχρι τον Αύγουστο. Εν τω μεταξύ είχατε καμιά διακοπή; Μήπως ξανακατεβήκατε εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν καταλαβαίνω τι διακοπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Διακοπή υπηρεσιακής δράσεως στην Κύπρο. Μήπως τον Ιούνιο, τον Ιούλιο είχατε κληθεί στην Αθήνα; Μήπως ήρθατε στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι βεβαίως είχα έρθει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ : Είχα έρθει τον Ιούνιο μια φορά και τον Ιούλιο άλλη μια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Γιατί ήρθατε τον Ιούνιο και τον Ιούλιο και από ποιον είχατε κληθεί;

ΜΑΡΤΥΣ : Τον Ιούνιο δεν είχα κληθεί. Με έστειλαν κάτω από την Εθνι-

2/1 ΒΑ Φ.Τ. 11.9.86

6

κή Φρουρά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο Αρχηγός σας έστειλε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα, διότι υπήρχε ένα θέμα τότε. Και είχα έρθει σαν αγγελιοφόρος να φέρω ορισμένα έγγραφα και να διευκρινίσω αν χρειαζόταν το Αρχηγείο εδώ καμιά διευκρίνιση για ένα θέμα των εφέδρων Κυπρίων αξιωματικών. Το θέμα αυτό, αν θέλετε μπορώ να σας το αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και τον Ιούλιο γιατί ήρθατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Τον Ιούλιο ήρθα για να πω ορισμένα πράγματα τα οποία μου είχαν πει από κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πάλι με εντολή του Αρχηγού του ΓΕΕΦ, ή κατόπιν προσκλήσεως εδώ του Αρχηγείου;

ΜΑΡΤΥΣ : Νομίζω ότι η διαταγή είχε έρθει από το Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή για να έλθετε εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και σε ποιον να παρουσιαστεί-τε;

ΜΑΡΤΥΣ : Να παρουσιαστώ στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων και στον κύριο Ιωαννίδη, τον ταξίαρχο τότε Ιωαννίδη.

3/1 ΒΑ Φ.Τ. 11.9.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ώστε είχατε εντολή να παρουσιαστείτε στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων και στον ταξίαρχο κύριο Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε Κοντώση, βρισκόμαστε στη θέση να διακόψουμε την εξετασή σας, διότι έχουμε από την προηγούμενη σύνεδριασή μας διακόψει τις καταθέσεις άλλων συναδέλφων σας. Γι'αυτό ξέρετε σεις ότι διακόπτεται και η δική σας εξέταση σήμερα για την Τρίτη στις 10.30 το πρωί. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ευχαριστώ.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο κύριος Κοντώσης).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλείται ο κύριος γραμματέας να συνοδεύσει στην αίθουσα το μάρτυρα κύριο Κούρτη.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κύριος Κούρτης).

(Κ)

(ΒΑ)
1/1 κ Κ.Β. 11.9.1986 8

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κούρτη , έχετε ορκιστεί και συνεπώς αναφερόμενος στον όρκος σας μπορείτε να συνεχίσετε καταθέτων. Έχετε κάμει μία έκθεση την οποία υποβάλλατε στο ΑΕΔ . Αυτή την υποβάλλατε μέσω της μονάδας σας ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατ'ευθείαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Την υπέβαλα κατ'ευθείαν με προσωπικό απόρρητο έγγραφο στον κύριο Υπουργό Εθνικής Αμύνης, εάν θυμάμαι καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι , αλλά πάντως την υποβάλλατε μέσω κάποιας μονάδος.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως από την 16η Μεραρχία στην οποία υπηρετούσα, στο Διδυμότειχο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν έχετε την καλωσύνη να δείτε κάποια έκθεση που έχουμε εδώ και να μας βεβαιώσετε εάν είναι αυτή η έκθεση την οποία κάματε και έαν σήμερα αναφέρεσθε σ'αυτήν και βεβαιώνετε το περιεχόμενό της.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, την είδα προχθές και είναι όντως αυτή η δική μου και σε γενικές γραμμές και εν τω συνόλω βεβαίως εμμένω

2/1 κ Κ.Β 11.9.1986
---------------------- 9

στην έκθεσή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ακούστε, κύριε Κούρτη : Θα σας παρακαλέσω μόνος σας χωρίς να σας ερωτήσω τίποτε εγώ, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συντομία, με όσον το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια, και μέ όσον το δυνατόν καλύτερη επιλογή των ουσιωδεστέρων σημείων, τα οποία νομίζετε ότι αφορούν το θέμα, το οποίο εξετάζουμε, να μας ιστορήσετε τις απόψεις σας, το τι συνέβη στην Κύπρο κλπ. Φυσικά σας είπα, : Όσον το δυνατόν πιο σύντομα, και όσον το δυνατόν τα πιό ουσιώδη, να μην μπαίνουμε σε λεπτομέρειες, και όσον το δυνατόν πιό σαφώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρ'ότι όπως γράφω στην έκθεσή μου η αποστολή μου , περιεστρέφετο στην συλλογή πληροφοριών επί Τούρκων και Τουρκοκυπρίων , σε ό, τι μας αφορά, εν τούτοις θα προσπαθήσω να σας αναφέρω και ορισμένα σημεία από την εντεύθεν γραμμή, εφ'όσον βλέπω ότι σας ενδιαφέρουν και απ'ό,τι ξέρω βεβαια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Φυσικά να έχετε υπόψη σας , ότι το έγγραφο που έχετε μπροστά σας , μπορεί να σας χρησιμεύσει για να στηρίξει την μνήμη σας και όχι για να το αναγνώσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πρόκειται να διαβάσω τίποτε.

3/1 κ Κ.Β 11.9.1986 10

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν πρόκειται να το αναγνώσετε, απλώς να στηρίξετε την μνήμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα πάει στις 10 Αυγούστου 1972 και επέστρεψα στις 14 Αυγούστου 1974, το πρωί της ημέρας που έγινε ο Αττίλας - 2. Πιθανόν να σας ενδιαφέρει, γιατί έφυγα εκείνη την ημέρα, και εάν θέλετε να το πω τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, αυτό μπορεί να αφορά εσάς προσωπικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Στην μονάδα που υπηρετούσα είχαμε δύο τμήματα. Το ένα τμήμα το είχα εγώ και το άλλο τμήμα το είχε ο κύριος Τσουμής Γεώργιος, ο συμμαθητής μου, ο οποίος ησχολείτο με τα ελληνοκυπριακά και με τα ελληνικά.

Ο κύριος Τσουμής όμως, την παραμονή του πολέμου έφυγε από την Κύπρο και ήρθε στην Αθήνα.

Θα αναφερθώ στα προ του πραξικοπήματος γεγονότα : Περί τον Μάϊο του 1974 , συνέβη ένα περιστατικό σημαδιακό. Εκλάπη -από το κέντρο εκπαιδεύσεως Γεροσκήπου στην Πάφο- εκλάπη οπλισμός ομαδικός και ατομικός. Πόσα όπλα βεβαίως δεν ξέρω. Αυτά τα όπλα διοχετεύθησαν-ή προσπάθησαν αυτοί που τα πήραν να τα διοχετεύσουν-

4/1 κ Κ.Β. 11.9.1986 11

προς την πλευρά της ΕΟΚΑ-Β'. Όμως ο Μακάριος, ο οποίος είχε φοβερές δυνατότητες, βρήκε τα όπλα και μαζί με αυτά βρήκε και μία ανάμειξη Ελλήνων αξιωματικών. Τί ανάμειξη, δεν ξέρω, συγκεκριμένη. Με βάση αυτό το γεγονός διακύρηξε ότι μέχρι τις 20 Ιουλίου θα μείνει η μισή δύναμη της εθνοφρουράς, θα απολύσει τους άλλους και θα διώξει από την Κύπρο τους Έλληνες αξιωματικούς. Θα κρατήσει ελαχίστους, οι οποίοι δεν έχουν εκδηλωθεί εναντίον του ως εκπαιδευτές και ως συμβούλους.

(ΓΡ)

----1/1(κ)---Π.Κ----(Κ.Ο.)--12.9.86 12

Αυτό δημιούργησε μία κατάσταση στο σώμα των αξιωματικών έκρυθμη. Και από εκεί και πέρα όλο συζητιόταν και ανεμένετο ένα πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου. 'Ετσι φθάσαμε στο πραξικόπημα. Πριν, όμως, φθάσουμε εκεί, θα πω και ορισμένα πράγματα για την προσωπικότητα του Μακαρίου και για την νοοτροπία των Κυπρίων.

Ο Μακάριος ήταν ένας αρχομανής, φιλόδοξος, τα ξέρετε αυτά, υποθέτω όλοι σας, και δεν διστάζω να πω ότι μπορεί να έβλεπε στο βάθος να ενώσει την Ελλάδα με την Κυπρο για να γίνει ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό σας ενοχλούσε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Εγώ λέω πως τον έβλεπα. Δεν αναφέρομαι τι έκανα εγώ. Είχε φοβερές δυνατότητες ήταν πραγματικός άρχων στο νησί και όλοι εξηρτώντο απ'αυτόν. Από το άλλο μέρος υπήρχε μία άλλη προσωπικότητα στην Κυπρο, ο Γρίβας. Αυτοί οι δύο ήσαν εξίσου ισχυρές προσωπικότητες σε τέτοιο σημείο, που όταν ο ένας εκ των δύο ανέβαινε σ'ένα μπαλκόνι να μιλήσει τα 90% των Κυπρίων παραληρούσαν από ζητωκραυγές. Αυτό εκτιμήστε το όπως νομίζετε.

'Ετσι είχε η κατάσταση στην Κύπρο. Και λίγες μέρες πριν γίνει το πραξικόπημα μας ήρθε ένα σήμα από την ΚΥΠ που έλεγε

2/1 Π.Κ (Κ.Ο.) 12.9.86 13

πως φαίνεται εκεί η κατάσταση περί πιθανού πραξικοπήματος. Και απαντήσαμε το εξής. Το γράφω αυτό στην έκθεση. Θέλετε να το πω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Να το πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οτι η κατάσταση μετά την εξαγγελία του Μακαρίου από τα γεγονότα της κλοπής των όπλων στην Πάφο είναι έκρυθμη και σχολιάζεται εδώ ότι αναμένεται ένα πραξικόπημα. Εμείς εκτιμάμε, ότι ένα τέτοιο πραξικόπημα θα είναι αιματηρό, θα είναι αμφιβόλου επιτυχίας και εν πάσει περιπτώσει θα δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα, αν θυμάμαι καλά είχαμε γράψει, επεμβάσεως των Τούρκων ή θα δημιουργήσει ευνοϊκάς προϋποθέσεις επεμβάσεως των Τούρκων ή κάτι τέτοιο. 'Ετσι είχαν τα πράγματα και βρεθήκαμε στο πραξικόπημα. Ακόμη ήθελα να πω, ότι την παραμονή του πραξικοπήματος, στις 14 Ιουλίου, μάλλον να πω ένα άλλο πριν: Λίγες μέρες πριν από το πραξικόπημα, δύο, τρεις μέρες, αν θυμάμαι καλά, έγινε αντικατάσταση ενός τμήματος της ΕΛΔΥΚ , δηλαδή ήρθε το πλοίο, έφερε αν θυμάμαι νέους, εν πάση περιπτώσει , πήρε ένα τάγμα περίπου από την ΕΛΔΥΚ και το έφερνε στην Ελλάδα, απολυομένους παλιούς στρατιώτες. Εκεί, παρεπιπτόντως θα πω, ότι στην Αμμόχωστο που φορτώνονταν αυτοί στο πλοίο ένας, δύο αξιωματικοί, οι οποίοι προφανώς πρέπει να ήσαν μυημένοι εφόρτωσαν και την οικοσκευή τους. Αυτό το είδε ο Μακάριος. Ακόμα θα πω, ότι την παραμονή του πραξικοπήματος βρέθηκα

3/1 Π. Κ (Κ.Ο.) 12.9.86 14

τυχαίως στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας και ήμουν παραπλεύρως με ένα συνάδελφο της ΚΥΠ του Μακαρίου. Και είδαμε μαζί να επιβιβάζεται στο αεροπλάνο η οικογένεια του κυρίου Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, αν θέλετε, μας λέτε Γτου ανθρώπου Γ το όνομα της ΚΥΠ του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χριστος Μπασαγιάννης): Δεν το θυμάστε.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ο,τι θυμάμαι θα σας πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και άν θέλετε επίσης μας λέτε τα ονόματα των δύο αξιωματικών που φόρτωσαν τις αποσκευές τους στο αεροπλάνο ή στο πλοίο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο πλοίο. Τον έναν τον θυμάμαι. Ηταν ο διευθυντής του Β'Γραφείου, του ΓΕΣ, ο κ. Μπούρλος. Μπούρλος Κωνσταντίνος, ο οποίος είχε μετά απο δύο χρόνια ένα ατύχημα με ένα αεροπλάνο. Τον άλλο δεν τον θυμάμαι

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί φόρτωσαν αποσκευές;

ΜΑΡΤΥΣ: Την οικοσκευή τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την οικοσκευή τους. Τα μέλη των οικογενειών τους μήπως φύγαν την ίδια μέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν μπορώ να το πω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προχωρείστε.

(Ν).

ΓΡ 1/1 Ν ΦΚ 11.9.86

15

Στο αεροδρόμιο, είπα, ότι το γεγονός αυτό υπέπεσε στην αντίληψη του Μακαρίου ότι δηλαδή η οικογένεια του Γεωργίτση έφυγε για την Ελλάδα.

Την παραμονή του πραξικοπήματος συνέβη να γίνει η αντικατάσταση μιας σειράς παραθερισμού οικογενειών αξιωματικών στην Αμμόχωστο και συμπτωματικά έπρεπε να πάει και η οικογένειά μου. Είχα μηνύσει στην υπηρεσία μου ότι επειδή ήταν Κυριακή θα έμενα εκεί το βράδυ και θα επέστρεφα την επομένη Δευτέρα πρωΐ στη Λευκωσία. Πήγα την οικογένειά μου και το βράδυ βλέπω από τη λέσχη να φεύγουν οι αξιωματικοί. 'Ηταν κάτι ασυνήθιστο και μου έκανε εντύπωση. Τηλεφωνώ στην υπηρεσία μου, νομίζω πως ήταν ο κ.Τσουκής, δεν θυμάμαι καλά και ρώτησα αν συμβαίνει κάτι. Μου είπαν ότι δεν συμβαίνει τίποτα και τους απήντησα πως θα μείνω εκεί. 'Εμεινα λοιπόν και βρέθηκα την άλλη μέρα το πρωΐ μέσα σε ένα στρατόπεδο εντελώς μόνος. Και όχι μόνο αυτό , αλλά έμεινα όλη την ημέρα εκεί γιατί δεν ήταν δυνατόν να φύγω. 'Ετσι είχα αποκλεισθεί στην Αμμόχωστο. Οσα θα σας πώ για την πρώτη μέρα του πραξικοπήματος είναι πληροφορίες που τις έμαθα την επομένη το βράδυ που επέστρεψα στη μονάδα μου. Αυτά είναι τα πρό του πραξικοπήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την ημέρα του πραξικοπήματος τί

2/1 Ν ΦΚ 11.9.86 16

εμάθατε; Επιστρέψατε την ίδια μέρα ή την επομένη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δυστυχώς την μεθεπομένη το πρωΐ τα έμαθα. Εγώ πάντως γύρισα την επομένη το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή την 16η το βράδυ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι την 15η το βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την ίδια μέρα δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Προσπάθησα το πρωΐ αλλά δεν ήταν δυνατό. Το απόγευμα παρεδόθη η Αμμόχωστος , στο άκουσμα του Πανταζή. Θα σας πώ μετά ποιός ήταν ο Πανταζής. Πάντως τους είπαν παραδοθείτε, δεν υπάρχει λόγος να αμύνεσθε , ο Μακάριος είναι νεκρός κλπ.

Έτσι έκλεισε το θέμα στην Αμμόχωστο, ~~και άνοιξα την πόρτα και έφυγα~~.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ώστε φθάσατε το βράδυ της 15ης στη Λευκωσία.

ΜΑΡΤΥΣ: Αργά όμως και τα έμαθα την 16η το πρωΐ πλέον τα γεγονότα.

Θα σας πώ τώρα τί έμαθα για την 15η. Θα σας πώ λίγα πράγματα, τα σπουδαιότερα απ'όσα θυμάμαι και απ' όσα έμαθα. Αυτοί που έκαναν το πραξικόπημα και ειδικώτερα οι μονάδες καταδρομών, είχαν στόχο κατά προτεραιότητα το Προεδρικό μέγαρο , την Αρχιεπισκοπή το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα της Κύπρου, το Αεροδρόμιο, και τα Αστυνο"

3/1 Ν ΦΚ 11.9.86 17

μικά τμήματα. Αυτά παρεδόθησαν εκτός από ένα σημαντικό Τμήμα της Λευκωσίας , το Τμήμα της Πύλης Πάφου. Αυτό ήταν ένα πολύ δυνατό αστυνομικό τμήμα, είχε πολλές επιτυχίες , αντεστάθη αλλά τελικά παρεδόθη. Σε άλλα σημεία χύθηκε αίμα κύριε Πρόεδρε. Ιδιαίτερα χύθηκε αίμα στο Προεδρικό Μέγαρο. Το πρωΐ της ημέρας εκείνης ο Μακάριος είχε δεχθεί κάποιους Αιγυπτίους νεολαίους . 'Ηταν 8,15' το πρωΐ περίπου και κατά τις 8,45' βγήκε έξω στα σκαλιά του Μεγάρου να φωτογραφηθεί. Τότε άρχισαν να πέφτουν οι ριπές των αυτομάτων όπλων και ο Μακάριος αντελήφθη αμέσως πως κάτι συμβαίνει , μπήκε μέσα βεβαιώθηκε ότι γίνεται πραξικόπημα και παίρνει ένα τμήμα της προσωπικής του φρουράς και βγαίνει πίσω στη δυτική πλευρά όπου προφανώς υπήρχε ελεύθερη διάβαση , βρήκε ένα αυτοκίνητο, απ'ό,τι έμαθα της ειρηνευτικής δυνάμεως, και από το Τρόοδος πήγε στην Πάφο. Μεγάλη διαδρομή . Από την Πάφο εξήγγειλε ένα μήνυμα που δεν θυμάμαι το περιεχόμενό του. Εν συνεχεία έμαθα ότι από εκεί μ'ένα ελικόπτερο της βάσεως του Ακρωτηρίου πήγε στη Μάλτα και από κεί στο Λονδίνο.

(ΕΖ)

(N)
1/1ΕΖ A.M. 11-9-86 18

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν μου επιτρέπετε μια διακοπή. Έφυγε από μία δίοδο, μία έξοδο αφύλακτη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την άφησαν επίτηδες αφύλακτη για να φύγει, ή συνέπεσε να μην έχει ολοκληρωθεί η κύκλωση του Προεδρικού Μεγάρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό φυσικά δεν μπορώ να το ξέρω. Υποθέτω όμως το δεύτερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υποθέτετε το δεύτερο.

Είχατε ακούσει ποτέ μέχρι σήμερα -και τότε που ήσασταν στην ΚΥΠ και τώρα- ισχυρισμό, ότι αυτή η δίοδος αφέθη ελευθέρα επίτηδες για να διαφύγει;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το έχω ακούσει, αλλά δεν το πιστεύω

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε το ακούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω ακούσει εδώ στην Ελλάδα , όχι στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εντάξει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε προηγουμένως "αλλά δεν το..." . Τί εννοούσατε;

2/1 ΕΖ Α.Μ. 11-9-86 19

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά δεν το πιστεύω ότι αφέθη επί τούτου ελεύθερη. Περισσότερο πιστεύω ότι ήταν τυχαίο το γεγονός. Δηλαδή δεν είχε ολοκληρωθεί η ενέργεια και αυτό φαίνεται και από τα μετέπειτα γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προχωρήστε παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Εν πάση περιπτώσει θέλω να πω -για να μην σας κουράζω πολύ-ότι το Προεδρικό Μέγαρο το υποστήριζε -σ'αυτό το σημείο θα μου επιτρέψετε να μείνω λίγο- ισχυρή δύναμη επικουρικού, μια αστυνομία που είχε φτιάξει ο Μακάριος πολύ δυναμική, πολύ πιστή στο Μακάριο, πάνοπλη, με επικεφαλής ένα ταγματάρχη Πανταζή πολύ παλληκάρι, ο οποίος προέβαλε τόση αντίσταση που στο τέλος αναγκάστηκαν οι πραξικοπηματίες, απ'ότι πληροφορήθηκα, να χρησιμοποιήσουν και μία μοίρα πυροβολικού, για να προσβάλουν το Προεδρικό Μέγαρο και άρματα. Και έγινε στάχτη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μόνο πυροβολικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω άλλα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αρματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα και άρματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Α! και άρματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Και ο Πανταζής, δεν θα παρεδίδετο, εάν δεν εχρησιμοποιείτο το εξής τέχνασμα: Λίγη ώρα πριν είχε καταληφθεί το ραδιοφωνικό

ίδρυμα της Κύπρου και εκεί ανακοίνωσαν οι πραξικοπηματίες ότι ο Μακάριος είναι νεκρός. Αυτό το πίστεψε ο Πανταζής και θεώρησε ότι είναι ματαιοπονία πλέον να αμύνεται και παρεδόθη. Και όχι μόνο αυτό, αλλά αφού παρεδόθη τον πήραν και τον έβαλαν στο ραδιοφωνικό ίδρυμα της Κύπρου και έλεγε διαγγέλματα ότι, αγωνιστές συνάδελφοι παραδοθείτε, δεν υπάρχουν πλέον λόγοι να αμύνεσθε. Αυτά για το Προεδρικό Μέγαρο.

Μετά έγινε μία ενέργεια στην Αρχιεπισκοπή και δεν ξέρω πολλά πράγματα. Δεν ξέρω τί δυνάμεις ενήργησαν, αλλά θυμάμαι ότι μεγάλες ζημιές δεν έγιναν, γιατί πήγα και είδα την Αρχιεπισκοπή. Είχε τρυπήσει η μία πλευρά από βλήματα αρμάτων μάλλον και το μόνο που έχω συγκρατήσει είναι ότι έγιναν κάτι λεηλασίες εκεί, να τις πω λεηλασίες, όπως θέλετε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από ποιούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω από ποιούς. Δεν ήμουν εκεί να τους δω.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε πρόεδρε, πώς πληροφορήθηκε για τις λεηλασίες ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πληροφορήθηκα αυτό από μερικούς της αστυνομίας πλέον του Μακαρίου, τους οποίους γνώριζα. Απ'αυτούς το είχα πληροφορηθεί, όχι από δικούς μας.

4/1 ΕΖ A.M. 11-9-86 21

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεχίστε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω τίποτε άλλο να πω για το πραξικόπημα, παρά μόνο, όπως σας είπα, ότι οι προβλέψεις μας υπήρξαν πράγματι σωστές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε να σας ρωτήσω εγώ για το πραξικόπημα. Στις 16 ,17 , 18 -για τις 15 δεν ξέρετε- 19, έγιναν συλλήψεις ομαδικές μακαριακών και ποιός τις διέταξε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό βέβαια έχει μεγάλη ιστορία. Έγιναν πράγματι συλλήψεις μακαριακών. Όλοι οι συλλαμβανόμενοι παρέδιδαν τον οπλισμό τους, και οδηγούντο στις κρατικές φυλακές υπαίθρια.

(Λ)

ΕΖ 17 Λ (Κ.Κ) 11-9-1986

22

Αυτό είχε οδυνηρές συνέπειες . 'Οχι μόνο οι επικουρικοί και τα αστυνομικά όργανα, αλλά και οι Μακαριακοί είχαν συλληφθεί και οδηγούντο στις φυλακές. Εκεί συνεκροτήθη μία επιτροπή που έκανε τις ανακρίσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ποιούς απετελείτο η επιτροπή; Κανένα αξιωματικό θυμάσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός διέταξε τις συλλήψεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε αυτό μπορώ να σας το πω. Πιθανόν το ΓΕΕΦ, πιθανόν η Κυπριακή Κυβέρνηση.

Στο σημείο αυτό θέλω να σας πω ότι στη συγκρότηση της Κυβέρνησης ταλαιπωρήθηκαν οι πραξικοπηματίες να φτιάξουν Κυβέρνηση, γιατί δεν τους απεδέχοντο οι παράγοντες της Κύπρου. Θυμάμαι και μια συζήτηση με τον Γλαύκο Κληρίδη, που τον είχαν πλευρίσει και αυτός, δεν δεχόταν να αναλάβει. Μετά ανέλαβε ο Σαμψών και όπως θα ξέρετε ήταν μαχητής της ΕΟΚΑ, εκδότης μιας εφημερίδας, της ΜΑΧΗΣ, η οποία κατεφέρετο εναντίον του Μακαρίου διαρκώς. Ανέλαβε ο Σαμψών, που ήταν πρόσωπο μή αποδεχτό από τους Ελληνοκύπριους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε ότι στο διάστημα μεταξύ 16 έως 19 εγίνοντο συλλήψεις. Χωρούσαν οι φυλακές;

2/Δ___(Κ.Κ.)__11-9-1986_ 23

ΜΑΡΤΥΣ: Υπαίθρια. 'Ηταν πολύς ο κόσμος. Τί να χωρέσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εγιναν βασανιστήρια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το πω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Φόνος κανένας έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε φόνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν σκοτώθηκε κανένας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σκοτώθηκε πολύς κόσμος στις συμπλοκές του πραξικοπήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέω κατά την ανάκριση, γιατί ήταν συνήθεια τοτε οι ανακρινόμενοι....

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

Στο μεσοδιάστημα που αναφέρεσθε, εκτός του ότι συγκρότησαν την Κυβέρνηση του Σαμψών, είχε δημιουργηθεί τέτοια σύγχυση μεταξύ των στρατιωτικών μονάδων, που σε σημαντικό βαθμό είχαν βρεθεί πλέον εκτός αποστολής και εκτός θέσεως.

Γιατί όταν μια μονάδα την στέλνεις από την Λευκωσία στην Πάφο με τα άρματα να κυνηγάει τον Μακάριο, δεν είναι δυνατόν να έλθει αυτή η μονάδα πίσω. Τα άρματα δεν γυρίζουν πίσω, πάει χάθηκαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως λόγω και της ιδιότητός σας σαν ΚΥΠ, ξέρετε τίποτε για λεηλασίες σπιτιών, του Αζίνα κ.λ.π.;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

3Λ (Κ.Κ.) 11-9-1986 24

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τίποτα κειμήλια στην Αρχιεπισκοπή κ.λ.π.;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την Αρχιεπισκοπή το είπα ότι είχα πληροφορηθεί ότι πήραν ορισμένα πράγματα.

Έμαθα όταν γύρισα στην Ελλάδα για κάποιον Λαμπρινό, που ήταν πιθανόν διοικητής μιας επιλαρχίας αρμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς σαν ΚΥΠ, ποιόν είχατε διοικητή;

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο διάστημα του πραξικοπήματος. Στις 14 Ιουλίου, ή στις 10 Ιουλίου; Ήταν ο κ. Ζιωτόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Πριν από το πραξικόπημα είχαμε κάποιον Κοφινά, ο οποίος λίγες μέρες πριν έφυγε και έμεινε ένας Ζιωτόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από πότε έμεινε ο κύριος αυτός;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι την ημερομηνία. Λίγες ημέρες πριν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατά την ημέρα του πραξικοπήματος ήταν εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί δεν ήταν;

4Λ (Κ.Κ) 11-9-1986 25

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτόν, τον διοικητή της ΕΛΔΥΚ και τον Γεωργίτση νομίζω, τους είχαν καλέσει στην Ελλάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Γεωργίτσης δεν ήταν στις 15 του μηνός εκεί;

σ

Λ
1/1 σ Β.Π. 11.9.86
26

ΜΑΡΤΥΣ: Για τον Γεωργίτση, το ανεκάλεσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τον στρατηγό δεν θυμάσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Νικολαΐδης ήταν ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ, ο Διοικητής ο δικός μου και κάποιος άλλος, δεν τον θυμάμαι τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Μα τον στρατηγό τον Ντενίση δεν θυμάστε ποιός τον κάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, τον Διοικητή της Εθνοφρουράς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τους είχανε καλέσει εδώ στην Ελλάδα. Πότε ξαναήλθαν; Αν ξανάρθαν και πόσοι ξανάρθαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ντενίσης δεν γύρισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Ζιωτόπουλος, ο Διοικητής ο δικός σας γύρισε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, νομίζω την επομένη του πραξικοπήματος γύρισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι την επομένη ή την μεθεπομένη γύρισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ ανέλαβε υπηρεσία ή εξακολουθούσε να είναι ο υποδιοικητής της ΕΛΔΥΚ Διοικητής;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ, επειδή τον γνώριζα τον άνθρωπο αυτόν, είχε παραμεριστεί, δεν του λέγανε τίποτα, αυτός δεν είχε σχέση με τα του πραξικοπήματος. Απόδειξη είναι το γεγονός ότι το πρωί του πραξι-

2/1 σ Β.Π. 11.9.86

27

πήματος στήσανε το επιτελείο τους οι πραξιοπηματίαι στην ΕΛΔΥΚ. Φύγανε από το ΓΕΕΦ και πήγανε στην ΕΛΔΥΚ, εκεί είχανε το στρατηγείο τους, δεν ξέρω αν έχετε υπόψη σας. Ήταν ο Παπαγιάννης ο υποδιοικητής της ΕΛΔΥΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το όνομα του Παπαγιάννη.

ΜΑΡΤΥΣ: Το όνομά του το μικρό, δεν το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι ήταν αυτός, τι βαθμό είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υποδιοικητής της ΕΛΔΥΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι βαθμό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αντισυνταγματάρχης νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Νικολαΐδης, ο Διοικητής, ήταν συνταγματάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο διάστημα αυτό μας είπατε αυτά που είπατε. Τί πληροφορίες είχατε για τα θέματα της Τουρκίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Πληροφορίες είχαμε εμείς προ του πραξικοπήματος, διάφορες πληροφορίες με τις πηγές μας. Εσείς τώρα θέλετε πληροφορίες σχετικές με τα γεγονότα του πολέμου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τις προετοιμασίες του πολέμου από πλευράς Τουρκίας, διότι βέβαια δεν αποφάσισε η Τουρκία εκείνη την ωρα τον πόλεμο.

3/1σ Β.Π. 11.9.86 28

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, εκεί είχαν αποκοιμηθεί όλοι, ότι δεν θα γίνει τίποτε από πλευράς Τούρκων. Ωστόσο από τις 19 του μηνός το πρωΐ άρχισαν να υπάρχουν μεγάλες ανησυχίες. Θα σας πω για όσα γεγονότα υπέπεσαν στην αντίληψή μου, βέβαια και τα χειρίστηκα.

Τις προμεσημβρινές ώρες άρχισε να διαδίδεται ότι έρχονται οι Τούρκοι. Ένας πανικός επεκράτησε, ο κόσμος έτρεξε στα καταστήματα να ψωνίσει και αρχίσανε να οδεύουν με τις οικογένειές τους προς το Τρόοδος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά στις 19 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς, σας παρακαλώ, ως ΚΥΠ τί σήματα είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά που σας λέω τα κάναμε όλα σήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Εσείς τα κάνατε, αλλά τί σήματα λαμβάνατε ήθελα να μάθω. Λάβατε από πουθενά κανένα σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς δεν είχαμε από κανέναν να λάβουμε σήματα. Εμείς παίρναμε τις πληροφορίες....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα μου συγχωρήσετε ότι δεν ξέρω τις στρατιωτικές ορολογίες. Πληροφορίες, κύριε μάρτυς, λαμβάνατε από πουθενά, από την πλευρά της Τουρκίας είχατε καμμιά πληροφορία;

4/1σ Β.Π. 11.9.86 29

ΜΑΡΤΥΣ: Θα φθάσουμε και εκεί, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να φθάσουμε, γι'αυτό σας ρωτάω. Διεδίδετο εκεί πέρα και κατελήφθη ο κόσμος από πανικό ότι έρχονται οι Τούρκοι. Ένα αυτό. Εσείς επίσημη πληροφορία λάβατε ή από την Ελλάδα ή από την Τουρκία ή από την Αγγλία ή από τον Έλληνα στρατιωτικό ακόλουθο στην Αγγλία ή από τον οιοδήποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα πληροφορίες από τις πηγές μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ποιές ήταν οι πηγές σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι πηγές μου ήταν και Τουρκοκύπριοι και Ελληνοκύπριοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα πληροφορίες τις ίδιες ώρες τις προμεσημβρινές στις 19 Ιουλίου, ότι οι μονάδες είναι εν επιφυλακή, κλείστηκαν όλοι μέσα, συγκεντρώνονται οι αξιωματικοί, υπάρχει μια κατάσταση συναγερμού στην Τουρκοκυπριακή πλευρά και ότι όντως κάτι μαγειρεύεται. Έτσι άρχισαν οι πληροφορίες.

Κατά τις 10-11 η ώρα εκάλεσα μια πηγή μου και της έδωσα χρήματα να φύγει αμέσως με τη γυναίκα του να πάει στην Αλεξανδρέτα και στα Άδανα και να μου φέρει πληροφορίες με το αεροπλάνο. Πήγε στο αεροδρόμιο να βγάλει εισητήριο, τον έβαλα μαζί με τη γυναίκα του για κάλυμα βέβαια, για να μην τον υποψιαστούν οι άλλοι, πήγε στο αεροδρό-

5/1σ Β.Π. 11.9.86 30

μιο να βγάλει εισητήριο, γυρνάει πίσω και μου τηλεφωνεί να συναντηθούμε στο γνωστό μέρος. Έρχεται και μου λέει δεν θα γίνει η πτήση.

Αυτά είναι πληροφορίες.

Η

(σ) 31

1/1 Η.Γ. - Ε.Τ. 11-9-1986

Εν πάση περιπτώσει, φύγε του λέγω, πήγαινε εκεί και κάθε μισή ώρα θα με παίρνεις στο τηλέφωνο και θα μου λες ό,τι υποπίπτει στην αντίληψή σου. Είχα, λοιπόν, τις πληροφορίες, όσες πληροφορίες μπορούσα να μαζέψω απ'αυτή την πηγή.

Είχαμε δε πληροφορίες και από τα μηχανήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εμείς εδώ κύριε μάρτυς, ξέρετε ότι δεν αρκούμαστε να ακούμε την λέξη "πηγή". Εμείς θέλουμε να μάθουμε ποιος ήταν αυτός.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηταν Τούρκος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τουρκοκύπριος δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Δεν μπορώ να τον αποκαλύψω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι δεν μπορείτε να τον αποκαλύψετε. Στη Βουλή αποκαλύπτονται τα πάντα.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, αν σας πω ότι δεν ξέρω το όνομά του; Να σας πω ένα Κ.Π.10;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εντάξει. Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εν συνεχεία άρχισαν να έρχονται πληροφορίες και από τα μηχανήματα που υπήρχαν. Δηλαδή και από τα μηχανήματα της ΚΥΠ, που υπήρχε μια μονάδα εκεί πέρα και από τα ραντάρ του ΓΕΕΦ. Και άρχισαν

να φαίνονται στις οθόνες των ραντάρ τα πλοία τα οποία έρχονται προς την Κηρύνεια.

Ενθυμούμαι, λοιπόν, κατά σειρά τα σήματα τα οποία έστειλα. Χαρακτηριστικά ενθυμούμαι το εξής σήμα που έστειλα το βράδυ κατά τις 9 η ώρα, ότι "από τα ραντάρ έχει επισημανθεί ο στόλος που κατευθύνεται με σχηματισμό βομβαρδισμού ακτών προς την Κηρύνεια. Και εκτιμάται ότι με το πρώτο φως της αύριον δεν αποκλείεται ο βομβαρδισμός της Κύπρου και η προσπάθεια διενεργείας αποβατικής ενεργείας."

Τέτοια σήματα εστάλησαν πάρα πολλά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Πού;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην ΚΥΠ, στην Αθήνα, στην οποία και ανήκα και πουθενά αλλού.

Για μας ήταν φως-φανάρι πλέον ότι έρχονταν τα πλοία. Δεν είχαμε καμιά αμφιβολία.

Μάλιστα θα σας πω και ένα άλλο περιστατικό που συνέβη στις 2 η ώρα τη νύκτα στις 19 προς 20 του μηνός. Με πήρε ή τον πήρα στο τηλέφωνο, ή μάλλον επικοινώνησα με τον Διοικητή της ΕΛΔΥΚ, τον κ. Νικολαΐδη. Δεν ξέρω αν έχει έλθει, ή θα έλθει να σας τα πει. Μένει στη Θεσσαλονίκη. Αυτός ο άνθρωπος ήταν Διοικητής Ελληνικού Συντάγματος

3/1 Η.Γ. Ε.Τ. 11-9-1986 33

και κοιμότανε. Δηλαδή ολόκληρη η μονάδα του. Δεν ήξερε τίποτα. Απολύτως τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Ποια ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δύο η ώρα τη νύκτα, 19 προς 20 του μηνός. Και αφού του είπα όσα ξέρω και συγκεκριμένα του λέγω ότι εγώ κύριε Συνταγματάρχα, εκτιμώ ότι με το πρώτο φως θα είστε ο υπ'αριθμ. 1 στόχος, μου λέγει σε πιστεύω και θα κάνω συναγερμό τώρα. Έκανε και έτσι σώθηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιος το έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Νικολαΐδης. Θα σας το πει και ο ίδιος.

Δεν ξέρω κύριε Πρόεδρε, αν θέλετε να σας πω τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το πρωΐ βομβαρδίσανε την ΕΛΔΥΚ;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρώτος στόχος ήταν η ΕΛΔΥΚ. 5.05' άρχισε ο βομβαρδισμός. Πρώτος στόχος ήταν η ΕΛΔΥΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή εάν δεν είχε βγει έξω από το στρατόπεδο η δύναμη της ΕΛΔΥΚ ;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, ήταν τόσο φοβερός ο βομβαρδισμός που δεν σας αποκρύπτω-διότι πήγα και το είδα επί τόπου - ότι είχαν χρησιμοποιήσει και βόμβες Ναπάλμ -δεν ξέρω αν τις γνωρίζετε- με τις

οποίες καίγεται ο τόπος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Περαιτέρω οι δυνάμεις τί έγιναν στην Κυρήνεια; Πότε έγινε η απόβαση ή η αποβίβαση, αν θέλετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αποβίβαση αν θέλετε να την πούμε καλύτερα. Αυτή έγινε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 20 του μηνός έγινε η πρώτη.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Στις 20 του μηνός τα πλοία κάνανε βόλτα στις ακτές. Δεν κάνανε καμιά αποβατική ενέργεια. Στις 20 του μηνός δεν έγινε τίποτα από πλευράς αποβατικής ενεργείας. Στις 21 του μηνός έγινε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. 'Εχετε λάθος. Στις 20 του μηνός έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κύριος Μπαντουβάς, θέλει κάτι να ρωτήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Δηλαδή το κλιμάκιο της ΚΥΠ της ΕΛΔΥΚ στην Κύπρο πληροφορήθηκε για την συγκέντρωση και την κίνηση του τουρκικού στόλου από την Αλεξανδρέτα, όταν εφάνησαν στις οθόνες των ραντάρ; Αυτή την οργάνωση είχατε; Και τότε θα στέλνατε τους πράκτορές σας να το εξακριβώσουν;

Υπήρχε βλέπετε, κύριε Πρόεδρε, παντελής διάλυση.

ΜΑΡΤΥΣ. Εμείς τους στείλαμε το πρωΐ τους πράκτορες.

5/1 Η.Γ. Ε.Τ. 11-9-1986 35

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ κύριοι συνάδελφοι, τον ρώτησα. Ο κύριος μάρτυς απαντάει αυτό το πράγμα, όπως νομίζει. Ότι δηλαδή η ΚΥΠ εξετέλεσε το καθήκον της πληροφορηθείσα στις 19 του μηνός το βράδυ, ή δεν ξέρω πότε, ότι ετοιμάζονται οι Τούρκοι.

Ορίστε, κύριε Γιατράκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Δηλαδή, κύριε μάρτυς, από πριν δεν είχατε καμιά πληροφορία περί της επικείμενης αποβάσεως ή αποβιβάσεως; Δηλαδή πριν απο τις 19 του μηνός; Δηλαδή, δεν αντιληφθήκατε καθόλου τις ενέργειες του κόσμου ο οποίος έτρεχε στα μπακάλικα να αγοράσει τρόφιμα κλπ;

(Ω)

(Η)

1/Ω (ΧΜ) 11.9.1986

36

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απαντώ: Απολύτως καμμιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Οι πηγές σας δηλαδή δεν σας είχαν δώσει καμμιά πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(ΧρίστοςΜπασαγιάννης) Τα ραντάρ του ναυτικού δεν είχαν συλλάβει τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(ΧρίστοςΜπασαγιάννης) Αφού είχαν συλλάβει τα ραντάρ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τα είχαν συλλάβει στις 19 το βραδάκι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι είχαν συλλάβει;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα πολεμικά πλοία πού έρχονταν προς την κατεύθυνση της Κυρηνείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή είχαν ξεκινήσει και εσείς, η υπηρεσία της ΚΥΠ, δεν είχατε λάβει γνώση ότι επίκειται η αποβίβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς είχαμε λάβει γνώση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Πώς είχατε λάβει γνώση; Αυτό σας ρωτάω κύριε μαρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού σας αναφέρω τι σήμα στείλαμε.

2/Ω (ΧΜ) 11.9.1986

37

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι λάβατε γνώση; Λάβατε γνώση του πανικού του κόσμου που έλεγε "έρχονται οι Τούρκοι"; Αυτό δεν είναι πληροφορία. Αυτό έχει αντίστροφη κατεύθυνση. Εσείς σαν Υπηρεσία πότε λάβατε γνώση σας ρωτάω και μου απαντάτε ότι στις 19 του μηνός είχατε την κρούση απο τον κόσμο. Σαννα σας έλεγε δηλαδή ο κόσμος, βρέ αδελφέ, τι κάνετε, έρχονται οι Τούρκοι. Τότε ανησυχήσατε; Τότε καταλάβατε ότι έρχονται οι Τούρκοι; Πριν δεν είχατε καταλάβει ότι οι Τούρκοι ετοιμάζονται;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μια ερώτηση.

Πάνω στην Τουρκία, κύριε μάρτυς, πιστεύω να είχαμε κάποιες πηγές πληροφοριών. Διευκρινίστε μας, αυτές οι πηγές έδιναν σε σας πληροφορίες, υπήγοντο κατά κάποιο τρόπο σε σας, ή στην Αθήνα; Πώς γινόταν η ροή των πληροφοριών; Περιμένατε εσείς από την Αθήνα να σας πούν, ξέρεις, μάθαμε αυτό το πράγμα στην Αλεξανδρέτα, ή περίμεναν απο την Αθήνα εσείς να πείτε τί γίνεται; Αυτό θα σας παρακαλούσα να μας πείτε, γιατί είναι χρήσιμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ πιστεύω ότι είχαμε πηγές στην Τουρκία ως ΚΥΠ που τις πληροφορίες τους τις έδιναν στην Αθήνα. Δεν ξέρω αν σας απήντησα.

3ØØ (ΧΜ) 11.9.1986 38

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μια λέξη να ρωτήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ναι, κύριε Βασιλειάδη, αλλά θα ήθελα αυτή η τακτική να λείψει, για να ακούσουμε πρώτα το μάρτυρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Στο πνεύμα το δικό σας, υποκλοπές κάνατε ή δεν κάνατε στην Κύπρο; Επομένως, πληροφορίες εξ υποκλοπής είχατε ή δεν είχατε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είμαι εγώ εις θέσιν να σας απαντήσω, διότι υπήρχε μία άλλη μονάδα που ησχολείτο μ' αυτά τα θέματα και δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ' Και δεν μίλαγε η μία μονάδα της ΚΥΠ στην άλλη μονάδα της ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ήσαστε στον Α' ή Β' κλάδο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε εκεί ούτε Α' ούτε Β' κλαδος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αποσπασμένος είσαστε...

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Β' κλάδο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Η άλλη ήταν του Ρ κλάδου;

ΜΑΡΤΥΣ: Η μονάδα αυτή ναι.

4/Ω (ΧΜ) 11.9.1986 39

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εσείς τότε ήσαστε συνταγματάρχης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ημουν αντισυνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Υπήρχε και άλλος αντισυνταγματάρχης;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ησαστε κλαδάρχης στην ΚΥΠ, τί ήσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν τμηματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αλλος τμηματάρχης, λοιπόν, υπήρχε στην ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο κύριος Τσουμής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Μήπως ο κύριος Τσουμής διηύθυνε κανένα τομέα πληροφοριών κρισιμότερο απο σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Τσουμής ήταν εντεταλμένος στα Ελληνοκυπριακά και Ελληνικά θέματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εσείς ήσαστε για τα Τουρκοκυπριακά; Δηλαδή εσείς ήσαστε ο αρμόδιος να δέχεσθε και να αξιολογείτε τις πληροφορίες σχετικά με την δράση της Τουρκίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλισαα.

5/Ω)ΧΜ) 11.9.1986 40

Θέλω να συμπληρώσω σε μια ερώτηση που κάνατε πριν και να αναφέρω ότι οιΤουρκοκύπριοι και οιΤούρκοι αξιωματικοί που ήταν στην Κύπρο είχαν κάνει μια θαυμαστή εργασία, η οποία υπέπιπτε στην αντίληψή μας και την οποία είχαμε αναφέρει και είχαμε αναφέρει και ορισμένα ντοκουμέντα γι'αυτήν. Βέβαια, αυτοί είχαν και τεράστιες δυνατότητες συλλογής πληροφοριών, γιατί οι Τουρκοκύπριοι έρχονταν σε μας ελεύθερα, ενώ εμείς δεν πηγαίναμε εκεί. Έτσι, βρέθηκαν πάρα πολύ καλά οργανωμένοι και οι μονάδες τους πολύ δεμένες και ετοιμοπόλεμες, εν αντιθέσει με τις δικές μας, που συνεπεία του πραξικοπήματος υπέστησαν πολλές φθορές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέτε ότι είχατε πολλά ντοκουμέντα για τις πληροφορίες αυτές των Τουρκοκυπρίων. Είχατε;

ΑΚ

41

Ω
1/1 Α.Κ. Ε.Γ. 10/9/86

ΜΑΡΤΥΣ: Τι ντοκουμέντα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναφερθήκατε σε ντοκουμέντα, ότι έκαναν οι Τούρκοι προετοιμασίες κ.λ.π. και ότι είχατε και ντοκουμέντα.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας αναφέρω. Όταν έγινε μια επιθετική ενέργεια προς συγκεκριμένα εξάλειψη του προγεφυρώματος από την ΕΛΔΥΚ. του Τσάτους στην Επικό(;) είχε καταληφθεί η έδρα ενός τουρκικού τάγματος γιατί είχαμε και κάτι επιτυχίες, τότε έφθασα εγώ με μία πηγή που είχα και πήραμε δύο σακκιά έγγραφα από το αρχείο της μονάδας. Ψάχνοντας αυτά βρήκαμε ένα βιβλίο κόκκινο που έγραφε απάνω "η βίβλος του ΓΕΕΦ." Αυτό το βιβλίο ήταν ενημερωμένο με την 30/6/74. Και είχε σε κάθε σελίδα, στη μέση, μιά φωτογραφία ενός στόχου, δηλαδή μιάς ελληνικής μονάδος. Από κάτω είχε ένα πίνακα των αξιωματικών με λεπτομέρειες και έλεγε "διοικητής είναι ο Κούρτης, μένει εκεί, έχει το τάδε τηλέφωνο πηγαίνει την τάδε ώρα στην μονάδα του με το τάδε μέσο κ.λ.π." Δεξιά είχε ένα σχεδιάγραμμα, ένα πίνακα του υλικού της μονάδος και από κάτω είχε στοιχεία του στόχου, συντεταγμένη του στόχου, φωτογραφίες κ.λ.π.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό πότε το βρήκατε;

1/2 Α.Κ. Ε.Γ. 10/9/86 42

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22 Ιουλίου. Βέβαια το στείλαμε αυτό κάτω. Αυτό είναι στοιχείο που δηλοί πόσο οργανωμένοι ήσαν αυτοί οι άνθρωποι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά αυτό, να δούμε τώρα πόσο οργανωμένοι ήμαστε εμείς. Δηλαδή βρήκατε αυτό στις 22 του μηνός και φυσικά το κατευθύνατε όπου έπρεπε να το κατευθύνεται. Αλλά πριν από τις 20 δεν είχε πληροφορίες η ΚΥΠ, ότι κάτι θα γίνει από την Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, τόσο η ΚΥΠ όσο και οι άλλες υπηρεσίες είχαν αφοσιωθεί στο πραξικόπημα; Οι εφημερίδες δεν έγραφαν ότι επίκειται τουρκική εισβολή; Αγγλικό τύπο δεν παρακολουθούσε η ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να με έχετε καταλάβει κ. Πρόεδρε. 'Αμα σας λέω όχι, είναι όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως το κρατούν τότε καθεστώς σας είχε παραμερίσει τόσο πολύ, ώστε ουσιαστικά δεν λαμβάνατε γνώση από τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ έχω μία μοίρα περίεργη. Βρέθηκα και στο ένα πραξικόπημα και στο άλλο να υπηρετώ στην ΚΥΠ. Και στα δύο πραξικοπήματα βρέθηκα να κοιμάμαι ύπνο βαθύ. 'Εχω μιά μοίρα περίεργη.

1/3 Α.Κ. Ε.Γ. 10/9/86 43

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για ποιά πραξικοπήματα μιλάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Και στις 21/4/67 και στο Κυπριακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο άλλο του Ιωαννίδη, στις 25 Νοεμβρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάλι στην ΚΥΠ ήμουν, αλλά ήμουν στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όλο αυτό τον καιρό είχατε την περίεργη τύχη να είσαστε στην ΚΥΠ και να μην έχετε γνώση των πραξικοπημάτων.

Είχαμε πολλές απώλειες από την απόβαση, από τις στρατιωτικές αυτές ενέργειες, που έκαναν οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλές.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πότε έγινε η απόβαση κ. Πρόεδρε; γιατί μου φαίνεται ότι μπέρδεψε τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Πράγματι τα μπέρδεψα. Κατ'αρχήν δεν έγινε απόβαση, έγινε αποβίβαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Τους αλεξιπτωτιστές τους είδατε να πέφτουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως με τα μάτια μου. Αυτό ήταν το θέμα, οι αλεξιπτωτιστές που έπεσαν, που ήταν μιά ταξιαρχία.

1/4 Α.Κ. Ε.Γ. 10/9/86 44

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πόσοι είναι σε μιά ταξιαρχία;

ΜΑΡΤΥΣ: Περίπου χίλιοι. Έπεσαν και πεζοναύτες με ελικόπτερα, άλλα δύο τάγματα. Αυτοί πλέον δημιούργησαν μία κατάσταση, ώστε να γίνει η αποβίβαση. Εκεί που έγινε η αποφασιστική μάχη ....

F ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έριξε κανένας εναντίον των αλεξιπτωτιστών ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σκοτώθηκε κανένας από τους Τούρκους και πόσοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δέν ξέρω πόσοι. Αλλά αυτό που ξέρω ότι σε ένα νοσοκομείο δικό μας, που πληροφορήθηκα που είχε ένα Τούρκο τραυματία, πήγα και τον ανέκρινα και μου είπε ότι είχαν τραυματιστεί πολλοί, διότι εβάλλοντο όταν έπεφταν. Εβάλλοντο και από δύο μοίρες πυροβολικού νομίζω. Ή μία ή δύο, δεν θυμάμαι καλά.

F είναι

(J)

(ΑΚ) 1/ζ Ζ.Β. 11-9-86

45

Θυμάμαι, επίσης, στην Μια Μηλιά - η Μιά Μηλιά είναι μία συνοικία έξω στην παρυφή της Λευκωσίας - υπήρχαν και εκεί αλεξιπτωτιστές και επήγα ο ίδιος με ένα αυτοκίνητο και τους είδα και μάλιστα εκεί κινδύνεψα και λίγο. Εκεί τους επετέθησαν και οι κάτοικοι της περιοχής εκεί της Λευκωσίας με δίκανα, με οτιδήποτε και τους έκαναν και απώλειες. Αυτό δεν είναι σημαντικό αλλά εν πάση περιπτώσει. Εκεί που έγινε η αποφαστική μάχη νομίζω ήταν στον Άγιο Ιλαρίωνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Όπου;

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί επολέμησε ο διοικητής μιας μοίρας καταδρομών ο οποίος σκοτώθηκε, είναι ο Κατσάνης. Αυτό το παιδί ήταν παλληκάρι, πολεμιστής και ίσως άν δεν είχε την ατυχία να σκοτωθεί να είχαμε κάποιο αποτέλεσμα. Νομίζω ότι σκοτώθηκε με βόμβα Ναπάλμ την στιγμή που ανεριχάτο στα τείχη του Αγίου Ιλαρίωνος. Και όπως αντιλαμβάνεστε όταν σε μία μονάδα σκοτώνεται ο διοικητής από κεί και πέρα υπάρχουν φοβερά προβλήματα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είναι οργανωμένη μονάδα;

ΜΑΡΤΥΣ. Οργανωμένη μονάδα. Ήταν μοίρα καταδρομών αυτή. Οργανωμένη τρόπος του λέγειν διότι οι μοίρες καταδρομών είχαν υποστεί μία σημαντική φθορά εξαιτίας του πραξικοπήματος. Φθορά η οποία δεν απεκατεστάθη με ενισχύσεις.

./..

46

2/ζ Ζ.Β. 11-9-86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εδώ στην έκθεσή σας μιλάτε για κάποιο αρχείο της 5551 μονάδος πληροφοριών της ΚΥΠ . Υπάρχει;

ΜΑΡΤΥΣ. Είπατε 5551; Ναί ήταν η μονάδα στην οποία υπηρετούσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ναί, το αρχείο υπάρχει;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω. Εγώ έφυγα στις 14 Αυγούστου 1974 το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πού πρέπει να υπάρχει;

ΜΑΡΤΥΣ. Κανονικά πρέπει να υπάρχει εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πού;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην μονάδα εκεί. 'Αν υπάρχει/ακόμα η μονάδα εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). 'Αν υπάρχει. Δεν το ξέρετε άν υπάρχει;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω. Υποθέτω όμως ότι θα υπάρχει. Για ποιό λόγο να μην υπάρχει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα να διευκρινίσω και ένα πράγμα πριν τελειώσω εγώ.

Είπατε ότι δεν αποκαλύπτετε την πηγή σας. Επικαλείσθε δηλαδή τί; Γιατί δεν αποκαλύπτετε την πηγή σας; Είναι στρατιωτικό μυστικό; Είναι διπλωματικό μυστικό, αφορά την ασφάλεια του κράτους;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα να σας απαντήσω.

./..

3/ζ Ζ.Β. 11-9-86 47

Για να κάνω την ανάκριση των αιχμαλώτων στην Κύπρο κατέστρεψα μία πηγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Την Καταστρέψατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς την κατέστρεψα; Την ενεφάνισα στον εχθρό και κατεστράφη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω άν σας απαντώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτή η συγκράτησή σας να μην μας αποκαλύψετε την πηγή γίνεται γιατί θεωρείτε ότι είναι στρατιωτικό μυστικό, διπλωματικό μυστικό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα διότι ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Εντάξει περιμένω την δήλωσή σας, γιατί δεν μπορώ να πώ ότι απαλλάσσεσθε από την υποχρέωση μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως διότι μπορεί να εξακολουθεί να είναι πηγή αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μα αυτό λέω. Απαλλάσσεσθε από την υποχρέωση άν είναι στρατιωτικό μυστικό ή άν είναι διπλωματικό μυστικό ή άν αφορά την ασφάλεια του κράτους.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν έχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Είναι λοιπόν στρατιωτικό μυστικό αυτό το πράγμα; Αφορά την ασφάλεια του κράτους;

./..

4/ζ Ζ.Β. 11-9-86 48

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τότε έχετε δίκιο να αρνείστε. Αυτό λέω.

ΜΑΡΤΥΣ. Σαφώς έτσι είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και για πέστε μου. Μιλάτε στην έκθεσή σας και για κάποιο ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ" Εγγλέζικο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κάποιο πλοίο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναί ένα πλοίο ήταν αυτό. Είναι μία κωμικοτραγική ιστορία. Θέλετε να την πώ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Γιατί τί θέλετε να πείτε εκεί; Μετέσχε, το ελικοπτεροφόρο αυτό "ΕΡΜΗΣ" βοήθησε τις αποβατικές δυνάμεις των Τούρκων ή δεν τις βοήθησε; Ωμά σας το θέτω το ζήτημα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι αυτό έχει σχέση ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Δεν είχε σχέση. Τί έκανε δηλαδή εκεί πέρα το ελικοπτεροφόρο που έπλεε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ξέρω το εξής για αυτό το θέμα. 'Οτι στην Πάφο είχε επιστρέψει το πλοίο που πήρε το τάγμα της ΕΛΔΥΚ να το φέρει στην Ελλάδα. Εν πλώ πήρε εντολή να επιστρέψει στην Κύπρο και πήγε στην Πάφο να

./..

5/ζ Z.B. 11-9-86

49

ξεφορτώσει το τάγμα. Εκεί στην Πάφο υπάρχει μία Τουρκοκυπριακή πλευρά και η Ελληνοκυπριακή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Είναι άλλο θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εβομβάρδισε το πλοίο το δικό μας την Τουρκοκυπριακή πλευρά' και εν συνεχεία αποβίβασε το τάγμα και έφυγε. Καθ'όν χρόνο εβομβάρδισε την Τουρκοκυπριακή πλευρά οι Τούρκοι ειδοποίησαν ότι ένα πλοίο Ελληνικό μας βομβαρδίζει. Μετά την αναχώρηση του πλοίου του δικού μας επήγε εκεί ένα Τουρκικό πλοίο αυτό που λέτε το οποίο είχε αρχίσει να βομβαρδίζει την Ελληνοκυπριακή πλευρά τυχαίως και συμπτωματικώς.

Z.

(ζ) 1/1 Ζ ΝΓ 11.9.86

50

Έρχονται εν τω μεταξύ δύο αεροπλάνα τούρκικα, βλέπουν το πλοίο κάτω, νομίζανε ότι αυτό είναι το ελληνικό και το βυθίζουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το τουρκικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν σας ρώτησα αυτό. Σας λέω, αν το ελικοπτεροφόρο "Ερμής" ήταν Βρεταννικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Αεροπλανοφόρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ γράφω για αεροπλανοφόρο;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ελικοπτεροφόρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Το ίδιο είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν πρέπει να το έγραψα , δεν θυμάμαι τέτοιο πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέτε, λοιπόν, ότι δεν αναφέρεσθε στο "Ερμής". Είναι τόσο μεγάλη και ανεπτυγμένη η έκθεσή σας, ώστε

Μήπως λέτε κάτι για μία εκδρομή υπό τύπου κυνηγίου του στρατηγού Κουμπάστερ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ξέρω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά. Συνεπώς, πληροφορία από κεί δεν υπήρχε.

Εγώ, κύριοι, τελείωσα , νομίζω ότι δεν έχει άλλο ενδιαφέρον για

2/1 Σ ΦΚ 11.9.86

51

μένα ο μάρτυς. Αν νομίζετε ότι πρέπει να ρωτήσετε, ρωτήστε.

Παρακαλείται ο κ. Ράλλης να λάβει το λόγο.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυς, οι πραξικοπηματίες γνώριζαν ότι υπήρχαν παιδιά το πρωΐ της 15ης Ιουλίου στο Προεδρικό Μέγαρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Σκοτώθηκαν παιδιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πληροφορήθηκα τέτοιο πράγμα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Εκεί σκοτώθηκε κόσμος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Αλλά δεν το πληροφορήθηκα, μπορεί να μπήκαν σε ένα αυτοκίνητο και να έφυγαν. Δεν το ξέρω.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Αυτό μόνο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ.Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, έτσι όπως μας τα είπατε αφήσατε να διαφανεί ότι το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου είχε σαν αιτία ότι ο Μακάριος ήθελε να φύγουν οι αξιωματικοί από την Κύπρο. Η αιτία του πραξικοπήματος είναι αυτή, κύριε μάρτυς, ή άλλη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα εγώ τέτοιο πράγμα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε ότι μετά την κλοπή των όπλων - όταν ο

3/1 Σ ΝΓ 11.9.86

52

Μακάριος βρήκε τα όπλα και είπε να φύγουν οι αξιωματικοί από εδώ και να μείνουν μόνο αυτοί στους οποίους είχε εμπιστοσύνη.- ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είπα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: ... οι αξιωματικοί έβραζαν. Και είπατε ακόμα ότι πλέον έγινε σαφές και εμφανές ότι θα ξεσπάσει πραξικόπημα. Ποιά ήταν η αιτία του πραξικοπήματος; Πότε αποφασίσθηκε και από ποιούς διετάχθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά, όπως αντιλαμβάνεσθε εγώ δεν μπορώ να τα ξέρω. Αυτά τα ξέρουν εκείνοι που κάνανε το πραξικόπημα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, εσείς δεν ξέρετε ποιός διέταξε το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι και μυημένος να ήμουν, δεν θα ήξερα να σας απαντήσω. Διότι σ'αυτά τα θέματα όσα πιο λίγα ξέρουν οι μυημένοι, τόσο καλύτερα είναι. 'Ενα πράγμα που το ξέρουν δύο, το ξέρουν ένδεκα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Με συγχωρείτε. Είναι δυνατόν να μην ξέρετε για ποιό λόγο έφυγε ο Γεωργίτσης, ή ο Κομπόκης από κάτω ;Σας ρωτώ γιατί είπατε ότι είσαστε στην Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών. Τί κάνατε εσείς εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι αναφέραμε ότι αναμένεται η διενέργεια πραξικοπήματος προς ανατροπή του Μακαρίου και ότι μια τέτοια ενέργεια και

4/1 Ζ ΝΓ 11.9.86

53

αιματηρή θα είναι ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το αναφέρατε αυτό, αλλά γιατί είχατε καταλήξει σ'αυτό το συμπέρασμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, γιατί είχατε καταλήξει ότι θα γίνει πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί είχαν ανάψει πλέον τα πνεύματα και έπρεπε οι αξιωματικοί να φύγουν από την Κύπρο μέχρι τις 20 Ιουλίου. Δηλαδή, όταν ο Μακάριος έλεγε κάτι, το έκανε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Καταλήξατε στο συμπέρασμα αυτό, επειδή οι αξιωματικοί είχαν αρχίσει να νευριάζουν και να βράζουν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, στένευαν τα περιθώρια γι'αυτούς που προφανώς ήθελαν να κάνουν πραξικόπημα. Αν θα το έκαναν, θα το έκαναν πριν από τις 20 Ιουλίο γιατί μετά τις 20 Ιουλίου ο Μακάριος είχε πεί να φύγουν οι αξιωματικοί.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ, λέγατε και ποιοί θα ήταν εκείνοι, που θα έκαναν το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, πώς να το πω;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή, έτσι αόριστα λέγατε..ένα πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

(θ)

(Ζ) 1/Θ Φ.Τ. 11.9.86 54

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Και κάτι άλλο ήθελα να ερωτήσω. Είπατε για το θέμα των πληροφοριών με τον Τούρκο, είπατε για κάποιον ΚΠ10. Αυτόν που θα στέλνατε στις 19 το πρωΐ στην Αλεξανδρέτα. Πέστε μου σας παρακαλώ, αυτόν τον στέλνατε συχνά απέναντι ή άλλη πηγή σας;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτόν τον είχα εκπαιδεύσει εγώ και τον είχα στείλει όχι μόνο απέναντι, αλλά μέχρι την Ανδριανούπολη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Πέστε μου σας παρακαλώ το εξής: Μόνον αυτόν ή άλλον τον είχατε ξαναστείλει πριν από τις 19 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς, πολλές φορές.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Αυτός σας έλεγε, όταν γύριζε πίσω, ότι υπάρχουν συγκεντρώσεις στρατιωτικών, πλοίων αποβατικών;

ΜΑΡΤΥΣ : Ό,τι πληροφορίες είχε μου τις έλεγε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Αυτά σας τα είχε πει;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι. Καμιά αλλαγή δεν υπήρχε εκ της γνωστής καταστάσεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Καμμία πληροφορία. Δηλαδή σας κορόϊδευε ο άνθρωπος.

ΜΑΡΤΥΣ : Νομίζετε. Εγώ όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Κύριε μάρτυς, με συγχωρείτε. Αυτή τη στιγμή τουλάχιστον από την ιστορία που υπάρχει γνωρίζουμε ότι οι συγκεντρώσεις των Τούρκων απέναντι, οι αποβατικές τους δυνάμεις είχαν μαζευ- [είχαν γίνει]

2/1Θ Φ.Τ. 11.9.86 55

τεί πολύ πριν από τις 19 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα το ξέραμε ότι ήταν η 39η μεραρχία στην Αλεξανδρέτα. Το ήξερε εδώ η Αθήνα. Δεν ήταν κάτι καινούργιο που συνέβη και δεν το πήραμε χαμπάρι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Ωραία. Πέστε μου σας παρακαλώ: Ξέρατε ότι υπάρχουν και τα αποβατικά πλοία και όλα;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως, αυτά ήταν γνωστά.

Δεν ήταν γνωστό ότι υπήρχε απόφαση να εκτελεστεί τότε που εξετελέσθη η ενέργεια αυτή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Δηλαδή το ξέρατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ : Για τις δυνάμεις που υπήρχαν εκεί;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Πέραν των δυνάμεων. Ξέρατε ότι θα κάνουν απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, ρητά είπα όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Δεν το ξέρατε.

Είπατε το εξής, το έχω σημειώσει όπως το είπατε : " Όλοι είχαν αποκοιμηθεί ότι δεν θα γίνει τίποτε από την μεριά των Τούρκων" Τί εννοείτε με αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας πω ένα παράδειγμα. Το βράδυ στις 19 προς 20 του μηνός, στις 10.00'η ώρα ήμουν αυτόπτης μάρτυς σε μια στιχομυθία

3/1 Θ Φ.Τ. 11.9.86 56

που έγινε στο διάδρομο στο Γενικό Επιτελείο της Εθνοφρουράς μεταξύ του διοικητού πυροβολικού του ΓΕΕΦ από τη μια μεριά και του Γεωργίτση και του Κοκοράκη - νομίζω ότι ήταν και ο Κοκοράκης ο διευθυντής του 1ου γραφείου, για τον Κοκοράκη δεν είμαι πολύ σίγουρος — από την άλλη. Και τους έλεγε ο Πούλος, ο διοικητής πυροβολικού : "Να κάνω συναγερμό στις μονάδες και να τις βγάλω έξω;" Και του έλεγαν : " Όχι, δεν θα βγάλεις τίποτε έξω."

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Ποιός το έλεγε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Γεωργίτσης.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Πέστε μου σας παρακαλώ : Αυτό το έλεγε ο κύριος Γεωργίτσης απλώς και μόνο γιατί πίστευε ότι δεν θα κατέβουν οι Τούρκοι ή γιατί δεν ήθελε να βγει το πυροβολικό έξω;

ΜΑΡΤΥΣ : Η εντύπωσή μου είναι αυτή. Έβλεπα ότι πράγματι πίστευε ότι δεν θα κάνουν τίποτε οι Τούρκοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Αυτό πώς το πίστευε κύριε μάρτυς ; Εσείς δεν του είχατε δώσει την πληροφορία ότι πράγματι οι Τούρκοι μαζεύουν δυνάμεις, ότι έρχονται; Σεις είπατε ότι τα ξέρουν αυτά. Δεν τα είχατε πει αυτά στον Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ σας είπα το παράδειγμα του διοικητού της ΕΛΔΥΚ, που όταν

4/1 Θ Φ.Τ. 11.9.86 57

έμαθε αυτά που του είπα, έφυγε ο άνθρωπος. Τους έβγαλε όλους έξω. Είναι θέμα πλέον που υπεισέρχονται άλλοι παράγοντες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Θέλω να ερωτήσω το εξής, κύριε μάρτυς. Μπορεί ο κύριος Νικολαΐδης, όπως είπατε, να μην το γνώριζε και μόλις τον πληροφορήσατε, έκανε εκείνο που έπρεπε. Ο κύριος Γεωργίτσης δεν σας πίστεψε ή ήξερε ότι θα έλθουν οι Τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ : Πώς θέλετε να το ξέρω εγώ αυτό; Γι'αυτό ρωτήστε τον ίδιο. Τί να σας πω;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Τη γνώμη σας θέλω.

ΜΑΡΤΥΣ : Πώς θέλετε να ξέρω....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Με συγχωρείτε. 'Εχετε υπηρετήσει δυο φορές στην ΚΥΠ και κάνατε εκτίμηση πληροφοριών και μεταξύ αυτών κάνατε και εκτίμηση γεγονότων. Βλέπετε το Γεωργίτση ο οποίος αναπληροί τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ -υποτίθεται ότι αναπληροί τον Ντενίση - ο οποίος λέει ότι δεν γίνεται τίποτε. Και σας ερωτώ αυτή τη στιγμή, επειδή ήταν συναδελφός σας και τον γνωρίζατε: Ο άνθρωπος αυτός αυτό που είπε το είπε γιατί ήταν αγαθός, δεν πίστευε τίποτε, καμιά πληροφορία ή απλώς γιατί δεν ήθελε να βγει η μονάδα του πυροβολικού έξω και να κάνει αντίσταση;

5/1 Θ Φ.Τ. 11.9.86 58

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν το ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Τη γνώμη σας θέλω.

ΜΑΡΤΥΣ : Η γνώμη μου είναι αυτό που διαβάζετε, που γράφω με κεφαλαία γράμματα σε παρένθεση : " Και όμως το ΓΕΕΦ δεν ανησυχεί."

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : "Και όμως το ΓΕΕΦ δεν ανησυχεί." Κατά τη γνώμη σας γιατί δεν ανησυχεί;

ΜΑΡΤΥΣ : Σηκωνόταν η τρίχα μου και εμένα, γιατί δεν ανησυχεί.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Από το 1974 μέχρι σήμερα ποιά είναι η γνώμη σας; Δεν καταλήξατε κάπου; Δεν το σκεφθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό δεν έχει σχέση με πληροφορίες που μου ζητάτε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Την εκτίμησή σας θέλουμε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτός πρέπει να ήταν μυημένος....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : 'Οτι θα κάνουν απόβαση οι Τούρκοι.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οτι δεν θα κάνουν απόβαση οι Τούρκοι ....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : 'Οτι δεν θα κάνουν;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι. Επίστευε ότι δεν θα κάνουν απόβαση. Γιατί δεν μπορώ να πιστέψω ότι είναι δυνατόν να υπάρχει αξιωματικός ο οποίος πιστεύε ότι μπορεί να κάνουν απόβαση οι Τούρκοι και αδρανεί. Αυτό δεν μπορώ να το φανταστώ.

(2B)

(Θ)

1/2 Β Κ.Β. 11.9.1986 59

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω τίποτε άλλο κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται ο κύριος Πεπονής να λάβει το λόγο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, με την ιδιότητα που είχατε λαμβάνατε γνώση τηλεγραφημάτων ξένων πρακτορείων και δημοσιευμάτων σε εφημερίδες που αφορούσαν την κατάσταση στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλές φορές , ναί.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Στις 18 και στις 19 Ιουλίου 1974 είχαν μεταδόσει ξένα πρακτορεία πρώτον, ότι σημειώνονται συγκεντρώσεις στρατευμάτων στα παράλια έναντι της Κύπρου , με ενδείξεις ότι ετοιμάζεται αποβατική ενέργεια, και δεύτερον, ότι αρμόδιοι κύκλοι της Αθήνας λέγανε ότι πρόκειται για μπλόφα των Τούρκων όπως και το '64; Το θυμάστε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι και τα δύο αυτά είναι γεγονότα, αλλά το πρώτο εγώ , δεν το διάβασα.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Είσαστε υπεύθυνος της ΚΥΠ και δεν είχατε λάβει γνώση τηλεγραφημάτων; Αυτό το οποίο εμείς οι υπόδουλοι στην χούντα , έχοντας κολλημένο το αυτί μας στα ραδιόφωνα, στην Ντώϋτσε-Βέλε και στο Β.Β.C. , το ακούσαμε, Εσείς δεν το πήρατε χαμπάρι;

2/ Κ.Β. 11.9.2986 60

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Η συγκεκριμένη δική σας εκτίμηση, ως αξιωματικού, έμπειρου σε θέματα πληροφοριών ήταν , ότι υπήρχε προετοιμασία των Τούρκων για αποβατική επιχείρηση ή ότι δεν υπήρχε. Η δική σας προσωπική εκτίμηση, τότε, όχι τώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι Τούρκοι είχαν προετοιμασία για αποβατικές ενέργειες πάντοτε. Κατά καιρούς κάνανε ασκήσεις αποβατικές. Αυτές δεν μπορώ να τις εκτιμήσω εγώ, ότι θα ήταν επιχειρήσεις πραγματικές.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Θέλετε να μου πείτε εσείς αξιωματικός της ΚΥΠ, ότι "ασκήσεις" οι οποίες γινόνταν μετά από το πραξικόπημα από κράτος το οποίο είχε νομικά την ιδιότητα της εγγυήτριας δύναμης βάσει της συμφωνίας της Ζυρίχης, έπρεπε να αξιολογηθούν πληροφοριακά όπως θα αξιολογούσατε ασκήσεις οι οποίες γινόνταν πριν από τις 15 Ιουλίου 1974; Την ίδια αξιολόγηση κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ολες οι πληροφορίες έπρεπε να αξιολογούνται με μεγάλη προσοχή.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: 'Εγώ σας κάνω ερώτηση. Ετοιμότης αποβατική , η οποία σημειώνεται μετά το πραξικόπημα για την ανατροπή του νόμιμου καθεστώτος της Κύπρου και σημειώνεται σε χώρα η οποία έχει όχι μόνο

3/2 Β. Κ.Β. 11.9.2986

61

τη θέση της γειτονικής χώρας , αλλά και την ιδιότητα εγγυήτριας δύναμης, την αξιολογήσατε όπως θα αξιολογούσατε κάποια γυμνάσια ή κάποια ετοιμότητα η οποία θα γινόταν σε χρόνο που δεν υπήρχαν τέτοια συνταρακτικά γεγονότα; Ζητώ να μου απαντήσετε την εκτίμησή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως θα σας απαντήσω. Αυτό το αντελήφθημεν τας μεταμεσημβρινάς ώρας της 14ης και την αξιολογήσαμε ακριβώς ως αναμενομένη πολεμική ενέργεια.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Άρα λοιπόν , το απόγευμα της 19ης είχατε αξιολογήσει ότι ετοιμάζεται πολεμική ενέργεια. Ποιοί το "είχατε αξιολογήσει". Πρώτο πληθυντικό χρησιμοποιήσατε, ατομικά εσείς, ή υπηρεσία σας ή και άλλοι και σε ποιούς ανακοινώσατε αυτή την αξιολόγηση ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αναφέρομαι στον εαυτό μου και στην υπηρεσία μου.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Σε ποιούς το ανακοινώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην ΚΥΠ. Το ανέφερα και προηγουμένως. Στείλαμε σήμα. Και με την εκτίμηση ότι δεν αποκλείεται η διενέργεια αποβατικής ενέργειας από το πρώτο φως και η προσβολή της νήσου από αέρος.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Υπήρξε αντίδραση από την κεντρική υπηρεσία;

4/2 Β. Κ.Β. 11.9.1986

62

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Οι προετοιμασίες για μια πραγματική αποβατική επιχείρηση είναι προετοιμασίες οι οποίες μπορούν να αρχίσουν και να ολοκληρωθούν από το απόγευμα της παραμονής μέχρι τα ξημερώματα της επομένης, δηλαδή μία αποβατική επιχείρηση προετοιμάζεται μέσα σε τόσο λίγες ώρες; Επειδή είσθε στρατιωτικός ζητώ την γνώμη σαςή την γνώση σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Εσπευσμένα μπορεί , βέβαια θέλει περισσότερο χρόνο κανονικά.

(2ΒΑ)

(2Β) 1/2 Β.Α (Κ. Ο.) 12.9.86 63

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Αυτή η οποία έγινε, ήθελε περισσότερο χρόνο ή όχι; 'Οπως την περιγράψατε ενδεικτικά προηγουμένως.

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν ναι.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ: Πιθανόν να ήθελε περισσότερο χρόνο. Δεν θέλω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Κουτσογιάννη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, όπως γνωρίζετε, συνελήφθησαν στην Κύπρο ορισμένοι Τούρκοι αξιωματικοί, οι οποίοι δήλωσαν διάφορα πράγματα. Εσείς τους είδατε αυτούς, τους ανακρίνατε; Ποιά στοιχεία προέκυψαν από την ανάκρισή τους, πρώτον, και δεύτερον, τί απέγιναν αυτοί οι Τούρκοι αιχμάλωτοι αξιωματικοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι ένα κεφάλαιο με το οποίο ασχολήθηκα προσωπικά με πολύ ενδιαφέρον. Και τούτο, διότι ήθελα να συγκεντρώσω πληροφορίες από τους Τούρκους και μάλιστα πολύ περισσότερο, διότι έβλεπα ότι το ΓΕΕΦ είχε αιχμαλώτους Τούρκους αξιωματικούς και δεν είχε τη δυνατότητα να τους ανακρίνει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν είχε τη δυνατότητα; Πώς δεν είχε τη δυνατότητα; Μήπως δεν ήθελε να τους ανακρίνει;

2/2 Β.Α(Κ.Ο.) 12.9.86

64

ΜΑΡΤΥΣ: Φοβάμαι ότι δεν είχε τη δυνατότητα, δεν είχε την προπαρασκευή. Δεν είχε ούτε γλωσσομαθείς, δεν είχε προετοιμασία δηλαδή. Και είναι απαράδεκτο αυτό. Εν πάση περιπτώσει, συγκεντρώνονταν κάθε μέρα Τούρκοι αξιωματικοί αιχμάλωτοι. Όλως περιέργως είχε αποφασισθεί, τώρα από το ΓΕΕΦ, από την Κυπριακή Κυβέρνηση, δεν ξέρω, να παραδοθούν και έπρεπε εγώ να τους ανακρίνω. Στέλνω λοιπόν ένα σήμα στην Αθήνα και λέω: «Να μου στείλετε ένα ανακριτή για να τους ανακρίνω». Λένε: «Όχι». Στέλνω δεύτερο σήμα και λέω: «Να σας τους στείλουμε όλους στην Αθήνα για να τους ανακρίνετε εκεί». Λένε: «Όχι». Στέλνω τρίτο σήμα και λέω: «Να χρησιμοποιήσω την τάδε πηγή μου» - η οποία ήταν εν γνώσει μου ότι θα καταστραφεί, αυτό που σας είπα προηγουμένως - και μου λένε «ναι». Και άρχισα να ανακρίνω αυτούς που επρόκειτο να ανταλλαγούν. Και εν συνεχεία αντηλλάγησαν. Στην πρώτη φάση, νομίζω...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Πέστε πρώτα τί στοιχεία προέκυψαν που να δείχνουν τα περί απόβασης κλπ. Τί βγάλατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που έβγαλα, για να μη σας κουράζω, ήταν ουσιώδες. Και το έβγαλα στη δεύτερη φουρνιά των αιχμαλώτων. Νομίζω ότι ήταν το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου. Τώρα, αν ήταν 5 ή 6 του μηνός, δεν θυμάμαι. Είχε συλληφθεί αιχμάλωτος ένας επίλαρχος Τούρκος

3/2 Β.Α (Κ.Ο.) 12.9.86

65

και τον είχαμε στη Λεμεσό. Και στέλνω τον υπολοχαγό Σημαιοφορίδη -αυτόν τον είχαμε πάρει με την ανταλλαγή των πρώτων, ήταν αιχμάλωτος- για να τον ανακρίνει. Αυτός ήταν πάρα πολύ καλός αξιωματικός. Τον ανέκρινε. Και έρχεται και μου φέρνει -απίστευτο και όμως αληθινό- τη διαταγή επιχειρήσεως της 39ης Μεραρχίας της Αλεξανδρέτας, η οποία έδινε την αποστολή στην επιλαρχία και έλεγε ότι "με το πρώτο φως της 14ης Ιουλίου θα διενεργηθεί διεύρυνση του προγεφυρώματος και από ανατολικά και από δυτικά." Δηλαδή ήταν η εφαρμογή του Αττίλα 2.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Σας διακόπτω. Αυτό έγινε στις 5 - 6 Αυγούστου. Και είχατε τη διαταγή επιχειρήσεων της 14ης Αυγούστου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Φοβερό στοιχείο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό το αναφέρατε αμέσως στην Αθήνα, παντού;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το έστειλα εγώ με ένα πλοιάριο στη Ρόδο, κατόπιν εγκρίσεως της κεντρικής υπηρεσίας, και από εκεί το πήρε ένα αεροπλάνο και το πήγε στη Γενεύη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, αυτό που λέτε, σημαίνει ότι και η Αθήνα και η Κύπρος , τουλάχιστον 5 - 6 μέρες νωρί-

4/2 Β.Α. (Κ.Ο.) 11.9.86

66

τερα, ήξεραν ότι στις 14 θα γίνει ο Αττίλας 2.

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς. 'Ηταν -δεν θυμάμαι καλά- το δεύτερο πενθήμερο του Αυγούστου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Προχωρείστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήθελα να προσθέσω και κάτι άλλο για τους αιχμαλώτους. Αυτές οι ανταλλαγές των αιχμαλώτων δεν μου ήταν πολύ αρεστές και κατανοητές. Δηλαδή δίναμε τους Τούρκους αξιωματικούς και παίρναμε τί; Δεν μπορώ να το καταλάβω. Είναι μία απορία που την έχω ακόμη και σήμερα. 'Ισως να ήταν καλύτερα να τους είχαμε ακόμη στα χέρια μας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Κύριε μάρτυς, αυτό που λέτε είναι σημαντικό. Θέλω να μου διευκρινήσετε ότι υπήρχε διαταγή να παραδωθούν οι Τούρκοι αξιωματικοί αιχμάλωτοι πίσω-που ήταν σημαντικό στοιχείο για μας- για να τους ανταλλάξετε με στρατιώτες ή έναν αξιωματικό ή κάτι τέτοιο.

(2Κ)

(ΒΑ) 1/2 Κ ΦΚ 11.9.86 67

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι ισάξιο εν πάση περιπτώσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Και εμείς δεν μπορούμε να το εξηγήσουμε, κύριε μάρτυς, καλώς, ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι "και εμείς".

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε, όχι "και εμείς," προσωπικά εγώ.

Η δεύτερη ερώτησή μου είναι η εξής: Ήσαταν στην ΚΥΠ από το 1972, δηλαδή, δύο χρόνια ενωρίτερα από το πραξικόπημα. Κάποια στιγμή το καλοκαίρι του'73 εδόθη στο ΓΕΕΦ στη Κύπρο από ένα Άγγλο συνταγματάρχη Στόϊκερ;) το πλήρες σχέδιο της απόβασης όπως αυτή θα γινόταν ένα χρόνο αργότερα. Μας το είπε αυτό ο κ. Ντενίσης. Εσείς είχατε αυτά τα στοιχεία, αυτό το φάκελλο, αυτό το ντοκουμέντο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν ανακατευθήκατε με αυτό καθόλου, καλώς.

Κύριε μάρτυς η ΚΥΠ-όπως ξέρετε καλά εσείς που υπηρετήσατε δύο φορές εκεί-για να πούμε ότι είναι ικανή να εκτελέσει την αποστολή τους, για να το πούμε αυτό, θα πρέπει να είναι ικανή να ειδοποιήσει την κυβέρνηση, θα έλεγα, τουλάχιστον 15 μέρες ενωρίτερα, ότι ο εχθρός θα μας επιτεθεί. Εάν δεν μπορεί να το κάνει αυτό θα είναι ανίκανη σαν υπηρεσία. Εσείς όμως εδώ μας είπατε ότι οι δικοί σας, το κλιμάκιο

2/2 Κ ΦΚ 11.9.86 68

της ΚΥΠ στην Κύπρο, εκτιμήσατε ότι θα γίνει απόβαση την παραμονή, στις 19 του μηνός. Γιατί, δεν μπορούσατε αυτό να το καταλάβετε κάποιες μέρες ενωρίτερα; Δηλαδή σας εμπόδισε η οργάνωση, η έλλειψη πηγών, τί ήταν αυτό, γιατί εδώ δύο μέρες ενωρίτερα το έλεγε το BBC . Πείτε μου γιατί.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλω να απαντήσω σε δύο σημεία. Το ένα είναι εάν έπρεπε να ενημερωθεί η υπηρεσία 15 μέρες ενωρίτερα: είναι βέβαια γεγονός και το πιστεύω .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι "θα έπρεπε", να μπορείτε να το ξέρετε μέσα σε 15 μέρες.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά δεν πρέπει να περιμένει η υπηρεσία από μία μονάδα μόνο τις πληροφορίες .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Είναι γενικότερη η ερώτηση. Πείτε μου για την ΚΥΠ της Αθήνας.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχουν πάρα πολλοί που ασχολούνται. Ο καθένας στο μέτρο των δυνατοτήτων του και των ικανοτήτων του συγκεντρώνει πληροφορίες και τις στέλνει. Αυτό είναι το ένα μέρος. Το άλλο μέρος είναι, γιατί εμείς δεν μπορέσαμε να πάρουμε πληροφορίες. Πιθανόν να αποφασίστηκε η ενέργεια την τελευταία στιγμή. Εδώ είναι η απάντηση που είπα "πιθανόν να έγινε η ενέργεια εσπευσμένα από τους Τούρκους". Δεν μπορώ να ξέρω.

3/2 Κ ΦΚ 11.9.86

69

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, θα επανέλθω στους αιχμαλώτους. Κάποιοι από αυτούς τους αιχμαλώτους ανέφεραν στην εξέτασή τους ότι είχαν πάει στην Κυρήνεια ένα μήνα ενωρίτερα από το πραξικόπημα , δηλαδή από τις 15 Ιουνίου και έκαναν αναγνωρίσεις ενόψει της απόβασης την οποία θα έκαναν τον Ιούλιο, ένα μήνα αργότερα. Ζητάω τη δική σας εκτίμηση εάν το γνωρίζετε.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Πώς αυτοί ήξεραν ένα μήνα ενωρίτερα ότι θα γίνει πραξικόπημα και επομένως αυτοί θα βρούν την πρόφαση να κάνουν την απόβαση; Πώς το ξέρουν αυτοί, οι Τούρκοι αξιωματικοί, οι οποίοι το κατέθεσαν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Πού να το ξέρω εγώ αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν το γνωρίζετε, καλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εχετε και άλλη ερώτηση, κύριε Κουτσογιάννη, γιατί έχετε υπερβεί κατά πολύ το χρόνο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα κύριε Πρόεδρε, άλλη μία.

Γιατί είπατε, κύριε μάρτυς, ότι στις 14 Αυγούστου φύγατε για την Αθήνα, δηλαδή, την ημέρα που ξεκίνησε ο Αττίλας ΙΙ ; Πείτε μου γιατί.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι μία ιστορία ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Περιληπτικά, με πολύ λίγα λόγια.

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα αυτή είναι μια πολύ θλιβερή υπόθεση.

4/2 Κ ΦΚ 11.9.86 70

Κοιτάξτε σε κάποια μέρα του πολέμου υπέβαλα ένα σήμα σε απάντηση εγγράφου διαταγής για τις συνέπειες του πραξικοπήματος. Και εκεί φαίνεται ότι έλεγα πιο πολλά εγώ εναντίον των πραξικοπηματιών ίσως και αυτό το χαρτί έφτασε στον Ιωαννίδη, στο Μπονάνο. Και ο Μπονάνος το έστειλε πίσω στο Γεωργίτση και του έλεγε "να μάθεις ποιός το έκανε αυτό, ποιός έγραψε αυτό το χαρτί". Πώς έφθασε εκεί δεν ξέρω. Και με καλεί ο Γεωργίτσης στις 9 Αυγούστου το βράδυ στο Γενικό Επιτελείο και με στήνει στο τοίχο. Και μου λέει: "Εσύ το έκανες αυτό;" Και του λέω εγώ; "Για ό,τι γίνεται στη μονάδα μου ο διοικητής της θα σας απαντήσει". Και μου λέγει: "Εσύ το έχεις κάνει". 'Ερχεται ο Διοικητής και λέγει: "Αυτός το έκανε". Εν πάση περιπτώσει και στις 10 του μηνός έρχεται ένα σήμα από τον κ. Μπονάνο και λέει: "Ο Κούρτης" που είχα μετάθεση για την Αθήνα- "να πάει στο Διδυμότειχο. Χορήγηση φύλλου πορείας άμα λήψει". Και έφυγα στις 14 το πρωΐ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, κύριε Κούρτη, εν τάξει.

Μία τελευταία ερώτηση με δύο λόγια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι άλλη ερώτηση κ.Κουτσογιάννη. Τί θα πεί τελευταία ερώτηση; 'Εχετε κάνει 10 ερωτήσεις μέχρι τώρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ.Μπαντουβά να λάβει το λόγο.

(ΓΡ)

(2κ)

1/2ΓΡ___Α.Μ.__11-9-86 71

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ:Κύριε μάρτυς, εσείς είσαστε την 21η Απριλίου στην ΚΥΠ;Υπηρετούσατε εις την ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και παραμείνατε εκεί μέχρι τότε που σας τοποθέτησαν στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, δεν είπα τέτοιο πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Οχι, Που Υπηρετούσατε μετά;

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλοιμόνο μου, εάν είχα αυτή την ιστορία. Εγώ το'67 το καλοκαίρι πήγα στη σχολή πολέμου και έκανα ένα χρόνο σπουδαστής στη σχολή πολέμου.Το'65 πήγα στην Καβάλα στην ΚΥΠ, για πρώτη φορά, και το'67, το καλοκαίρι πήγα στη σχολή πολέμου όπου εφοίτησα ένα χρόνο εκεί. Εν συνεχεία πήγα στη δεκάτη μεραρχία, έκανα επιτελής είχα άλλες μεταθέσεις .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Οταν πήγατε στην Κύπρο είχατε συνάντηση με τον Ρουφογάλη; Σας έδωσε οδηγίες ;

ΜΑΡΤΥΣ: Οταν πήγα στην Κύπρο, πήρα εντολή απ'αυτόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Σας εκάλεσε σας έδωσε οδηγίες κλπ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, μου είπε το εξής, μία φράση μου είπε. Με κάλεσε στο γραφείο του και μου είπε, ότι εκεί που θα πάτε, θέλω να είστε αντι-

2/2 ΓΡ Α.Μ. 11-9-86 72

κειμενικός παρατηρητής. Δεν θέλω να είστε ούτε Μακαριακός ούτε Γριβικός. Το μόνο πράγμα που μου είπε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Διοικητής του κλιμακίου της ΚΥΠ στην Κύπρο οταν πήγατε ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν ο κύριος Δουζίνας Κωνσταντίνος, το'72.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και ο κύριος Τσουμής του δευτέρου τμήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι αυτός ήταν στο άλλο τμήμα. 'Ητανε δεύτερος τμηματάρχης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και εσείς είσαστε υπεύθυνος του τμήματος για τη συλλογή πληροφοριών τουρκοκυπρίους....

ΜΑΡΤΥΣ: Τούρκους, τουρκοκυπρίους και ορισμένα άλλα. Δηλαδή ενδοκυπριακές συνομιλίες, βάσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είχατε υπόψη σας, είχατε εντοπίσει το κλιμάκιο της ΜΥΤ, της τουρκικής ΚΥΠ, που υπήρχε στην Κυρήνεια; Υπήρχε ένα κλιμάκιο εκεί το οποίο απεκαλύφθει εκ των υστέρων, οτι είχε έναν, ο οποιος υπεκρένετο τον ταξιτζή, έναν άλλο τον κουλουρά κλπ. . Τους είχατε εντοπίσει αυτούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς ξέραμε οτι εκεί λειτουργεί ένα κλιμακιό τους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αλλά δεν το είχατε εντοπίσει.

ΜΑΡΤΥΣ : Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Οι πηγές σας απο την Τουρκία,

3/2 ΓΡ Α.Μ. 11-9-86 73

χωρίς να μας κατονομάσετε ποιές ήταν, σας είχαν δώσει στοιχεία για τις συγκεντρώσεις αποβατικών σκαφών και δυνάμεων ορισμένων μεραρχιών στην Αλεξανδρέτα, έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι γιά την περίπτωση. Σε ανύποπτο χρόνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: 'Οχι για την περίπτωση. Εν όψει του πραξικοπήματος ποιές ήταν οι τελευταίες σας πληροφορίες απο την Αλεξανδρέτα. Παραμονές, κατά την διάρκεια του πραξικοπήματος και αμέσως μετά. Είχατε τότε νωπές, πρόσφατες πληροφορίες για την κατάσταση των τουρκικών δυνάμεων στην Αλεξανδρέτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι πρώτες πληροφορίες που είχαμε ήταν την παραμονή του πραξικοπήματος. Δεν είχαμε προγενέστερες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Τι πληροφορίες είχατε, την παραμονή του πραξικοπήματος για την κατάσταση της Αλεξανδρέτας.

ΜΑΡΤΥΣ: Απο τη πηγή που είχα στην τουρκοκυπριακή πλευρά, είχα πληροφορηθεί οτι ο ίδιος συναγερμός, και η ίδια ανησυχία είναι και από δω είναι και απο κει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Παραμονή πραξικοπήματος μιλάμε τώρα, δεν μιλάμε για εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι πραξικοπήματος, 19 του Ιουλίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πραξικοπήματος.

4/2 ΓΡ Α.Μ. 11-9-86 74

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι τίποτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Δεν είχατε καμμία πληροφορία . Δηλαδή δεν γνωρίζατε οτι θα γίνει το πραξικόπημα. Δεν γνωρίζατε ποιά είναι η κατάσταση των Τούρκων στην απέναντι πλευρά. Δεν γνωρίζατε τίποτα , η υπηρεσία πληροφοριών. Δηλαδή αυτό το οποίο κατεληφθείτε κοιμώμενος στα δύο πραξικοπήματα ίσχυε και για την υπηρεσία στην ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ότι αφορά εμένα . Εγώ μιλάω για τον εαυτόν μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μάλιστα. Καί απ'ότι εδόθη στην επιτροπή να αντιληφθεί η πηγή, η κύρια πηγή πληροφοριών σας ήταν αυτή που ανέφερε ο συνάδελφος ο κύριος Παγουρόπουλος, η οποία μπορεί να ήτο και μη αντικειμενική.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω αν αυτή ήταν η μοναδική πληροφορία και η μοναδική πηγή, δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Τις πληροφορίες τις οποίες μεταφέρατε , στείλατε στην Αθήνα, τις δώσατε συγχρόνως και στον διοικητή της Κυπριακής φρουράς;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Γιατί; Εφόσον ήσαν εν εξελίξει οι επιχειρήσεις, δεν θα έπρεπε να ενημερώσετε και τους μεν και τους δε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ενημερώσεις ανταλάσσαμε εκατέρωθεν, πληροφορίες τους δίναμε και πέρναμε. Αλλά κοινοποίηση εγγράφων δεν κάναμε.

(2Ν)

2ΓΡ 2/Ν (Κ.Κ.) 11-9-1986 75

Δηλαδή ένα τελεξ ή ένα σήμα δεν το κοινοποιούσα στο ΓΕΕΦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Εδώ έχουμε ώρα μαχης, εν εξελίξει και είχατε στοιχεία τα οποία ήταν κρίσιμα για την εκβασή τους. Τα στείλατε στην Αθήνα και δεν τα δώσατε ....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα τέτοιο πράγμα. Εγώ στοιχεία για την έκβαση της μάχης δεν είχα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αυτά τα στοιχεία που είπατε για τις συγκεντρώσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα είχαν αυτοί που έκαναν τις επιχειρήσεις-.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είπατε επίσης ότι στις 22 του μήνα βρήκατε στην έδρα τουρκικού τάγματος ένα βιβλίο κόκκινο το οποίο ήταν η βίβλος του ΓΕΕΦ με πλήρη στοιχεία. Είχε η δική μας ΚΥΠ κάνει ανάλογη δουλειά για τους αξιωματικούς της ΤΟΥΡΔΙΚ;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω. Αυτή τη δουλειά δεν την είχε κάνει η ΚΥΠ των Τούρκων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ποιός την είχε κάνει;

ΜΑΡΤΣ; Την είχε κάνει ο Μποσκούρτ, σε συνεργασία με τον διοικητή της ΤΟΥΡΔΙΚ και με τους διοικητάς των ταγμάτων. Οι Τούρκοι είχαν φοβερές δυνατότητες να συλλέγουν πληροφορίες.

[redacted]

2Ν (Κ.Κ.) 11-9-1986 76

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πώς ξέρετε ότι είχαν κάνει αυτή τη δουλειά οι παράγοντες και δεν την είχε κάνει η Τουρκική ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο το βιβλίο το έγραφε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πάντως εσείς δεν είχατε κάνει ανάλογη εργασία.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς δεν είχαμε τέτοια αποστολή ούτε και δυνατότητα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Δημιουργείται η βεβαιότης σε μένα τουλάχιστον ότι η παρουσία σας εκεί ήταν τελείως διακοσμητική και ότι είχατε αφήσει αθωράκιστο τον εθνικό κορμό και το εθνικό συμφέρον σ' αυτόν τον κρίσιμο τομέα- που λέγεται Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών.

ΜΑΡΤΥΣ: Προσωπική σας άποψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το κ. Κάππο να λάβει το λόγο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Πρόεδρε βασικά καλύφθηκα. 'Ομως κύριε Μάρτυς προηγούμενα είπατε ότι σεις ανακρίνατε Τούρκους αιχμαλώτους. Εδώ έχει κατατεθεί ότι ανάμεσα στους αιχμαλώτους ήταν και 2-3 πράκτορες οι οποίοι είχαν πάει στη Κύπρο από τις 15 Ιούνη.Τέτοια περίπ-τωση καταθέσεως εσείς έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ το κ. Γιατζάκο να λάβει το λόγο.

3Ν (Κ.Κ) 11-9-1986 77

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Καλύφθηκα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ το κ. Περράκη να λάβει το λόγο

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Σε μια ερώτηση που απαντήσατε, θέλω να την προεκτείνω διότι κατ'εμέ είναι το κλειδί στην όλη υπόθεση, σε σχέση με την απόβαση ή αποβίβαση των Τούρκων. Είπατε ότι ο Γεωργίτσης πιστεύετε πως είχε μυηθεί και είχε πεισθεί πως δεν θα γίνει απόβαση. Κατ'εμέ το κρίσιμο σημείο ε-ιναι το γιατί είχε πεισθεί και πώς και από πού ο Γεωργίτσης ότι δεν πρόκειται να γίνει μία ενέργεια από την Τουρκία. Μπορεί να μου πείτε πως δεν ξέρετε. Πάντως επιτρέψτε μου κύριε Μάρτυς να επιμείνω και να πιστεύω πως λόγω της ιδιότητας σας της επαγγελματικής αλλά και της μεταγενέστερης , η γνώμη σας λέω πάνω σ'αυτό το ζήτημα πιστεύω πως είναι κρίσιμη και θα ήθελα να την ακούσω.

ΜΑΡΤΥΣ: Επ'αυτού και αν ήταν μυημένος και ίσως κάτι μπορεί να εξυπηρετούσε, εγώ το παρακάμπτω αυτό και λέω ας έδινε τις πληροφορίες που είχε στους διοικητές των μονάδων και των συγκροτημάτων τουλάχιστον. Δεν μπορεί στις 2 η ώρα τη νύκτα της 19ης και 20ης Ιουλίου να μή ξέρει ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ τίποτε από κανένα. Η ΕΛΔΥΚ ήταν ένα σύνταγμα από την Ελλάδα και δεν ήξερε τίποτε. Τουλάχιστον ας έδινε τις πληροφορίες και ας κρατούσε τα άλλα και ο καθένας θα εκτιμούσε και θα έπραττε ανάλογα. Εγώ δεν δικαιολογώ να έχουμε τόσο σκότος όταν υπάρχουν πληροφορίες.

(2ΕΖ)

Ν

1/2ΕΖ Β.Π.11.9.86

78

Αυτό είναι το θέμα. Τώρα εάν και γιατί το έκανε, δεν μπορώ να ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τί νομίζετε; Σας έχει βασανίσει σίγουρα. Τί βγάζετε σαν συμπέρασμα, έτσι σαν Έλληνας πατριώτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι δεν ξέρω κανένα Έλληνα αξιωματικό, που να ξέρει ότι θα γίνει τόσο κακό, και να ενεργήσει έτσι. Δεν θέλω ποτέ να το πιστέψω. Για να φθάσει ——— εκεί που έφθασε, για να αναλάβει τέτοιες θέσεις, σημαίνει ότι ήταν ικανός. Κάτι άλλο πρέπει να είναι. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κούρτη, κάνατε ένα συλλογισμό: Για να φθάσει κανείς ψηλά στο στρατό ή οπουδήποτε αλλού, πρέπει κατά τεκμήριο να είναι ικανός.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν είναι απόλυτο αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Σχετικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολύ σχετικό μάλιστα. Πάρα πολύ σχετικό. Μπορεί να έχει και άλλα προσόντα, να κολακεύει κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα είναι άποψή μου αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, κύριε Περράκη, συνεχίστε, για να τελειώνουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε.

2/ 2ΕΖ Β.Π. 79 11.9.86

Κύριε μάρτυς, είπατε για ένα, όπως το χαρακτηρίσατε, σπουδαίο και απίστευτο, αλλά αληθινό ντοκουμέντο που βρήκατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιό ήταν; Βοηθήστε με.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το ντοκουμέντο με τον επίλαρχο που είχε το σχέδιο της 14ης Αυγούστου. Μας είπατε, έφυγε για Ρόδο και Γενεύη. Καλά μέχρι εκεί. Τώρα το έγγραφο σε φωτοαντίγραφα, σε αντίγραφα κλπ. Πέστε μου: Αξιοποιήθηκε αυτό το έγγραφο - άσχετα με το πού αλλού πήγε, καλώς ή κακώς- ως προς την άμυνα της Κύπρου, την αναμενόμενη πλέον επίθεση; Αξιοποιήθηκε ή πήγε στο βρόντο; Τί έγινε μ'αυτή την πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι στις 14 το πρωΐ εγώ ταξίδευα. Δεν ήμουν εκεί να δω κατά πόσο αξιοποιήθηκε στην εφαρμογή του Αττιλα ΙΙ. Εκ των γεγονότων όμως, φοβάμαι ότι δεν αξιοποιήθηκε, όσο έπρεπε τουλάχιστον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Επιτρέψτε μου μια τελευταία ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

Επειδή έχει περάσει πολύς κόσμος και σε ένα φλέγον θέμα κανείς δεν μας φώτισε, μήπως εσείς από την ιδιότητά σας έχετε να μας πείτε κάτι για τους αγνοούμενους του πολέμου στην Κύπρο; Τί έχετε να μας πείτε πάνω σ'αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Φοβάμαι ότι και γω θα σας αφήσω στο ίδιο σκοτάδι. 'Οτι υπάρχουν αγνοούμενοι, είναι γεγονός. Διότι υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι χάθηκαν σε σημεία τα οποία ήταν δυνατόν να ελεγχθούν, τουλάχιστον απ'

3/2ΕΖ Β.Π. 11.9.86

80

ότι άκουγα από τους Ελληνοκυπρίους. Δεν ανευρέθησαν ούτε νεκροί, ούτε τραυματίες, ούτε τίποτα. Επομένως, είναι αγνοούμενοι. Τώρα από κει και πέρα, πού βρίσκονται και πού πήγαν και τί έγινε μ'αυτούς, δεν μπορώ να σας πω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Φωτόπουλο να λάβει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε κάτι σημαντικό στην αρχή της ομιλίας σας, ότι η κλοπή των όπλων και μόνο αυτό, ήταν αποτέλεσμα του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν είπα το "και μόνο αυτό".

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δώσατε τουλάχιστον την εντύπωση ότι αυτό ήταν σημαντικό γεγονός για να γίνει το πραξικόπημα. Δεν το δέχεσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν έδωσα τέτοια εντύπωση ....

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ τουλάχιστον έμεινα μ'αυτή. Ήταν δηλαδή το έναυσμα, ήταν η αιτία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα το εξήγησα, ότι μάλλον οι χρόνοι είχαν στενέψει. Διότι όταν ο Μακάριος λέει ότι στις 20 Ιουλίου θα φύγουν οι Έλληνες από την Κύπρο, οι αξιωματικοί, εάν αυτός που θέλει να κάνει πραξικόπημα, ήθελε να το κάνει και επιέζετο να το κάνει, οι χρόνοι είχαν στενέψει.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Έτσι λοιπόν, διευκολύνομαι να σας υποβάλλω μία

4/2ΕΖ Β.Π. 11.9.86

81

άλλη ερώτηση: Τί ήταν εκείνο που εσείς διαισθανόσαστε ότι κάποια μέρα πράγματι θα φθάναμε στο πραξικόπημα; Ποιοί άλλοι λόγοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ότι ο Μακάριος αυτά που έλεγε τα έκανε. Δηλαδή ο Μακάριος δεν έλεγε ότι, "θα μειώσω τη δύναμη της Εθνοφρουράς στο ήμισυ και θα διώξω τους αξιωματικούς", για σχήμα λόγου. Να σας πω κάτι άλλο. Το γράφω και στην έκθεσή μου αυτό. Στην Κύπρο όταν πήγα, βρήκα το 90% των αξιωματικών να είναι αντιμακαριακοί και να εκδηλώνονται αντιμακαριακοί, πράγμα που με εξέπληξε, διότι είμαι βέβαιος ότι δεν είχαν τέτοια αποστολή να κάνουν. Άλλη ήταν η αποστολή τους. Αυτοί ησχολούντο επικίνδυνα με πολιτική εναντίον του Μακαρίου. Σε μερικές δε περιπτώσεις ο Μακάριος αναγκάστηκε να πάρει από το αυτί αξιωματικό και να τον πετάξει από το Αιγαίο πέλαγος και να βρεθεί στην Αθήνα. Υπήρχε λοιπόν ένα αντιμακαριακό πνεύμα μεταξύ των αξιωματικών επιζήμιο, κατά την άποψή μου, στην Κύπρο.

Λ

(ΕΖ)
1/2 Λ Ε.Τ. 11-9-1986 82

Έτσι βρήκα τα πράγματα εγώ, όταν πήγα εκεί.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επειδή ο Μακάριος, ο Αρχηγός του Κράτους, δεν ήθελε εκεί τους αξιωματικούς, οι αξιωματικοί μεθόδευσαν το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Το πραξικόπημα δεν μπορώ να πω ότι το μεθόδευσαν οι αξιωματικοί εν Κύπρω. Δεν μπορώ να το πω γιατί δεν το ξέρω. Μάλλον από την Αθήνα ήλθε αυτό το ...φρούτο. Εσείς που μένατε στην Αθήνα θα το ξέρατε καλύτερα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εσείς ποιόν είχατε προϊστάμενο κλαδάρχη του Β' κλάδου, στα κεντρικά γραφεία της ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ. Κλαδάρχη προϊστάμενο στα κεντρικά γραφεία δεν είχα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Όταν έγινε το πραξικόπημα, ποιός ήταν κλαδάρχης του Β' κλάδου;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχε Β' κλάδος. Εκεί είμαστε δύο τμήματα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Όχι εκεί. Στην Αθήνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εσείς είσαστε προκεχωρημένο κλιμάκιο της ΚΥΠ και δεν ανεφέρεσθο στον κ. Ρουφογαλή, αλλά σε κάποια προϊσταμένη σας αρχή. Ποιά ήταν η προϊσταμένη σας αρχή;

2/2 Λ Ε.Τ. 11-9-1986 83

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν ο Α' κλάδος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ποιόν είχε κλαδάρχη;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν θυμάσθε; Ποιός σας έγραψε διαδοχικές σημειώσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο διοικητής της μονάδος που υπηρετούσα στην Κύπρο. Δεν ήμουν διοικητής εγώ εκεί. Ήμουν τμηματάρχης. Είχα διοικητή.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο διοικητής σας πού υπήγετο;

ΜΑΡΤΥΣ. Στον Α' κλάδο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Στον Α' κλάδο της ΚΥΠ, αλλά δεν ξέρετε ποιός ήταν ο κλαδάρχης;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Θα το δεχθώ.

Πώς το δικαιολογείτε εσείς επί των πληροφοριών, να είστε απληροφόρητος και την 21η και την ημέρα του πραξικοπήματος και την ημέρα της αποβάσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Απλούστατα δεν ήμουν μυημένος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν ανησυχούσατε τουλάχιστον για εκείνα τα πράγματα, που θα έθιγαν τα εθνικά συμφέροντα να είστε ενημερωμένος;

3/2 Λ Ε.Τ. 11-9-1986 84

ΜΑΡΤΥΣ. Φοβερά. Και με πολύ μεγάλη ευαισθησία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Το δέχομαι. Και από ότι έχω πληροφορηθεί ήσασταν ένας ολοκληρωμένος αξιωματικός με κατάρτιση.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οταν καταστρέψαμε το αεροπλάνο μας, που έφερνε ενισχύσεις στο αεροδρόμιο, εγώ γέμισα δύο πλάκες δάκρυα!

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σημασία έχει ότι δεν μπορέσατε να είστε ενημερωμένος σε μια κρίσιμη εποχή, για να βοηθήσετε τον τόπο.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οσο μπορούσα ήμουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Φωτόπουλε, έχετε υπερβεί τον αριθμό των 4 ερωτήσεων, που έχει καθοριστεί με απόφαση της επιτροπής.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Καλώς, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η κυρία Ακρίτα, μήπως θέλει να λάβει το λόγο; Γιατί νομίζω είχε ζητήσει το λόγο μετά τον κ. Φωτόπουλο.

ΣΥΛΒΑ ΑΚΡΙΤΑ. Από πλευράς ερωτήσεων καλύφθηκα. Από πλευράς απαντήσεων όχι. Γι'αυτό παραιτούμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

Παρακαλώ τον κ. Βασιλειάδη να λάβει το λόγο.

4/2 Λ Ε.Τ. 11-9-1986 85

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Κύριε Μάρτυς, αναφέρατε πριν ότι όλες σας τις πληροφορίες, οποτεδήποτε είχατε στην Κύπρο, δεν τις διαβιβάζατε στο ΓΕΕΦ. Ειδικότερα το περίφημο τηλεγράφημα, που αναφέρατε στον κ. Πεπονή, για το απόγευμα της 19 του μηνός, αυτό διεβιβάσθη επίσημα από την ΚΥΠ κλιμάκιο Κύπρου προς το ΓΕΕΦ ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Πιθανόν ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Δεν θυμάσθε, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι, γιατί εκείνη την ημέρα ήταν η περίπτωση που σας ανέφερα, που με στήσανε στον τοίχο και ήμουν σε πολύ άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Πιθανόν να είχε ενημερωθεί το ΓΕΕΦ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Αντιλαμβάνεσθε ότι αυτή η πληροφορία ήταν η πληροφορία για την οποία δικαιολογείτο η ύπαρξη κλιμακίου κλπ. Και αλλοίμονο αν δεν είχε δοθεί αυτή η πληροφορία σ'αυτούς που θα πολεμάγανε σε λίγες ώρες.

(σ)

(9Λ) 1/2σ (ΧΜ) 11.9.1986

86

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι τόσο απλό όπως το εκτιμάτε, διότι για μένα ήταν πολύ απόρρητη η πληροφορία. Δεν έπρεπε να διαρρεύσει καθόλου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ούτε στον διοικητή του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν ούτε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Δευτέρα ερώτηση: Εάν ξέρετε σείς προσωπικώς ο Γεωργίτσης, το ΓΕΕΦ δηλαδή, είχε τις πληροφορίες τις οποίες γνωρίζουμε πλέον όλοι μας, τις πολλές πληροφορίες τις οποίες είχε το ΑΕΔ και τα επιτελεία; Δηλαδή στις 16-17-18 και 19 Ιουλίου. Αυτές τις πληροφορίες που είχε τις διεβίβαζε κατά τρόπο επίσημο, όχι κουτσομπολικά με το τηλέφωνο εις το ΓΕΕΦ; Γνωρίζετε εάν έγινε αυτό ή αν δεν έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ γνωρίζω ότι ο κύριος Γεωργίτσης στις 19 τη νύχτα, μέχρι τις 20 το πρωΐ που έγινε ο πόλεμος, δεν ήξερε λιγότερες πληροφορίες απο μένα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Δεν ξέρετε όμως εάν ερχόντουσαν τέλεξ κλπ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Μάλισαα.

Τρίτη ερώτηση. Τούρκος επίλαρχος, περίπου είπατε - επιβεβαιώστε και διορθώστε παρακαλώ- γύρω στις 7 Αυγούστου- είπατε δεύτερο πενθήμερο...

2/2σ)ΖΜ) 11.9.1986 87

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεύτερο πενθήμερο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Πάω, λοιπόν, εγώ στις 7. Γύρω στις 7 Αυγούστου πήρατε στα χέρια σας αυτό το σχέδιο, το οποίο προέβλεπε επιχειρήσεις «Αττίλας 2» 14 Αυγούστου. Πότε αυτός ο επίλαρχος είχε συλληφθεί απο εμάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ή το πρωί εκείνης της ημέρας, ή το βράδυ της προηγουμένης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ευχαριστώ.

Και η τελευταία μου ερώτηση: Μήπως και ξέρετε πότε έγινε η ανταλλαγή των αιχμαλώτων, Τούρκοι-Έλληνες; Και μήπως γνωρίζετε εάν η ανταλλαγή αυτή των αιχμαλώτων προεβλέπετο απο την συμφωνία την πρώτη της Γενεύης ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω πρώτα για τον επίλαρχο. Ο επίλαρχος είναι όπως το είπατε. Και επιπλέον κατά την έρευνα που του κάναμε θυμάμαι ότι και το πιστόλι του το είχε μαζί του. Αυτό έχει σημασία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Τζετινές ήταν το όνομάτου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι το όνομά του.

Όσο για το δεύτερο, δεν γνωρίζω εάν αυτό προεβλέπετο απο καμμιά συνθήκη. Εκείνο που ξέρω όμως είναι ότι στις 24 του μηνός, αν θυμάμαι,

3/2σ)ΧΜ)11.9.1986 88

έγινε η πρώτη ανταλλαγή. Πιθανόν να ήταν 24 γιατί τότε είχαμε μια επιχείρηση εκεί πέρα, νομίζω ότι ήταν 24, που έγινε η πρώτη ανταλλαγή των αιχμαλώτων. Μάλιστα τους φέρανε με ένα λεωφορείο εκεί στην Πρεσβεία και απ εκεί τους πήρε ένας υπάλληλος της Πρεσβείας και τους πήγε στο «Λήδρα Παλλάς» όπου έγινε η ανταλλαγή. Τώρα αν αυτό προεβλέπετο απο καμμία συμφωνία δεν ξέρω, αλλά νομίζω ότι ετηρήθησαν συμφωνίες τότε. Η προσωπική μου άποψη είναι ότι καλλίτερα να τους είχαμε τώρα εδώ στην Αθήνα αιχμαλώτους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κύριο Ζερβό να λάβει τον λόγο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Οι ερωτήσεις του κυρίου Βασιλειάδη με εκάλυψαν, κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει τον λόγο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Θα επανέλθω, κύριε μάρτυρα, σε εκείνο το έγγραφο που πήρατε απο τον Τούρκο αιχμάλωτο και που έδειχνε το σχέδιο απόβασης του «Αττίλα 2». Απο πού έβγαινε ότι ήταν σχέδιο για την απόβαση του «Αττίλα 2» το έγγραφο μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα ήταν διαταγή επιχειρήσεων της 39 Μεραρχίας

4/2σ (ΧΜ)11.9.1986 89

της Αλεξανδρέτας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή το χαρτί αυτό ανέφερε....

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν διαταγή επιχειρήσεων, ήταν στρατιωτικό έγγραφο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: ...για 14 Αυγούστου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό το έγγραφο εσείς το πήρατε στα χέρια σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τι το κάνατε απο κεί και πέρα, για να το ξεκαθαρίσουμε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα το είπα. Ζήτησα έγκριση απο την κεντρική υπηρεσία, πρότεινα μάλλον στην κεντρική υπηρεσία και το ενέκρινε, να το στείλουμε με ένα πλοιάριο στη Ρόδο και να στείλουν απο κεί ένα αεροπλάνο να το πάρει να το πάει στη Γενεύη, για να γίνει εκμετάλλευση τότε που ήταν ο κύριος Μαύρος εκεί πέρα...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ξέρετε αν τελικά πήγε στη Γενεύη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ξέρω ότι πήγε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πώς το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός που ανέλαβε την αποστολή μου ανέφερε εκτέλεση.

5/2σ)ΧΜ) 11.9.1986 90

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ποιός είναι αυτός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο υπολοχαγός, νομίζω, Σημαιοφορίδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ανέφερε ότι;

2Η

2σ
1/2 Η.Γ. Ε.Γ. 11-9-86 91

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οτι έγινε αυτή η ενέργεια, όπως την είχαμε σχεδιάσει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τι ακριβώς σας είπε; Πού το παρέδωσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο αεροδρόμιο της Ρόδου, όπου περίμενε το αεροπλάνο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή το έδωσε στη Ρόδο και μετά αυτός έφυγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Σε ποιόν το παρέδωσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αντίγραφό αυτού του εγγράφου εσείς κρατήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. 'Οχι προσωπικό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Στην υπηρεσία σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Η ΚΥΠ τέτοιο αντίγραφο πήρε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πώς το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού το στείλαμε με τέλεξ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δηλαδή εδώ πρέπει να υπάρχει;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια. 'Οχι όμως το αυτούσιο.

2/2 Η.Γ. Ε.Γ. 11/9/86 92

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το αντίγραφο αυτό πρέπει να υπάρχει εδώ στην ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς. Πρέπει να υπάρχει. Αν υπάρχει αρχείο, πρέπει να υπάρχει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα έχει σειρά ο κ. Ξαρχάς, αλλά θα μου επιτρέψετε να ρωτήσω εγώ κάτι.

Κύριε μάρτυς, είπατε στον κ. Κουτσογιάννη, στη συνέχεια και στους άλλους κυρίους συναδέλφους, ότι στο έγγραφο αυτό προσδιορίζετο η 14 Αυγούστου ώς ημέρα κατά την οποία θα επεχειρείτο ο δεύτερος Αττίλας. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό γεγονός, το οποίο βεβαίως έπρεπε να θυμάστε και να το ξέρατε όταν γράφατε την έκθεσή σας.

Στην έκθεση, λοιπόν, λέτε: " Ο Υπολοχαγός της μονάδος μου..." Υποθέτω ότι αυτός ήταν ο κ. Σημαιοφορίδης. Αυτόν δεν εννοείτε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Ο υπολοχαγός αυτός δεν ήταν της μονάδος μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Ο Υπολοχαγός της μονάδος μου αντιληφθείς ότι ο εν λόγω Επίλαρχος παρουσίαζε ενδιαφέρον, προέβη εις εξονυχιστικήν

3/2 Η.Γ. Ε.Γ. 11-9-1986 93

εξέτασιν , πλην όμως δεν απεκόμισεν τι το σημαντικόν, κυρίως λόγω της στάσεως και συμπεριφοράς του Επιλάρχου. Μη εγκαταλείψας, όμως, την προσπάθεια, προέβη ακολούθως εις έρευναν των αποσκευών του και ιδού το αποτέλεσμα. Ευρέθη επ'αυτού γνήσιον έγγραφον το οποίον ήτο πρωτότυπος διαταγή επιχειρήσεων της 39ης Τουρκικής Μεραρχίας Αλεξανδρέτας, διά της οποίας εκαθορίζετο η διαδοχική σειρά των ενεργειών των εν Κύπρω τουρκικών μονάδων προς διεύρυνσιν του προγεφυρώματος Κυρηνείας, τόσον προς ανατολάς, όσον και προς δυσμάς, γεγονός όπερ βραδύτερον επεδείχθη ότι εξετελέσθη.

Εις το έγγραφον εδίδετο συγκεκριμένη αποστολή στη μονάδα του εν λόγω Επιλάρχου. Την ημέραν εκείνην ευρισκόμεθα εις περίοδον -ποια μέρα δεν την λέτε - εκεχειρίας και την πρωΐα της επομένης ο Υπουργός των Εξωτερικών της Ελλάδος ο κ. Μαύρος, επρόκειτο να έχει αποφασιστική συνάντηση εις την Γενεύην, σχετικώς με την τουρκικήν εισβολήν εις την Κύπρον.

Ως δε απεκαλύπτετο εις το ανευρεθέν έγγραφον, κατά την αυτήν ημέραν των συνομιλιών της Γενεύης, οι Τούρκοι θα προέβαιναν εις διεύρυνσιν του θήλακος". Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να είναι λάθος.

4/2 Η.Γ. Ε.Τ. 11-9-1986 94

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ. Εγώ αναφέρω τί λέτε εδώ.

"Κατόπιν τηλεφωνικής επαφής μετά της κεντρικής υπηρεσίας -της δικής σας δηλαδή - το εν λόγω έγγραφον μετεφέρθη πάραυτα διά πλοίου εις Ρόδον και εκείθεν αεροπορικώς εις την Γενεύην, ίνα υπό του τότε Υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδος χρησιμοποιηθεί ως ντοκουμέντο των τουρκικών παραβιάσεων της εκεχειρίας".

Αυτά γράφετε εδώ.

Το πρώτο, λοιπόν, ερώτημα που θέλω να σας κάνω, είναι το εξής: Αρχηγός της εδώ κεντρικής υπηρεσίας, ποιος ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κ. Σταθόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό το έγγραφο το παρέλαβε; Τί το έκανε; Ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να το παρέλαβε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ξέρετε τί το έκανε; Αν το χρησιμοποίησε ή δεν το χρησιμοποίησε;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, όχι, ότι πρέπει να το παρέλαβε. Προ ολίγου σε ερώτησή μου είπε ότι το έστειλε ο ίδιος σε εκείνον με τέλεξ.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι στον Σταθόπουλο.

5/2 Η.Γ. Ε.Τ. 11-9-1986 95

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σε ποιον;

ΜΑΡΤΥΣ. Στη Γενεύη. Στο αεροπλάνο που το πήρε .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είπατε για τέλεξ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, με τέλεξ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, σας παρακαλώ αφήστε με να προχωρήσω.

Αυτόν της 14ης Αυγούστου τον καθορισμό συγκεκριμένα, όπως τον κάνατε στην κατάθεσή σας εδώ, δεν τον έχετε κάνει μέσα εδώ στην έκθεσή σας. Απεναντίας από εδώ βγαίνει το εξής συμπέρασμα. Το λέτε εσείς βέβαια, δεν βγαίνει το συμπέρασμα. Συμπεράσματα μπορούν να βγουν πολλά. Λέτε εσείς ότι αυτό το έγγραφο απεκάλυπτε ότι θα γίνει διεύρυνση από τους τούρκους του προγεφυρώματος Κυρηνείας προς ανατολάς και δυσμάς με διαδοχική σειρά ενεργειών.

(2Ω)

1/2Ω Ζ.Β. 11-9-86 96

Και ότι το έγγραφο αυτό το πιάσα τε την ημέρα που βρισκόμασταν σε εκεχειρία και την πρωΐα της επομένης ο Υπουργός των Εξωτερικών επρόκειτο να έχει αποφασιστική συνάντηση εις Γενέυη σχετικώς με την Τουρική εισβολή στην Κύπρο. 'Αρα δεν μπορεί να είναι στις 7 του μηνός που λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ είπα το δεύτερο πενθήμερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ σας λέω ότι μπορεί να είναι στις 8, ότι είναι στις 9, ότι είναι στις 10. Αυτό λέτε ότι το πιάσατε την ημέρα της εκεχειρίας, την επομένη της οποίας ο κ. Μαύρος θα είχε αποφασιστική συζήτηση στην Γενεύη.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναί, ποιό είναι το πρόβλημα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, μπορεί να ήταν 8, 9, 10 ή 11 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μεσυγχωρείτε.Εδώ λέει: Ως δε απεκαλύπτετο εις το ανευρεθέν έγγραφο, κατά την αυτήν ημέρα των συνομιλιών της Γενεύης - δηλαδή την επομένη ....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μία ημέρα ήταν οι συνομιλίες στην Γενεύη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ.(Χρίστος Μπασαγιάννης) Με συγχωρείτε, ίσως φταίω εγώ. " Ως δε απεκαλύπτετο εις το ανευρεθέν έγγραφο , κατά την αυτήν ημέρα των συνομιλιών της Γενεύης", λεέι ότι θα είχε αποφασιστική συ-

2/2Ω Ζ.Β. 11-9-86 97

νάντηση στην Γενεύη την επομένη ημέρα και κατά την αυτή ημέρα των συνομιλιών της Γενεύης οι Τούρκοι θα προέβαινον εις διεύρυνση του θύλακος. Άρα, λέω εγώ, ή πρέπει να το πιάσατε στις 13 του μηνός ή αλλιώς βρίσκεστε σε κάποια αντίφαση με την έκθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, είναι νωρίτερα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, έχουμε το μάρτυρα εδώ να το ξεκαθαρίσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό δεν κάνω, κύριε Κουτσογιάννη. Αυτό δεν προσπαθώ να κάνω; Εγώ δεν πάω ούτε να αντιδικήσω ούτε να ομοδικήσω με τον μάρτυτα. Δεν αντιδικώ ούτε ομοδικώ με κανέναν. Εκείνο που θέλω είναι ξεκαθαρισθεί τι θέλει να πεί ο μάρτυρας. Μας λέει εδώ συγκεκριμένα στο έγγραφο, ότι προεβλέπετο η 14η του μηνός. Δεν το λέει εδώ στην κατάθεσή του.

ΜΑΡΤΥΣ: Να το επαναλάβω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σήμερα μας το είπατε. Εγώ δέχομαι ότι το ξεχάσατε, κύριε μάρτυς, τότε και το θυμηθήκατε σήμερα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πώς το ξέχασε; Τόσο σημαντικό γεγονός θα το ξέχναγε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όμως λέτε παραλλήλως- εγώ αυτά τα λέω και για διαφώτιση της επιτροπής - ότι αυτή την ημέρα που βρήκατε το έγγραφο αυτό βρισκόμαστε σε περίοδο εκεχειρίας.

3/2Ω Ζ.Β. 11-9-86 98

Και λέτε ότι την πρωΐαν της επομένης ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Μαύρος επρόκειτο να έχει αποφασιστική συνάντηση στην Γενεύη σχετικά με την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Ώς δε απεκαλύπτετο εις το ανευρεθέν έγγραφο κατά την αυτήν ημέρα των συνομιλιών της Γενεύης οι Τούρκοι θα προέβαινον εις διεύρυνση του θύλακος.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν λέω τέτοιο πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. (Δεν ακούστηκε).

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ. Γιατί δεν αφήνετε τον μάρτυρα να εξηγήσει ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Ξαρχά, κύριε Κουτσογιάννη, σας παρακαλώ. Δεν γίνεται εδώ συναγωνισμός ποιός θα πιάσει το λαυράκι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν σας συγχωρώ καθόλου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. .... σε μένα ο μάρτυρας είπε τελείως διαφορετικό πράγμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και σε μένα μπορεί να πεί διαφορετικό...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ κύριε Παναγιωτόπουλε.

(Αντεγκλήσεις μεταξύ του κ. Κουτσογιάννη και του κ. Παναγιωτόπουλου, θόρυβος, κωδωνοκρουσίες).

./..

4/2Ω Ζ.Β. 11-9-86 99

Παρακαλώ. Μεσυγχωρείτε πάρα πολύ, αλλά θα αναγκαστώ να διακόψω.

Κύριε μάρτυς, απ'αυτά όλα που σας διάβασα βγαίνει, δεν θέλω να πώ εγώ αντίφαση, αλλά κάποιο κενό. Δηλαδή, στην κατάθεσή σας την σημερινή προσδιορίζετε ότι στις 7, στις 8, στις 9, στις 10 του μηνός, το δεύτερο πενθήμερο όπως λέτε, πιάσατε ένα έγγραφο από τον Τούρκο επίλαρχο. Από τό έγγραφο αυτό έβγαινε ότι δια διαδοχικών ενεργειών οι Τούρκοι θα επιχειρούσαν επέκταση του προγεφυρώματος της Κυρηνείας και προς Ανατολάς και προς Δυσμάς. Αυτό λέτε στην έκθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 14 το πρωΐ.

2ΑΚ

(2Ω) ΑΚ (Ν.Γ.) 11.9.86

100

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό λέω. Πάρα κάτω όμως λέτε, ότι αυτό το έγγραφο το πιάσατε την ημέρα εκείνη, χωρίς να λέτε εδώ την 14η. Λέτε: «ευρικόμεθα σε περίοδο εκεχειρίας και την πρωία της επομένης, ο Υπουργός των Εξωτερικών της Ελλάδος κ. Μάυρος επρόκειτο να έχει αποφασιστική συνάντηση εις Γενεύην σχετικώς με την τουρκικήν εισβολήν εις Κύπρον.

Ως δε απεκαλύφθη εις το ανευρεθέν έγγραφον κατά την αυτήν ημέραν των συνομιλιών της Γενεύης, οι Τούρκοι θα προέβαιναν εις διεύρυνσιν του θύλακος.»

Εξεγήστε μου λοιπόν τώρα, πως είναι δυνατόν αυτό το έγγραφο να το πιάσατε στις 7,8,9 ή 10 του μηνός και η επομένη ημέρα να ήταν η 14. Όπως είπατε προηγουμένως. Αυτό θέλω να ξεκαθαρίσουμε. Τι σας συνέβη, έχετε σύγχυση γύρω από τις ημερομηνίες;

ΜΑΡΤΥΣ : Είμαι απολύτως σαφής, κ. Πρόεδρε, και επαναλαμβάνω, ότι εκ της ανακρίσεως του αιχμαλώτου και της ερεύνης του, βρήκαμε αυτό το έγγραφο μετάξυ 7 - 9 του μηνός. Εκεί πρέπει να ήταν, μεταξύ 7-9 Αυγούστου και το στείλαμε το ίδιο βράδυ στη Ρόδο και από τη Ρόδο το πήρε το αεροπλάνο και το πήγε στη Γενεύη. Συνεπώς, στην Γενεύη το έγγραφο πήγε στις 10 το πρωΐ. Ο Αττίλα 2, έγινε στις 14. Αυτή είναι η όλη ιστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ προσεπάθησα να διευκρινίσω

2/2 ΑΚ (Ν.Γ.) 11.9.86

101

το νόημα το αληθές της καταθέσεως του μάρτυρος.

Ο κύριος Πεπονής έχει το λόγο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, το βάρος του εγγράφου συνίσταται στο ότι οι Τούρκοι προχωρούσαν σε διαπραγματεύσεις εμπαίζοντες τους πάντες, ενώ παράλληλα είχαν προαποφασίσει να κάνουν επιχειρήσεις. Αυτό είναι το βάρος του εγγράφου και δεν νομίζω ότι οποιαδήποτε σύγχυση περί της ημερομηνίας, είναι δυνατόν να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας, διότι το βάρος του θέματος είναι το ότι οιΤούρκοι ενέπαιζαν τους έλληνες και το σύμπαν και ουδένα λόγο έχουμε να επιμείνουμε στο θέμα της ημερομηνίας ιδίως όταν έχουν περάσει τόσα χρόνια.Εγώ συμμερίζομαι την απορία σας κ. Πρόεδρε, αλλά δεν νομίζω ότι μειώνει τον πυρήνα του θέματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αναμφισβητήτως δεν μειώνει τη σημασία του εγγράφου. Αναμφισβητήτως αυτή τη βαρειά σημασία το έγγραφο την έχει, αλλα νομίζω ότι η τοποθέτηση του πράγματος στις 14 του μηνός ήταν ένα στοιχεία, που έπρεπε να δικαιολογηθεί από τον μάρτυρα διότι δεν το είχε στην καταθεσή του εδώ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Το κείμενο του εγγράφου λέει ο κ. Κουτσογιάννης, ότι το έχει..

3/2 ΑΚ (Ν.Γ.) 11.9.86

102

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Έχω φωτοτυπία του εγγράφου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπάρχει και μία έκθεση του κ. Μπίτου που εξετάζει, κι αυτός λέει διάφορα πράγματα εδώ πέρα, από 25 μέχρι 31 Ιουλίου: "διετέθημεν από το ΑΕΔ κ.λ.π. ως εμπειρογνώμονες του .... Ομοίως από 8 έως 14 Αυγούστου διετέθημεν ως ανωτέρω κατά την δευτέραν διάσκεψιν του Κυπριακού εν Γενεύη." Είχε διακοπεί η διάσκεψη στο διάστημα αυτό κ.λ.π.

Εν πάση περιπτώσει αυτά τά έγγραφα πρέπει να είναι στο Αρχείο της ΔΥΚ, F πρέπει να είναι στο Υπουργείο των Εξωτερικών. Θα το ζητήσουμε.

Ο κύριος Κάππος έχει το λόγο.

F Αυτό το έγγραφο

(12ζ)

(2ΑΚ) 1/2 ζ Φ.Τ. 11.9.86

103

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Επειδή πρόκειται για κρίσιμο ζήτημα και εδώ ο μάρτυς είναι κατηγορηματικός θα παρακαλούσαμε να αναζητήσετε από την ΚΥΠ το σχετικό έγγραφο να προσκομισθεί εδώ στην επιτροπή ώστε να φωτιστούμε περί τίνος πρόκειται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σύμφωνοι. Από την ΚΥΠ δεν ξέρω από οπουδήποτε. Να το ζητήσουμε από την ΔΥΚ, λέω εγώ.

Παρακαλείται ο κύριος Ξαρχάς να λάβει το λόγο.

2/2 ζ Φ.Τ. 11-9-1986

104

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα συνεχίσω και εγώ απ'αυτό γιατί όλους μας ενδιαφέρει το ίδιο και θα παρακαλέσω να κάνετε ένα επείγον σήμα την επομένη συνεδρίαση να το έχουμε και ως τότε θα κάνω εγώ μια πρόταση στο προεδρείο ο κ. μάρτυς να μή απομακρυνθεί από την Αθήνα, γιατί πολύ πιθανόν να τον ξαναχρειαστούμε.

Εγώ ήθελα να ρωτήσω το εξής κύριε Μάρτυς . Σας βλέπω από την αρχή που καταθέτετε με μια χαρουμενη διάθεση και μ'ένα μειδίασμα ευτυχίας. Σας ζηλεύω, πιστέψτε με και λυπάμαι που δεν μπορώ να συμμεριστώ τη διάθεσή σας.

Η απορία μου είναι η εξής; Σας εμπνέει το θέμα με το οποίο, απασχολείται η επιτροπή; Είναι για γέλια ή για χαρές ; Σας εμπνέει ότι αισθάνεστε πως κάνατε το καθήκον σας στο ακέραιο ή ότι έχετε την αίσθηση ότι μας βοηθάτε με την κατάθεσή σας;
Αν μπορείτε να μου δώσετε απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα η υπόθεση αυτή......

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ; Προσωπικά δεν κρίνω ότι είναι προληπτικός ο Μάρτυς και δεν μπορείτε να υποβάλετε αυτή την ερώτηση και προβάλλω ένσταση στο Προεδρείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης); Έχει δίκιο, κύριε Ξαρχά, ο κ. Δασκαλάκης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ; Παρακαλώ, δεν κατάλαβα, κύριε Πρόεδρε, πως παρενεβλήθη ο κύριος Δασκαλάκης.

3/2 ζ Φ.Τ. 11.9.86

105

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ελάτε στο προΐμιο της ερωτήσεώς σας. Αν μπορείτε να απαντήσετε, κάντε την ερώτησή σας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Μα σας παρακαλώ πάρα πολύ από πότε θα λογοκρίνονται οι ερωτήσεις;

Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε υπέμεινα τόση ώρα κακομεταχείριση. Δεν είμαι δευτέρας διαλογής νομίζω μέλος της επιτροπής. Μπαίνει ένας στη μέση, μπαίνει άλλος στη μέση κάνω μια ερώτηση και μπαίνει άλλος συνάδελφος στη μέση να μου πει αν είναι καλή ή δεν είναι. Για όνομα του Θεού!

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Σχόλια κάνουμε, δεν κάνουμε ερώτηση.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Συζητούμε ένα γεγονός, κάνω μια ερώτηση και θέλω μια απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε Ξαρχά, όλα αυτά αφορούν και τον τρόπο διευθύνσεως της διαδικασίας. Θα ήθελα να σας εξηγήσω ότι και ο κύριος Πεπονής και ο κύριος Κάππος που παρενεβλήθησαν νομίζω ότι παρενεβλήθησαν επί του καθ'εαυτού θέματος το οποίο δημιουργήθηκε με την ερώτηση τη δική μου. Με την ερώτηση τη δική μου παρενεβλήθησαν σ'αυτό και σε σχέση με την απάντηση που έδωσε σε μένα ο μάρτυρας ο οποίος εγώ πλέον είχα την ατυχή έμπνευση να μην σας καλέσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, αυτό τελείωσε.

4/2 ζ Φ.Τ. 11.9.86 106

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Επειδή είναι επί της διαδικασίας σ ας παρακαλώ να μην παρεξηγείτε το γεγονός ότι στην απάντηση που έδωσε ο κύριος μάρτυς επί της ερωτήσεώς μου θέλησε ο κύριος Πεπονής και ο κύριος Κάππος...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, τελείωσε αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ συνεχίστε χωρίς πρόλογο τις ερωτήσεις σας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Εγώ επανέρχομαι έκανα μία ερώτηση και περιμένω μια απάντηση από τον μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Συνεχίστε κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ : Σας απαντώ ότι εδώ πέρα κάποιος συναδελφός σας με ταπείνωσε και μου είπε ότι ήμουν διακοσμητικό πρόσωπο και δεν με θίγει αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Αυτά είναι απλά πράγματα κύριε μάρτυς. Μπορείτε να μου δώσετε μια εξήγηση; Αν δεν μπορείτε, μη μου δίνετε.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Σας ταπείνωσα;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Μα σεις θέλετε εκτελεστικό απόσπασμα. Είσαστε α νύπαρκτοι.

5/2 ζ Φ.Τ. 11.9.86 107

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Γιατί δεν διαμαρτύρεσθε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ κύριε Μπαντουβά. Αν θέλει εκτελεστικό απόσπασμα δεν θα το πούμε εμείς ούτε σεις. Θα το πει η ελληνική δικαιοσύνη εάν και εφόσον η Βουλή ζητήσει και την παραπομπή του μάρτυρα. Μέχρι τότε ο καθένας Έλλην πολίτης είναι αθώος και εξετάζεται ως μάρτυς αυτή τη στιγμή ο κύριος Κούρτης.

Ο κύριος Ξαρχάς έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Για μένα -και το έχω δηλώσει κατ'επανάληψη- όλοι που ~~είναι~~ έρχονται εδώ είναι μάρτυρες. Δεν τίθεται τέτοιο θέμα αλλά εννοώ όμως να ξεκαθαρίσω μερικά πράγματα.

Πείτε μου κύριε μάρτυς, το μοναδικό ουσιώδες σημείο με το οποίο όλοι όπως βλέπετε απασχοληθήκαμε είναι τούτο: Αυτόν τον επίλαρχο ποιος τον συνέλαβε και πότε;

(2Ζ)

(2ζ) 108

1/2 Ζ Κ.Β. 11.9.2986

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι σας απάντησα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εννοώ ποιά δύναμη , ποιά μονάδα .

ΜΑΡΤΥΣ: Συνελήφθη ή το πρωΐ εκείνης της ημέρας ή το βράδυ της προηγουμένης στην περιοχή ανατολικώς της Κυρηνείας.

ΑΘΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Από ποιόν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω από ποιόν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Εσείς που τον βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: τον βρήκα εκεί που συγκεντρώνανε τους αιχαμαλώτους.

ΑΘΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ;: Ποιός ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 2ο Γραφείο του ΓΕΕΦ ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τον συνέλαβε λοιπόν μονάδα του ΓΕΕΦ. Εντάξει ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΘΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Και δεν τον ανακρίνανε εκείνοι γιατί δεν είχανε όπως είπατε τις δυνατότητες.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΘΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Όταν τον ανακρίνατε εσείς αυτοί δεν σας ρωτήσανε για το τι λέει αυτός ο Τούρκος , τι στοιχεία έχτε ; Δώσατε στο ΓΕΕΦ αυτά τα στοιχεία;

2/2 Ζ Κ.Β. 11.9.1986 109

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι για κανέναν δεν με ρώτησαν , μόνος μου τους έδινα πληροφορίες.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν σας ρώτησαν;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι. ΑΘΑΝ. ΞΑΡΧΑΣ: Το 2ο Γραφείο εν ώρα πολέμου εξετάζει τον ανακριτή αιχμαλώτων - αυτοί παίζουνε το κεφάλι τους ήδη πέρα από το ότι παίζεται η Κύπρος - και δεν σας ρώτησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απάντησα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν σας ρώτησαν. Εσείς δεν αισθανθήκατε την ανάγκη να το πείτε; Δηλαδή οι πληροφορίες εκεί ήταν ιδιωτικής χρήσεως; Τις μαζεύατε να τις αποθηκεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ο,τι πληροφορίες είχα τις έδινα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Σας ρωτώ συγκεκριμένα και λέτε ότι δεν τους είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απήντησα ότι τους έδινα πληροφορίες, "δεν με ρώτησαν" σας είπα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: 'Επρεπε να σας ρωτήσουν ; Αυτό ρωτώ. 'Εχετε ανακριτή αιχμαλώτων σε ώρα πολέμου ...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Επρεπε. Εγώ πήγαινα εξ ιδίας πρωτοβουλίας και τους εξήταζα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Καταλαβαίνετε τι λέτε;

3/2 Ζ Κ.Β. 11.9.1986 110

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αυτό είναι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να είναι τρομερό, είναι όμως γεγονός.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πείτε μου κάτι άλλο τώρα : Είπατε πριν - αν το σημειώσα καλά , διορθώστε με - ότι στις 9 Αυγούστου ο Γεωργίτσης σας έστησε στον τοίχο εξ αιτίας ενός σήματος κ.λ.π. Είναι αληθές αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως , όλα είναι αληθή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Όλα είναι αλήθεια.

Στις 9 Αυγούστου ο Γεωργίτσης εξακολουθούσε να είναι αρχηγός του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Στις 9 Αυγούστου.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πότε ήρθε ο Καραγιάννης κάτω κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι. Πρέπει να ήρθε μετά. Ή ίσως και να είχε έρθει και να μην είχε αναλάβει. Δεν θυμάμαι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν ξέρετε ότι ήρθε στις 6 Αυγούστου ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ήρθε αλλά δεν θυμάμαι ....

4/2 Ζ Κ.Β. 11.9.2986 111

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: ... και ήταν υποτακτικός του Γεωργίτση ο Καραγιάννης όταν ήρθε εκεί ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχει σημασία. Εγώ λέω τι μου έκανε εμένα ο Γεωργίτσης. Ο Καραγιάννης δεν έχει καμμία σχέση.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δηλαδή μετά τις 6 Αυγούστου, που ήρθε ο Καραγιάννης, ο Γεωργίτσης διοικούσε ακόμα το ΓΕΕΦ; Αυτό λέτε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Για να σας στήσει στον τοίχο θα πει ότι ήταν αρχηγός.

ΜΑΡΤΥΣ: Με κάλεσε μέσα στην αίθουσα επιχειρήσεων του ΓΕΕΦ και με έβαλε στον τοίχο ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: ώστε μετά τις 6 Αυγούστου, μετά τον Καραγιάννη εσείς βεβαιώνετε ότι ο Γεωργίτσης ήταν ακόμα ...

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν βεβαιώνω ότι ήταν Αρχηγός του ΓΕΕΦ. Δεν είπα τέτοιο πράγμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Σεις είσθε μάρτυς .

Είπατε ακόμα - και με ενδιαφέρει - για μια διαταγή ανταλλαγής των αιχμαλώτων και είπατε ότι δεν αντηλλάγησαν οι τούρκοι αξιωματικοί με ισάξιους . Τι πήραμε εμείς από κει με την ανταλλαγή ;

5/2 Ζ Κ.Β. 11.9.1986 112

ΜΑΡΤΥΣ: Θυμάμαι ότι πήραμε τον υπολοχαγο Σημαιοφορίδη που τον χρειαζόμαστε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Αυτός λοιπόν δεν ήτανε καλός; Γιατί εδώ στην έκθεσή σας βλέπω ότι μας λέτε "πολύ καλός ".

ΜΑΡΤΥΣ: 'Αριστός . Εγώ αν ήμουν διοικητής του θα του έκανα πρόταση για χρυσούν αριστείον ανδρείας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τότε γιατί λέτε ότι πήραμε όχι ισάξιους ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ενας ήταν αυτός. Δώσαμε δώδεκα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δώσαμε δώδεκα και πήραμε έναν. Δεν πήραμε τίποτε άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω οι άλλοι που πήραμε τι ήσαν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω όμως ότι δεν ήσαν ισάξιοι. Και είπα ότι θεωρώ ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Κύριε μάρτυς, να μην μακρυγορήσουμε.

Ξέρετε ή δεν ξέρετε το "νομίζω" ... και εγώ νομίζω και εσείς νομίζετε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ποιούς πήραμε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δεν ξέρετε λοιπόν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

6/2 Z K.B. 11.9.1986
--------------------------- 113

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τότε πως φθάνετε στο συμπέρασμα ότι ήταν ή δεν ήταν ισάξιοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή την εντύπωση έχω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Συγγνώμη, αλλά αδικείτε τον εαυτό σας. Δεν μπορώ να βγάλω εγώ συμπεράσματα.

Πέστε μου κάτι άλλο : είσαστε στην ΚΥΠ, κατά σύμπτωση και το 1967, όπως μας είπατε πριν και είσαστε και τώρα στην ΚΥΠ. Ποιοί συνήθως αξιωματικοί τοποθετούνται στην ΚΥΠ από όποια κυβέρνηση ; Είναι άνθρωποι της εμπιστοσύνης τους, είναι άνθρωποι τυχαίοι ή είναι άνθρωποι εχθρικοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ'αρχήν της εμπιστοσύνης τους.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τίποτε άλλο , ευχαριστώ.

Και κάτι ακόμα. Είπατε ότι στις 14, παραμονή του πραξικοπήματος ο διευθυντής του 2ου Γραφείου, ο Μπούρλος,φόρτωσε την οικοσκευή του από την Αμμόχωστο στο πλοίο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι 14. Είπα δυό-τρεις μέρες πριν. Δεν θυμάμαι την ημέρα που το πλοίο ... ήταν δυό-τρεις μέρες πριν πάντως. Πρέπει να ήταν 12 - 11 .

7/2Ζ К.В. 1/4 11.9.86

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Δικαίωμά σας να το διορθώσετε. Και εγώ αυτό θέλω τη διευκρίνιση θέλω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι παραμονή, παραμονή είπα για την οικογένεια του Γεωργίτση.

2Θ

(2Ζ) 1/2Θ. (Κ.Ο.) 11.9.86

---------------------------------- 115

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Μια στιγμή, κύριε μάρτυς. Είπατε ότι:"Με το πλοίο που έπαιρνε την ΕΛΔΥΚ". Η αντικατάσταση αυτή έγινε προ του πραξικοπήματος η μετά.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα 2 - 3 μέρες προ του πραξικοπήματος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Και το πλοίο, μέχρι τις 19 του μηνός, γύριζε ακόμη εκεί και βρέθηκε στην Πάφο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Οκτώ μέρες, λοιπόν, το πλοίο ήταν γύρω από την Κύπρο με φορτωμένα τα παιδιά επάνω;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω που ήταν. Προφανώς εν πλω ήταν, για να πάρει εντολή...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: 'Ησαστε αξιωματικός πληροφοριών στην ΚΥΠ εκεί και στηριζόταν εδώ ο τόπος σε σας να μάθει και μας λέτε τώρα ότι δεν ξέρετε επί 8 ημέρες πού ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Πού θέλετε να ξέρω εγώ, πού βρίσκεται το ελληνικό πλοίο που φόρτωσε στην Λευκωσία, για να γυρίσει στην Ελλάδα; Εγώ θα παρακολουθούσα το πλοίο;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Μπλέτσα να κάνει την ερώτησή του, την μία που μου είπε.

2/2Θ (Κ.Ο.) 11.9.86 116

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Μια προκαταβολική ερώτηση: Την έκθεση, την αναφορά την οποία υποβάλατε, όταν ήσασταν στην υπηρεσία σας, την επέδειξε ο κ. Πρόεδρος. Είπατε ότι είναι ίδια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Πάνω-πάνω στην έκθεσή σας, στην αναφορά σας υπάρχει μία σημείωση, όχι με τα δικά σας γράμματα, που γράφει "βρίθει ανακριβειών". Την είδατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, αν φρονείτε ότι πρέπει να την επιδείξετε και πάλι...

Και η ερώτησή μου είναι: Πληροφορηθήκατε ότι υπάρχει μία τέτοια σημείωση "βρίθει ανακριβειών" στην έκθεσή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Ποιός μπορεί να την έγραψε; Πού την υποβάλατε; Δεν έχει υπογραφή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να το έγραψε κάποιος απ'αυτούς που την πήραν στα χέρια τους.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Δηλαδή ποιοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Την έκθεση εγώ την έστειλα στον Υπουργό Αμύνης, απόρρητη, προσωπική. Τώρα από εκεί και πέρα, ποιός έγραψε....

3/2Θ 11.9.86 (Κ Ο.) 117

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ : Ποιός τα αξιολογούσε , ποιός τα εκτιμούσε αυτά πριν φτάσουν στον Υπουργό Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Επαναλαμβάνω, ότι εγώ την έστειλα στον Υπουργό, απόρρητη προσωπική, στον Υπουργό Εθνικής Αμύνης.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Στον κύριο Αβέρωφ; Ποιός ήταν Υπουργός Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Μάϊο του 1975 νομίζω, κάπου εκεί.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Πριν φτάσει, όμως, εκεί πέρασε από κάποια άλλα γραφεία, από κάποια άλλα χέρια. Κάποιο χέρι έγραψε "βρίθει ανακριβειών".

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι είχε κανένας δικαίωμα να γράψει τίποτε επάνω ούτε να την διαβάσει.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Υπάρχει επάνω γραμμένο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να υπάρχει. 'Ομως πριν την πάρει ο κ. Υπουργός, δεν είχε κανένας δικαίωμα να ανοίξει τον φάκελλο και να την διαβάσει, γιατί ήταν απόρρητη, προσωπική.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Οπωσδήποτε η σημείωση δεν είναι γραμμένη .... (δεν ακούστηκε).

Σεις την στείλατε στον Υπουργό Εθνικής Αμύνης.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

4/2Θ (Κ.Ο.) 11.9.86

118

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Η διαταγή ήταν να την υποβάλετε πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον Υπουργό.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Όλοι στον Υπουργό ανεφέροντο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον Υπουργό . Απ'αυτόν είχα διαταγή προσωπική.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Πάντως έτσι γράφει επάνω. Νομίζω ότι ο κ. Πρόεδρος συγκατεύνεσε να σας το δείξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το πρόσεξα. Σας πιστεύω.

-ο η έκθεσί ιας την οποία

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: 'Ετσι λέει "βρίθει ανακριβειών" (το) επικαλεστήκατε.

Μία άλλη ερώτηση: Πριν από'το πραξικόπημα που έγινε κατά Μακαρίου υπήρχαν πληροφορίες, στοιχεία, ενδείξεις, ψίθυροι ότι θα γίνει πραξικοπημα κατά Μακαρίου Σείς μεταφέρατε αυτές τις πληφορίες, ενδείξεις, ψιθύρους στον Μακάριο; Αν είχατε αυτή την υποχρέωση...

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε δεν κατάλαβα, τί να αναφέρουμε;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Αυτά που συνεζητούντο κατά Μακαρίου. Ως γραφείο είχατε αυτές τις πληροφορίες, στοιχεία ενδείξεις, κλίμα . Τα μεταφέρατε στον Μακάριο, στον Αρχηγό του Κράτους, τον οποίο υπηρετούσατε σεις;

5Θ (Κ.Ο.) 11.9.86 119

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ να τα αναφέρω στον Μακάριο;

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν όργανο του Μακαρίου.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Δεν είπα όργανο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Μακάριος είχε δική του Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Αφήστε, τί μπορεί να είχε ο Μακάριος. Ήταν ο Αρχηγός του Κράτους. Σεις είχατε μία πληροφορία ότι πάνε να σκοτώσουν τον Αρχηγό του Κράτους στον έδαφος του οποίου και υπό τις διαταγές -κάποιος μας είπε, κάπου είσαστε και εσείς διαπιστευμένοι, κάπου είσαστε ενταγμένοι, ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα καμμία σχέση εγώ, ούτε αρμοδιότητα ...

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Εντάξει, κύριε μάρτυς. Είχατε υπηρεσιακό καθήκον να μεταφέρετε στον Μακάριο; Να ζητήσετε ακρόαση και να πείτε '-δεν ξέρω πως τον προσφωνούσατε- "Κύριε Πρόεδρε, κύριε Αρχιεπίσκοπε, Μακαριώτατε ακούω τέτοια πράγματα, ότι ετοιμάζονται να σας σκοτώσουν".

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα τέτοιες πληροφορίες ότι ετοιμάζονται να τον σκοτώσουν. Εγώ τέτοιο πράγμα δεν είπα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Τί πληροφορίες είχατε; Το πραξικόπημα τί νόημα είχε;

6/2Θ (Κ.Ο.) 11.9.86 120

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι εφημολογείτο η διενέργεια πραξικοπήματος προς ανατροπή του Μακαρίου.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Μπράβο.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγω δεν είχα πληροφορίες ότι,...

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Το περιεχόμενο της ανατροπής ποιο είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείω και την δολοφονία.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Μάλιστα. Φυσική εξόντωση, σύλληψη, ανατροπή ......

(3Β)

(Θ) 1/3 Β ΦΚ 11.9.86 121

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά εγώ πληροφορίες δεν είχα ότι θα γίνει η ενέργεια κατά της ζωής του Μακαρίου. Αλλά εφημολογείτο η διενέργεια πραξικοπήματος. 'Ηταν ένα κοινό μυστικό. Ελέγετο ότι θα γίνει πραξικόπημα. Αυτό το ανέφερα στην ΚΥΠ, όπου ήμουν υποχρεωμένος να το αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στον Μακάριο δεν είσαστε υποχρεωμένος να το αναφέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Επειδή συνεζητείτο ευρύτατα το περί Μακαρίου πραξικόπημα πριν επιχειρηθεί, πώς εκτιμάτε, μήπως αυτό το πράγμα μέσω των πηγών τους οι Τούρκοι το επληροφορήθησαν; Πώς το εκτιμάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το εκτιμώ ότι οι Τούρκοι είχαν πληροφορηθεί ότι αναμένετο η διενέργεια ενός πραξικοπήματος. Εκτιμώ σαφώς ότι το είχαν πληροφορηθεί.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Και η τελευταία ερώτηση . Πράγματι το όνομα του κ. Σημαιοφορίδη αναφέρεται και σε πολλές άλλες καταθέσεις και φαίνεται ότι είναι αξιόλογος αξιωματικός...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηρωας.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Και ικανός. 'Ηρωας έπεσε σε μάχη και σκοτώθηκε Αλλά και ικανός στον τομέα του. Δηλαδή στις πληροφορίες. 'Ετσι δεν είναι;

2/3 Β ΦΚ 11.9.86

122

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Σημαιοφορίδης πιάστηκε αιχμάλωτος δίνοντας πληροφορίες με μηχανήματα. Και την τελευταία πνοή και την τελευταία στιγμή ένοιωθε ότι πιάνεται αιχμάλωτος και έδινε πληροφορίες.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Ζεί ο κύριος Σημαιοφορίδης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ζεί.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Αναφέρεται σε αναφορά άλλου μάρτυρος ότι έκανε υποκλοπές όλων των Τουρκικών σημάτων. Το ξέρετε εσείς αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέρω.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Πού είναι αυτά τα σήματα; Το περιεχόμενο αυτών των υποκλοπών που είναι; Πού μπορούμε να τα βρούμε εμείς; Πρέπει να τα είδατε και εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Σ'αυτή τη μονάδα που υπηρετούσε ο Σημαιοφορίδης στο Ρ Κλάδο μπορεί να υπάρχουν.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: 'Εκανε υποκλοπές, εδώ είναι η ικανότητά αυτού με μικρό βαθμό .

ΜΑΡΤΥΣ: Φοβερός ήταν. Θα σας πώ ένα περιστατικό. Εγώ έμαθα εκμεταλλευόμενος τον Σημαιοφορίδη από σήμα Τούρκων ότι ένα τάγμα ελληνικό μετακινείται από τη τάδε θέση στη τάδε, από σήμα Τούρκων. Και πάω στο Γ' Γραφείο του ΓΕΣ και λέω η τάδε μονάδα έφυγε από κεί και πήγε εκεί· Πού το ξέρεις μου λένε. Το έμαθα λέω από τους Τούρκους. Φοβερά πράγματα.

3/3 Β ΦΚ 11.9.86

123

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Ξέρει πολλά λοιπόν ο κ. Σημαιοφορίδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ.Τσιγαρίδα να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Κύριε μάρτυς, ο κύριος Σημαιοφορίδης ζεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ζεί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Υπηρετεί στο στρατό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτό το χαρτί πρωτοκολλήθηκε πουθενά, από πλευράς υπηρεσίας δικής σας στην ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς αφού το στείλαμε με τέλεξ. Για ποιό χαρτί μιλάτε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτό το σχέδιο το στρατιωτικό που βρήκατε ~~ανάμεσα~~ επάνω στον αιχμάλωτο αξιωματικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει. Αφού έφυγε με τέλεξ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή αν δεν έχει καταστραφεί το αρχείο το ημερολόγιο θα φαίνεται ποια μέρα καταχωρήθηκε αυτό το σημαντικό έγγραφο;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να φαίνεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όχι κύριε μάρτυς, πρέπει να φαίνεται.

4/3 Β ΦΚ 11.9.86

124

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήμουν εκείνος που έκανα τις πρωτοκολλήσεις. Γι αυτό σας είπα πρέπει να ήταν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το τέλεξ που στείλατε στην ΚΥΠ και γνωστοποιούσατε την ύπαρξη αυτών των στοιχείων ~~από εκεί φαίνεται~~ αποδεικνύεται πότε έφθασε το τέλεξ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Είναι αλήθεια ότι στις 11.7.74 συνεδριάζει το κλιμάκιο ΚΥΠ Λευκωσίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δικό μας;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το δικό σας. Γίνεται σύσκεψη και αποφασίζεται η σύνταξη μνημονίου, κατανομή θεμάτων ως εξής: Απειλαί εκ Τουρκίας - Τουρκοκύπριοι αντισυνταγματάρχης Κούρτης. Απειλαί εκ κυβερνήσεως Κυπριακής αντισυνταγματάρχης Τσιούμης ή Τσουμής. Απειλαί ΑΚΕΛ -ΕΔΕΚ Τσουμής, Κούλας. Και συνεχίζει παρακάτω. 'Εγινε αυτή η σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή η κατανομή των καθηκόντων υπήρχε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αν έγινε η σύσκεψη στις 11 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω. Δεν νομίζω να έγινε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σας υπενθυμίζω ότι αυτά κατατίθενται από Τσουμή, από Κούλα ότι έγινε η σύσκεψη αυτή , έγινε η κατανομή.

5/3 Β ΦΚ 11.9.86

125

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί, δεν θυμάμαι, δεν είμαι κατηγορηματικός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ξέρετε γιατί ρωτάω; Γίνεται αυτή η σύσκεψη και γίνεται αυτή η κατανομή αρμοδιοτήτων. Υπήρχε κανείς ειδικός λόγος στις 11 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα υπήρχε και πριν αυτή η κατανομή. Δηλαδή εγώ είχα αυτόν τον τομέα αρμοδιότητος δύο χρόνια.

(3ΒΑ)

(3B)
1/3BA A.M. 11-9-86

126

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Συνταγματάρχης ήταν ο Κούλας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βοηθός του κυρίου Τσουμή ήταν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Είχατε συνεργασία υπηρεσιακή;

ΜΑΡΤΥΣ: Πως δεν είχα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ; Γνωρίζετε ότι στις 11-7 συλάμβανεται ο Παπαδόπουλος Ελευθέριος, βρίσκεται το αρχείο του, και αποδεικνύεται ότι ετοιμάζεται το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δεν σας ενημέρωσε γι'αυτό ο κύριος Κούλας;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Με τον Πρέσβυ τον κύριο Λαγάκο, είχατε συνεργασία;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε. Αφού μέναμε στο ίδιο κτίριο, είχαμε συνεργασία σε θέματα γενικά και όχι στενά υπηρεσιακά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ο κύριος Λαγάκος, στην όλη ιστορία του πραξικοπήματος, είχε καμμία σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Λαγάκος δεν είχε καμμία σχέση. Απόδειξη τούτου είναι ότι δεν γύρισε στην Κύπρο. Είχε πάει σε ένα συμβούλιο του ΟΗΕ πρό του πραξικοπήματος και επιστρέφων στην Αθήνα, δεν επανήλθε στην Κύπρο.

2/3ΒΑ Α.Μ. 11-9-86 127

Θα ήθελα να προσθέσω ότι η Πρεσβεία μας δεν αναγνώρισε το πραξικόπημα, ούτε τίποτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ποιός προυπηρετούσε του κυρίου Λαγάκου; Ο Παναγιωτάκος; Τον προλάβατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Εγώ βρήκα τον κύριο Λαγάκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Είναι η τελευταία μου ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

Το βράδυ της μεταπολίτευσης, πού βρισκόσασταν κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην υπηρεσία μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το βράδυ εκείνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλα τα βράδια ήμουν στο γραφείο μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το βράδυ εκείνο, όταν πληροφορηθήκατε ότι θα έλθει ο κύριος Καραμανλής , καταστράφηκαν έγγραφα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη δική μας;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Στη δική σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αν συνέβαινε τέτοιο πράγμα, θα επέπιπτε στην αντιληψή σας ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

3/3 ΒΑ Α.Μ. 11-9-86 128

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Δασκαλάκη να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν θέλω να υποβάλω ερώτηση στον μάρτυρα, αλλά θέλω να υποβάλω μία παράκληση σε σας, στο Προεδρείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως θα πρέπει να την υποβάλετε μετά το πέρας της κατάθεσης;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Όχι, μέσα στα πλαίσια της κατάθεσης.

Νομίζω ότι το σημαντικότερο στοιχείο που προέκυψε από την εξέταση του μάρτυρος, ήταν αυτό το έγγραφο του Τούρκου περί διεύρυνσης του προγεφυρώματος της Κυρήνειας στις 14 Αυγούστου.

Ακούστηκε από τον κύριο Μπλέτσα ότι υπάρχει μία σημείωση με ένα μαύρο μολύβι πάνω στην εκθεσή του, ότι βρίθει ανακριβειών. Πιστεύω ότι είναι καθήκον του Προεδρείου και της επιτροπής, πρώτα-πρώτα, να αναζητηθεί αυτός ο κύριος που έχει κάνει αυτή τη σημείωση, για να έρθει να μας πει ποιές είναι ακριβείς πληροφορίες σε σχέση με τις ανακριβείς του μάρτυρα. Στο βαθμό που δεν αναβρεθεί και αφού δεν υπάρχει και απ'ότι άκουσα και υπογραφή ή μοναγραφή ή όνομα....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, δεν υπάρχει. Με κοινό μολύβι είναι.

4/3_ΒΑ__Α.Μ.__11-9-86_ 129

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ;... θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι δεν υπάρχει αυτή η σημείωση , ή εν πάσει περιπτώσει, στο τέλος, όταν συνταχθεί το πόρισμα, να κρίνει η επιτροπή συνολικά αν μπορεί να έχει κάποια αξία αυτή η σημείωση ή όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όλα αυτά τα σημεία θα τα εξετάσει η επιτροπή. Το Προεδρείο θα προσπαθήσει να εξακριβώσει απο ποιόν έχει γραφεί. Αυτή τη στιγμή , ίσως ίσως , είναι εξακριβωμένο. Αλλά δεν μπορώ να το αναφέρω , διότι ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Σύμφωνοι. Δεν χρειάζεται να το πείτε .

Πραγματικά θεωρώ ότι ο κύριος Σημαιοφορίδης , αφού είναι στη ζωή όπως λέει ο μάρτυρας, πρέπει να κληθεί ως μάρτυρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είναι κοινή αποδοχή.

Στις 11 Ιουλίου , σ'αυτή την σύσκεψη που έγινε η κατανομή, μετείχατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν την θυμάμαι καθόλου αυτή τη σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Παναγιωτόπουλος έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, στην ερώτηση που έκανε ο κύριος συνάδελφος, είπατε ότι αυτό το έγγραφο που βρήκατε σ'αυτόν τον επίλαρχο, το στείλατε στη Γενεύη δια μέσου Ρόδου κλπ. . Αυτή ήταν η μία ενέργεια, προκειμένου να γίνει διπλωματική εκμετάλλευση.

5/3 ΒΑ Α.Μ. 11-9-86 130

Εσείς εκεί ήσασταν αξιωματικός. Απ'αυτή την πληροφορία, τί κάνατε εκεί, εντοπίως; 'Ησασταν αξιωματικός 'Ελλην στην Κύπρο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Στην Πρεσβεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Εστω στην Πρεσβεία. Υπάρχει εκεί δύναμη ελληνική. Στρατός δεν είναι λοιπόν; Τί κάνατε από την πλευρά αυτή;

(3Κ)

(3ΒΑ) 1/3Κ (Κ.Κ) 11-9-1986 131

Δηλαδή, να σας πω με άλλα λόγια τί θέλω: Εσείς αισθανθήκατε μέσα σας, με τις δυνάμεις που είχατε εκεί -εάν η πληροφορία ήταν ακριβής- ότι μπορούσατε να αντιδράσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω: Η προσωπική μου εκτίμηση είναι η εξής: Οι δυνάμεις που είχαμε στη Κύπρο από την αρχή του πολέμου, εάν δεν είχε γίνει πραξικόπημα, ήσαν αρκετές. Και εάν εφηρμόζοντο τα σχέδια τα οποία είχαν συνταχθεί ήσαν αρκετές να αντιμετωπίζουν κάθε κατάσταση. Το πραξικόπημα όμως αποδυνάμωσε τις μονάδες και ο πόλεμος ακόμα περισσότερο μέχρι την πρώτη φάση, τον Αττίλα 1. Ενισχύσεις δεν ήλθαν και οι Τούρκοι ενισχύθησαν φοβερά. Επομένως απορρέει η απάντηση, ότι όση ανασύνταξη και να κάναμε - βέβαια κάτι θα κάναμε- αλλά αποτελεσματική αντιμετώπιση του Αττίλα 2 δεν μπορούσαμε να κάνουμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Έγινε κινητοποίηση μετά από αυτή την πληροφορία;

Πρώτα-πρώτα την πιστέψατε ή όχι; Γιατί έχουμε και αυτό το στοιχείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν πιστέψαμε ότι θα γίνει ο Αττίλας 2;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Σαφώς ναί, αυτό ήταν στρατιωτικό έγγραφο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως, έπρεπε να γίνει κάποια κινητο-

ποίηση εκεί στην Κύπρο. Μιλάω για την Κύπρο τώρα, έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλά πράγματα δεν μπορώ να σας πω, οπωσδήποτε κάτι πρέπει να έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η Κυπριακή Κυβερνηση έλαβε γνώση αυτού του πράγματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Από μένα όχι, αλλά οπωσδήποτε αυτό έγινε γνωστό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κινητοποιήθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι όταν ένα σήμα την ίδια βραδιά πηγαίνει στον αρχηγό της ΚΥΠ και φθάνει στα αυτιά προφανώς του διοικητή του ΓΕΕΘΑ είναι δυνατόν εξ αυτού να μή δοθούν εντολές κ.λ.π.; Δηλαδή μιλάει μόνο του το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελειώσαμε κύριε Μάρτυς.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Κύριε Πρόεδρε θα ήθελα να παρακαλέσω να κάνω μία και μοναδική ερώτηση. Εάν είναι καλυμένη παρακαλώ να τη θεωρήσετε καλυμένη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάνετε την ερώτηση κύριε Παπακωνσταντίνου, αλλά ξέρετε έχουμε και τον κ. Λούκουτο που περιμένει να εξετασθεί.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Κύριε Μάρτυς εάν έχετε απαντήσει μή απαντάτε, διότι εγώ δεν ήμουν καθ'όλη τη διάρκεια της εξέτασής σας.

3/3Κ (Κ.Κ) 11-9-1986 133

Είσαστε το κλιμάκιο της ΚΥΠ στην Κύπρο, της Ελληνικής ΚΥΠ. Οι πηγές σας περιορίζοντο στο νησί ή είχατε πηγές και έξω από το νησί; Είχατε πηγές και στην Τουρκία;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, είπε ότι είχε.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω απαντήσει στην ερώτηση, αλλά εάν θέλετε να επαναλάβω εν τάχει. Οι πηγές μου ήταν αποκλειστικές από το νησί, αλλά δρούσαν και εκτός του νησιού. Έπαιρναν αποστολές και δια συλλογή πληροφοριών εκτός νήσου.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΔΤΑΝΤΙΝΟΥ: Από Αλεξανδρέτα είχατε πηγές;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα.

Όχι πηγές εκτός νήσου δεν είχαμε, είχαμε πηγές εντός της νήσου.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Που έφερναν πληροφορίες απέξω.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπ ασαγιάννης): Τελειώσαμε κύριε Μάρτυς.

Αύριο το πρωΐ στις 10.00'η ώρα και ενωρίτερα, εάν θέλετε παρακαλώ να έλθετε στο 143 γραφείο για να σας διαβάσουν την κατάθεσή σας και φυσικά να την υπογράψετε. Θα σας διαβάσουν και την έκθεσή σας, εδώ που εκάνατε, κατά λέξη και την κατάθεσή σας για να την υπογράψετε και στη συνέχεια να την υπογράψουμε και εμείς. Και εξουσιοδοτείται το Προεδρείο

134

4/3Κ (Κ.Κ.) 11-9-1986

για να παραστεί, έτσι; Άλλωστε έχει ληφθεί εφάπαξ απόφαση γι'αυτό.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυς κ. Κούρτης).

κ 135

1/3 ΓΡ Β.Π. 11.9.86

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Επιτρέπετε, κύριε Πρόεδρε, να κάνω μία ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε κύριε Μπλέτσα.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Το συζήτησα και με άλλους συναδέλφους, αλλά όχι βέβαια θεσμικά. Επειδή και από άλλες καταθέσεις και μαρτύρων αλλά και εκθέσεις προκύπτει ο κύριος Σημαιοφορίδης, θα κληθεί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το είπαμε.

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΠΛΕΤΣΑΣ: Θα τον καλέσετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποφασίζεται να κληθεί ο κύριος Σημαιοφορίδης.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα κληθεί λοιπόν ο κύριος Σημαιοφορίδης.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κύριος Λούκουτος)

2/3ΓΡ Β.Π. 11.9.86

136

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπηρετήσατε ποτέ στην Κύπρο κύριε Λούκουτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1964 το Πάσχα σας είπα, μέχρι το 1965 24 ή 25 Δεκεμβρίου, δεν θυμάμαι, τα Χριστούγεννα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή υπηρετήσατε τότε που ήταν και μία Μεραρχία εκεί ελληνική;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Μεραρχία όχι. Επήγα ως αξιωματικός, εστάλην από το Γενικό Επιτελείο Στρατού, ως λοχαγός με ψευδώνυμο Λούκας Δημήτριος στην Κύπρο και καθηγητής της σωματικής αγωγής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως, συνέπεσε χρονικά η εκεί, με το ψευδώνυμο αυτό, υπηρεσία σας με την ύπαρξη εκεί της Μεραρχίας

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι, είχαν αρχίσει και κατέβαιναν τα τάγματα της ελληνικής Μεραρχίας στην νήσο της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επειδή είστε και αξιωματικός πείρας κλπ. θα θέλαμε να μας πείτε η δύναμη πυρός αυτής της Μεραρχίας ήταν μεγάλη; 'Ηταν απλώς δύναμη πυρός Μεραρχίας ή υπερέβαινε τη δύναμη του πυρός της Μεραρχίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας πω λεπτομέρειες επί της Ελληνικής Μεραρχίας διότι δεν είχα καμία σχέση , καμία υπηρεσιακή εξάρτηση.

(3ΓΡ)
1/3 Ν Ε.Τ. 11-9-1986 137

'Ημουν αξιωματικός ο οποίος μόλις πήγα στην Κύπρο ανέβηκα στον Πενταδάκτυλο, ήμουν διοικητής του συγκροτήματος στο Μηλαρίωνα. Μετά από 2 μήνες που ανετέθη και οργάνωσα το κέντρο εκπαιδεύσεως του Αγίου Γεωργίου στη Λάρνακα όπου και συγκρότησα το πρώτο Τάγμα το 216 Τάγμα Πεζικού της Εθνικής Φρουράς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Οι συνάδελφοί σας τί έλεγαν; Η δύναμη αυτής της μεραρχίας ήταν μεγάλη;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς. Εφόσον ήταν μία μεραρχία ήταν αρκετά ισχυρή. Μπορεί να μη είχε τα υπόλοιπα μέσα, όπως την επιλαρχία αρμάτων ή την επιλαρχία αναγνωρίσεως ή ορισμένο αριθμό πυροβόλων αντιαρματικών και τούτο γιατί ήταν δύσκολο να μεταφερθούν στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). 'Αρματα διέθετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η μεραρχία όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπήρχαν στην Κύπρο άρματα;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Αρματα είχαμε στην Εθνική Φρουρά τα ρωσικά Τ34, πεπαλαιωμένο υλικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πυροβόλα διέθετε η μεραρχία;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω. Πάντως πυροβολικό είχαμε στην Εθνική Φρουρά. Το πυροβολικό που υπήρχε στην Κύπρο ήταν της Εθνικής

2/3 N E.T. 11-9-1986 138

Φρουράς. Μάλλον δεν είχε η μεραρχία καμία μοίρα πεδινού, ή μέσου πυροβολικού για την υποστήριξη, γιατί δεν ήταν συγκροτημένη εξ Ελλάδος αλλά ένα τάγμα έφευγε από το Κιλκίς, ένα άλλο από τη νέα Σάνδη, ένα άλλο από την περιοχή της Καβάλας και συγκεντρώθηκαν αυτά κάτω στην Κύπρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Προηγούμενος μάρτυς είπε ότι υπήρχε πυροβολικό το οποίο εκάλυπτε όχι δύναμη μεραρχίας αλλά σώματος στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό δεν το ξέρει ο μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Απήντησα κύριε Πρόεδρε, ότι υπήρχε πυροβολικό και ήταν ορισμένες μοίρες οι οποίες δεν ήταν της μεραρχίας αλλά ήταν της Εθνικής Φρουράς. Μεταξύ αυτών φαίνεται ότι δεν μπορεί να ήταν ελληνικό πυροβολικό γιατί τα περισσότερα πυροβόλα ήταν ρωσικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν υποτεθεί ότι εξακολουθούσε να υπάρχει και να δρα η ελληνική μεραρχία εκεί έχετε την εντύπωση ότι θα μπορούσε να γίνει η τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Η μεραρχία εκεί που ηταν, ήταν αδύνατο να βγουν Τούρκοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατ'αρχήν υπελόγιζαν οι Τούρκοι να κάνουν μία αποβατική επιχείρηση; Δεν έπρεπε να υπολογίζουν και τις δυνάμεις της Κύπρου;

3/3 Ν Ε.Τ. 11-9-1986 139

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν την έκαναν θα μετεβάλετο σε αποβίβαση ή θα ηττώντο οι Τούρκοι; Τί θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν ήταν η ελληνική μεραρχία στην Κύπρο ούτε καν σκέψη υπήρχε περί αποβιβάσεως ή αποβάσεως ή καταλήψεως της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Αρα η αποχώρηση της μεραρχίας ήταν πράξη η οποία αποδυνάμωνε την κυπριακή άμυνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι αυταπόδεικτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως θυμάστε ποιος διέταξε την αποχώρηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Η τότε κρατούσα κατάσταση της επαναστάσεως το 1967.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η τότε κρατούσα κατάσταση του πραξικοπήματος του 1967. Ποιος ήταν Πρωθυπουργός θυμάστε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έγινε το Δεκέμβριο ή το Νοέμβριο του '67; Αν θυμάσθε.

(3ΕΖ)

(N) ΕΖ 1/3 (ΧΜ) 11.9.1986

140

ΜΑΡΤΥΣ: Η αποχώρηση άρχισε το '67, το Φθινόπωρο μου φαίνεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης)Ποιός ήταν Πρωθυπουργός λοιπόν τότε, θυμάστε; Ο κύριος Κόλλιας ήταν, ή κανένας άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλλον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Και ουσιαστικός κυβερνήτης ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυβέρνηση.Η κρατούσα κατάσταση τότε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Να προχωρήσουμε τώρα.Στις 21 Απριλίου του '67, θυμάστε που υπηρετούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο γραφείο του Υπουργού του κυρίου Παπαληγούρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Στο γραφείο του Υπουργού της Εθνικής Αμύνης, κυρίου Παπαληγούρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Μετείχατε στο κίνημα του '67;

ΜΑΡΤΥΣ: Το '67 μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης)Στις 21 Απριλίου μετείχατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Όταν λέτε στο γραφείο του Υπουργού,

ΕΖ 2/3)(ΧΜ) 11.9.1986

141

Τί δουλειά κάνατε στο γραφείο του Υπουργού του κυρίου Παπαληγούρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν υπασπιστής του κυρίου Υπουργού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης), Κύριε μάρτυς, μετείχατε λοιπόν στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου του '67. Μετείχατε και στο πραξικόπημα του Νοεμβρίου του 73;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ουδεμία σχέση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Θα μπορούσατε να μας πείτε ποιός σας μύησε στην υπόθεση αυτή του πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου του '67;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μυήθηκα πουθενά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Τότε πώς βρεθήκατε να εγκαταλείψετε τον Υπουργό σας, του οποίου ήσαστε υπασπιστής και να τον συλλάβετε κοιμώμενο ή ξέρω εγώ αγνοούντα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συνέλαβα κανέναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εσείς προσωπικώς όχι. Αλλά το πραξικόπημα συνέλαβε και τον κύριο Παπαληγούρα που ήταν μια από τις μεγαλύτερες προσωπικότητες του δημοσίου βίου και τους λοιπούς κυρίους Υπουργούς και το νεκρό τηςσημερινής μέρας τον Αείμνηστο Κανελλόπουλο και όλους τους άλλους. Πώς δεν μυηθήκατε δηλαδή; Πώς δεν ξέρατε; Ποιός σας μύησε; Ποιός σας είπε, να κάνουμε πραξικόπημα;

ΕΖ 3/3 (ΧΜ) 11.9.1986 142

Και εσείς δεχθήκατε να μετάσχετε, μολονότι είχατε μια εμπιστευτική θέση. Όταν λέω εμπιστευτική θέση, εννοώ θέση εμπιστοσύνης. Αυτό εννοώ, κύριε Λούκουτο. Και ξέρετε ότι η εκμετάλλευση της εμπιστοσύνης, είναι μια πολύ βαρειά, πάρα πολύ βαρειά πράξη στη συνείδηση του κόσμου, εκείνου του κόσμου που διαθέτει ένα αίσθημα δικαίου μέσα του. Εκμετάλλευση εμπιστοσύνης. Ποιός σας μύησε λοιπόν; Μπορείτε να μας επείτε; Αν μπορείτε. Αν δεν μπορείτε ή αν δεν θέλετε, δεν έχω λόγο να επιμείνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή τί να σας πω; Ποιός με μύησε; Τί να με μυήσει δηλαδή; Τί να με κάνει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Να σας παρασύρει αν θέλετε, να εκμεταλλευθείτε αυτή την εμπιστοσύνη την οποία σας είχε ο Παπαληγούρας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τί έκανε εκείνο το βράδυ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εκείνο το βράδυ στις 21 Απριλίου, τί κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Υπουργείο ήμουν, στο Γενικό Επιτελείο Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Στο Γενικό Επιτελείο Στρατού. Και τί κάνατε; Καθόσαστε στο Γενικό Επιτελείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, μέσα στο Επιτελείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Μα, μέσα στο Επιτελείο, αλλά τί

ΕΖ 1/4 (ΧΜ) 11.9.1986 143

κάνατε;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Πώς προστατεύσατε τον Υπουργό σας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αμυνθήκατε;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Υπασπιστής του ήσασταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι υπασπιστής του.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Πώς τον προστατεύσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς να τον προστατεύσω δηλαδή ;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Τί κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ; Τίποτα απολύτως.Τί να κάνω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τί να κάνετε;Καλά.Τέλος πάντων.

Φεύγουμε απ' αυτό.Λέτε ότι στις 25 Νοεμβρίου - δεν θυμάμαι - του'73 στο πραξικόπημα του Ιωαννίδη δηλαδή, δεν μετείχατε.Έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν μετείχατε.

Τώρα στην Κύπρο υπηρετήσατε στο διάστημα Ιουνίου, Ιουλίου, Αυγούστου του 1974;

(Λ)

ΕΖ 1/3λ Ε.Γ. 11/9/86 144

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1974, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού υπηρετούσατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ημουν Αντισυνταγματάρχης στο β' Τμήμα του β' επιτελικού γραφείου "στρατιωτικές πληροφορίες", του αρχηγείου Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρατε τίποτα για το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε επληροφορήθητε τα περί πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρωΐ, με τα εισερχόμενα έγγραφα, στο γραφείο μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή ούτε τα ραδιόφωνα, ούτε τα άλλα μέσα ενημέρωσης σας γνωστοποίησαν τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μέχρι τις 8.30' που πήραμε τα εισερχόμενα έγγραφα. Δεν είχε πει τίποτα το ραδιόφωνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι έγγραφο πήρατε στις 8.30';

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα σήμα-που είναι γνωστό-και έλεγε " Αλέξανδρος εισήλθε σε νοσοκομείο". Από κατω :"Ταξίαρχος Γεωργίτσης".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό το σύνθημα το ξέρατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

Όταν πήραμε το σήμα, μας κίνησε την περιέργεια και πήγα στο Τμηματάρχη κ. Δικαιάκο. Και επειδή εκείνη την περίοδο ήταν ηυξημένη η προσοχή μας στην συγκέντρωση πληροφοριών, ρώτησα μήπως έχουμε κανένα συνάδελφο, ή άλλον στην Κύπρο, στη Σμύρνη ή στην Κωνσταντινούπολη, ή

2/3 Δ Ε.Γ. 11/9/86 145

ή αλλού, πού να έχει τέτοιο όνομα ή συνθηματικό;

Πήγαμε στο διευθυντή του β' επιτελικού γραφείου. Ούτε και αυτός εγνώριζε. Το πληροφορηθήκαμε από το γραφείο του αρχηγού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως το πρωΐ της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος και πρίν έρθουν τα εισαγόμενα, έγινε καμμία σύσκεψη στο β επιτελικό γραφείο, που διευθύνατε εσείς, του αρχηγείου Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, καμμία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως έγινε συγκέντρωση αξιωματικών του ΓΕΕΦ, μήπως διαβιβάσατε διαταγή της ελληνικής κυβερνήσεως για την ανατροπή του αρχιεπισκόπου Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο β' επιτελικό γραφείο δεν έγινε καμμία σύσκεψη, καμμιά ενέργεια και καμμιά συγκέντρωση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκδίδετε στο β' Γραφείο ημερήσιο δελτίο πληροφοριών, περί Κύπρου και Ελλάδος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. 'Οτι στρατιωτικές πληροφορίες είχαμε, καθε πρωΐ συνετασσα ένα δελτίο, που κυκλοφορούσε και ενημερωνόταν η ιεραρχία του Αρχηγείου Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επιμένετε ότι πληροφορηθήκατε το πραξικόπημα από τα εισαγόμενα έγγραφα και ενημερώσατε τους προϊσταμένους σας;

3/2 Δ Ε.Γ. 11/9/86 146

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κ. πρόεδρε, δεν επιμένω. Είναι έτσι το γεγονός. Είναι η αλήθεια. Δεν υπάρχει άλλη λύση, ούτε άλλη πληροφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αρχηγός στρατού Γαλατσάνος ήξερε τίποτα για το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν μπορώ να το γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το σήμα το αναφέρατε στον κ. Γαλατσάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Για το σήμα, όχι. Πήγα στο γραφείο του αρχηγού, όπως σας ανέφερα και ο στρατονόμος που ήταν στο γραφείο, με πήγε στην επιθεώρηση. Εκεί το πληροφορήθηκα, πήγα πίσω στο β' γραφείο και ενημέρωσα εκεί τον διευθυντή μου και τους άλλους αξιωματικούς του β γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το επληροφορήθητε από τους αξιωματικούς του αργηγείου στρατού; Από ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ηταν μέσα και ο ταξίαρχος Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το επληροφορήθητε από τον ταξίαρχο Ιωαννίδη, μέσα στο γραφείο του αρχηγού στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην επιθεώρηση, σας ανέφερα. Αυτά τα έχω αναφέρει στην έγγραφο αναφορά μου.

σ

(3Δ) 1/3 σ ΒΖ 11.9.86

147

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα γραφεία παλιάς επιθεωρήσεως Στρατού ήταν εκεί που πήγατε. Εκεί δεν ήταν οι αξιωματικοί του Αρχηγείου Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς συμφωνούμε. Το μάθατε από τους αξιωματικούς/του γραφείου του Αρχηγού Στρατού. Ήταν βέβαια όχι στο γραφείο του Αρχηγού, ήταν στα Γραφεία της παλιάς επιθεωρήσεως Στρατού. Δώσατε καμιά εντολή σχετική με το πραξικόπημα, κατά εκείνη την ημέρα πλέον;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα καμμία σχέση ούτε επαφή, αλλά ούτε και δυνατότητα. Σε ποιόν να πώ, τί να πώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με το ΓΕΕΦ είχατε σχέσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Με το ΓΕΕΦ σχέσεις υπηρεσιακές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέσα στα πλαίσια των υπηρεσιακών σας σχέσεων με το ΓΕΕΦ, επικοινωνήσατε στις 15 του μηνός, την ημέρα του πραξικοπήματος, με το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις 16.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί όχι στις 15;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 15 ειχαν αλλοι του γραφείου αρχηγού. Εμείς μετά μπήκαμε μέσα υπηρεσιακώς.

2/3 σ ΒΖ 11.9.86

148

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιανού αρχηγού;

ΜΑΡΤΥΣ: Του Αρχηγείου Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Αρχηγός Στρατού είχε επαφές εκείνη την ημέρα στις 15 μηνός με το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να είχε; δεν ξέρω, δεν μπορώ να το ξέρω καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς πάντως δεν είχατε.

Τώρα στις 16 του μηνός που είχατε επαφές τί μάθατε, τί σας είπανε, τί είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα. Ο Μακαριώτατος ήταν στην Πάφο, από κει και πέρα τίποτα άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν μάθατε ποιός έγινε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ποιός ορκίστηκε; Γιατί βλέπετε, είχανε βάλει και σοβαρό άνθρωπο Πρόεδρο της Δημοκρατίας!

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα πληροφορηθήκαμε από τα δελτία που μας έστελνε το Β' Επιτελικό του ΓΕΕΦ, έστελνε κάθε μέρα δελτία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το Β' Επιτελικό του ΓΕΕΦ το οποίο το διηύθυνε ποιός; Ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου φαίνεται ότι ήταν ο κ. Μπούρλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχει πεθάνει αυτός;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου.

3/3 σ ΒΣ 11.9.86 149

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχετε κάνει μια έκθεση εδώ, την οποία την έχετε υποβάλει, πού; Στο ΓΕΕΘΑ, στο Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Αρχηγείο Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτήν την έκθεση την έχουμε εδώ και θα θέλαμε να μας πείτε εάν την βεβαιώνετε, αν αυτά που γράφετε εξακολουθείτε να τα θεωρείτε αληθή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς αφού τα έχω γράψει ο ίδιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναφέρεστε, λοιπόν, στην έκθεση αυτή και βεβαιώνετε ως αληθή αυτά που γράφετε εκεί μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Αυτά είναι στοιχειοθετημένα βάσει του αρχείου. Υπάρχει το αρχείο στο ΓΕΣ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να δείτε την έκθεση και την υπογραφή σας.

(Επιδεικνύεται στο μάρτυρα η σχετική έκθεση)

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά είναι τα δελτία τα οποία φτιάχνουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα σας την διαβάσουμε στο τέλος, αλλά προς το παρόν να διαβεβαιώσετε αν είναι δική σας και αν αυτά τα οποία περιβάλλετε με το κύρος της υπογραφής σας είναι αληθή. Αυτή είναι η υπογραφή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναφέρεστε, λοιπόν, σ'αυτήν και

4/3 σ ΒΖ 11.9.86

150

βεβαιώνετε την αλήθεια του περιεχομένου της κατ'αρχήν, θα σας την διαβάσουμε, όμως, στο τέλος για κάθε ενδεχόμενο.

Λέτε στην έκθεσή σας αυτή ότι υπήρχε μια ένταση από 1ης έως 15 Ιουλίου, μεταξύ του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και της Ελληνικής Κυβερνήσεως, ένεκα της απαιτήσεως του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου να αποχωρήσει εκ Κύπρου το πλείστον των εν αυτή υπηρετούντων Ελλήνων αξιωματικών, αφ'ετέρου δε της ληφθείσης υπ'αυτού αποφάσεως για την μείωση της Εθνοφρουράς.

(3Η)

(5σ) 1/3 Η.Γ. (Ν.Γ.) 11.9.86

151

Δηλαδή η ένταση αυτή εξεδηλώθη και υπήρξε μόνο κατά το δεκαπενθήμερο, από 1 έως 15 Ιουλίου 1974; Δεν υπήρχε πρίν;

ΜΑΡΤΥΣ : Υπήρχε και προ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί υπήρχε πρό; Τότε βέβαια, που ελήφθη αυτή η απόφαση από τον Μακάριο, ήταν ένας λόγος. Πρό, γιατί υπήρχε; Τι συνέβαινε δηλαδή πρίν;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μπορώ να το ξέρω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ξέρετε, εάν υπήρχαν επαφές, αν έγιναν απόπειρες δολοφονικές, κατ'αρχήν, κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτά τα πληροφορούμεθα από τον Τύπο κ.λ.π.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή τα αμφισβητείτε, ως δημοσιογραφικές πληροφορίες, ή πλέον είναι ιστορικά δεδομένα, ότι είχαν αποπειραθεί κάποιοι άνθρωποι εκεί να σκοτώσουν τον Μακάριο, να τον πετάξουν απο ελικόπτερο, να έχουμε σήμερα φυτό τον ήρωα εκείνο Υποσμηναγό, ή Επισμηναγό, δεν ξέρω τι ήτανε;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : 'Οχι φυτό!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Χαίρω πολύ, διότι ακούω ότι δεν είναι.

Αυτά δεν είναι γεγονότα; Δεν είναι δεδομένα; Δεν αναφέρονται στην ιστορία πλέον; Γιατί λέτε, ότι "τα πληροφορούμασταν από τον Τύπο;"

2/3 Η.Γ. (Ν.Γ.) 11.9.86
----------------------- 152

Ότι αξία εχει μία δημοσιογραφική πληροφορία , την ίδια αξία έχουν οι απόπειρες αυτές κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ : Στο γραφείο μας μέσα δεν μπήκε αυτή η πληροφορία. Αυτό σας αναφέρω. Και σας είπα ότι όλα αυτά τα μαθαίναμε, όπως τα μαθαίνανε όλοι, από τον Τύπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή έγιναν αυτές οι απόπειρες;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς έγιναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός οργάνωνε αυτές τις απόπειρες κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό κ. Πρόεδρε, δεν μπορώ να το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορείτε να ξέρετε εάν οι αξιωματικοί του ΓΕΕΦ είχαν σχέσεις με παρακρατικές οργανώσεις στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ : Ούτε αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορείτε να ξέρετε, εάν οι αξιωματικοί του ΓΕΕΦ είχαν έκδηλα, ας το πούμε, αντιμακαριακά αισθήματα, τα οποία και εξεδήλωναν ποικιλοτρόπως και εις πάσαν περίπτωσιν;

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ όταν υπηρετούσα εκεί δεν είχαμε τέτοια θέματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πάντως πέρα απ'αυτές τις πληροφορίες που είχατε , πέρα από την ένταση αυτή που υπήρχε μεταξύ Μακαρίου και Ελληνικής Κυβερνήσεως , τώρα όταν λέμε ένταση μεταξύ Μακαρίου και

3/3 Η.Γ. (Ν.Γ.) 11.9.86 153

Ελληνικής Κυβερνήσεως, υπήρχε κύριε Λούκουτς, το 1974, μεταξύ 1ης και 15ης Ιουλίου, Ελληνική Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ : Υπήρχε.'Ηταν ο κ. Ανδρουτσόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί , υπήρχε ο κ. Ανδρουτσόπουλος, ο Αδαμάντιος μάλιστα, αλλα το θέμα είναι εάν ουσιαστικώς είχε εξουσία. Είχε εξουσία ο κ. Ανδρουτσόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μπορώ να σας το πω αυτό, διότι δεν ήμουν ούτε στο γραφείο του κ. Πρωθυπουργού, ούτε στο Υπουργείο Στρατιωτικών. Δεν είχα σχέσεις ούτε υπηρεσιακές, ούτε καμμία επαφή..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης): Τέλος πάντων.

Παραλλήλως, όμως, είχατε και άλλες πληροφορίες, λέτε εδώ-και φαντάζομαι ότι θα το επιβεβαιώσετε-ότι εξεπαιδεύοντο τουρκικές αποβατικές δυνάμεις και ακόμα εγίνοντο συγκεντρώσεις στην περιοχή της Αλεξανδρέτας.Είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς.Ο,τι γράφω στην αναφορά μου, είναι από πληροφορίες που είχαμε μέσα στο Αρχείο και πρέπει να υπάρχουν στο Αρχείο του Αρχηγείου Στρατού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ας πούμε για το Στρατηγό Γκούτ Μπάστερ και για τον στρατηγό Ζάες, τι είχατε σαν πληροφορία; Και, κατ αρχήν, την είχατε εξακριβωμένη την πληροφορία ;

4/3 Η.Γ. (Ν.Γ.) 11.9.86
------------------------ 154

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτές οι πληροφορίες κ. Πρόεδρε, δεν είναι 100%. Δεν είναι Α1 πληροφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι πληροφορία είχατε γι'αυτούς;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτή την πληροφορία την πήραμε και την δώσαμε αμέσως στην ιεραρχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι πληροφορία είχατε δηλαδή;

(3Ω)

(3Η) 1/3 Ω Φ.Τ. 11.9.86

155

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτή την πληροφορία που αναφέρω μέσα, ότι είχε πάει δια κυνήγιον

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πού;

ΜΑΡΤΥΣ : Στην περιοχή βορείως της Μερσίνης και Αλεξανδρέτας, εκεί που είναι οι δυνάμεις καταδρομών. Δεν θυμάμαι πώς λέγεται εκεί η περιοχή, αλλά είναι κάτι λίμνες όπου εξεπαιδεύοντο οι τουρκικές καταδρομές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για ένα σχέδιο ενός Άγγλου συνταγματάρχη Στόκερ ήξερε τίποτε το Α2;

ΜΑΡΤΥΣ : Το Α2; Το Α2 το ήξερε. Κάναμε εισήγηση στην ιεραρχία και την ενημερώναμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αυτό λέω. Ήξερε δηλαδή το Δεύτερο Επιτελικό Γραφείο του Αρχηγείου Στρατού - με συγχωρείτε που το είπα Α2 - για κάποιο σχέδιο ενός Άγγλου συνταγματάρχη Στόκερ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς ήξερε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και το είχατε δώσει στην ιεραρχία;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και η ιεραρχία η δική σας το έδωσε στον Αρχηγό του ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ : Εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να μελετούμε ότι εισήρχετο

2/3 Ω Φ.Τ. 11.9.86 156

ως στρατιωτική πληροφορία. Αφού τη μελετούσαμε λέγαμε τις απόψεις μας και το έπαιρνε ο διευθυντής και πήγαινε στο ΔΑΚ και από το ΔΑΚ πήγαινε στον α' υπαρχηγό και μετά στον Αρχηγό στρατού, χωρίς να είναι παρών ούτε ο τμηματάρχης ούτε εγώ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, να μάθουμε τι έλεγε το σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι έλεγε το σχέδιο Στόκερ;

ΜΑΡΤΥΣ : Το σχέδιο του συνταγματάρχη Στόκερ αναφέρεται σε διάφορες πληροφορίες και σε διάφορες βελτιώσεις και δυνατότητες απ'ό,τι ενθυμούμαι από το 1973 που το είχαμε πάρει. Μας το είχε στείλει το Β' επιτελικό γραφείο του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή το ήξερε και το ΓΕΕΦ. Και αυτό το σχέδιο τί ήταν; Είχε φτιάξει κανένα σχέδιο ο Στόκερ δικό του;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, αναφερόταν σε διάφορες πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κάποιες πληροφορίες που έλεγαν τί;

ΜΑΡΤΥΣ : Δυνατότητες των τουρκικών δυνάμεων, συμπλήρωσή τους, κλπ. Δεν θυμάμαι λεπτομέρειες τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε ήρθε αυτό το σχέδιο σε σας;

3/3 Ω Φ.Τ. 11.9.86 157

ΜΑΡΤΥΣ : Αν θυμάμαι καλά το 1973.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή υπήρχε σχέδιο των Τούρκων από το 1973, το οποίο σας παρέδωσε υπό τύπον πληροφοριών ο Στόκερ.

ΜΑΡΤΥΣ : Σχέδιο ονομάστηκε από μας για να μπορούμε να αντιλαμβανόμαστε ο ένας τον άλλον μέσα στο επιτελείο. Δηλαδή ο συνταγματάρχης Στόκερ έδωσε ορισμένες πληροφορίες, όπως σας ανέφερα, όχι σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πληροφορίες που στο σύνολό τους αποτελούσαν το πιθανό, κατά τον κύριο Στόκερ, σχέδιο των Τούρκων.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα, αυτό γράφω και στην αναφορά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αυτό το σχέδιο το ξέρατε και σεις;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ολη η ιεραρχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ : Αφού το ΓΕΕΦ μας το έστειλε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τί κανατε για να αντιμετωπίσετε αυτό τον κίνδυνο που επεσήμανε ο Στόκερ; Ο Στόκερ κατ'αρχήν ήταν ένας 'Αγγλος συνταγματάρχης. Τυχαίως βρέθηκε να το στείλει;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ηταν μάλλον πράκτωρ του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή το ΓΕΕΦ είχε σημειώσει αυτή την επιτυχία, είχε αποσπάσει μια σωστή πληροφορία. Αυτή η πληροφορία κατά την εφαρμογή στη συνέχεια, μετά από την τουρκική απόβαση,

4/3 Ω Φ.Τ. 11.9.86 158

αποδείχθηκε σωστή;

ΜΑΡΤΥΣ : Σε ορισμένα μπορεί. Αν είχα αυτή τη στιγμή το σχέδιο θα μπορούσα να σας πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Υπήρχε καμιά διαφορά απόψεων μεταξύ του ΑΕΔ και του Αρχηγείου Στρατού ως προς τη λήψη μέτρων για την κίνηση των μονάδων του σχεδίου "Ε";

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έχω ιδέα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Λέτε - να σας διαβάσω - ότι κατά την εν λόγω περίοδο, δηλαδή 15 έως 20 Ιουλίου 1974 μεταξύ ΑΕΔ και ΑΣ υπήρχε διαφορά απόψεων "ως προς τη λήψιν μέτρων εν Ελλάδι και κίνησιν των μονάδων του σχεδίου "Ε" ίνα μεταβούν εις τας υπό του σχεδίου προβλεπομένας θέσεις". Αυτό λέτε στην έκθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτά που αναφέρω εκεί, είναι μεταγενεστέρως από τα γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Τότε εξεδηλώθη η διαφορά, μεταγενεστέρως από τα γεγονότα;

(3αΚ)

(3Ω)

1/3 Α.Κ. Κ.Β. 11.9.1986 159

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά συνεζητούντο, κύριε Πρόεδρε, μετά την Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη στους διαδρόμους ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλλωστε εδώ ισχυρίζεσθε "έχω την εντύπωση " συνεπώς, δεν είναι βέβαιο.

Τώρα πέστε μου, το βράδυ της 19ης Ιουλίου προς 20, σας έπαιρναν στο Αρχηγείο Στρατού από το ΓΕΕΦ, ή από άλλη πηγή από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην αίθουσα των επιχειρήσεων δεν ήμουν το βράδυ της 19ης προς 20.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κάτι σήματα κινδύνου, τρόπον τινά, έστελνε ο στρατιωτικός μας ακόλουθος στο Λονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο 2ο Επιτελικό, όχι. Αυτό που λετε τώρα εσεις το ακούσαμε μετά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού πήγαιναν αυτά τα σήματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων, στον κύριο Μπονάνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς δηλαδή πότε λάβατε τα πρώτα μηνύματα, ότι επίκειται η στρατιωτική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρωΐ, όταν ειδοποιήθηκα από το Επιτελείο, από το Αρχηγείο Στρατού να μεταβώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννη): Πριν δεν είχατε μυριστεί ως

2/3 Α.Κ. Κ.Β. 11.9.1986 160

2ο Γραφείο Στρατού, ότι μπορεί να γίνει τουρκική απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα είχαμε αναφέρει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην ιεραρχία κανονικά . Κάθε μέρα γινόταν ενημέρωση, τί πληροφορίες είχαμε κ.λ.π.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχατε δηλαδή πληροφορίες, ότι επίκειται τουρκική εισβολή,

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαμε πληροφορίες ότι υπάρχει ο τουρκικός στόλος στην Αλεξανδρέτα και στην Μερσίνη. Υπό την κάλυψη όμως όλων αυτών ειδοποιούσανε οι τούρκοι, ότι κάνουμε ασκήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιόν ειδοποιούσαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Την ελληνική κυβέρνηση. Αλλά , άλλο ασκήσεις και άλλο τώρα, εμείς ως στρατιωτικοί ανησυχούσαμε και πάντα λαμβάναμε ορισμένα μέτρα και ενημερώναμε την ιεραρχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι μέτρα συγκεκριμένως είχατε λάβει όταν επέκειτο αυτή η στρατιωτική τουρκική επιχείρηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ, κύριε Πρόεδρε, δεν θα μπορέσω να σας πω, διότι είναι γνωστό ότι το ΑΕΔ διεξαγάγει τις επιχειρήσεις εκτός του ελληνικού χώρου . Το Αρχηγείο Στρατού είναι κοινοποίηση. Ούτε σχεδιάζει ούτε εκτελεί, επειδή είναι Κύπρος. Άν ήταν Ευρωπαϊκή

3/3 Α.Κ. Κ.Β. 11.9.1986
------------------------- 161

Τουρκία θα ήταν το Αρχηγείο Στρατού, συν το Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πότε είχαν τις πρώτες πληροφορίες για τις συγκεντρώσεις της Αλεξανδρέτας και Μερσίνης:

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα είχαμε από την άνοιξη συνεχώς. Έκαναν ασκήσεις μέσα στον Βόσπορο με πληθώρα αρματαγωγών, γιατί είχανε έναν μικρό στόλο από αρματαγωγά και εν συνεχεία με κατασκευές στα τουρκικά ναυπηγεία ηυξήθησαν σε φοβερό αριθμό τα αποβατικά σκάφη των τούρκων και έφθασαν τον αριθμό περίπου 70 με 80.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Άλλες χρονιές έκαναν με τον ίδιο ρυθμό τέτοιες αποβατικές ασκήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον ίδιο ρυθμό. Και σήμερα απ'ότι παρακολουθώ στον τύπο την ίδια τακτική ακολουθούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Και έκαναν και το'72 και το'73 τέτοιες;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι προγραμματισμένες αυτές και τις γνωρίζει η Κυβέρνηση, αλλά ειδοποιείται εγκαίρως προ της ενάρξεως των ασκήσεων. Αλλά αυτό όπως σας είπα είναι το ΑΕΔ.

(ζ) Σατ.

(3ΑΚ)
1Δ13Σ (Κ.Ο.) 11.9.86

162

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είπατε ότι ελάβατε γνώση, σας εξύπνησαν δηλαδή στις 6 η ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρωΐ περίπου ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και πήγατε στο γραφείο σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΣΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ζητήσατε πληροφορίες, τίποτα, ξέρω εγώ, επικοινωνήσατε τηλεφωνικώς με το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ερώτησα τι γίνεται κάτω στην Κύπρο, αν έκαναν απόβαση αν κτύπησαν κλπ και με ενημέρωσε ο αξιωματικός, ο οποίος ήταν...

...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο αξιωματικός ο δικός σας εδώ

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Του Β'Γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Του Β'Γραφείου, ναι. Τώρα με το Β'Επιτελικό Γραφείο του ΓΕΕΦ, επικοινωνήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμεις δεν ειχαμε επικοινωνία με το ΓΕΕΦ, διότι είμαστε κοινοποίηση, αλλά είχαμε όμως τηλέφωνο το οποίο υπήρχε.

ΠΡΟΕ ΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσεις προσωπικώς αν επικοινωνήσατε με το Β' Γραφείο.

2/3ΣΑ.Κ. (Κ.Ο.) 11.9.86

163

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Όχι με το Β' Επιτελικό, με τα γραφεία αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως θυμάστε τί ρωτήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τους αξιωματικούς ρώτησα τι γίνεται ~~από μια~~ τακτικής σημασίας

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι γράφετε εδώ πέρα περί ώρα 7η πρωϊνή Γ° περίπου επικοινωνήσατε τηλεφωνικώς μετά του Β'Επιτελικού Γραφείου του ΓΕΕΦ εν Κύπρω και ερωτήσατε γιατί αι μονάδες δεν εξήλθαν των στρατοπέδων των και δεν μετέβησαν εις τους χώρους αραιώσεως και διασποράς των εγκαίρως εφόσον υπήρχον και αι σχετικαι πληροφορίαι περί επικειμένης τουρκικής πολεμικής ενεργείας. Έλαβον την απάντηση ότι ~~τους~~ αυτό συνέβη, σας είπε το ΓΕΕΦ, από εκεί, λόγω λήψεως σήματος του ΑΕΔ, δια του οποίου διετάσσετο η λήξη της επιφυλακής των μονάδων και η μετάβαση των αξιωματικών στας οικίας των. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή η συζήτηση εγένετο αφού ερώτησα τον επιτελή κάτω τί γίνεται. Από εκεί ήταν θέμα προσωπικό, ~~μια~~ απορία. Όταν αρχίζουν από τας -δεν θυμάμαι- 6, 6.30 η ώρα πότε άρχισαν οι Τούρκοι την εισβολή γιατί να μείνουν οι μονάδες μέσα. Σαν αξιωματικός αν ήμουν διοικητής εκεί κάτω τάγματος, πυροβολαρχίας, θα ελάμβανα τα μέτρα τα προσωπικά για την μονάδα μου. Προσωπικώς δηλαδή.

Γ° Διαγράφεται μία λέξη και επροσθέτεται η λέξη υπάρχει η 2η

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Καλά, εδώ λέτε ότι σας επληρο-

φόρησε το Β'του ΓΕΕΦ όταν ρωτήσατε γιατί δεν εξήλθαν .

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ερώτησα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας απήντησαν λέτε εδώ ότι αυτό συνέβη λογω λήψεως σήματος του ΑΕΔ δια του οπ οίου διετάσσετο η λήξη της επιφυλακής των μονάδων και η μετάβαση των αξιωματικών εις τας οικίας των.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας το είπαν αυτό από το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: ιΓια να το γράφω, πρέπει να μου το είπαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι. "για να το γράφω πρέπει να μου το είπαν". Αν το θυμάστε. Σας το είπαν ή δεν σας το είπαν Γιτάτί όπως καταλαβαίνετε είναι πάρα πολύ σοβαρό πράγμα αυτό, ότι διετάχθη τη νύχτα ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Ποιός απάντησε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος σας το είπε αυτό; Το Β' Γραφείο του ΓΕΕΦ εν Κύπρω; Ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ποιος ήταν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά ξαναεπικοινωνήσατε με το Β' Επιτελικό Γραφείο πέραν αυτής της συζητήσεως που έγινε στις 7 το πρωϊ;

4/3ζ (Κ.Ο.) 11.9.86

165

ΜΑΡΤΥΣ: Πάλι κατά τις 8, κατά τις 9 διότι ανησυχούσαμε και παίρναμε τηλέφωνο και ρωτούσαμε τι γίνεται ρε παιδιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Τώτα ότις 9 η ώρα έγινε καμμιά σύσκεψη στο ΑΕΔ εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρετε αν έγινε πολεμικό συμβούλιο το πρωΐ της 20ής;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Δεν ξέρετε αν έγινε πολεμικό συμβούλιο το πρωΐ της 20ής του μηνός; Γιατί για τις 20 του μηνός μιλάτε τώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, σας παρακολουθώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν στις 9 η ώρα δεν έγινε καμμιά σύσκεψη πολεμικού συμβουλίου , ξέρω εγώ πως το έλεγαν αυτό;

ΜΑΡ ΤΥΣ: Αν έγινε στο ΑΕΔ εδώ πάνω ή εδώ δηλαδή στη Βουλή δεν έχω υπόψη μου. Πάντως αυτά κυκλοφόρησαν μετά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, εδώ το γράφετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Περί την 9η η ώρα έγινε σύσκε-

5/3ζ (Κ.Ο.) 11.9.86 166

ψη στο ΑΕΔ...

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί διστάζετε; Δεν το καταλαβαίνω. Περί την 9η ώρα είναι δεδομένο και αυτό όπως ήταν και η απόπειρα κατά του Μακαρίου έτσι είναι και αυτό δεδομένο, είναι ιστορικό πλέον γεγονός. Στις 9 η ώρα συνήλθε η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Χώρας και ελήφθη η απόφαση κηρύξεως γενικής εκστρατεύσεως. Το ξέρουν όλοι αυτό το πράγμα Διστάζετε να το ομολογήσετε;

(3Ζ).

1/3 Σ ΦΚ 11.9.86 167

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν διστάζω , ούτε το αρνούμαι. Προς Θεού ! Αυτό όμως το έμαθα μετά. Δεν ήμουν ούτε παρών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή την ώρα το ΓΕΕΦ Κύπρου προσπαθούσε να έρθει σε επαφή με την Αίθουσα επιχειρήσεων του ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, βεβαίως προσπαθούσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπόρεσε να έρθει σε επαφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλοτε ναι, και άλλοτε όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απευθύνθηκε κατόπιν αυτού και στο Β' Επιτελικό γραφείο, το δικό σας, το Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και τί ζητούσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό που σας είπα προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι τους είχαμε εγκαταλείψει στην Κύπρο, ότι δεν πήγε η αεροπορία , ότι δεν βλέπουν καμμία βοήθεια, ότι οι Τούρκοι σφυροκοπούν συνεχώς με τα αεροπλάνα, ότι αποβιβάζονται στο Πλατάνι του Αγίου Γεωργίου Κυρήνειας κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ζητούσαν δηλαδή βοήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ζητούσαν βοήθεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς το λέτε το "ασφαλώς".

2/3 Σ ΦΚ 11.9.86

168

Ζητούσαν δηλαδή βοήθεια αεροπορική, ναυτική, στρατιωτική; Τί είδους βοήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας λέγαν δηλαδή ότι πέφτανε αλεξιπτωτιστές εκεί ; Σας το ανήγγειλαν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ζητούσαν δηλαδή ενισχύσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς δεν αντιδράσατε; Δεν είπατε "γιατί ρε παιδιά δεν κτυπάτε" ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οταν ελέχθησαν όλα αυτά, αυτοί περίμεναν ακόμα, διότι δεν ξέρω τί σήμα είχε σταλεί από το Αρχηγείο, και αν είχε σταλεί, τί περιείχε μέσα. Δεν μπορώ να το ξέρω. 'Ενας όρος καινούργιος."Αυτο - συγκράτηση ".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας το είπαν από το ΓΕΕΦ αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Από κάτω, από την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ποιόν, λέγαν οι αξιωματικοί, ότι είχαν διαταχθεί να κάνουν αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Από το ΑΕΔ . Αυτό ήταν του ΑΕΔ.

3/3 Σ ΦΚ 11.9.86

169

Σας είπα και προηγουμένως ότι το Αρχηγείο Στρατού δεν είχε καμμία ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς τότε τί τους είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ, σαν αξιωματικός είπα, "βαράτε τους με ό,τι μέσο έχετε". "Με όποιο όπλο", "με όποιο όργανο πυρός" "για τους κτυπήσετε". Το λέει σαφώς ο κανονισμός αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι αναμφισβήτητο ότι το λέει σαφώς ο κανονισμός. Ο κανονισμός λέει ότι πρέπει να περιμένεις διαταγή από το ΑΕΔ, ή λέει ότι οφείλεις όταν δεχθείς επίθεση...

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν από τις 5,30 - 6.00 η ώρα, ολόκληρο τον εναέριο χώρο της Κύπρου τον οργώνουν τα Τουρκικά αεροπλάνα, κατά ζεύγη, και πολυβολούν, ρουκετοβολούν, ρίχνουν αυτές τις απαίσιες βόμβες ναπάλμ τις οποίες είχα και εγώ την ατυχία να τις αντιμετωπίσω στα Κόκκινα το 65, επί 4 μέρες συνεχώς που με κοπανάγανε με το τάγμα όπως επίσης και με βόμβες των 500 και 1000 λιμπρών ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Τον Αύγουστο του 64 ήτανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα '65 ήτανε, '64 ήτανε; 'Ο,τι λέει ο μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: 8 με 9 Αυγούστου ήταν, αλλά δε θυμάμαι αν ήταν το '65 ή το '64.

4/3 Σ ΦΚ 11.9.86

170

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς τους είπατε τί τυχόν ξέρατε από τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων; Είχε πεί τίποτα σε καμιά συγκέντρωση αξιωματικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων,..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή ο κ. Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, ο κύριος Μπονάνος. 'Εκανε μια συγκέντρωση πριν 20 ή 30 μέρες, όπου είχε πεί τις απόψεις του στους αξιωματικούς, στους επιτελείς που ήταν εκεί, ότι θεωρεί την Κύπρο ως Ελλάδα και αν οι Τούρκοι αποπειραθούν να κτυπήσουν την Κύπρο, εμείς θα κηρύξουμε αμέσως τον πόλεμο εναντίον της Τουρκίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το είχε πεί αυτό σε συγκέντρωση αξιωματικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Το θυμάμαι πολύ καλά, το είχε πεί σε συγκέντρωση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί λέτε - μετά από τη δήλωση του κ. Μπονάνου - ότι μετεστράφη η όλη όψη του πράγματος και αντί πολέμου στον 'Εβρο που απειλούσε ο κύριος Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, επετράπη η αποβίβαση των Τούρκων στην Κύπρο; Επιμένετε στον όρο "απόβαση";

(3Θ)

(32)_I/30___________II-9-86__ 171

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ, επειδή είμαι στρατιώτης, δεν παραδέχθηκα απ'αυτά των Τούρκων τίποτε. Δηλαδή ήταν τελείως ανίδεοι. Έχω κάνει και μία ειδική έκθεση στο Αρχηγείο Στρατού - δεν ξέρω, αν την έχετε εδώ στον φάκελλό σας - στην οποία αναφέρω τα συμπεράσματα, γενικά δηλαδή τις εντυπώσεις του γραφείου μας για τις πολεμικές δυνατότητες του τότε τουρκικού στρατού. Από επιθετικής πλευράς ήταν ανίδεοι και ανίκανοι. Ουδεμία εκμετάλλευση έκαναν κινήσεως πεζικού, δηλαδή να χρησιμοποιήσουν τους πεζικαρέους με τα πυρά τους. Σκεφθείτε, κύριε Πρόεδρε, ότι μονομερώς υπήρχαν τα άρματα τα οποία έβγαλαν στο Πλατάνι. Τη Δευτέρα το πρωΐ κατόρθωσαν να τα βγάλουν και να τεθούν σε κίνηση. Οπότε, μη εισελθόντα στην πόλη της Κυρηνείας, ανέβηκαν τον αυχένα Ιλαρρίωνα και έπεσαν στην Άχρτα(;), οπότε από εκεί και πέρα ήταν 100% αντεστραμμένοι οι όροι περί της διεξαγωγής του αγώνος. Άπαξ και βγήκαν τ'άρματα, ήταν αδύνατο στην Εθνική Φρουρά το να κάνει τίποτε γιατί ήταν γνωστό ότι σε ορισμένα όπλα η Εθνική Φρουρά δεν ήταν εφοδιασμένη 100%. Απώλεσε, εν τω μεταξύ και ορισμένο αριθμό όπλων, όπως π.χ. τα Πάουερ 106, τα οποία, βεβαίως, απεδείχθησαν δύσχρηστα, λόγω του πεδινού εδάφους, γιατί ήταν εκτεθειμένα, ήταν επάνω σε τζίπ. Οι Τούρκοι είχαν πλέον την κυριαρχία και στον αέρα και στην ξηρά και στη θάλασσα.

2/3Θ Α.Μ. 11-9-86 172

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτά τα Πάουερ είναι ...(Δεν ακούσθηκε)

ΜΑΡΤΥΣ. Τα 106 είναι άνευ οπισθοδρομούσης μάζης, όπως και τα 57άρια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτά είναι πάνω στα τζίπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι επάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πολύ ενδιαφέροντα αυτά που μας είπατε τώρα, αλλά εγώ δεν σας ερώτησα αυτό. Είπατε ότι ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων -και το γράψατε και εδώ- σε μια συγκέντρωση αξιωματικών λίγο πριν είχε πει ότι: "Αν μας επιτεθεί...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πότε "πριν", κύριε Πρόεδρε. Αυτό να μας πει ο μάρτυς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτό να εντοπίσουμε καλύτερα.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα περίπου μήνα, 20 μέρες πριν, απ'ό,τι ενθυμούμαι. Η ημερομηνία αυτή δεν μπορεί να είναι και 100%.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστους Μπασαγιάννης). Σας ερώτησα, λοιπόν: Πώς μετεβλήθη η όψη των πραγμάτων; Τί συνέβη και ενώ επρόκειτο, ή τουλάχιστον ήθελε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων να κηρύξουμε και πόλεμο, καταφέραμε να δεχθούμε αυτή την τραγική ήττα που δεχθήκαμε και μάλιστα αδιαμαρτύρητα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι ένα ερώτημα και δικό μου, κύριε Πρόεδρε. Πώς ο Αρχηγός διαφοροποιήθηκε, τί είπε, κλπ. αυτά, όπως σας είπα τα μαθαί-

3/3Θ A.M. 11-9-86 173

ναμε από το διάδρομο την επομένη, πάντοτε αφού είχαν γίνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Σίσκο, όταν ήλθε -δεν φαντάζομαι και αυτό να μου πείτε ότι το πληροφορηθήκατε από τις εφημερίδες, είναι γνωστό ότι ήλθε ο Σίσκο, γι'αυτό και το θέτω ως δεδομένο- με ποιόν ήλθε σε επαφή;

ΜΑΡΤΥΣ. Το μάθαμε, εκυκλοφόρησε ευρέως μέσα στο επιτελείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με ποιόν ήλθε σε επαφή;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε ποιό γραφείο πήγαινε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και με ποιόν συνεζήτει;

ΜΑΡΤΥΣ. Με τον αρχηγό, με την ηγεσία εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Τάσκα, που πέθανε, με ποιόν ήρχετο σε επαφή και πού.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω υπόψη μου. Τώρα το ακούω ότι ο Τάσκα είχε επαφή.

(4Β)

3Θ 1/4Β (Κ.Κ.) 11-9-1986 174

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το βρίσκετε φυσικό να έλθει ο Υφυπουργός των Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών και αντί να βλέπει και να ζητεί επικοινωνία με τον Υπουργό Εξωτερικών ή με τον Πρωθυπουργό να έρχεται σε άμεση επαφή με τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων. Ο Σίσκο ήταν Υπουργός των Εξωτερικών και πήγαινε από Αθήνα σε 'Αγκυρα. Τί προσπαθούσε να κάνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί να σας πω από τη θέση που είμαι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννη): Δεν ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου, πάντως ως Υφυπουργός θα ήλθε εδώ για ορισμένες επαφές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορισμένες επαφές ναι, αλλά ρωτάω γιατί τις επαφές αυτές δεν τις είχε με τον Υφυπουργό των Εξωτερικών της Ελληνικής Κυβερνήσεως, τον υποτιθέμενο Υπουργό των Εξωτερικών ή τον Πρωθυπουργό και τις είχε με τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων. Μήπως δεν είχε μόνο με τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και με κάποιους Αρχηγούς των Επιτελείων.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, αν γνώριζα κάτι θα σας το έλεγα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως έδινε τίποτε διαβεβαιώσεις στην προσπάθειά του να επιτύχει κάποιο αποτέλεσμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τον Ταξίαρχο Ιωαννίδη ήλθε σε επαφή

2/ 4Β (Κ.Κ) 11-9-1986 175

ο Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τον Αρχηγό του Ναυτικού ήλθε σε επαφή ο Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτό δεν μπορώ να το ξέρω. Στο ΑΕΔ που έγινε η σύσκεψη αυτών δεν έχω υπόψη μου. Πάντως το ότι αφίχθη ο κ. Σίσκο είναι γνωστό. Το μάθαμε αμέσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάθατε ότι ερχόταν σε επαφή με τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων. Για το Αρχηγό του Ναυτικού ή τον Αρχηγό της Αεροπορίας δεν ξέρετε αν ερχόταν σε επαφή.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχαμε υποβρύχια εμείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς. Είχαμε 4 από τα πλέον μοντέρνα και οι πρώτοι που τα παρέλαβαν στο ΝΑΤΟ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα υποβρύχια πού ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά που θα πω πάλι, όχι με σήματα στοιχειοθετημένα θα σας πω ——— Αλλά απ'ότι άκουγα στους διαδρόμους κ.λ.π. είχαν διαταχθεί και έφυγαν από το Υπουργείο Ναυτικού, από τον Αρχηγό τον κ. Αραπάκη να πάνε στη Πάφο και Κηρύνεια. Από εκεί και πέρα από τα κουτσομπολιά

3/4Β___(Κ.Κ)__11-9-1986________ 176

στο Αρχηγείο Στρατού μαθαίνουμε ότι βρίσκονται.......

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν μας ενδιαφέρουν τα κουτσομπολιά.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά μπορεί να σας τα πουν αξιωματικοί του Ναυτικού και της Αεροπορίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα μας τα πουν, αλλά λέτε στην έκθεσή σας που είσαστε Α2, τέλος πάντων και για να μή το λεω Α2 και με παρεξηγήσετε στο δεύτερο επιτελικό γραφείο......

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο είναι ή Α2 ή δεύτερο επιτελικό γραφείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννη): Εσείς ήλθατε σε καμμία επαφή προσωπική με τον κ. Αραπάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΤΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εφυγαν αυτά τα υποβρύχια, πήγαν προς τα κάτω.

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι μου είπαν, έφθασαν δυτικώς της Πάφου, περίπου τα 50-60 μίλια μπορεί να ήταν και 70.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και γύρισαν πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ: Και γύρισαν πίσω. Τώρα ποιός διέταξε, γιατί γύρισαν πίσω κ.λ.π είναι και αυτό ένα ερώτημα φοβερό και μεγάλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρώτη φορά γύρισαν πίσω, ή δυό φορές;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι πήγαν και γυρίσανε και δεν ξανακουνήθηκαν.

(ΒΑ)

4B 177

1/4ΒΑ Β.Π. 11.9.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όταν πήγαν, πήγαν με διαταγή του κυρίου Αραπάκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά, ασφαλώς το Αρχηγείο Ναυτικού τα εχειρίζετο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι ξέρετε για το ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ";

ΜΑΡΤΥΣ: Γι'αυτό μπορώ να σας πω λεπτομέρειες. Αυτό ευρίσκετο στην Κυρήνεια ανατολικώς, περίπου στο ύψος του Αγίου Επικτήτου στη διάβαση Κλεπτίνη. Και ζήτησε να του δοθεί, πρώτον, μία άδεια για να παραλάβουν εγγλέζους ~~στρατιώτες~~ και δεύτερον, πού είναι τα ναρκοπέδιά μας, για να περάσουν με ασφάλεια και να παραλάβουν τους εγγλέζους που ήταν στην Κυρήνεια. Το πρόσχημά τους ήταν αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το είπατε "πρόσχημα". Δηλαδή η ουσία και η αλήθεια ποια είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Η ουσία και η αλήθεια ήταν ότι ζήτησαν αυτό. Αλλά ούτε σηκώθηκαν ελικόπτερα από κει. Διότι είχαμε στον τόπο της Κυρηνείας αξιωματικό τηςΚΥΠ ο οποίος έδινε λεπτομερείς πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ένας ανθυπασπιστής ή υπολοχαγός του στρατεύματος ο οποίος ευρίσκετο στην Κύπρο με διαβατήριο, διότι συνελήφθη την τελευταία στιγμή. Δηλαδή η Κυρήνεια είχε πέσει και αυτός συνελήφθη μετά.

2/4ΒΑ Β.Π. 11.9.86

178

Δηλαδή Τρίτη-Τετάρτη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Πέστε μας το όνομά του.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να το θυμηθώ. Μπορείτε να το βρείτε.Μέσα στην αναφορά μου μπορεί να το αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τον αξιωματικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τον ανθυπασπιστή αυτόν, ο οποίος μου έκανε εντύπωση μεγάλη για τη ψυχραιμία του και για την εμμονή του στο να πληροφορεί τους πάντες και τα πάντα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτός με ποιά υπηρεσία είχε επαφή; Αυτός είχε επαφή με την Αθήνα ή με την ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός όλα τα έδιδε στο ΓΕΕΦ στην ΚΥΠ. Τοπικώς.Και εμείς, όπως σας ανέφερα, είχαμε κοινοποίηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Στο ΓΕΕΦ, ή στο κλιμάκιο της ΚΥΠ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είχε γραμμή απ΄ευθείας ή δια ασυρμάτου-δεν ξέρω με τι μίλαγε-με την ΚΥΠ ....

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Η ερώτησή μου, κύριε Πρόεδρε, ήταν η εξής: Τις πληροφορίες είπε ο κύριος μάρτυς ότι τις έδιδε στη Φρουρά. Και ερώτησα: Στη Διοίκηση της Φρουράς, ή στο κλιμάκιο της ΚΥΠ; 'Εχει σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ: Σημασία είχε ότι ενημέρωνε την ιεραρχία του στρατεύματος και ήταν πάρα πολύ καλές οι πληροφορίες αυτές.

3/4ΒΑ Β.Π. 179 11.9.86

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, να μας το ξεκαθαρίσει. Είπε ότι στην ουσία κάτι άλλο έγινε. Δεν μας είπε τι έγινε με το "ΕΡΜΗΣ".

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Θα ήθελα να κάνω μια ερώτηση κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Ξαρχά, γιατί έχω να ρωτήσω και εγώ τον κύριο μάρτυρα για να τελειώσω.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Υπήρχαν εγγλέζοι στην Κυρήνεια που ήθελαν να τους πάρουν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι στρατεύματα;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Πολίτες.

ΜΑΡΤΥΣ: Πολίτες. 'Ηταν ορισμένοι οι οποίοι είχαν αγοράσει κατοικίες, επαύλεις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Τελικά τους δόθηκε η άδεια;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Μου φαίνεται ότι δεν πήραν άδεια. Αλλά αυτό παρέμεινε εκεί περίπου μιάμισυ- δύο μέρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή μας ζημίωσε η παραμονή του "ΕΡΜΗΣ";

ΜΑΡΤΥΣ: Για μας τους στρατιωτικούς, ένα ελικοπτεροφόρο, το οποίο είχε φοβερό οπλισμό, ήταν μια απειλή πρόσθετος από την Τουρκία. 'Επρεπε οπωσδήποτε να αποχωρήσει από τα χωρικά ύδατα της Κύπρου.

4/4ΒΑ Β.Π. 180 11.9.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το θεωρούσατε, λοιπόν, απειλή λόγω της δυνάμεως πυρός και λόγω της ιδιότητός του ως ελικοπτεροφόρου. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μου, κύριε μάρτυς, πώς κρίνετε τη συμπεριφορά των συναδέλφων σας στην Κύπρο, που περιορίστηκαν να περιμένουν τη διαταγή του ΑΕΔ και αυτοσυνεκρατούντο έστω και διατασσόμενοι από τον ΑΕΔ. Πώς κρίνετε αυτή τη συμπεριφορά;

4Κ

(4ΒΑ)
1/4 Κ Ε.Τ. 11-9-1986 181

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αξιωματικοί κάτω, κύριε Πρόεδρε, έδωσαν ένα μεγάλο "παρόν" και πολλοί εξ αυτών των συναδέλφων και μάλιστα υπολοχαγοί νεαροί και λοχαγοί με 5 Κυπρίους, με δέκα Κυπρίους έδωσαν τη μάχη πάνω σε υψώματα και κράτησαν τους Τούρκους εκεί. Δηλαδή, όπου υπήρξε μικρά αντίσταση της Εθνικής Φρουράς, οι Τούρκοι δεν προχώρησαν σε κανένα σημείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εάν τώρα τους Τούρκους τους απέκρουαν όλες εκεί οι υφιστάμενες δυνάμεις της Εθνοφρουράς, θα πετύχανε η απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μένα, σας είπα όχι, ήταν καταδικασμένη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Αρα πώς κρίνετε τη συμπεριφορά των συναδέλφων σας που δεν αντιστάθηκαν από την αρχή στην τουρκική εισβολή;

Πιο ξεκαθαρισμένα, κύριε μάρτυς: Είναι πράξη εγκαταλείψεως θέσεως εν ώρα μάχης, είναι πράξη προδοσίας, εθνικής, τί πράξη είναι, πώς την χαρακτηρίζετε αυτή την έστω αναμονή άρσεως της διαταγής της "αυτοσυγκρατήσεως"; Το ότι δηλαδή, δεν κράτησαν, δεν είπαν: "βαράτε και όπου βγει", αυτό πώς το κρίνετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Προς θεού, δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε-και δη εγώ ως

2/4 Κ Ε.Τ. 11-9-1986

182

στρατιώτης- τους συναδέλφους μου ότι επρόδωσαν. Θα ήταν αστείο και γελοίο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί, επειδή είναι αξιωματικοί θα ήταν αστείο;

ΜΑΡΤΥΣ. Διότι όλοι οι αξιωματικοί κάτω ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε, έχετε φαίνεται κάποια ιδέα, επειδή ήταν αξιωματικοί είναι αστείο να είναι μεταξύ αυτών και 5 προδότες;

ΜΑΡΤΥΣ. Προδότες;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Τί να προδώσουν, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό που πρόδωσαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Να προδώσει για να σώσει το τομάρι του, το κορμί του. Δεν νομίζω.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Η "αυτοσυγκράτηση";

ΜΑΡΤΥΣ. Η "αυτοσυγκράτηση" εδόθη όπως ανέφερα και όπως πληροφορήθηκα από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ωραία δεν είναι αξιωματικός ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων; Τί είναι;

ΜΑΡΤΥΣ,. Γι'αυτό, όταν θα έλθει εδώ ο κύριος Αρχηγός των Ενόπλων

3/4 Κ Ε.Τ. 11-9-1986 183

Δυνάμεων...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα όχι, πώς το εκτιμάτε εσείς, κύριε Δούκουτε. Γιατί εμείς ξέρουμε, είναι μία διαταγή του κυρίου Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων, την οποία δεν την πήρατε χαμπάρι εσείς φαίνεται. Η ημερησία διαταγή του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων όταν ανελάμβανε, τη διοίκηση, την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων. Θέλετε να σας πω τί έλεγε; "Η Πατρίς και το έθνος δεν εισφέρουν τίποτε εις ημάς, ημείς προσφέρουμε διά την επιβίωσίν των. Διά τούτο είμεθα και οι εκλεκτοί." Αυτό έλεγε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Λοιπόν μη μου λέτε τώρα ότι αποκλείεται ex officio ~~αποκλείεται~~ η ιδέα εγκαταλείψεως ενός αγώνος, για να μη σας πω προδοσία. Γιατί είναι αστείο πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ισως να μην αντελήφθην εγώ εσάς ή εσείς εμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ μίλησα περί συναδέλφων κλιμακίων μάχης, δεν μίλησα περί ιεραρχίας, ούτε περί κυβερνήσεως, ούτε τίποτα. Την ιεραρχία δεν μπορώ να την κρίνω εγώ, ο τότε αντισυνταγματάρχης να κρίνω τον αρχηγό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι, ως μάρτυς μπορείτε να την κρίνετε. Δεν μπορείτε να την κρίνετε ως αντισυνταγματάρχης. Ως αντισυνταγματάρχης δεν μπορείτε να κρίνετε την ηγεσία σας, εκτός εάν

4/4 Κ Ε.Τ. 11-9-1986 184

αναφερθείτε νομίμως, αλλά ως μάρτυς είναι άλλο θέμα. Και ο στρατιώτης μπορεί να κρίνει τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, όταν είναι μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Εσείς τώρα ομιλείτε έτσι, διότι έχετε δεδομένα, έχετε ντοκουμέντα έχετε στοιχεία. Εγώ με τί στοιχεία θα προβώ στην κρίση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό που σας είπε το ΓΕΕΦ, της Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το κατηγορώ, είναι μεμπτό κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μεμπτό απλώς είναι; Σας είπε το ΓΕΕΦ της Κύπρου ότι το βράδυ της 19ης προς την 20η ελαμβάνετο σήμα του ΓΕΕΦ, "αυτοσυγκρατηθείτε". Τί είναι αυτό το "αυτοσυγκρατηθείτε"; Εκ των υστέρων πώς το κρίνετε, το θεωρείτε απλώς μεμπτό:

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, εάν κάνω μία κρίση για ένα Αρχηγό του Στρατού στον οποίο υπηρέτησα, κύριε Πρόεδρε...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Να κάνετε την κρίση όχι για τον Αρχηγό, για τον κ. Κομπόκη, για το πραξικόπημα να κάνετε κρίση της Κύπρου, εάν σέβεστε τον αρχηγό σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για τον Σκλαβενίτη να κάνετε κρίση.

(ΓΡ)

4κ
ΓΡ 1/4 (ΧΜ) 11.9.1986 185

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Σκλαβενίτη τον ξέρω όπως όλους τους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Εν πάση περιπτώσει δεν θέλετε να χαρακτηρίσετε.Πάει αυτό!

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι,την πράξη αυτή. εάν όντως εστάλη το σήμα,εάν υπάρχει το σήμα περι αυτοσυγκρατήσεως κλπ. είναι αξιοκατάκριτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αξιοκατάκριτο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά αυτό όμως....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Η διαταγή της επιστροφής των αντι τορπιλικών τι είναι;Με συγχωρείτε,των υποβρυχίων,Νηρεύς,Γλαύκος κ.λ.π.Τι είναι η διαταγή αυτή της επιστροφής;

ΜΑΡΤΥΣ: Μια πράξη ουχί εθνική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι είναι η στάση του αρχηγού της αεροπορίας,του αρχηγείου της αεροπορίας εάν θέλετε,των αεροπόρων που ζήταγαν ενισχύσεις απεφασίζοντο οι ενισχύσεις και πήγαιναν στην Κρήτη αντι να πάνε στην Κύπρο.Και τι είναι οι πράξεις κάποιου διοικητού του σμήνους που αντι να προσγειωθεί στην Κύπρο πήγε στη Ρόδο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά μόνο οι αξιωματικοί της αεροπορίας και ο αρχηγός...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Μπορούν να τα κρίνουν!

ΓΡ 2/4 (ΧΜ) 11.9.1986 186

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά εάν θέλετε γνώμη, τι γνώμη να πω εγώ όταν δεν έχω στοιχεία, κύριε Πρόεδρε, επ αυτών των θεμάτων. Αυτά που μου λέτε τα ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τα ξέρετε!

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι γνωστά, αλλά δεν έχω τίποτα στα χέρια μου για να πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Εάν είναι δεδομένα και αληθινά τι λέτε:

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλλον πρέπει να είναι αληθινά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Όχι, άλλο λέει "αληθινά", λοιπόν τί λέτε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βγαίνει μόνο του δεν χρειάζεται να το πούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Κύριοι συνάδελφοι, εγώ ετελείωσα τις ερωτήσεις μου και νομίζω ότι πρέπει πάλι να διακόψουμε και να υποβάλουμε στον κόπο τον κύριο μάρτυρα να ξανάρθει την Τρίτη το πρωΐ για να συνεχίσουμε, διότι δεν είναι δυνατόν η υπηρεσία να εργασθεί άλλο, έχει απο τις 10 το πρωΐ που εργάζεται συνεχώς σε στενογράφηση και πρέπει να τελειώσουμε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επειδή θα έρθουμε απο επαρχίες κύριε Πρόεδρε όσο γίνεται αργότερα.

ΓΡ 3/4 (ΧΜ) 11.9.1986 187

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Όχι όσο γίνεται αργότερα κύριε συνάδελφε διότι έχουμε και Βουλή και διότι έχουμε και τον άλλο τον μάρτυρα της Τρίτης.

Λοιπόν στις 10.30 π.μ. την Τρίτη το πρωΐ παρακαλείται, μάλλον υποχρεούται, ο κύριος μάρτυς να έρθει σύμφωνα με την κλίση.

Διακόπτουμε τη συνεδρίαση και την εξέταση του μάρτυρος για Τρίτη στις 10.30 π.μ. οπότε θα παρακληθούν οι κύριοι συνάδελφοι να ερωτήσουν αυτοί διότι εγώ σταμάτησα.

Κατόπιν και ώρα 22.30 λύθηκε η συνεδρίαση.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ — Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ — Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Κ. ΚΟΝΤΩΣΗΣ

Γ. ΚΟΥΡΤΗΣ

Δ. ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ

Την ..12/9/1986.. ημέρα ..Παρασκευή.. και ώρα 10.30 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α΄όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από .11/9/86.....αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας ..Γεώργιος...Κούρης.......... .... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις ..9/9..και...11/9/1986..................

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
[υπογραφή]		[υπογραφή]
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

[υπογραφή]

Γεώργιος Κούρης

Την ..17-9-1986.. ημέρα ..Τετάρτη..... και ώρα.10.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α΄όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από .16-9-1986..αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας ...Δ. ...Λούκουτος.............. .... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις ..9, 11 & 16/9/1986..................

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Λούκουτος

Δ ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο 15.

Στην Αθήνα σήμερα 16 Σεπτεμβρίου 1986, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30΄π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής, η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου" με Πρόεδρο τον κ. Χ.Μπασαγιάννης και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων Γ.Παπαγιάννη (1η μέρα), Σ.Μπαλτά (1η μέρα) , Δ.Λούκουτου (3η μέρα) και Κ.Κοντώση (3η μέρα)

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίκος, Κ.Ζερβός, Ι.Κουτσογιάννης, Κ.Μπαντουβάς, Δ.Παγορόπουλος, Γ. Περάκης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι.βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Κ. Λάσκαρης, Α.Ξαρχάς , Γ.Παναγιωτόπουλος, Μ.Παπακωνσταντίνου, Α.Παπαληγούρας, Α.Παυλίδης, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος, Κ.Γιατράκος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει:

./.

1/1 Ω Β.Π. 16.9.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω προς το Σώμα ότι σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, ζητήσαμε από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης τα φύλλα ποιότητας των προς εξέταση αξιωματικών, ζητήσαμε το σχέδιο ΑΤΤΙΛΑΣ ΙΙ που βρέθηκε στις αποσκευές αιχμαλώτου Τούρκου αξιωματικού, ζητήσαμε το σχέδιο του 'Αγγλου αξιωματικού Στόϊκερ, ζητήσαμε τη διαταγή του ΓΕΕΘΑ βάσει της οποίας καλούνταν οι αξιωματικοί να υποβάλουν εκθέσεις για τα γεγονότα της Κύπρου. Λάβαμε την ημερήσια διαταγή την οποία εξέδωσε ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων τότε, στρατηγός Μπονάνος, για την οποία είχα κάνει λόγο στην Επιτροπή και η οποία πράγματι περιλαμβάνει εκείνο το αμίμητο -αν θέλετε να σας τη διαβάσω, πάντως όμως είναι εδώ και μπορείτε να τη διαβάσετε- ότι "Η πατρίς και το έθνος δεν προσέφεραν τίποτα εις ημάς, ημείς προσφέρομεν δια την επιβίωσιν των, δια τούτο και είμεθα οι εκλεκτοί ". Δεν προσέφερε δηλαδή τίποτε το έθνος και η πατρίς στον κύριο Μπονάνο!

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Είχαμε πει και για την έκθεση Καραγιάννη, στην οποία ανεφέρθη ο μάρτυς Λούκουτος.

(ΑΚ)

(Ω)

1/1 (ΑΚ) Ε.Σ. 16.9.1986

3

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Η απάντηση είναι αρνητική, όπως με πληροφορεί ο Γραμματέας, διότι ο στρατηγός Καραγιάννης δεν υπέβαλε έκθεση. Άν υπάρχει τίποτε θα το δούμε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ : Το είπα αυτό, διότι γεννήθηκε θέμα των πηγών, F πληροφοριών και ενώ ήταν στο Επιτελείο, μας ανέφερε γεγονότα της Κύπρου, Κρήτης κ.λ.π. και ερωτήθηκε που τα ξέρει αυτά και μας τα βεβαιώνει, και είπε ότι τα αναφέρει ο στρατηγός Καραγιάννης στην έκθεσή του. Και εγώ τότε είπα να τη ζητήσουμε από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ίσως χρεισθεί συμπληρωματικό έγγραφο.

Ο κύριος Λάσκαρης έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, επειδή κατά τη συζήτηση υπήρξε μιά αμφισβήτηση, όσον αφορά τους αποδέκτες, την ακριβή ημερομηνία που διαβιβάσθηκε και σε ποιούς, αυτή η διαταγή περί επιθέσεως του Αττίλα 2, ενθυμείσθε ότι είπε ο μάρτυς 5-6 μέρες, αλλά μπορεί να είναι και 10 μέρες, ότι την πήρε ο Μαύρος ή δε την πήρε κ.λ.π., Νομίζω, κύριε Πρόεδρε, ότι θα ήταν χρήσιμο για μας άν μπορούμε να ζητήσουμε αποδεικτικά στοιχεία, αφ'ενός μεν πότε διεβιβάσθη και δεύτερον ποιοί ήταν οι αποδέκτες - αλλά κατά κάποιο τρόπο

2/1ΑΚ Ε,Σ, 16.9.1986

επίσημα - διότι ο μάρτυς σε άλλη πηγή, νομίζω, θέτω υπό την κρίση σας την σκοπιμότητα του να ανεύρωμεν τα στοιχεία αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Εγώ ζήτησα ήδη να στείλουν το σχέδιο από εκεί. Βεβαίως μπορούμε να συμπληρώσουμε με ένα νέο έγγραφο και τους αποδέκτες.

Επίσης, έδωσα εντολή να κάνουμε έγγραφο στο ΥΠΕΘΑ για να μας πούν ποιοί ήταν κυβερνήτες των υποβρυχίων " ΝΗΡΕΥΣ, ΓΛΑΥΚΟΣ " και του "ΛΕΣΒΟΣ" κατά τον κρίσιμο χρόνο, διότι οι μάρτυρες, δυστυχώς, μας λένε ότι δεν τους ξέρουν, κ.λ.π.

Στη συνέχεια, πρέπει να σας ανακοινώσω, ότι από ένα λογαριασμό που έκανα, οι συνεδριάσεις της Επιτροπής μας, μέχρι 31.12.1986, θα είναι 17. Από την λίστα των μαρτύρων που μέχρι τώρα είχαμε φτιάξει, μένουν χωρίς εξέταση δύο, που προορίζονται να τους εξετάσουμε στις 25 Σεπτεμβρίου. Αλλά είναι προφανές, ότι με το μπλοκάρισμα που έχουμε, δεν είναι δυνατόν στις 25 τους μηνός να εξετασθούν. Κατ'ακολουθία, αυτοί μένουν για τον Οκτώβριο.

Επίσης, και ο κύριος Σημαιοφορίδης, για τον οποίο απεφάσισε η Επιτροπή προχθές, μένει κι'αυτός για τον Οκτώβριο.

(ς.)

(ΑΚ)
1/1ζ A.M. 16-9-86

Τον Οκτώβριο έχουμε 3 συνεδριάσεις, δηλαδή 21 και 23 του μηνός, δεδομένου ότι 12 και 19 είναι οι εκλογές , καταλαβαίνετε προεκλογική περίοδος κλπ., 21 και 23 του μηνός Οκτωβρίου και 30 του μηνός Οκτωβρίου. Δύο μέρες μετά την Εθνική γιορτή. Σ'αυτές τις 3 μέρες.....

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΙΜΗΣ: Πότε διακόπτουμε για τις εκλογές;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τις εκλογές; Νομίζω από τις 25 Σεμπτεβρίουκαι πέρα. Δεν έχει νόημα να συνεχίσουμε την εξέταση μαρτύρων, διότι λίγο πολύ δεν θα γίνεται δυνατή η σύνθεση της επιτροπής. Οι επαρχιώτες βουλευτές καταλαβαίνετε οτι θα κατεβούν κάτω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θα γίνει έναρξη της Συνόδου;

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα γίνει συνεδρίαση την επόμενη εβδομάδα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι τελειώνουμε πλέον, θα γίνει και την επόμενη εβδομάδα. Και η Βουλή ουσιαστικά εν διακοπή θα είναι διότι στις 3 Οκτωβρίου το Τμήμα τελειώνει. Στις 5 ή 6 Οκτωβρίου πότε αρχίζει η Ολομέλεια της Βουλής θα διακόψει αμέσως, διότι δεν είναι δυνατόν στις 6 ή 7 Οκτωβρίου να κάνει συνεδριάση και να είναι στις 12 οι εκλογές. Κατ'ανάγκην θα πάμε και εκει μετά. Δεν ξέρω πότε θα πάει η Βουλή. Η Βουλή μπορεί να πάει τον Νοέμβριο. Εμείς πάντως ανέξαρτητα απ'αυτό, 21 και 23 Οκτωβρίου - ανεξάρτητα από τον χρόνο που θα διακόψει η Βουλή-θα κάνουμε επιτροπή γιατί μας παίρνει ο

2/1 ζ Α.Μ. 16-9-86

6

ο χρόνος μπροστά και δεν μπορούμε.

Επίσης και στις 30 του μηνός θα κάνουμε. Δηλαδή η Βουλή μπορεί στις 30 του μηνός να μην κάνει συνεδριάση, γιατί μπορεί να διακόψει π.χ. στις 25 Οκτωβρίου λόγω της Εθνικής γιορτής και να πει διακόπτω για τον Νοέμβριο. Δεν υπάρχει λοιπον λόγος να διακόψουμε και εμείς. για τον Νοέμβριο Μπορεί στις 30 του μηνός να κάνουμε.

Είναι λοιπόν 17 οι συνεδριάσεις. Σ'αυτές τις 17 συνεδριάσεις σκεφθείτε τώρα -όχι αυτή τη στιγμή- ποιούς μάρτυρες μπορούμε να καλέσουμε. Είναι πολλοί και νομίζω πως πρέπει μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου εμείς να έχουμε εξετάσει όλο αυτό τον αριθμό των αξιωματικών και κανένα πρεσβευτή. Δηλαδή τον Λαγάκο π.χ. Και στη συνέχεια από τον Γενάρη και πέρα να πάρουμε τους υψηλούς . Την ηγεσία δηλαδή της τότε εποχής , στρατιωτική και πολιτική. Γιατί αλλοιώς δεν βλέπω να μπορούμε ως το Μάρτη ή έστω έως τον Ιούνη -αν υποτεθεί οτι αποβλέπουμε σε κάποια παράταση- δεν νομίζω οτι προφθανουμε να κάνουμε τίποτα. Συνεπώς μέχρι τον Δεκέμβριο νομίζω εγώ, ότι πρέπει να έχουμε τελειώσει όλους αυτούς.

Και ακόμη πρέπει να πω οτι δεν χρειάζεται να εξαντλήσουμε και όλο αυτό τον αριθμό των κυρίων που έκαναν το κίνημα κατά του Μακαρίου. Δεν χάθηκε ο κόσμος, ακόμη και αν είναι ένας, ας αποφανθούν τα Δικαστή-

3/1 ___ ζ ___ Α.Μ. ___ 16-9-86 ____

ρια. Εμείς δεν τους έχουμε κατηγορουμένους. Μάρτυρες τους παίρνουμε για να φωτισθουμε στο σύνολο. Να σχηματίσουμε μια ιδέα συνολική. Τώρα αν κάποιος , αν πάντως πρέπει να εξετασθούν ορισμένοι όπως π.χ. ο Κοκοράκης , όπως ο Περδίκης, όπως ο Λαμπρινός, οπως ο Χανιώτης, όπως ο Ματάτσης, αυτοί επειδή πολύ αναφέρονται και πολύ ρόλο πρέπει να έπαιξαν, νομίζω πως πρέπει να κληθούν.

Επι πλέον πρέπει να πω ότι δεν είναι ανάγκη να πείτε τις γνώμες σας σήμερα. Εγώ λέω τις δικές μου τώρα και τις θέτω υπό την κρίση της επιτροπής η οποία δεν είναι ανάγκη να αποφανθεί σήμερα, γιατί βλέπω οτι είναι λίγα τα μέλη. Νομίζω οτι πρέπει να κληθεί ο Αλφαντάκης, διότι είναι μηνυτής και διότι δεν είναι δυνατόν να προχωρήσουμε -χωρίς να τελειώσουμε δηλαδή- χωρίς να πάρουμε και την κατάθεση του μηνυτή.

Επίσης είναι ένας Χατζηπαναγιώτου - μηνυτής και αυτός - ο οποίος όμως είναι Κύπριος υπήκοος. Σύμφωνα με την αρχή που θέσαμε, Κύπριοι υπήκοοι δεν ξετάζονται. Αυτός όμως είναι μηνυτής στην Εισαγγελία Πλημμελειοδικών Αθηνών . Κατ'ακολουθίαν νομίζω οτι μπορεί να γίνει εξαίρεση σ'αυτόν και να κληθεί αν θέλει βέβαια να έλθει διότι άμα είναι Κύπριος υπήκοος δεν μπορούμε να τον υποχρεώσουμε. Και στη συνέχεια να προχωρήσουμε πλέον σε Μπονάνους και Αραπάκηδες και Γαλατσάνους και Γκικιζίκη λέω εγώ κλπ. και Ιωαννίδη και Παπαδόπουλο κλπ.

4/1ζ Α.Μ. 16-9-86

8

Σ' αυτά δεν είναι ανάγκη να πείτε τις γνώμες σας τώρα. Σκεφθείτετα και την Πέμπτη που θα έλθουμε -θα έχουμε και περισσότερη ώρα τότε- ίσως και να έχουμε και περισσότερα μέλη να τα ξεκαθαρίσουμε. Δηλαδή την Πέμπτη να κάνουμε και την λίστα των μαρτύρων οι οποίοι θα προφθάσουν ίσως να εξετασθούν στις 17 αυτές συνεδριάσεις, μέχρι 31 Δεκεμβρίου. Και από κει και πέρα θα δούμε τι θα γίνει.

Παρακαλώ τον κύριο Κάππο που θέλει να λάβει το λόγο και τον κύριο Γιατράκο, να πάρουν το λόγο.

Ο κύριος Κάππος έχει το λόγο.

(Ζ)

(ζ)
1/1 Z (Ε.Μ) 16.9.86

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, δύο λέξεις μόνο.

Νομίζω ότι πρέπει κατ'αρχήν να περιορίσουμε τους μάρτυρες τους λιγότερο ουσιώδεις -ας το πούμε έτσι- διότι ουσιαστικά έχει εξαντληθεί σε μεγάλο βαθμό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτούς που στερούνται αξιοπιστίας, δηλαδή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δεύτερον, αν ήταν δυνατόν, κύριε Πρόεδρε, οι σκέψεις τις οποίες κάνετε τώρα, να τις διατυπώσετε συγκεκριμένα μέχρι το τέλος, γιατί εσείς έχετε μια πληρέστερη εικόνα ενδεχομένως, από εμάς. Να μας δώσετε ένα φωτοαντίγραφο των ονομάτων, για να μπορέσουμε κι εμείς να σκεφθούμε, αν έχουμε κάποιον να προτείνουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν έχω καμμία αντίρρηση. Πρόταση κάνω. Εσείς θα κρίνετε -άλλωστε τα ονόματα είναι γνωστάσκεφθείτε και ποιοί θα κληθούν μέχρι τις 31.12.86. Από κει και πέρα, υπάρχουν θέματα, τα οποία θα δούμε σε άλλη συνεδρίαση.

Παρακαλώ τον κύριο Γιατράκο να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Μία σκέψη ήθελα να διατυπώσω, κύριε Πρόεδρε.

2/1 Ζ (Ε.Μ) 16.9.86

10

Επειδή πολλοί από τους συναδέλφους της επιτροπής μετέχουμε στο Τμήμα, το οποίο, όπως είπατε και όπως ξέρουμε άλλωστε, τελειώνει στις 3 Οκτωβρίου, προστιθεμένων και των συναδέλφων, οι οποίοι βρίσκονται στο λεκανοπέδιο της Αττικής και ενδεχομένως των Βουλευτών της Επικρατείας, διερωτώμαι, αν δεν θα ήταν σκόπιμο, να συνεδριάσει η επιτροπή τόσο όσο και το Τμήμα. Ενόψει δε του γεγονότος ότι έχουμε έναν μακρύ κατάλογο μαρτύρων, τους οποίους θα αναγκασθούμε εκ των πραγμάτων να περιορίσουμε, θέτω υπό την κρίση σας και υπό την κρίση των συναδέλφων -βεβαίως είμαστε πολύ λίγοι αυτή τη στιγμή- την πρόταση αυτή. Όσοι είμαστε στο Τμήμα δεν θα λείψουμε, έτσι κι αλλιώς. Συνεπώς, πρέπει να δούμε εάν υπάρχει ικανός αριθμός, ώστε να μπορούμε να συνεδριάσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την Πέμπτη 25 του μήνα έχουμε συνεδρίαση και την Τρίτη 30 Σεπτεμβρίου θα συνεδριάσουμε επίσης. Εγώ έλεγα, λόγω της προεκλογικής περιόδου και χάριν των επαρχιωτών Βουλευτών, να διακόψουμε στο τέλος Σεπτεμβρίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Μα, δεν θα φύγει κανείς από το Τμήμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να βάλουμε και άλλη συνεδρίαση, κύριε Πρόεδρε.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Να βάλουμε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγώ δεν έχω αντίρρηση.

3/1 Ζ (Ε.Μ) 16.9.86

Συνεπώς, θα συνεδριάσουμε στις 30 Σεπτεμβρίου και την Πέμπτη 2 Οκτωβρίου. Οπότε αυτοί οι τρεις μάρτυρες που ήταν για τις 21.9, 23.9 και 25.9.86, δηλαδή ο Σημαιοφορίδης, ο Παπαδάκης και ο Καραστρατήρας, θα πάνε στις 30.9 και στις 2.10.86.

Έχουμε σήμερα τέσσερις προς εξέταση: Τον Κοντώση, τον Λούκουτο, τον Παπαγιάννη και τον Μπαλτά, τον γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου. Βέβαια, ο κ. Μπαλτάς, δεν πρόκειται να ερωτηθεί από κανέναν σας. Θα κάνω εγώ δύο ερωτήσεις και θα φύγει. Συνεπώς, δεν πρόκειται να μας απασχολήσει πολύ.

Τον κ. Παπαγιάννη λέω να τον καλέσουμε πρώτο, να ορκισθεί και να φύγει. Να του πούμε να έλθει την Πέμπτη. Οπότε εμείς θα ολοκληρώσουμε την εξέταση του κ. Λούκουτου και να εξετάσουμε τον κ. Κοντώση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Γιατί δεν λέμε στον Παπαγιάννη να έλθει στις 30 Σεπτεμβρίου που είναι ημέρα ανοιχτή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την Πέμπτη έχουμε τον Γιαννακόδημο, επιτελή του ΓΕΕΦ που είναι ουσιώδης μάρτυς. Να του πούμε λοιπόν για τις 30;

(δ)

(Ζ) Ι/Ι δ Μ.Α. Ι6-9-86

12

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΞΑΡΧΑΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να του πούμε, λοιπόν, του κυρίου Παπαγιάννη ότι διακόπτουμε για τις 30 του μηνός Σεπτεμβρίου, ημέρα Τρίτη και ώρα 10.30' το πρωί.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ. Να του πούμε για τις 11.00' η ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Μπορούμε να καλέσουμε τον κύριο Παπαγιάννη να ορκιστεί, να εξεταστεί, να του πούμε αυτό, και να φύγει. Ας έλθει ο κύριος Παπαγιάννης και να ετοιμάζεται ο κύριος Μπαλτάς, γιατί θα έλθει πολύ γρήγορα η σειρά του. Θα είναι ευχής έργο πάντως να τελειώσουμε με τον κύριο Λούκουτο και τον κύριο Κοντόση, διότι και με τον κύριο Μπαλτά θα τελειώσουμε. Ο κ. Μπαλτάς υπήρξε γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου και θέλω να τον ρωτήσω, αν από της 1ης Ιουλίου και μετά που έγιναν υπουργικά συμβούλια είπαν τίποτε για το πραξικόπημα, για την επιστολή του Μακαρίου, για το άλφα, ή το βήτα. Αν μας πει "όχι", ή "ναι", τελείωσε η αποστολή του.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να περιοριστούν κάπως οι ερωτήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τον κύριο Μπαλτά νομίζω ότι δεν υπάρχει λόγος να τον ρωτήσει κανένας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και στους άλλους να περιορίσουμε τις ερωτήσεις.

2/1 δ Μ.Α. 16.9.86

13

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Βεβαίως και στους άλλους να περιορίσετε τις ερωτήσεις. Τον κύριο Λούκουτο εγώ δεν πρόκειται πλέον να ρωτήσω τίποτε. Να ρωτήσετε εσείς ότι θέλετε, λαμβάνοντας υπόψη πάντοτε και την αξιοπιστία του ανδρός που υπήρξε υπασπιστής του Παπαληγούρα και μετέσχε παρατάυτα στο κίνημα, χωρίς να τον ειδοποιήσει και συνελήφθη κοιμώμενος. Προσπάθησε δηλαδή ο κύριος Λούκουτος να γελοιοποιήσει μια από τις μεγαλύτερες επαναλαμβάνω μορφές του δημοσίου βίου της Χώρας.

Παρακαλώ να προσέλθει ο κύριος Παπαγιάννης.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κύριος Παπαγιάννης)

Παρακαλώ να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα που θα σας θέσω σχετικά, με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

Ονομάζεσθε ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ονομάζομαι Γεώργιος-Μελέτιος Παπαγιάννης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μελέτιος, είναι το όνομά σας, ή του πατέρα σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, έχω δύο ονόματα, Γεώργιος - Μελέτιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τού;

ΜΑΡΤΥΣ. Παναγιώτου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και της;

ΜΑΡΤΥΣ. Ρόζας.

3/1 δ Μ.Α. 16.9.86

14

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1933.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού;

ΜΑΡΤΥΣ. Εις την Θεσσαλονίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και κατοικείτε ;

ΜΑΡΤΥΣ. Εις το Χαλάνδρι, [redacted].

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Απόστρατος Αξιωματικός του Ναυτικού

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι βαθμό έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντιπλοίαρχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είσθε εγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ. Είμαι έγγαμος, έχω δύο παιδιά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ βάλτε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο για να δώσετε τον όρκο. ξ Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ο κύριος μάρτυς βάζει το χέρι στο Ευαγγέλιο και δίνει τον ακόλουθο όρκο: "Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τί").

(Θ)

(δ) 1/1Θ (ΧΜ) 16.9.1986

15

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Κατ' αρχήν, πότε υπηρετούσατε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρέτησα στην Κύπρο απο τις 10 Αυγούστου του 1972, έως στις 10 Αυγούστουτου 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Και τί ιδιότητα είχατε από την αρχή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν διοικητής του ναυτικού της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Υπό την ιδιότητα που είχατε, δεχόσαστε διαταγές από πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ είναι ένα πρόβλημα το οποίο ακόμη δεν έχω λύσει, κύριε Πρόεδρε, μέχρι σήμερα. Η ιδιότητά μας στην Κύπρο ήταν ημιπαράνομη, κατά κάποιο τρόπο. Πολλές φορές, παλαιότερα, έλεγαν ότι λιποτακτούσαμε από εδώ και πηγαίναμε στην Κύπρο. Αργότερα μας τοποθετούσαν σε ορισμένα πλοία και πηγαίναμε στην Κύπρο.

Δεχόμεθα διαταγές απο το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμύνης εδώ, αλλά συγχρόνως εθεωρούμεθα και Κυπριακός στρατός.

Εγώ, ως ναυτικός, είχα σχέσεις με το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού, όσον αφορά τη διοικητική μέριμνα του ναυτικού, δηλαδή να μου στέλνουν έντυπα, να μου στέλνουν ρούχα.....

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τροφοδοσία.

2/1Θ (ΧΜ) 16.9.1986

16

ΜΑΡΤΥΣ: Τροφοδοσία όχι, τροφοδοσία είχα κάτω στην Κύπρο.

Επιχειρησιακώς ανήκα στο Γενικό Επιτελείο της Εθνικής Φρουράς καί έπαιρνα διαταγές απο το ΓΕΕΘΑ. Αν θυμάμαι καλά, τα σήματα που έπαιρνα είχαν εκδότη "ΕΛΔΥΚ 3ο Επιτελικό τρία", μια συνθηματική ονομασία, εν πάση περιπτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Από την Κυπριακή Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Απο την Κυπριακή Κυβέρνηση είχα πάλι ένα είδος διοικητικής μερίμνης, δηλαδή τροφοδοσία, οχήματα για να κινούμαι, καύσιμα, αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αποστολή τί είχατε; Να προστατεύσετε τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αποστολή είχα να προστατεύσω το νησί απο εξωτερική επιβουλή, να έχω τα ραντάρ μου πάντοτε σε ετοιμότητα, για να υπάρχει έγκαιρη προειδοποίηση σε περίπτωση αποβάσεως και να έχω και σε ετοιμότητα κάτι τορπιλλακάτους που είχαν κάτω εκεί, οι οποίες ήταν δυστυχώς κάτι μέγάλα κρις-κράφτ, μεγάλα ταχύπλοα σκάφη στην ουσία, τα οποία μπορούσαν να κάνουν μία αποστολή αυτοκτονίας και μόνο, πράγμα το οποίο και έκαναν κατά την Τουρκική εισβολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Άλλη αποστολή είχατε; Σας είχε ανατεθεί δηλαδή, τρόπον τινα, η εσωτερική κατάσταση της Κύπρου, ή επίβλεψη

3/1Θ (ΧΜ) 16.9.1986

17

της Κυβερνήσεως Μακαρίου, ή του Μακαρίου ή του οιουδήποτε τέλος πάντων εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε Πρόεδρε. Το ναυτικό, ως εκ της φύσεώς του, είναι ένα όπλο που δεν ανακατεύεται σε τέτοιου είδους θέματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Σας είχε επιτραπεί, ή σας είχε δοθεί εντολή, ή στην πράξη υπήρχε μία συνεργασία του ναυτικού και με ορισμένες οργανώσεις στην Κύπρο που δεν εκπροσωπούσαν την Κυπριακή Κυβέρνηση, π.χ. με τις οργανώσεις της ΕΟΚΑ Β, με την οργάνωση του κυρίου Νικολάου Σαμψών; Είχατε τέτοια αποστολή, ή ήταν η φύλαξη της ακεραιότητας της ανεξάρτητης της Κυπριακής Δημοκρατίας ο σκοπός σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία σχέση δεν είχαμε, κανείς απο το ναυτικό, με οποιαδήποτε οργάνωση εσωτερικού -εσωτερικού της Κύπρου εννοώ- και ήμαστε αποκλειστικά και μόνο αφωσιωμένοι στα καθήκοντά μας. Εκτελούσαμε τις διαταγές που μας έδιναν καλώς πάντοτε. Οποιαδήποτε εντολή παίρναμε θα την εκτελούσαμε χωρίς ναρωτήσουμε, γιατί και πώς.

(ΒΑ)

(Θ) 1/ΒΑ Λ.Π. 16.9.86

18

(Συνέχεια κυρίου μάρτυρος)

Δεν είχαμε σχέση ποτέ με καμια παράνομη οργάνωση. Άλλωστε, όλες οι οργανώσεις κατά καιρούς και η ΕΟΚΑ Β' και οι ομάδες του Σαμψών και άλλες ομάδες του Προέδρου της Βουλής κυρίου Λυσαρίδη ,το εφεδρικό σώμα της αστυνομίας ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Το εφεδρικό σώμα, δεν ήταν παρακρατική οργάνωση. Ήταν μία νόμιμη μονάδα την οποία είχε συγκροτήσει η Κυβέρνηση του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Ορθώς, κύριε Πρόεδρε. Λάθος έκφραση δική μου.

Όλες αυτές οι ομάδες, επαναλαμβάνω, και η ΕΟΚΑ Β' και ο Σαμψών, κατεφέροντο κατά διαστήματα εναντίον μας. Εφ'όσον μία ενέργεια δική μας, ή ενέργεια της Εθνικής Κυβερνήσεως από δω, η οποία μας διέτασσε κάτι, ήταν αντίθετη προς τα συμφέροντά τους, κατεφέροντο εναντίον μας. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι το 1973 η εφημερίδα «ΕΘΝΙΚΗ» του Γρίβα, είχε λιβέλους εναντίον μας. Δεν είχαμε λοιπόν καμία σχέση με τέτοιες οργανώσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτά είναι θέματα τα οποία θα εξετασθούν άλλοτε.

Κάνατε καμία έκθεση στο Αρχηγείο Ναυτικού, ή στο ΓΕΕΘΑ, μετά από τα γεγονότα;

2/ΒΑ Λ.Β. 16.9.86

19

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως την έχω κάνει. Πρέπει να σας την έχουν δώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αναφέρεσθε σ'αυτή την έκθεση;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, αναφέρομαι σαφώς σ'αυτή την έκθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αναφέρεσθε σ'αυτή και τη βεβαιώνετε ως αληθή, ορθή κ.λπ.;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εκτός απ'αυτή την έκθεση, κύριε Πρόεδρε, έχει κάνει και άλλη ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως έχετε δώσει καμία κατάθεση στον κ.Μπέλκα ή σε άλλον;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, έχω δώσει. Και αυτή την επιβεβαιώνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Και αυτή την βεβαιώνετε και αναφέρεσθε σ'αυτή .

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Βέβαια αυτές οι εκθέσεις σας θα σας διαβαστούν στο τέλος, για να τις δείτε και καλύτερα, πιό κοντά, και να μας διευκρινίσετε αν χρειάζονται κάποια διευκρίνιση.

Ωστόσο, επειδή έχουμε καθυστερήσει την εξέταση ορισμένων μαρτύρων από την προηγούμενη συνεδρίαση, δεν θα καταστεί σήμερα δυνατή η ολοκλήρωση της εξετάσεώς σας.Γι'αυτό και θα σας παρακαλέσουμε - το θα σας παρακαλέσουμε είναι με την έννοια της ευπρεπείας

3/ΒΑ Λ.Β. 16.9.86

20

γλώσσης- να διακόψουμε τη συνεδρίαση ως προς την εξέτασή σας σήμερα και θα τη συνεχίσουμε στις 30 Σεπτεμβρίου ώρα 10.30', Τρίτη πάλι. Οπότε παρακαλούμε -πάλι το παρακαλούμε με την έννοια της ευπρεπείας γλώσσης- να έλθετε. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή την Τρίτη στις 30 Σεπτεμβρίου στις 10.00'η ώρα να είστε εδώ. Στις 10.30' θα εξετασθείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ πολύ.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυς κύριος Παπαγιάννης).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ το Γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα το μάρτυρα κύριο Μπαλτά, ο οποίος εξηγώ ότι ήταν ο γραμματεύς του Υπουργικού Συμβουλίου. Θα του κάνω 2 ερωτήσεις και θα φύγει. Δεν νομίζω ότι θα δώσει αφορμή να του κάνετε και σεις ερωτήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, να τελειώσουμε με τον κ.Μπαλτά. Να μη διακόψουμε την εξέτασή του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα τελειώσουμε με τον κ.Μπαλτά. Θα του κάνω εγώ 2 ερωτήσεις και θα τελειώσουμε. Δεν υπάρχει λόγος να τον ρωτήσετε εσείς.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κ.Μπαλτάς)

(Δ)

ΒΑ.
1/1Δ. Ι.Β. 16.9.86

21

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, παρακαλώ να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα, σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

Πώς ονομάζεσθε ;

ΜΑΡΤΥΣ : Μπαλτάς Σταύρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ονομα πατρός ;

ΜΑΡΤΥΣ : Κωνσταντίνος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ονομα μητρός ;

ΜΑΡΤΥΣ : Λαμπρινή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού και πότε γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Στην Καστανιά Ευρυτανίας, το 1924.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είσθε έγγαμος ή άγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Εγγαμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Επάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολιτικός συνταξιούχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ : Χριστιανός ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πού μένετε ;

ΜΑΡΤΥΣ: [redacted], στον 'Αγιο Δημήτριο.

22

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, παρακαλώ να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο, για να ορκισθείτε.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο:

" Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνον την αλήθεια, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι".)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, στις κρίσιμες μέρες του Ιουλίου 1974, πού υπηρετούσατε ως πολιτικός υπάλληλος; Δεν είσαστε εν ενεργεία . . .

ΜΑΡΤΥΣ: Ως Γραμματεύς του Υπουργικού Συμβουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η βασική σας θέση ήταν αυτή, ή ήταν άλλη, και σας είχαν αποσπάσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν Πάρεδρος του Ανωτάτου Συμβουλίου Δημοσίων Υπηρεσιών, του Α.Σ.Δ.Υ., και με είχαν αποσπάσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Από πότε είχατε αποσπασθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Ιανουάριο του 1969.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Καί μέχρι πότε διήρκεσε η απόσπασή σας;

ΜΑΡΤΥΣ : ~~Όταν παρητήθην το~~ 1981. Διότι εγώ απελύθην από το Α.Σ.Δ.Υ, το οποίο κατηργήθη τον Μάρτιο του 1974, επί κυβερνήσεως Αδ. ~~Ανδρουτσοπούλου~~.

3/1Δ. Ι.Β. 16.9.1986

23

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Α, κατηργήθη. Και μείνατε πλέον ως ...

ΜΑΡΤΥΣ : Ως μετακλητός υπάλληλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ως μετακλητός υπάλληλος. Και μείνατε ως το 1981;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την κρίσιμη εποχή - και ξέρετε ποιά είναι η κρίσιμη εποχή- του Μαΐου, Ιουνίου, Ιουλίου του 1974 και άν θέλετε, ας πούμε, μέχρι τις 14 Αυγούστου, ή ολόκληρο τον Αύγουστο, ήσασταν Γραμματεύς του Υπουργικού Συμβουλίου σείς.

Με ενδιαφέρει να μάθω αν το Υπουργικό Συμβούλιο της "Κυβέρνησης" - βάλτε εισαγωγικά αν νομίζετε- Ανδρουτσοπούλου, συνήλθε το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Συνήρχετο. Αυτά προκύπτουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θυμάσθε τα θέματα ; Είχαν σχέση με το Κυπριακό;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, σε όσα Υπουργικά Συμβούλια συνήλθαν τότε, στα οποία σεις μετείχατε ως Γραμματεύς, δε συζητήθηκαν

τέτοια θέματα ;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν συζητήθηκε κανένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για παράδειγμα σας λέω: Η επιστολή Μακαρίου προς Γκιζίκη αναγνώσθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σχολιάσθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ξέρω.

Κύριε Πρόεδρε, με είχατε προϊδεάσει με ένα τηλεφώνημά σας, στο οποίο με ρωτήσατε αν έγινε ένα Υπουργικό Συμβούλιο στις 11 Ιουλίου 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 11 Ιουλίου, ή οποτεδήποτε άλλοτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Και σας απάντησα ότι δεν μπορώ να θυμάμαι. Αλλά μου είπατε αν συζητήθηκε η επιστολή Μακαρίου προς τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και σας απήντησα ότι τέτοιο θέμα δεν θυμάμαι, όπως και δεν θυμάμαι. Ζήτησα από την Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου και μου έδωσαν ένα σήμα, το οποίο χαρακτηρίζεται ως απόρρητο, και το οποίο απευθύνεται προς τους Υπουργούς μόνο. Και τους καλεί σε εμβόλιμη συνε-

5/1Δ. Ι.Β. 18.9.1986

25

δρίαση την 11η Ιουλίου 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ποιός τους κάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο τότε Πρωθυπουργός Ανδρουτσόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τό έχετε αυτό το σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και πώς περιήλθε εις χείρας σας το σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ζήτησα από την Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου. Κατόπιν του τηλεφωνήματός σας, ήθελα να μάθω και εγώ τι ακριβώς γίνεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπάρχει, λοιπόν, σήμα, που καλού-σε σε Υπουργικό Συμβούλιο για τις 11 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Το πρωΐ στις 8, σε έκτακτη εμβόλιμο συνεδρίαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ'αυτή την έκτακτη εμβόλιμη συνεδρίαση, κάνατε καθήκοντα Γραμματέως ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Επρεπε να κάνετε σεις αυτά τα καθήκοντα ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Συνήθως, όταν συνεζητούντο μυστικά θέματα-πολλές φορές γινόταν αυτό - ετήρει ο νεώτερος τη τάξει Υπουργός πρακτικό,

6/1Δ. Ι.Β. 16.9.1986

26

αν ετήρ..., σύμφωνα με τον κανονισμό του Υπουργικού Συμβουλίου,

ή παριστάμενος Υφυπουργός.

(ΓΡ.)

(Δ)
1/1 Γ.Ρ. Κ.Β. 16.9.1986

27

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ έχουμε τον τόμο των πρακτικών του Υπουργικού Συμβουλίου, αυτά στα οποία εσείς δεν μετείχατε.

ΜΑΡΤΥΣ: ~~Μάλιστα~~.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα Υπουργικά Συμβούλια στα οποία δεν μετείχατε και εγίνοντο συνεδριάσεις επί μυστικών θεμάτων, που δεν ήθελε το Υπουργικο' Συμβόύλιο να τα γνωρίζετε εσείς. Δημοσιεύο- το πρακτικά; Υπήρχαν πρακτικά ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα πρακτικά ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, λέω δημοσιεύοντο πρακτικά ; Αυτά τα πρακτικά που έπαιρνε ο Υπουργός τι τα έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Γι'αυτά ο κανονισμός δίδει την απάντηση ~~σ'αυτό~~. Υπάρχει ρητή διάταξη στον κανονισμό. Επιτρέπεται να την αναγνώσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Αρθρον 4, παράγραφος 10, υπ'αριθμ.34 της 13ης Μαρτίου του 1974 πράξις του Υπουργικού Συμβουλίου περί κανονισμού λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου υπό αμφοτέρας τας συνθέσεις αυτού . Εδημοσιεύθη στο υπ'αριθμ. 81 Τεύχος Α'της 26ης/3/1974 Φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως «Επί θεμάτων απολύτως απορρήτου χαρακτήρος είναι δυνατόν κατά την κρίσιν του Πρωθυπουργού να τηρώνται

2/1 Γ.Ρ. Κ.Β. 16.9.1986

28

πρακτικά παρά του νεωτέρου κατά το προβάδισμα Υπουργού ή παρισταμένου τυχόν Υφυπουργού, άτινα φυλλάσσονται υπό του Υπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ. " Και Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ τότε ήταν ο μακαρίτης ο Κωνσταντίνος Ράλλης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα, φυλλάσσονται από τον Υπουργό παρά τω Πρωθυπουργώ. Δηλαδή, κανονικώς αυτά τα πρακτικά πρέπει να βρίσκονται στα χέρια του Υπουργού Προεδρίας. Δηλαδή στο αρχείο του Υπουργού Προεδρίας. Έτσι δεν είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί. Μεταγενεστέρως ο κανονισμός έλεγε το συνήθως το ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, αυτά φυλλάσσονται εκεί. Δηλαδή δεν κατεχωρούντο στο βιβλίο πρακτικών του Υπουργικού Συμβουλίου ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποτέ. ~~Εάν ετηρούντο στο βιβλίο~~ ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ κύριε Μπαλτά βλέπω, ότι είχε συνέλθει το Υπουργικό Συμβούλιο στις 2 Ιουλίου, ~~και~~ συνεζήτησε διάφορα θέματα ήταν περί εκλογής προκαθημένου εν τη Εκκλησία της Ελλάδος και αποκαταστάσεως εν γένει της εν αυτή κανονικής τάξεως. Συνήλθε στις 4 Ιουλίου και είχε θέματα αρμοδιότητος Υπουργείου Παιδείας.

3/1 Γ.Ρ. Κ.Β. 16.9.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Συνήθως εκείνες τις μέρες, αυτά συνεζητούντο, περί Παιδείας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Εδώ τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, όπως π.χ. ο κύριος Τσούμπας, ο κύριος Τσουμάνης κ.λ.π., λένε σε κάποιες καταθέσεις που έδωσαν στον κύριο Μπέλκα, νομίζω, ή δεν ξέρω σε κάποιες εκθέσεις που έκαμαν, ότι είχε συνέλθει Συμβούλιο Υπουργικό στις 11 του μηνός Ιουλίου. Επίσης βλέπω, πρακτικό στις 4 Ιουλίου, στις 2 Ιουλίου, στις 5 Ιουλίου με διάφορα θέματα. Δεν βλέπω πουθενά πρακτικό που να έχει σχέση με το Κυπριακό θέμα. Όμως καταθέτοντες ως μάρτυρες ο κύριος Τσουμάνης, ο κύριος Λατσούδης και άλλοι υπουργοί, είπαν ότι στις 11 του μηνός Ιουλίου συνήλθε Υπουργικό Συμβούλιο και εκεί ανεγνώσθη και εσχολιάσθη, όπως λένε, χωρίς να ληφθεί απόφαση, η επιστολή του μακαριωτάτου Προέδρου της Κύπρου, και συνεζητήθη και εσχολιάσθη, χωρίς να ληφθεί απόφαση. Επίσης λένε, ότι από της 15ης του μηνός που έγινε το πραξικόπημα, μέχρι και της 20ης - 23ης ίσως, συνήρχετο συνεχώς το Υπουργικό Συμβούλιο και συνεζήτη τας εξελίξεις του Κυπριακού. Τους κατετόπιζε ο Πρωθυπουργός επί θεμάτων διαφόρων, και εδώ εμείς, γι' αυτό και σας κάλεσα να μας εξηγήσετε τι συνέβαινε, βλέπω και στις 8 Ιουλίου, στις 9 Ιουλίου, κάθε μέρα γινόντουσαν Υπουργικά Συμβούλια, είχαν πολλή "παραγωγή".

(Ν)

(ΓΡ)
1/1 Ν Ε.Τ. 16-9-1986

30

Στις 12 Ιουλίου πάλι με άλλα θέματα, περί παιδείας. Στις 12 Ιουλίου πάλι, δεύτερο. Στα οποία υπογράφετε σεις, σε όλα. Μετά στις 17 Ιουλίου περί διορισμού του πληρεξουσίου Υπουργού πρώτης τάξεως Παναγιωτάκου ως μονίμου αντιπροσώπου της Ελλάδος παρά του οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Στις 18 Ιουλίου πάλι παιδείας. Ενδιαφέρον που είχαν οι κύριοι συνάδελφοι για την παιδεία! Αυτά στις 18 Ιουλίου. Των οικιών ημών εμπιμπραμένων.... Ξέρετε τί λέει το υπόλοιπο. Στις 20 Ιουλίου βλέπω ένα πρακτικό που κηρύσσει την γενική επιστράτευση. _

ΜΑΡΤΥΣ. Θυμάμαι το διάταγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και μετά πάμε στις 25 Ιουλίου που υπογράφει ο Πρόεδρος Κυβερνήσεως κ. Καραμανλής. Εδώ σταματάμε. Μέχρι και τις 24 Ιουλίου το Υπουργικό Συμβούλιο φέρεται συνελθών αρκετές φορές, αλλά με θέματα ξένα προς το θέμα της Κύπρου. Αν πούμε ότι έχει κάποια σχέση με την Κύπρο, είναι της 20ης Ιουλίου, στην οποία ελήφθη η απόφαση της γενικής επιστρατεύσεως της χώρας.

Κατ'αρχήν, έγιναν άλλα υπουργικά συμβούλια στο μεταξύ διάστημα;

2/1 Ν Ε.Τ. 16-9-1986

31

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν έλαβα μέρος. Σε όσες συνεδριάσεις έλαβα μέρος υπάρχουν επίσημα πρακτικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τα υπόλοιπα είπατε είναι στο αρχείο του τέως....

ΜΑΡΤΥΣ. Του τότε Υπουργού παρά τω Πρωθυπουργώ. 'Ετσι ~~ελέγετο~~ η θέση του Υπουργού Προεδρίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Φαντάζομαι ότι πρέπει να είναι στο αρχείο του Υπουργείου Προεδρείας. Ο Κωνσταντίνος Ράλλης περί του οποίου ομιλείτε ήταν ο Υπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Σύμφωνα με τον Κανονισμό έπρεπε να τα φυλάσσει εκείνος. Τα ετήρη ο νεότερος τη τάξει Υπουργός ή παριστάμενος Υφυπουργός. Ειδικώς στο Υπουργικό Συμβούλιο της 11ης Ιουλίου που ήταν έκτακτο, δεν ~~κάλεσε~~ ούτε τους Υφυπουργούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Υπήρχε σήμα. Αν έχετε την καλοσύνη αυτό που σας έδωσε η γραμματεία το καταθέτετε για να το έχουμε και μεις. Αν θέλετε να βγάλουμε μία φωτοτυπία να την έχετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μου χρειάζεται, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το διαβάσω.

Υπηρεσιακό σήμα, απόρρητον επείγον. Από Γραμματεία Υπουργικού Συμ-

3/1 Ν Ε.Τ. 16-9-1986

32

βουλίου 1586 από 10/7/74 προς κυρίους Υπουργούς.

Αύριον 11ην Ιουλίου 1974 ημέραν Πέμπτην και ώραν 8 προσέλθετε αίθουσαν συνεδριάσεων Υπουργικού Συμβουλίου δι'εμβόλιμον συνεδρίασιν άνευ ημερησίας διατάξεως. Πρωθυπουργός, Αδαμάντιος Ανδρουτσόπουλος."

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα την ημέρα εκείνη, κύριε Πρόεδρε, είχε ορισθεί συνεδρίαση για το απόγευμα με την συμμετοχή και των Υφυπουργών. Εδώ φαίνεται η πρόθεση ότι δεν ήθελε τους Υφυπουργούς, ενώ μπορούσε να συζητήσει το απόγευμα το θέμα. Την ανέβαλε αυτή τη συνεδρίαση. Υπάρχουν σήματα στη Γραμματεία Υπουργικού Συμβουλίου. Η απογευματινή συνεδρίαση εματαιώθη. Αυτό στις 11 Ιουλίου 1974 το απόγευμα όπου εματαιώθη η συνεδρίαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχε σταλεί σήμα μέσω υμών;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, μέσω Γραμματείας Υπουργικού Συμβουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και το πρώτο και το δεύτερο σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το έχετε το δεύτερο;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. "Αυριανή εμβόλιμος απογευματινή συνεδρίασις Υπουργικού Συμβουλίου περί ης πρόσκλησις, ματαιούται . Θα πραγματοποιηθεί

το προστίθεται και λέξις «Αναγνωρίσεως»

4/1 N E.T. 16-9-1986

33
12ην Ιουλίου ημέραν Παρασκευήν και ώραν 8ην.

(Να καταχωρηθεί στα πρακτικά το αναγνωσθέν σήμα)

5/1 Ν Ε.Τ. 16-9-1986

34

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 12 Ιουλίου έγινε Υπουργικό Συμβούλιο. Ήταν παρόντες και οι Υφυπουργοί.

ΜΑΡΤΥΣ. Έγινε με θέματα ημερησίας διατάξεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέει ότι το θέμα της εμβολίμου συνεδριάσεως της 11ης Ιουλίου το απόγευμα θα συνεζητείτο μαζί με τα θέματα της ημερησίας διατάξεως.

ΜΑΡΤΥΣ. Την επομένη μέρα στις 12

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την ανέβαλε, γιατί τότε είχαμε τακτές συνεδριάσεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν εμβόλιμη για υπηρεσιακά θέματα.

(Λ)

(Ν.)
1/1 Δ.Λ. (Κ.Ο.) 16.9.86

35

Με τί σήμα είχε κληθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Το σήμα είναι αυτό.

(Ο μάρτυς παραδίδει στον κ. Πρόεδρο το σήμα).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το σήμα είναι επείγον, απευθύνεται στους Υπουργούς και στους Υφυπουργούς και αναφέρει: "Πρόσκλησις εμβόλιμης συνεδρίασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Έχουμε την τιμή να παρακαλέσουμε, όπως προσέλθετε στην εν τω Κυβερνητικώ Μεγάρω Αίθουσα Συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, την 11η Ιουλίου 1974, ημέρα Πέμπτη και ώρα 8η, για συνέχιση της συζητήσεως προς λήψιν αποφάσεως επί θεμάτων της Παιδείας.

Αυριανή απογευματινή εμβόλιμος συνεδρίασις του Υπουργικού Συμβουλίου, περί ης η 1578 πρόσκλησις ματαιούται και θα πραγματοποιηθεί την 12η Ιουλίου, ημέρα Παρασκευή και ώρα 8η, ομού μετά θεμάτων της υπ' αριθμ. 1446 ημερησίας διατάξεως, περί ης και η 1569, ημέτερο σήμα".

Συνεπώς αναφέρεται καθαρώς σε θέματα παιδείας, ενώ το πρώτο σήμα της εμβολίμου συνεδριάσεως είναι εκτός ημερησίας διατάξεως και μάλιστα άνευ ημερησίας διατάξεως.

2/1 Δ.Λ. (Κ.Ο.) 16.9.86

36

Σε όσες συνεδριασεις έγιναν, που δεν είσασταν παρών, κρατήθηκαν Πρακτικά από τον νεώτερο Υπουργό, σύμφωνα με τον Κανονισμό λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου.

Ποιά είναι η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου;

(Στο σημείο αυτό ο κ. μάρτυς παραδίδει στον κ. Πρόεδρο τον Κανονισμό λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου).

Από τις 15 του μηνός και μετά συζήτησαν αυτοί οι άνθρωποι καθόλου για την εξέλιξη της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Συνήθως συνήρχοντο. Γραμματέα και στενογράφους δεν είχαν μέσα. Γιατί όταν είχαμε υπηρεσιακά θέματα δεν μετείχε μόνο ο γραμματεύς ~~της συνεδριάσεως,~~ αλλά είχαμε και στενογράφους της Βουλής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από τις 15 και μετά δεν έκαναν άλλη συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου, πλην αυτής της επιστρατεύσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: ~~Μάλιστα.~~

Θυμάμαι ότι έφεραν το διάταγμα από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, πήγα μέσα στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, το υπέγραψαν οι Υπουργοί, μερίμνησα για την υπογραφή του και από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη δημοσίευσή του

3/1 Δ.Λ. (Κ.Ο.) 16.9.86

στην Εφημεριδα της Κυβερνήσεως και την κυκλοφορία του αυθημερόν. Αυτό το θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, που αποφάσιζε γενική επιστράτευση ήταν ομόφωνη;

ΜΑΡΤΥΣ: Την υπέγραψαν όλοι οι Υπουργοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν διεφώνησε κανένας; Δηλαδή δεν είπε κανείς να γίνει μερική επιστράτευση;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ήμουν στο γραφείο. Το Υπουργικό Συμβούλιο γινόταν μέσα 'Εφεραν από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης τον πάπυρο, πήγα μέσα στο Υπουργικό Συμβούλιο καιτο υπέγραψαν όλοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το έστειλαν από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης; Ο Υπουργός, ο κακομοίρης, ήταν αμέτοχος της ευθύνης ακόμη και της προσαγωγής του παπύρου!

ΜΑΡΤΥΣ: Το έστειλαν οι υπηρεσίες, που το κατήρτισαν, στη γραμματεία κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω, κύριοι σύνάδελφοι, ότι ο μάρτυς εξηντλήθη και δεν υπάρχει θέμα να εξετασθεί περισσότερο. Νομίζω ότι αρκετά μας διαφώτισε στα θέματα αυτά. Συνήρχετο το Υπουργικό Συμβούλιο, δεν τον χρησιμοποιούσε όταν ήθελε και θα δούμε τώρα από το στοιχείο που μας έφερε, που μπορεί να αποβεί πολύτιμο

4/1 Δ.Λ. (Κ.Ο.) 16.9.86

38

αν το αρχείο του Υπουργού Προεδρίας υπάρχει, ή αν το κατέστρεψε φεύγοντας από εκεί ο κ. Ράλλης —ο Κωνσταντίνος Ράλλης. Να το διευκρινήσω, γιατί μπορεί καμμιά φορά να δημιουργηθεί παρεξήγηση στα Πρακτικά, επειδή υπάρχουν συνωνυμίες πολλές και μάλιστα τόσο ηχηρές— ή κάποιος άλλος Υπουργός.

Σας ευχαριστούμε, κύριε μάρτυς. Μήπως θέλετε ναπροσθέσετε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

Σας δηλώ κατά τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι δεν περιήλθε κανένα στοιχείο, που να έχει σχέση με το φάκελλο της Κύπρου, κατά τη διάρκεια της εκτελέσεως των καθηκόντων μου, πλην ό,τι αναφέρεται στο Προεδρικό, όπως πολιτική πράξη ήταν ~~η πράξη~~ το Προεδρικό της γενικής επιστρατεύσεως, το οποίο υπάρχει στα επίσημα Πρακτικά.

Προστίθεται μία (1) λέξις: «Επίσημα», [signature] στο ΔΑΛ

Διαγράφονται δύο λέξεις και προστίθενται δύο (2): «Το Προεδρικόν Διάταγμα», [signature] [signature]

(ΕΖ)

[signatures]

16/9/86

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΠΡΑΞΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ [1] ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 34

τῆς 13ης Μαρτίου 1974

Περὶ Κανονισμοῦ λειτουργίας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς συνθέσεις αὐτοῦ.

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
(ὑπὸ πλήρη σύνθεσιν)

Λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 3 (παρ. 1) τοῦ ὑπ' ἀριθ. 175/1973 Νομοθετικοῦ Διατάγματος «περὶ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργείων», ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη,

Ἀ π ο φ α σ ί ζ ε ι

Ἐγκρίνει τὸν Κανονισμὸν τῆς λειτουργίας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς συνθέσεις αὐτοῦ, ἔχοντα ὡς ἀκολούθως:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΥΠ' ΑΜΦΟΤΕΡΑΣ ΤΑΣ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ ΑΥΤΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Ἄρθρον 1.

Συγκρότησις Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ πλήρη σύνθεσιν.

1. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ὑπὸ πλήρη σύνθεσιν, ἀποτελεῖται, κατὰ νόμον, ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργόν, τοὺς Ἀντιπροέδρους τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἅπαντας τοὺς Ὑπουργούς.
2. Οἱ Ὑφυπουργοί, μὴ ἀποτελοῦντες μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, παρίστανται εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ, ἄνευ ψήφου, ὁσάκις καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ.
3. Εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου παρίσταται καὶ ὁ Γραμματεὺς αὐτοῦ.

Ἄρθρον 2.

Σύγκλησις.

1. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον συνέρχεται εἰς εἰδικῶς ὁριζομένην αἴθουσαν τοῦ κτιρίου, ἐν ᾧ εἶναι ἐγκατεστημένον τὸ Γραφεῖον τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Δύναται ὅμως νὰ συνέλθῃ καὶ εἰς ἕτερον χῶρον, ὁριζόμενον παρὰ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὡς

1. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 81 (τ. Α') τῆς 26-3-1974 Φ.Ε.Κ.

Προέδρου, ἐν τῇ ἀπευθυνομένῃ πρὸς τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου προσκλήσει.

2. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον καλεῖται εἰς τακτὰς συνεδριάσεις, προσκλήσει τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὡς Προέδρου αὐτοῦ, ὅστις δύναται νὰ συγκαλέσῃ τοῦτο καὶ ὁποτεδήποτε ἤθελε κρίνει ἀναγκαῖον. Μετὰ τῆς προσκλήσεως κοινοποιεῖται καὶ ἡ ἡμερησία διάταξις τῶν πρὸς συζήτησιν θεμάτων.

Ἄρθρον 3.

Ἡμερησία Διάταξις.

1. Ἡ ἡμερησία διάταξις τῶν πρὸς συζήτησιν θεμάτων, συντάσσεται μερίμνῃ τοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐπὶ τῇ βάσει ἐντολῶν τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ ὑποβάλλεται εἰς αὐτὸν πρὸς ὑπογραφήν, εἶτα δὲ κοινοποιεῖται εἰς τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τρεῖς τοὐλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως, πλὴν τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον συγκαλεῖται ἐκτάκτως.

2. Διὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς ἡμερησίας διατάξεως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ εἰσηγήσεις τῶν ἁρμοδίων Ὑπουργῶν, περιλαμβανομένων καὶ τῶν σχεδίων νομοθετικῶν ἢ προεδρικῶν διαταγμάτων καὶ πράξεων.

3. Ἀντίγραφα τῶν κατὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον στοιχείων διαβιβάζονται, ἀμελλητί, εἰς τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, τηρουμένης τῆς ἐν παραγράφῳ 1 προθεσμίας.

Ἄρθρον 4.

Ἀπαρτία — Διεξαγωγὴ τῶν συζητήσεων — Ψηφοφορία — Πρακτικά.

1. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, εὑρισκόμενον ἐν ἀπαρτίᾳ κατὰ τὰ ἐν παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 175/1973 Νομοθετικοῦ Διατάγματος ὁριζόμενα, συζητεῖ, μετ' εἰσήγησιν τοῦ ἁρμοδίου ἢ τῶν ἁρμοδίων Ὑπουργῶν καὶ ἀποφασίζει διὰ τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τοῦ συνόλου τῶν μελῶν αὐτοῦ. Ἐν ἰσοψηφίᾳ ὑπερισχύει ἡ γνώμη ὑπὲρ ἧς τάσσεται ὁ Πρωθυπουργός. Ἐν περιπτώσει σχηματισμοῦ περισσοτέρων τῶν δύο γνωμῶν, ὁ Πρωθυπουργὸς δύναται νὰ προκαλέσῃ, διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας, ἀπόφασιν περὶ ἀποκλεισμοῦ μιᾶς ἢ περισσοτέρων ἐκ τῶν, διὰ τοῦ μικροτέρου ἀριθμοῦ ψήφων, ὑποστηριζομένων γνωμῶν, τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ψηφισάντων καλουμένων νὰ προσχωρήσουν εἰς μίαν τῶν ἐπικρατεστέρων.

2. Ἐπὶ θεμάτων, περὶ τῶν ὁποίων, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν, κρίνει ὁ Πρωθυπουργὸς ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἄμεσος λῆψις ἀποφάσεως, αὕτη λαμβάνεται διὰ τῆς ἐν τῇ προηγουμένῃ παραγράφῳ πλειονοψηφίας, δι' ὑπογραφῆς τοῦ σχεδίου αὐτῆς παρὰ τῶν μελῶν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, καταχωριζομένης καὶ εἰς πρακτικόν.

3. Ἐπὶ τῶν ἐν γένει συζητήσεων, πράξεων, ἀποφάσεων, ἐγκρίσεων κλπ. τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου τηροῦνται ἐπί-

— 3 —

σημα πρακτικά, μερίμνῃ τοῦ Γραμματέως αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐπικυροῖ ὁ Πρωθυπουργός.

4. Τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ περιλαμβάνουν σύντομον περίληψιν τῶν διαμειφθέντων κατὰ τὰς συζητήσεις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὡς καὶ ἀκριβῆ καὶ σαφῆ διατύπωσιν τῶν τελικῶν συμπερασμάτων καὶ τῶν λαμβανομένων ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως.

5. Τὰ ἐκδιδόμενα, προτάσει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου Διατάγματα καὶ αἱ λοιπαὶ πράξεις αὐτοῦ, δέον νὰ φέρουν τὴν προσυπογραφὴν τῶν περισσοτέρων τῶν μελῶν αὐτοῦ.

6. Εἰς τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ καταχωρίζεται πᾶσα ἐκδιδομένη ἀπόφασις ἢ πρᾶξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Αἱ πράξεις ἢ ἀποφάσεις αὗται φέρουν ἴδιον ἀριθμὸν καὶ χρονολογίαν λήψεως, ἐν δὲ τῷ προοιμίῳ αὐτῶν ἀναφέρονται αἱ διατάξεις καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα, ἐφ' ὧν ἐρείδεται ἡ λαμβανομένη ἀπόφασις ἢ ἡ πρᾶξις τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

7. Τὰ πρακτικά, πρὸ τῆς κατὰ τὴν παράγραφον 3 τοῦ παρόντος ἄρθρου ἐπικυρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ἀποστέλλονται εἰς τὰ μετασχόντα τῆς συνεδριάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου μέλη, πρὸς θεώρησιν. Αὕτη λογίζεται γενομένη, ἅμα τῇ παρόδῳ τριημέρου ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τῶν πρακτικῶν, ἐφ' ὅσον ἐντὸς τῆς προθεσμίας ταύτης δὲν προεβλήθη ἀμφισβήτησις περὶ τῆς ἀκριβείας τοῦ περιεχομένου ἢ τῆς διατυπώσεως. Ἐπὶ ἀμφισβητήσεως, τὸ θέμα ἄγεται ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὴν ἀμέσως ἑπομένην συνεδρίασιν, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἀμφισβήτησις ἀρθῇ προηγουμένως ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ.

8. Τὰ πρακτικά, μετὰ τὴν ἐπικύρωσίν των ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, βιβλιοδετοῦνται μερίμνῃ τοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, εἰς εἰδικὸν βιβλίον καλούμενον «Βιβλίον Πρακτικῶν Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου». Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ Βιβλίου Πρακτικῶν.

9. Ὁ φάκελλος ἑκάστου θέματος, μετ' ἀντιγράφου τοῦ σχετικοῦ πρακτικοῦ συζητήσεως, τηρεῖται εἰς εἰδικὸν ἀρχεῖον, παρὰ τῇ Γραμματείᾳ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

10. Ἐπὶ θεμάτων ἀπολύτως ἀπορρήτου χαρακτῆρος εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πρωθυπουργοῦ, νὰ τηρῶνται πρακτικά, παρὰ τοῦ νεωτέρου κατὰ τὸ προβάδισμα Ὑπουργοῦ ἢ παρισταμένου τυχὸν Ὑφυπουργοῦ, ἅτινα φυλάσσονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ.

11. Ἡ μυστικότης τῶν διεξαγομένων συζητήσεων καὶ λαμβανομένων ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελεῖ ζήτημα τιμῆς τῶν Ὑπουργῶν καὶ τοῦ Γραμματέως.

Ἄρθρον 5.

Παρακολούθησις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων.

Ἡ Γραμματεία τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὀφείλει, ἀμελλητί, νὰ κοινοποιῇ εἰς ἅπαντας τοὺς Ὑπουργοὺς τὰς λαμβανομένας ἀποφάσεις, μετὰ τῶν τυχὸν ὁδηγιῶν τοῦ Πρωθυπουρ-

γοῦ πρὸς ἐνέργειαν καὶ νὰ ἐπιμελῆται τῆς δημοσιεύσεως εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, τῶν χρῃζουσῶν τοιαύτης, πράξεων ἢ ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς συνθέσεις αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Συγκρότησις Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ περιωρισμένην σύνθεσιν.

Ἄρθρον 6.

1. Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ὑπὸ περιωρισμένην σύνθεσιν, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐν τῇ παραγράφῳ 3 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 175/1973 Νομοθετικοῦ Διατάγματος «περὶ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ Ὑπουργείων» ὁριζομένων μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ συγκαλεῖται εἰς τακτὰς συνεδριάσεις, προσκλήσει τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὡς Προέδρου, δυναμένου νὰ συγκαλέσῃ καὶ ὁποτεδήποτε ἄλλοτε τοῦτο. Μετὰ τῆς προσκλήσεως κοινοποιεῖται καὶ ἡ ἡμερησία διάταξις τῶν πρὸς συζήτησιν θεμάτων.

2. Ὑφυπουργοὶ ὁσάκις καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, μετέχουν τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ ἄνευ ψήφου.

3. Εἰς τὰς συνεδριάσεις παρίσταται καὶ ὁ Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

4. Αἱ περὶ συγκλήσεως, τόπου συνεδριάσεως, ἡμερησίας διατάξεως, ἀπαρτίας, λήψεως ἀποφάσεων, τηρήσεως πρακτικῶν κλπ., διατάξεις τῶν ἄρθρων 2, 3, 4 καὶ 5 τοῦ παρόντος ἐφαρμόζονται ἀναλόγως καὶ κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ περιωρισμένην σύνθεσιν.

5. Ὅπου ἐν τῷ παρόντι Κανονισμῷ ἀναφέρεται τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον νοεῖται ὑπ' ἀμφοτέρας τὰς συνθέσεις αὐτοῦ.

Ἄρθρον 7.

Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, καταργουμένης τῆς ὑπ' ἀριθ. 24/4.3.1969 (ΦΕΚ 47/1969 τ. Α') ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου «περὶ Κανονισμοῦ λειτουργίας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν ἐξ Ὑπουργῶν Συμβουλίων καὶ Ἐπιτροπῶν».

Ὁ Πρωθυπουργὸς
ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Τὰ Μέλη
ΚΩΝΣΤ. ΡΑΛΛΗΣ, ΗΛ. ΜΠΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΠ. ΤΕΤΕΝΕΣ, ΕΥΣΤ. ΛΑΤΣΟΥΔΗΣ, ΒΑΣ. ΤΣΟΥΜΠΑΣ, ΣΤΥΛ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ, ΓΕΩΡΓ. ΤΣΟΥΜΑΝΗΣ, ΔΗΜ. ΤΣΑΚΩΝΑΣ, ΤΖΩΡ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ, ΚΩΝΣΤ. ΚΥΠΡΑΙΟΣ, ΠΑΝ. ΠΑΠΑΡΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΑΡ. ΓΕΩΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ, ΑΛΕΞ. ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ, ΚΩΝΣΤ. ΣΚΙΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Ὁ Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου
Σ. Κ. ΜΠΑΛΤΑΣ

Δ. Μπαλτζής 18/9/86

ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Ι Α

'Εν 'Αθήναις τῇ 9ῃ 'Ιουλίου 1974

'Αριθμ. πρωτ.
1578

Ε Π Ε Ι Γ Ο Ν

139
16-9-86

ΠΡΟΣ: Κυρίους :
1. 'Υπουργούς
2. 'Υφυπουργούς

ΚΟΙΝ: - Γραφεῖον ἡμῶν
- Γραφεῖον κ. Συμβούλου ἡμῶν

ΘΕΜΑ: Πρόσκλησις εἰς ἐμβόλιμον συνεδρίασιν τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου .

"Εχομεν τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσωμεν, ὅπως προσέλθητε εἰς τὴν ἐν τῷ Κυβερνητικῷ Μεγάρῳ αἴθουσαν συνεδριάσεων τοῦ 'Υπουργικοῦ Συμβουλίου τὴν 11ην 'Ιουλίου 1974, ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 18.00', πρὸς συνέχισιν τῆς συζητήσεως καὶ λῆψιν ἀποφάσεων ἐπὶ θεμάτων τῆς Παιδείας .

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

9/7

Στρ. Μπαλτάκης 16/9/86

139
16-9-86

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ
ΕΠΕΙΓΟΝ

ΣΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ

ΑΠΟ : Γραμματείαν Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου

Ἀριθμ.πρωτ. 1587 ἀπό 10-7-1974

ΠΡΟΣ: Κυρίους: -Ὑπουργούς
-Ὑφυπουργούς

ΚΟΙΝ: -Γραφεῖον ἡμῶν
-Γραφεῖον κ.Συμβούλου ἡμῶν

Αὔριανή ἀπογευματινή (11-7-1974) ἐμβόλιμος συνεδρίασις Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περί ἧς 1578/9-7-1974 πρόσκλησις ματαιοῦται καί πραγματοποιηθῇ 12 Ἰουλίου ἡμέραν Παρασκευήν καί ὥραν 08.00 ὁμοῦ μετά θεμάτων ὑπ' ἀριθμ. 1446/24-6-1974 ἡμερησίας διατάξεως περί ἧς καί ὑπ'ἀριθμ. 1569/8-7-1974 ἡμέτερον σῆμα STOP .

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

10/7

139 16-9-86 16/9/86.

ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

ΕΠΕΙΓΟΝ

ΣΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ

ΑΠΟ : Γραμματείαν Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου

Ἀριθμ.πρωτ. 1586 ἀπό 10-7-1974

ΠΡΟΣ : Κυρίους Ὑπουργούς

Αὔριον 11ην Ἰουλίου 1974 ἡμέραν Πέμπτην καί ὥραν 08.00' προσέλθητε αἴθουσαν συνεδριάσεων Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δι' ἐμβόλιμον συνεδρίασιν ἄνευ ἡμερησίας διατάξεως STOP.

ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

10/7

(1)

1/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 16-9-86

39

Αλλά και δεν ήταν η μόνη φορά που ο γραμματεύς του Υπουργικού Συμβουλίου δεν μετείχε συνεδριάσεων που συνεζητούντο θέματα. Μπορεί να υπήρχε μια ημερησία διάταξη με πολλά θέματα και όταν τελείωνε η ημερησία διάταξη μας έλεγαν "σας παρακαλούμε εξέλθετε" και κάθονταν οι Υπουργοί μέσα και συζητούσαν. Δεν μπορώ να ξέρω τί συζητούσαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ευχαριστούμε πάρα πολύ, κύριε μάρτυς.

Δεν έχετε τίποτε άλλο να προσθέσετε, έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επειδή, κύριε μάρτυς, τα Πρακτικά δεν έχουν αποστενογραφηθεί ακόμη, θα υποβληθείτε στον κόπο αύριο να έλθετε στην 143 αίθουσα του Υπουργικού Συμβουλίου, να σας τα διαβάσουνε ή να τα διαβάσετε εσείς τα πρακτικά και να τα υπογράψετε. Ευχαριστούμε πάρα πολύ.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται από την αίθουσα ο μάρτυς κ. Μπαλτάς).

Παρακαλώ τον κ. Γραμματέα να συνοδεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κ. Λούκουτο.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κ. Λούκουτος).

./..

2/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 16-9-86

40

Οι κύριοι συνάδελφοι παρακαλούνται να κάνουν τις ερωτήσεις τους στον κ. μάρτυρα.

Παρακαλώ τον κ. Κάππο να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε μάρτυς, ξέρετε αν η επιχείρηση απόβασης στην Κύπρο από τους Τούρκους, είχε χαρακτηρισθεί σαν άσκηση και είχε εγκριθεί από το ΝΑΤΟ;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να μου πείτε σας παρακαλώ, αν σπουδάσατε στο εξωτερικό, πότε και πού.

ΜΑΡΤΥΣ 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . 'Εχετε υπηρετήσει στην ΚΥΠ και πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Δασκαλάκη να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, συμφωνούμε ότι το '73, '74 ουσιαστικός αρχηγός, κυβερνήτης, ήταν ο Ιωαννίδης; Ναί ή όχι; Θέλω να ξεκινήσουμε από αυτή την βάση.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορώ να σας το πω. 'Ηταν η Κυβέρνηση τότε, η κρατούσα κατάσταση. Ο Ιωαννίδης μπορεί να ήταν ...

3/1 Ε.Ζ. Ζ.Β. 16-9-86

41

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Για "ουσιαστικός" μιλάω, όχι "τυπικός".

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν φάνηκε πουθενά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Δεν σας ρωτάω αν φάνηκε πουθενά. Αν αυτό που πιστεύαμε όλοι εμείς οι Έλληνες, πιστεύετε και εσείς, ότι ο Ιωαννίδης, αφού είχε ανατρέψει τον Παπαδόπουλο και είχε εγκαταστήσει ένα δικό του καθεστώς, από το παρασκήνιο με κάποια ομάδα-δεν ξέρω τί-αξιωματικών, ουσιαστικά καθοδηγούσε, έδινε εντολές, κυβερνούσε. Αυτό είναι κοινή συνείδηση. Εσείς τί λέτε; Αυτό ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό, όπως το λέτε και εσείς.

(ο)

ΕΖ

1/10 Β.Π. 16.9.86

42

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Οπως το λέω λοιπόν, συμφωνούμε.

Τον γνωρίζετε καλά τον κύριο Ιωαννίδη; Μπορείτε να μου περιγράψετε την επαγγελματική κατάρτιση, την οξυδέρκειά του κλπ. τον θεωρείτε καλό αξιωματικό, οξυδερκή που μπορούσε να προβλέπει ή να μην προβλέπει; 'Η ήταν ένας άνθρωπος, γκαφατζής, επιπόλαιος που δεν είχε τέτοιες δυνατότητες;

ΜΑΡΤΥΣ: Επειδή δεν είχα συνυπηρετήσει μαζί του, θα περιοριστώ να σας πω ότι απ'όσο τον γνώριζα, ήταν ένας αξιωματικός πολύ καλός, τίμιος, ηθικός. Από πλευράς πνεύματος, αν ήταν οξυδερκής, οξύνους, κλπ, δεν μπορώ να σας πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ούτε έχετε ακούσει ή έχετε πληροφορηθεί τι δυνατότητες πνευματικές ή επαγγελματικές είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Από στρατιωτικής πλευράς ήταν πάρα πάρα πολύ καλός. Εάν από πολιτικής πλευράς είχε τη δυνατότητα να συλλαμβάνει, να προβλέπει κ λπ, αυτά δεν μπορώ να τα ξέρω. Πάντως, ως συνάδελφος και ως αξιωματικός, ήταν πάρα πολύ καλός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είπατε, και αν δεν το είπατε σας ρωτώ, ότι το πραξικόπημα αποδυνάμωσε την άμυνα της Κύπρου εν όψει αποβίβασης ή απόβασης;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το ανέφερα αυτό στην κατάθεσή μου.

2/10 Β.Π. 16.9.86

43

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν πειράζει, το ξαναρωτώ, έχω κάποιους λόγους. Και εδώ είναι το ερώτημα. Αυτό, ο ουσιαστικός κυβερνήτης δεν έπρεπε να το φοβάται ή να το περιμένει, αφού όπως είπατε υπήρχε από το 1973 ή από το 1972 ο φόβος ότι θα γίνει κάποτε ή τουλάχιστον ότι απειλείτο να γίνει η απόβαση ή επέμβαση των Τούρκων; Δεν έπρεπε δηλαδή να σκεφθεί ότι αυτή η ενέργεια κατά της Κυπριακής Δημοκρατίας θα μπορούσε να προκαλέσει όχι παρενέργειες και επέμβαση των Τούρκων, αλλά σε ενδεχόμενη επέμβαση, αποδυνάμωση της άμυνας της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως σας είχα αναφέρει προχθές, αυτό φαίνεται από την όλη εξέλιξη των γεγονότων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Τι φαίνεται; Εγώ άλλο σας ρώτησα. Σας ρωτώ εάν ο ουσιαστικός κυβερνήτης εκείνη την εποχή ήταν σε θέση να σκεφθεί ή εάν έπρεπε να σκεφθεί ότι μια απειλούμενη επέμβαση των Τούρκων, χωρίς να γνωρίζουμε πότε, θα διευκολύνετο με το πραξικόπημα, το οποίο θα αποδυνάμωνε την άμυνα της Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό, ως στρατιωτικός, για το πρόσωπο που αναφέρετε, θα έπρεπε να το είχε προβλέψει, εφ' όσον ήθελε να ανατρέψει τον Μακαριότατο, να ενισχύσει κατά κάποιο τρόπο την Κύπρο και όχι να περιμένουμε την τελευταία στιγμή για να στείλουμε δυνάμεις κλπ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να το διατυπώσω εγώ σε δικό μου συμπέρασμα και

3/10 Β.Π. 16.9.86

44

σεις να μου πείτε εαν συμφωνείτε ή όχι. Επομένως, κάθε κοινός νούς, πολύ περισσότερο ο Ιωαννίδης, που δεν ήταν, κατά τεκμήριο, κοινός νους, αφού ήταν Αρχηγός Κράτους, θα έπρεπε να σκεφθεί ότι μπορούσε ενδεχόμενα το πραξικόπημα να αποδυναμώσει την άμυνα και να έχουμε τις συνέπειες που είχαμε. 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνούμε. Πέστε μου τώρα γιατί προχώρησε; Προχώρησε γιατί υπήρχε κάποιο συγκεκριμένο σχέδιο, το οποίο το γνώριζε; Προχώρησε γιατί δεν έκανε καλές εκτιμήσεις; 'Η προχώρησε γιατί κάποιες άλλες δυνάμεις τον είχαν διαβεβαιώσει ότι δεν θα συμβεί τίποτα στη συνέχεια; Τη δική σας γνώμη να μας πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας αναφέρω επ'αυτού του ερωτήματος τίποτα το συγκεκριμένο.'Ενα που ξέρω να πω, ως στρατιωτικός θα έπρεπε πριν κάνει ότι έκανε, ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και ως "πολιτικός" εντός εισαγωγικών.

ΜΑΡΤΥΣ: ....να εξασφαλίσει τη δική μας πλευρά. Τώρα, εάν πήρε υποσχέσεις, από που τις πήρε, πότε τις πήρε....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Λέω, εάν ακούσατε τίποτε, εάν μάθατε τίποτε, εάν από τότε μέχρι σήμερα σκεφθήκατε και δώσατε καμιά απάντηση μόνος σας, έστω και αν είναι λαθεμένη αυτή η απάντηση. Αυτό ζητάω.

(σ)

Ο

1/1σ. (Ε.Σ.) 16.9.1986

45

ΜΑΡΤΥΣ: Το να σκεφτόμεθα εμείς και να βγάζουμε συμπεράσματα, είναι τόσα πολλά...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν πειράζει, θα βοηθήσετε και μας να βγάλουμε τα δικά μας συμπεράσματα με τα δικά σας συμπεράσματα. Δεν σημαίνει ότι το συμπέρασμα το δικό σας, είναι σίγουρα τεκμηριωμένο, κ.λ.π. Αλλά μπορεί να βοηθήσετε και μας τη σκέψη μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα και προηγουμένως. Θα εξασφάλιζα προτού κάνω ό,τι έγινε την άμυνα της Κύπρου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Καλώς.

Δεν μου λέτε ένα πράγμα, Είθισται όταν μιά χώρα την κυβερνάνε πραξικοπηματίες, όπως στην προκειμένη περίπτωση εμάς, συνηθίζεται να υπάρχει κάποια χούντα, κάποιο στενό στρατιωτικό συμβούλιο που καθοδηγεί και κατευθύνει τα πράγματα ; Συνηθίζεται γενικά; Έτσι νομίζω ότι είναι. Παντού ακούμε η χούντα τάδε, κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας δώσω την απάντηση απ'ευθείας. Δεν υπήρχε ούτε στρατιωτικόσυμβούλιο, ούτε τίποτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Ούτε επί Παραδόπουλου ;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Πολλά εγράφοντο τότε και ακουγόντουσαν. Είσθε κατηγορηματικός σ'αυτό ;

2/1σ. (Ε.Σ.) 16.9.1986

46

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι ξέρω, ναί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Δηλαδή, πώς θα ξέρατε εάν υπήρχε αυτό; Θα είσαστε μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, θα ακουγόταν μέσα στο στράτευμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Οχι, γιατί ήσασθε κάπως κατηγορηματικός, γι'αυτό ρωτάω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Για να συνεχίσω την ερώτηση, την οποία σας έκανε ο κύριος συνάδελφος, είπατε ότι θα έπρεπε να εξασφαλίσουν την άμυνα της Κύπρου. Στην προκειμένη περίπτωση την εξασφάλισαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι δείχνουν τα γεγονότα και έδειξαν τότε, δεν ήτο εξασφαλισμένη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Γιατί δεν την εξασφάλιζαν, κύριε μάρτυς; Είπατε ότι ένας στρατιωτικός, με τον κοινό νού, ξέρει ότι άν γίνει το πραξικόπημα, όπως είπατε, θα αποδυναμωθεί η άμυνα. Εφόσον διετάχθη το πραξικόπημα, ποιός ο σκοπός που δεν εξασφάλισαν την άμυνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι γνώμη να εκφράσω εγώ τώρα, αφού είναι τα γεγονότα;

3/1σ. (Ε.Σ.) 16.9.1986

47

Αφού σας ανέφερα στην κατάθεσή μου ότι όντως το πραξικόπημα αυτό αποδυνάμωσε την Κύπρο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σύμφωνοι, εντάξει, αλλά εγώ σας λέω το εξής. Είπατε ότι ένας ο οποίος κάνει το πραξικόπημα, θα έπρεπε να έχει την στοιχειώδη πρόνοια, να εξασφαλίσει την άμυνα της Κύπρου. Εδώ έχουμε δεδομένο ότι δεν ενισχύθηκε η φρουρά και η άμυνα. Και ερωτώ το εξής: Την πράξη αυτή πώς την χαρακτηρίζετε; Είναι μία πράξη σωστή, είναι μία πράξη προδοτική, τί είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν είναι πράξη σωστή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχει πιθανότης να υπάρχουν ορισμένοι σκοποί πίσω απ'αυτή την ενέργεια, το ότι δεν ενισχύθηκε η άμυνα της Κύπρου; Να ήταν σκόπιμη η ενέργεια δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Σκόπιμη, για να καταδικάσει τον εαυτό του ο κύριος Ιωαννίδης; Δεν ξέρω τι να πω; 'Αν ήθελε να αυτοκτονήσει.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είπατε στον κ. Δασκαλάκη, ότι ο κύριος Ιωαννίδης ήταν ένας λαμπρός αξιωματικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πολύ καλά, δεν τα αμφισβητώ εγώ αυτά που λέτε.

4/1σ. (Ε.Σ.) 16.9.1986

48

Ερωτώ, λοιπόν. Είπατε ότι ένας μέτριος αξιωματικός, ένας επιτελής, θα ήταν παράλογο να μην εξασφαλίσει, άν ήθελε να αμυνθεί απέναντι στους Τούρκους, την άμυνα. Εφόσον, λοιπόν, διέταξε το πραξικόπημα και από κει και κάτω δεν εξασφάλισε προηγούμενα την ενίσχυση της φρουράς, τότε τί είναι το συμπέρασμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Οτι δεν ενήργησε καλώς, κακώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Οτι ενήργησε κακώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν υπήρχε κάποιος άλλος να του πει, βρε παιδάκι μου εδώ τί κάνουμε, πρέπει να κάνουμε εκείνο ή το άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμ, γι'αυτό τον άλλο, διερωτώμαι κι'εγώ, ποιός είναι. Ξέρω εγώ, τί να σας πώ; τόσα χρόνια, δώδεκα χρόνια;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων δεν του είπε ότι αυτή είναι στρατιωτική αυτοκτονία που κάνουμε, ότι πρέπει να ενισχύσουμε προηγούμενα, ξέρω γω κάτι...

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά μπορεί να ελέχθησαν μεταξύ τους.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ωραία, θέλω να πω το εξής, κύριε μάρτυς. Αποκλείετε (Γ οδεις) να μην ενισχύθηκε η άμυνα της Κύπρου σκόπιμα για να μπουν οι Τούρκοι μέσα;

5/1σ Ε.Σ. 16.9.86

49

ΜΑΡΥΣ: Όχι, αυτό δεν μπορώ να το πώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το αποκλείετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς το αποκλείω. Δηλαδή αξιωματικός να κάνει αυτή την πράξη για να μπούν οι Τούρκοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Γιατί όχι;

Να σας ρωτήσω τώρα δύο πράγματα ακόμα που θέλω.

Μας είπατε ότι στις 21-4 που έγινε το πραξικόπημα του 67 και κατελύθη η Κυβέρνηση στην Ελλάδα, είσαστε υπασπιστής του κ. Παπαληγούρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

(Η)

(σ)

1/1 ΗΓ Α.Μ. 16-9-86

50

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μας είπατε ότι το βράδυ εκείνο είσασταν στο ΓΕΣ .

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εσείς είπατε οτι δεν είσασταν μυημένος.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα τὶ είπατε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εσείς είσασταν μυημένος στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ανέφερα στη καταθεσή μου, ναι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είσασταν δηλαδή μυημένος.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου λοιπόν: Το βράδυ εκείνο, στις 21-4-67, τὶ κάνατε στο ΓΕΣ; Τι αποστολή είχατε:

ΜΑΡΤΥΣ: Καμμία αποστολή. Πήγα στο επιτελείο . Το ανέφερα στη καταθεσή μου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μετά το πραξικόπημα της 21 -4-67, πού τοποθετηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί που ήμουνα.Στο γραφείο του Υπουργού.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και παραμείνατε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Με Υπουργό ποιόν; Τίνος είσασταν υπασπιστής;

2/1 ΗΓ Α.Μ. 16-9-86

51

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω οτι ήταν ο Γεώργιος Παπαδόπουλος, αν δεν κάνω λάθος. Δεν θυμάμαι καλά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν σας ανετέθησαν ποτέ πολιτικά καθήκοντα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Στη ραδιοφωνία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τι καθήκοντα είχατε στην ραδιοφωνία;

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς μόνο ήταν ο γενικός γραμματεύς εκεί .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιός ήταν γενικός γραμματεύς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ταξίαρχος, κύριος Αναστασόπουλος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και εσείς τί κάνατε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκτελούσα,ο,τι διαταγάς μου έδιδε ο κύριος Αναστασόπουλος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή παρακολουθούσατε τα προγράμματα ;Κάνατε λογοκρισία; Τι κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή τη δουλειά. Παρακολουθούσαμε τα προγράμματα, τη μουσική κλπ.

ΔΗΜΗΤΡ_ΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Αναστασόπουλος ήταν και αυτός μυημένος στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Δεν έχω υπόψή μου. Ήταν διαβιβαστής αυτός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ. Μετά από την ραδιοφωνία, πού τοποθετηθήκατε αλλού; Πού υπηρετήσατε δηλαδή; Έχετε υπηρετήσει ποτέ στο Α2 ;

3/1 ΗΓ Α. Μ 16-9-86

52

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού στο Α2 ήμουν .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Στο Α2 είσασταν μετά. Λέγω μετά το πραξικόπημα το 1967 , πού υπηρετήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρέτησα στο Υπουργείο στρατιωτικών, όπως σας ανέφερα. Εν συνεχεία ένα μικρό διάστημα , πολυ μικρό , στη σχολή Επιμορφώσεως. Από εκεί στη συνέχεια πήγα στη Σχολή Πολέμου . Εν συνεχεία απο εκεί πήγα στο Β'Σώμα Στρατού. Από το Β'Σώμα Στρατού πήγα ως διοικητής του 505 Τάγματος Πεζοναυτών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το "Β'Σώμα Στρατού" δεν λέει τίποτα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Στο Β'Σώμα Στρατού πού υπηρετήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο 2ο γραφείο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και μετά πήγατε-είπατε-διοικητής ;

ΜΑΡΤΥΣ: Του 505 τάγματος πεζοναυτών.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το οποίο έδρευε πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Διόνυσο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το Νοέμβριο του 1973, πού υπηρετούσατε; Όταν δηλαδή έγινε η ανατροπή του Παπαδόπουλου από τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανέφερα. Στο Α2 του Αρχηγείου Στρατού.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ; Όταν το βράδυ εκείνο - είπατε-σας τηλεφωνούσαν απο την Κύπρο , τους είπατε "βαράτε". "Γιατί δεν βαράτε ρε παιδιά", τους είπατε . Έτσι δεν τους είπατε ;

4/1 ΗΓ Α.Μ. 16-9-86

53

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είχατε καμμιά συνέπεια γι'αυτό που είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σας κάλεσε δηλαδή μέσα ο αρχηγός του κυρίου Ματάτση και σας είπε, τί είναι αυτά που κάνεις κύριε Λούκουτο κλπ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ήλθε δηλαδή κύριε μάρτυς, ο Ματάτσης με ένα μπιστόλι και σας συνέλαβε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ήλθε μέσα ο Ματάτσης με ένα μπιστόλι και σας είπε, σε θέλει ο αρχηγός;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί να μου πει ο Ματάτσης εμένανε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Να σας πιάσει και να σας πάει μέσα στον Αρχηγό.

ΜΑΡΤΥΣ: Να με συλλάβει ;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, κύριε βουλευτά. Προς θεού!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε σας αφαιρέθει η διεύθυνση του Α2, που είχατε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί να μου αφαιρεθεί;

5/1 ΗΓ Α.Μ. 16-9-86

54

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Να σας διώξουν απο κει, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Εκεί παρέμεινα και εν συνεχεία έφυγα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πότε φύγατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εφυγα μετά από ενάμισυ ή δύο μήνες.

(Ω)

(Η)

1/2 Ω (Ε.Μ) 16.9.86

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θέλω να μου διευκρινίσετε κάτι. Σας είπαν από την Κύπρο ότι τους έλεγαν αυτοσυγκράτηση και αυτοσυγκράτηση. Ποιοί το λέγανε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή την εντολή είχαν πάρει οι ευρισκόμενοι κάτω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Από ποιούς την είχαν πάρει;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορώ να το ξέρω. Από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, όπου υπήγετο, όπως ανέφερα. Στο Αρχηγείο Στρατού, κύριε Βουλευτά, ήταν κοινοποίηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Σύμφωνοι, κύριε μάρτυς, συμφωνώ απόλυτα σ'αυτά που λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε γιατί με ρωτάτε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων υπήρχε μια αίθουσα επιχειρήσεων. Ποιός έδινε τις εντολές από το ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι διάφοροι επιτελείς. Η Α'ΜΕΟ, η Β'ΜΕΟ, η 3η ΜΕΟ, οι δυο υπαρχηγοί και ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Είναι δυνατόν ο διευθυντής της Α'ΜΕΟ να πει "αυτοσυγκράτηση", χωρίς να έχει την έγκριση του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων σ'ένα τόσο σοβαρό θέμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Η Α'ΜΕΟ όχι, αλλά ο διευθυντής της 3ης ΜΕΟ, που είναι επί των επιχειρήσεων, πρέπει να γνωρίζει ποιός έδωσε την εντολή κάτω.

2/2 Ω (Ε.Μ) 16.9.86

56

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ποιός ήταν ο διοικητής της 3ης ΜΕΟ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Όταν η αίθουσα επιχειρήσεων λέει αυτοσυγκράτηση σε εκείνους που βάλλονται, τί εννοεί, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανέφερα, ότι ούτε την είχα ακούσει, ούτε την είχαμε διδαχθεί σε σχολές κ.λπ. Την άκουσα εκείνη την ημέρα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Εάν είσαστε διοικητής της ΕΛΔΥΚ ή οπουδήποτε και σας έλεγαν αυτοσυγκράτηση, τί θα καταλαβαίνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απολύτως τίποτα, θα ζητούσα εξηγήσεις. Θα έλεγα, τί είναι αυτό που μου ζητάτε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Τί εννοούσαν λοιπόν αυτοί με την αυτοσυγκράτηση; Να μην χτυπήσουν, να μην αμυνθούν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό εννοούσαν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Όταν μου λέτε προηγούμενα, όπως είπατε στον κ. Δασκαλάκη, ότι δεν είχαν ενισχύσεις στην άμυνα και όταν, εν συνεχεία, όταν εκδηλώνεται η επίθεση, τους λένε αυτοσυγκράτηση, δηλαδή μην αμυνθείτε, αυτό το πράγμα, κύριε μάρτυς, είναι σκόπιμο ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Απορώ γιατί ρωτάτε εμένα, κύριε Βουλευτά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Γιατί είστε αξιωματικός, είστε μάρτυς

3/2 Ω (Ε.Μ) 16.9.86

57

και θέλει η επιτροπή ...

ΜΑΡΤΥΣ. Να εκφραστώ εγώ, χωρίς να έχω, όπως ανέφερα και στον κύριο Πρόεδρο ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Σας ερωτώ, κύριε μάρτυς, την γνώμη σας με αυτά τα πραγματικά γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ. Με τη γνώμη μου να καταδικάσω ανθρώπους;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Με τα πραγματικά γεγονότα, αυτά που μου είπατε ο ίδιος, πέστε μου, αυτό το πράγμα είναι σκόπιμο ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Σκόπιμο δεν ξέρω, αλλά διαταγή μπορεί να είναι ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Υποκρύπτει κάποιο σκοπό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί, δεν το αποκλείω καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω να λάβετε υπόψη σας ότι έχετε υπερβεί τον αριθμό των τεσσάρων ερωτήσεων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Μια τελευταία ερώτηση.

Ο Μακαριότατος κατά την ημέρα του πραξικοπήματος διέφυγε από το Προεδρικό Μέγαρο επειδή μία πόρτα, μία δίοδος, έμεινε ακάλυπτη από τις δυνάμεις Κομπόκη. Ρωτώ λοιπόν, γνωρίζετε αν το ότι έμεινε αυτή ακάλυπτη ήταν τυχαίο ή άφησε ο Κομπόκης τη δίοδο αυτή σκόπιμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω υπόψη μου, τί να σας πω;

4/2 Ω (Ε.Μ) 16.9.86

58

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ακούσατε αν εδόθη καμμία εντολή στον Κομπόκη, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτά, κύριε Πρόεδρε, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλείται ο κ. Γιατράκος να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Κύριε μάρτυς, εγώ θα περιορισθώ μόνο σε κείνα που έχετε αναφέρει στην έκθεσή σας.

Συγκεκριμένα, σ'ένα σημείο της καταθέσεώς σας ή εκθέσεώς σας, λέτε -και θα πρέπει να το διαβάσω για να σας φρεσκάρω λίγο τη μνήμη- ότι: "Εδημιουργήθη η εντύπωσις ουδείς εκ της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων ... και τούτο πιθανώς λόγω αμερικανικών υποσχέσεων ή διαβεβαιώσεων". Πρέπει να προσθέσω εδώ, γιατί μου φαίνεται ότι είναι ημιτελές "εκ των Ενόπλων Δυνάμεων επίστευε ότι ήτο δυνατόν οι Τούρκοι να προβούν εις πολεμικήν ενέργειαν".

(2ΑΚ)

(9)

ΑΚ 1/2 (Χ.Μ) 16.9.1986

59

Κύριε μάρτυς, αυτό είναι πάρα πολύ σοβαρό κατά τηνάποψή μου. Θα μπορούσατε να μας διαφωτίσετε με το εξής;

Πώς σας δημιουργήθηκε η εντύπωση,είχατε συγκεκριμένες πληροφορίες; Είχατε κανένα στοιχείο,ακούσατε διαβάσατε τίποτε,πώς το λέτε και το γράφετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το γράφω, διότι είναι γνωστό στους πάντες, ότι δεν είναι συμφέρον στους Αμερικανούς να διαλυθεί η νοτία πτέρυξ του ΝΑΤΟ.Ως εκ τούτου δεν περίμενε κανείς σύρραξη μεταξύ Ελλάδος-Τουρκίας στην Κύπρο.Δηλαδή, απόβαση στην Κύπρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Παραγνωρίζετε το γεγονός, ότι η Ελλάς και η Τουρκία ήταν εγγυήτριες δυνάμεις τηςΚύπρο και πώς αυτό το εντάσσετε στο ΝΑΤΟ; Η Κύπρος δεν ήταν μέλος του ΝΑΤΟ.

F η Αγγλία ΜΑΡΤΥΣ: Πολύ σωστά το λέτε, αλλά ήταν και μια άλλη δύναμης εγγυήτρια F, η οποία είχε επί της νήσου δυνάμεις τέτοιες, που δεν χρειαζόταν να πάνε οι Τούρκοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Επομένως, αυτό το συμπεράνατε, ήταν πολιτικό συμπέρασμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι μια δική μου γνώμη, όπως μου ζήτησε και προηγουμένως άλλος βουλευτής να πω τη γνώμη μου.Γνώμες μπορεί να λεχθούν και να

ΑΚ 2/2 (ΧΜ) 16.9.1986

60

διατυπωθούν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Συμφωνώ, κύριε μάρτυς, είναι γνώμη σας λοιπόν. Και πάλι ξαναρωτώ, συγκεκριμένο στοιχείο έχετε επ αυτού πέραν της γνώμης που διατυπώνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Η δεύτερή μου ερώτηση και πάλι αναφέρεται στην έκθεσή σας.Αναφέρετε συγκεκριμένα 6 συμπεράσματα για το τραγικό γεγονός της καταλήψεως της Κύπρου.Μεταξύ αυτών αναφέρετε ότι και η αίθουσα των επιχειρήσεων ήταν καλά οργανωμένη,αναφέρετε ότι ο Κυπριακός Λαός, εξ αιτίας του πραξικοπήματος δεν εστάθη στο ύψος του -αυτό συνάγεται απο τα γραφόμενά σας- ενώ δεν λέτε τίποτα για τις Ελληνικές δυνάμεις που βρισκόταν εκεί και είχαν ως αποστολή να υπηρασπιστούν το έδαφος της Κύπρου,σε ενδεχόμενη απόβαση όπως και έγινε.

Σας ρωτώ, δεν θεωρείτε τον ρόλο που έπαιξαν οι Ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις μετά το πραξικόπημα,ρόλο σπουδαίο, δηλαδή ότι δεν προέβαλαν την αντίσταση εκείνη που εσείς σαν αξιωματικός επαγγελματίας ενδεχομένως να προβάλατε αν είσαστε εκεί, διοικητής;Και θεωρείτε ότι ο Ελληνικυπριακός πληθυσμός της Κύπρου δεν πολέμησε όπως θα έπρεπε;

ΑΚ 3/2 (ΧΜ) 16.9.1986

61

Για διευκρινίστε αυτό το πράγμα·

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτον, οι Ελληνικές δυνάμεις που ήταν κάτω, αναφέρεσθε σε ένα σύνταγμα Ελληνικό κουτσουρεμένο την ΕΛΔΥΚ. Η ΕΛΔΥΚ όχι μόνο πολέμησε, αλλά θα πρέπει και σεις να γνωρίζετε ποιές είναι οι απώλειες των Ελλήνων αξιωματικών και οπλιτών. Είναι εκεί 20 αξιωματικοί σκοτωμένοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Αυτά τα γνωρίζω. Αναφέρομαι και στην εθνοφρουρά όχι μόνο στην ΕΛΔΥΚ, στις μονάδες εκείνες, που διοικούσαν και Έλληνες αξιωματικοί εκτός ΕΛΔΥΚ, και η ΕΛΔΥΚ ασφαλώς. Αυτές οι μονάδες κατά την άποψή σας πολέμησαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς, διότι ορισμένες εξ αυτών, θα αναφερθώ σε 2 τάγματα, τα οποία εκινήθησαν για να πάνε στα Πάναγρά πρός ΛΑΠΗΘΟ-ΚΑΡΑΒΑ. Εξουδετερώθησαν παντελώς απο την Τουρκική αεροπορία. Πολέμησαν οι Δυνάμεις Καταδρομών, κατά τρόπο όχι υποδειγματικό, αλλά και εγώ δεν ξέρω. Παραλίγο να ανέτραπαν ολόκληρη την κατάσταση επί του Πενταδακτύλου, από τις πληροφορίες που είχαμε περί εχθρού και επενέβησαν οι Τούρκοι, δια της αεροπορίας όπου με βόμβες Ναπάλμ κατέκαψαν ολόκληρο το Πενταδάκτυλο μαζί με τις Τουρκικές δυνάμεις που επιτίθεντο ή αμυνόντουσαν, μαζί με τις Ελληνικές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Και εγώ θα εξάρω το γεγονός, ότι πολέμησαν κατά τη στιγμή εκείνη, δε ξέρω ποιές ώρες μετά την απόβαση, αλλά

ΑΚ 4/2 (ΧΜ) 16.9.1986

62

σας διαφεύγει το γεγονός, ότι έβλεπαν τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν ή να αποβιβάζονται στρατεύματα Τουρκικά στις ακτές της Κύπρου και δεν κούνησαν το χέρι τους; Αυτό πώς το χαρακτηρίζετε;

Δεν θα μπώ στο θέμα της αυτοσυγκράτησης, αλλά ρωτώ εσάς, σαν Έλληνα αξιωματικό, [illegible] όταν έχουμε ρωτήσει όλους τους μάρτυρες και όλοι έχουν πεί ότι είχε διαλυθεί εξ αιτίας του πραξικοπήματος η δυνατότης αντιστάσεως των Ελληνικών δυνάμεων σείς μας λέτε για τους ηρωϊσμούς τους;

(ζ)

(2ΑΚ) 1/ 2ζ Μ΄Α. 16.9.86

63

Τους ηρωισμούς τους τους γνωρίζουμε και τους δεχόμαστε αλλά εκείνη τηνσυγκεκριμένη στιγμή τη στιγμή που εξετιλίσσετο η απόφαση, οι αλεξιπτωτιστές επαναλαμβάνω έπεφταν και δεν εκούνησε κανένας το δάκτυλό του . Αυτό πώς το χαρακτηρίζετε; Τη σκανδάλη δηλαδή εννοώ , ότι το δάκτυλό του δεν επίεσε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θα αναφερθώ σε λεπτομέρειες γιατί δεν τις κατέχω καιόπως σας είπα, το δικό μας γραφείο ήταν μόνο για «περί εχθρού», δεν ήταν «περι φιλίων δυναμεων».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Το τμήμα το οποίο εξήλθε στο Πλατάνι του Αγίου Γεωργίου στην Κυρήνεια , δυτικώς της Κυρήνειας 5-6 μίλια είχε αρκετές απώλειες. Άρα οι οπλίτες εκεί της εθνικής φρουράς με τους Έλληνες αξιωματικούς και τους Κυπρίους, έπρεπε να έχουν δώσει το παρόν κατά τη γνώμη μου. Διότι στην θάλασσα δυτικότερον του Καραβά και της Λαπήθου ήταν περίπου 100 τόσα πτώματα Τούρκων. Εκεί εφονεύθη και ο συνταγματάρχης Καραγουλάνογλου -δεν θυμάμαι πώς τονέλεγαν- άρα λοιπόν δεν μπορούμε να πούμε ότι δεν πολέμησε η εθνική φρουρά .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Καλώς , κύριε μάρτυς.

Η τελευταία ερώτηση και πολύ σύντομη.

Μέσα πάλι στην έκθεσή σας αναφέρετε ότι μυστηριωδώς ο αρχηγός

2/2ζ Μ.Α. 16.9.86

64

του ναυτικού ο κύριος Αραπάκης διέταξε να επιστρέψουν τα δυο υποβρύχια που βρισκόντουσαν περίπου 50 με 60 μίλια από τις ακτές της Κύπρου και να περιπλέουν τις νοτιοανατολικές ακτές της Ρόδου. Τι εννοείτε όταν λέτε μυστηριωδώς;

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Τι εννοείτε όταν λέτε στην εκθεσή σας μυστηριωδώς; Για εξηγήστε μας αυτό το "μυστηριωδώς".

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το επληροφορήθημεν την επομένη μέρα . Ενώ τα υποβρύχια είχαν φθάσει πλέον στα χωρικά ύδατα της Κύπρου και με τον οπλισμό τον οποίο διέθεταν ήταν αρκετά τα δυο υποβρύχια αυτά για να ανατρέψουν ολόκληρη την αποβατική ενέργεια των τούρκων. Και την επομένη ημέρα ερώτησα καιμου είπαν ότι β ρίσκονται νοτιοδυτικώς της Ρόδου. Από κει καιπέρα ποιός διέταξε , γιατί διέταξε κ.λπ. δεν είμαι σε θέση να σας απαντήσω. 'Ενα όμως που έχω να πω είναι ότι πρέπει να έχουν σταλεί σήματα στους δυο κυβερνήτες των υποβρυχίων , στους πλωτάρχες, στα οποία σήματα θα αναγράφεται επάνω καιτο όνομα κ.λπ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Πολύ ωραία.

ΜΑΡΤΥΣ. Ως επίσης και την εισήγηση αν την έκανε αρμόδιος επιτελής του γραφείου επιχειρήσεων , του αρχηγείου ναυτικού προς τον

3/2ζ Μ.Α. 16,9,86

65

αρχηγό πρέπει να υπογράψουν 3,4 όχι ένας από τον χειριστή που θα βγάλει το σήμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, τελειώνω,

Αισθανθήκατε την ανάγκη στην έκθεσή σας να αναφέρετε την αποχώρηση των υποβρυχίων , δεν αισθανθήκατε την ανάγκη στην έκθεσή σας να πείτε γιατί -επαναλαμβάνω- δεν εκτύπησαν μόλις αποβιβαζόντουσαν τα στρατεύματα τα τουρκικά, οι ελληνικές μονάδες ; Δεν διερωτήθητε γι'αυτό το πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αφού το αναφέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Δεν το αναφέρετε .

ΜΑΡΤΥΣ. Το αναφέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Καλώς.

Ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Ζακολίκο να λάβει το λόγο.

4/2ζ ΜΑ" 16.9.86

66

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Κύριε μάρτυς πότε τοποθετηθήκατε υπασπιστής του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, του κυρίου Παπαληγούρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Περίπου 1 μήνα , 2 μήνες ενωρίτερα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δυο μήνες;

ΜΑΡΤΥΣ. Ενωρίτερα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Ενωρίτερα της 21ης;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Ποιός σας επέλεξε γι'αυτή τη θέση;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο ίδιος ο κύριος Υπουργός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Σας γνώριζε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Αλλά;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω από άλλους συναδέλφους με επρότεινε και με πήρε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Από συναδέλφους. Ιεραρχικά δηλαδή σας επέλεξε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δενμπορώ να το ξέρω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Μάλιστα.

Πείτε μου τι θέματα χειριζόσασταν σεις, ως υπασπιστής του κυρίου Υπουργού;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά που χειρίζεται ένας υπασπιστής. Τι θέματα; Δεν είχε θέματα

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Τι θα πει αυτά που χειρίζεται ένας υπασπιστής;

5/2ζ Μ.Α. 16.9.86

67

Άλλος υπασπιστής πηγαίνει στις τελετές, άλλος υπασπιστής είναι και χειρίζεται θέματα απόρρητα , άλλος υπασπιστής χειρίζεται θέματο σχέσεων του Υπουργού, άλλος χειρίζεται επιχειρησιακά. Εσάς ποιό ήταν το κομμάτι σας.

(2Θ)

(28) Ι/2Θ Ι6-9-86

68

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ήμουν στο γραφείο του Υπουργού για τις διάφορες επισκέψεις του Υπουργού.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Μόνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δηλαδή δημόσιες σχέσεις κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αυτό. Ήμουν στο γραφείο του Υπουργού.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Σηκώνατε το τηλέφωνο και τίποτε άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ. Το τηλέφωνο, ραντεβού με τους διαφόρους στρατηγούς,ναυάρχους, αεροπόρους...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Σε ποιά διεύθυνση υπηρετούσατε πριν γίνεται υπασπιστής;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν σε τάγμα πεζικού.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Σε ποιό;

ΜΑΡΤΥΣ. Στο 568 ή 569, δεν θυμάμαι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Πού είναι αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Στο Σιδηρόκαστρο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Πότε τοποθετηθήκατε στο 2ο Επιτελικό Γραφείο του ΓΕΣ μετά τη χούντα;

ΜΑΡΤΥΣ. Τον Αύγουστο του Ι973.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ. Όχι μετά τη χούντα.

2/2Θ I6-9-86

69

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. 'Οχι. 'Οταν ανέλαβε η χούντα. Να μη γίνει παρεξήγηση. Κατά τη διάρκεια της χούντας, πότε τοποθετηθήκατε στο 2ο Επιτελικό Γραφείο;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα. Μου φαίνεται το I973. Υπάρχει το μητρώο μου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Το I973;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Μήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι μεταθέσεις γίνονται Αύγουστο με Σεπτέμβριο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δηλαδή το Σεπτέμβριο του I973; Για σιγά, κύριε μάρτυς! Εφόσον γινόντουσαν Αύγουστο με Σεπτέμβριο οι μεταθέσεις, δεν μπορεί να τοποθετηθήκατε Αύγουστο με Σεπτέμβριο του I973 εσείς. 'Η το I972 τοποθετηθήκατε... Αφού στην Κυπριακή κρίση ήσαστε μέσα στο επιτελείο. Δεν ήσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιά κρίση είπατε;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Στη Κυπριακή, το I974.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οπου και να ήμουν τοποθετημένος, περί Κυπριακής κρίσεως δεν είχα υπόψη μου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δεν είχατε τίποτε.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Επομένως, λέτε Αύγουστο ή Σεπτέμβριο του I973.

3/2Θ________________16-9-86__

70

Στο διάστημα που ήσασθε εσείς εκεί -πραξικόπημα, τουρκική εισβολή- ποιός συντόνιζε τις πληροφορίες σε επίπεδο Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων για την Κύπρο; Είχατε δικό σας δίκτυο πληροφοριών, σαν 2ο Επιτελικό Γραφείο ΓΕΣ, ή είχατε ενιαίο δίκτυο πληροφοριών στο επιτελείο;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι πηγές και τα δίκτυα ήταν κοινόχρηστα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Για εξωτερικές πληροφορίες είναι οι πρεσβείες μας ...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Όχι. Άλλο ρωτάω, κύριε μάρτυς και καταλαβαίνετε, τί ρωτάω. Σας λέω το εξής: Μία σημαντική πληροφορία για την Κύπρο την έπαιρνε το επιτελικό του ΓΕΣ, του ΓΕΝ, του ΓΕΑ και του Αρχηγείου;

ΜΑΡΤΥΣ. Όποιος την έπαιρνε ήταν υπεύθυνος να τη διαβιβάσει αμέσως στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Τί θα πει, κύριε μάρτυς, "όποιος την έπαιρνε"; Ακούστε την ερώτηση: Σε ποιόν ήταν υποχρεωμένη η πηγή στην Κύπρο να τη στείλει σαν φυσικό αποδέκτη της πληροφορίας; Έρριχνε μία πληροφορία και την έστελνε στο Καμίδι; Πού την έστελνε; Για να καταλάβουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα που είσθε συγκεκριμένος σας απαντώ. Την πληροφορία την παίρνει το ΓΕΕΦ ή η ΚΥΠ. Η ΚΥΠ-δεν ξέρω, αν ήταν υποδιοίκηση στο ΓΕΕΦ, αυτό δεν μπορώ να το ξέρω- την έδινε στο ΓΕΕΦ και εν συνεχεία το ΓΕΕΦ τη διεβίβαζε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Αυτό είναι γνωστό.

4/2Θ________________Ι6-9-86

71

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. 'Οχι σε σας, επομένως, στο ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ. Στο ΑΕΔ, ασφαλώς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Εσείς δεν είχατε δικό σας δίκτυο πληροφοριών;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Πώς θα είχαμε; 'Αλλο δίκτυο εμείς, άλλο το ΑΕΔ;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Πώς γνωρίζετε τόσες λεπτομέρειες για τις πολεμικές επιχειρήσεις στο Πενταδάκτυλο και για όλες τις επιχειρήσεις κατά την εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ήταν η δουλειά του γραφείου. Οι πληροφορίες περί εχθρού είναι συνάμα εφαπτόμενες, παράλληλα γνωστές και για τα μέ φίλια τμήματα. Τί θα πει "ξέρω για τις Ελληνικές δυνάμεις". 'Αμα ξέρω για τις Τουρκικές, είμαι υποχρεωμένος να γνωρίζω, ως'Ελλην αξιωματικός και υπεύθυνο όργανο , που χειριζόμουν... Δεν ήμουν αξιωματικός, για να κάθομαι να παρακολουθώ ή να σημειώνω. Είχα κρίση, είχα μυαλό. Δηλαδή δεν πρέπει να γνωρίζω για τις Ελληνικές δυνάμεις; Πρώτ'απ'όλα, μετά τις επιχειρήσεις κουτσομπολιά, πληροφορίες, συζητήσεις συναδέλφων κλπ.

(2Ζ)

(2Θ) 1/2Ζ Λ.Β. 16.9.86

---

f2

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δεν είχατε τη Διεύθυνση Κυπριακού, που συντόνιζε την κατάσταση στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Τί έκανε η Διεύθυνση Κυπριακού;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιά Διεύθυνση Κυπριακού;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Η ΔΙΚ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό, ήταν πάνω στο ΑΕΔ. Δεν είχε καμιά δουλειά μαζί μας.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Εσείς, με τις πληροφορίες που είχατε, δίνατε αντίστοιχες εντολές για να κάνουν επιχειρήσεις οι δυνάμεις στρατού στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα και προχθές ... και απορώ για το ερώτημά σας...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Να μην απορείτε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, είμαι μάρτυς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν έχετε δικαίωμα να απορείτε επί των ερωτήσεων των συναδέλφων.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Να μην απορείτε. Να απορείτε γι'αυτά που λέτε, όχι γιατί ρωτάμε εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά που λέω, κύριε βουλευτά, είναι σωστά και ορθά.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Αυτό θα το κρίνουμε εμείς, όχι εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Για τη γνώμη μου. Γι'αυτό ήλθα εδώ.

2/2Ζ Λ.Β. 16.9.86

F3

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Δώσατε κάποια διαταγή κάτω, "χτυπήστε". Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, το είπα αυτό.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τί βαθμό είχατε τότε σείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντισυνταγματάρχης.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ποιός σας ζήτησε τη γνώμη σας, τί θα κάνουν στην Κύπρο και είπατε "χτυπάτε"; Ποιός σας τηλεφώνησε από κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ. Από κάτω από το ΓΕΕΦ παίρνανε τηλέφωνο...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Σε ποιόν; Σε οποιονδήποτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Παίρνανε το 2ο Επιτελικό Γραφείο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Σε σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι σε μένα, στο 2ο Γραφείο. Το σήκωσα. Μου λένε "τί γίνεται;". Αυτό είχε γίνει 3-4 φορές από τις 8.00΄ μέχρι τις 9.00΄.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Από τις 5.30΄ μέχρι τις 8.00΄, καμιά φορά;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Πρώτ'απ'όλα, δεν ήμουν στο γραφείο, ούτε στις 5.30΄ ούτε στις 6.00΄ . Πήγα αργότερα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Ποιός σας πήρε τηλέφωνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα, δεν μπορώ να θυμηθώ. Ή το 3ο Επιτελικό...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Μα, κύριε μάρτυς, αυτό είναι σημαντικό. Η εντολή "χτυπάτε" , ήταν αντίθετη από την εντολή "αυτοσυγκράτηση" του ΑΕΔ. Αλλάζετε την εικόνα της μάχης. Δε θυμάστε ποιός σας πήρε τηλέφωνο

3/2Ζ Λ .Β. 16.9.86

74

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν λέμε "χτυπάτε", κύριε βουλευτά, δεν έβγαλα εγώ σήμα, ή διαταγή. Ως Έλλην αξιωματικός αγανακτισμένος ... που είχαμε αυτή την εντολή, λέω "βρε παιδί μου, αφού σας βαράνε τα αεροπλάνα, αφού σας βαράει ο στόλος, βγαίνουν με τα ελικόπτερα, ρίχνουν αλεξιπτωτιστές, τί κάθεστε, βαράτε, με ό,τι δυνατότητες έχετε και με ό,τι όργανα πυρός". Εσείς, δηλαδή, θα είχατε διαφορετική...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Σταματήστε το εκεί, κύριε μάρτυς.

Εσείς ήσασταν ο φυσικός αποδέκτης ιεραρχικά αυτού του ερωτήματος; Δηλαδή, αν στην Κύπρο θέλανε να πάρουν μια απόφαση, σηκώνανε οποιοδήποτε τηλέφωνο του ΓΕΕΦ και λέγανε "τί θά κάνουμε κύριε Λούκουτε, τί θα κάνουμε κύριε Ματάση, τί θά κάνουμε κύριε Παλαΐνη;" και ο καθένας από σας έδινε και από μία εντολή; Πώς εσείς πήρατε την εντολή και τους είπατε "χτυπάτε"; Έτσι κάνατε τις επιχειρήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε εντολή πήρα, ούτε εντολή έδωσα κάτω, όπως ανέφερα. Μου λένε ότι τους χτυπάνε. "Απαντήστε"...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Είπατε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Σαν στρατιωτικός...

ΜΑΡΤΥΣ. Σαν στρατιωτικός, ο οποίος ...

4/ 2Ζ Λ.Β. 16.9.86

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Για σιγά, κύριε μάρτυς. Σαν στρατιωτικός δεν είχατε επίγνωση τί σημαίνει αυτό που λέγατε, ότι ήταν εντολή; Τί ήταν καλαμπούρι;

ΜΑΡΤΥΣ. Εντολή δεν μπορούσα να δώσω εγώ ο αντισυνταγματάρχης στο ΓΕΕΦ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τότε, γιατί σας κάνανε το ερώτημα; Έτσι κάνατε τις επιχειρήσεις τότε; Δηλαδή, δεν έπρεπε να πείτε σείς σαν αξιωματικός 2ου Επιτελικού Γραφείου στο στρατηγό σας πιό πάνω, "στρατηγέ, εδώ μας λένε ότι γίνεται χαλασμός κάτω και μας λένε ότι πέφτουν αλεξιπτωτιστές. Τί διαταγή θα δώσετε εσείς;".

ΜΑΡΤΥΣ. Γι'αυτό ακριβώς σας ανέφερα ότι παίρνανε το ΑΕΔ, και η απάντηση είναι, "ΑΕΔ".

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Αυτό τους είπατε, ή "χτυπάτε";

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς αυτό τους είπα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τί τους είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. "Το ΑΕΔ επάνω ρωτήστε κ.λπ. Εγώ τί να σας πω;".

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μα, δεν τους είπατε "χτυπάτε";

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν αυτοί ξαναπήρανε πάλι και λένε, "μας χτυπάνε, μας έχουνε λιώσει", λέω εγώ "τί να σας πω"...

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Οπότε και σεις είπατε, "δε βαριέστε, χτυπάτε". Έτσι διεξήχθησαν οι επιχειρήσεις στην Κύπρο. Εσείς "χτυπάτε",

5/2Ζ Λ.Β. 16.9.86

76

ο Μπονάνος "συγκρατηθείτε", ο Αραπάκης "φεύγω", ο άλλος "γυρίζω".

Γι'αυτό έγινε το κομφούζιο, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κάποιος, το "χτυπάτε" το δικό σας, το μετέτρεψε σε εντολή και χτύπησε. Ο ένας χτύπησε, ο άλλος δε χτύπησε. Στρατιωτικά αυτό, πώς το βλέπετε σεις; Έτσι γίνονται οι στρατιωτικές επιχειρήσεις; Έτσι μάθατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, έπρεπε να δοθούν οι δέουσες εντολές για τις επιχειρήσεις.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τη δική σας εντολή, πώς την κρίνετε;

(26)

(2Ζ)
1/2 δ Κ.Β. 16.9.2986

77

ΜΑΡΤΥΣ: Μα δεν είναι εντολή η δική μου .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τι είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Απλώς μία συζήτηση μεταξύ δύο συναδέλφων.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Καλαμπούρι, δηλαδή.

Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι ώρα είπατε ότι σας πήραν τηλέφωνο στο Α2 και δώσατε αυτή - ας την πούμε - τη γνώμη σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Περίπου κατά τις 8.30' - 9η ώρα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας πήραν μία φορά ή πολλές φορές;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Επαιρναν εκεί και τα άλλα τμήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, εσάς εννοώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα με πήραν δύο φορές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή ώρα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 8.30' με 9.00'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και μέχρι τότε διερωτώντο ακόμα στο ΓΕΕΦ τι θα κάνουν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν μπορώ να το ξεκαθαρίσω . Προηγουμένως, με την ερώτηση που μου έκανε ο κύριος βουλευτής, μου έδωσε την δυνατότητα να θυμηθώ ορισμένα πράγματα. Τη δεύτερη φορά ...

2/2 δ Κ.Β. 16.9.1986

78

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Σεις κατ'αρχήν αυτή τη γνώμη που δώσατε - συμφωνώ με την γνώμη σας ότι δεν είναι διαταγή είναι γνώμη αυτή , συζήτηση - τη δώσατε στο δεύτερο τηλεφώνημα ή στο πρώτο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, μου φαίνεται ότι ήταν το τρίτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο τρίτο τηλεφώνημα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ώστε σας έκαναν τρία τηλεφωνήματα..

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι τρία τηλεφωνήματα , το Γ' Επιτελικό του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ ερωτώ πόσα τηλεφωνήματα σας έκαναν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός; Το Γ'Επιτελικό ;

ΜΑΡΤΥΣ: Από μέσα από την αίθουσα επιχειρήσεων του ΓΕΕΦ. Αλλά περισσότερο αυτοί ζητούσαν ενίσχυση, αεροπλάνα κ.λ.π.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι κατάλαβα, ζητούσαν οι άνθρωποι ενίσχυση ! Ρώτησαν όμως, τί θα κάνουμε ; Έτσι δεν είναι; Διότι έτσι έρχεται η απάντηση, αλλιώς δεν έχει νόημα η απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού σας απάντησα..

3/2 δ Κ.Β. 16.9.2986

79

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι αυτό λέγω, αυτή την απάντηση ποιά ώρα τη δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 8.30' με 9.00'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέχρι τότε, δηλαδή, οι άνθρωποι δεν είχαν καμμιά κατεύθυνση; Τι κατεύθυνση είχαν μέχρι τις 8.30';

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν σας μιλούσαν για αυτοσυγκράτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό μας το έλεγαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Σ'αυτά τα τηλεφωνήματα σας μιλούσαν και για αυτοσυγκράτηση, ώστε μέχρι τις 8.30' η ώρα είχαν αυτοσυγκράτηση. Η επίθεση των Τούρκων πότε άρχισε στην Κυρήνεια; Στις 6;

ΜΑΡΤΥΣ: Περίπου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαριστώ.

Ο κύριος Παναγιωτόπουλος παρακαλείται να λάβει τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, όταν οριστήκατε υπασπιστής του Παπαληγούρα, ήσασταν ήδη μυημένος στην 21η Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μετά μυηθήκατε;

4/ 2 δ Κ.Β. 16.9.1986

80

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είχα μυηθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Μέχρι τέλους δεν είχατε μυηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Προηγούμενα δεν μας είπατε ότι είχατε μυηθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, καμμία μύηση από κανέναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μου είπε και μένα προχθές ότι δεν μυήθηκε από κανέναν. Είναι, λοιπόν, προφανές ότι, εξ αποκαλύψεως, δι επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος μετέσχε στο πραξικόπημα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Στον κύριο Παγορόπουλο είπατε προηγουμένως ότι είχατε μυηθεί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Με έμφαση μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι ήμουν στην 21η Απριλίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως είσασταν συγχρόνως υπασπιστής Υπουργού της νομίμου Κυβερνήσεως, του κυρίου Παπαληγούρα, και μυημένος στην 21η Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως σας ανέφερα, δεν ήμουν μυημένος κατά την διάρκεια που ήμουν στον κύριο Υπουργό.

5/2 δ Κ.Β. 16.9.1986

81

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μα στον Υπουργό είσασταν μέχρι την ημέρα που έγινε το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ημουν στο Υπουργείο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Αρα, σεις μυηθήκατε αφού επικράτησε το πραξικόπημα; Τότε δεν πρόκειται περί μυήσεως εκεί .

(2ΒΑ)

(2δ)
1/2 ΒΑ Ε.Τ. 16-9-1986

82

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Παναγιωτόπουλε, επειδή φαίνεται ότι ο κύριος μάρτυς ίσως δεν συλλαμβάνει το νόημα της λέξεως μύησης ή μυημένος, μην τον ρωτάτε με τους όρους αυτούς. Ρωτείστε τον αν θέλετε-να μου επιτρέψετε να σας πω-από πότε μετείχε στην ομάδα που θα έκανε το πραξικόπημα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σας ρώτησε ο κ. Πρόεδρος κύριε μάρτυς. Από πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Θα σας κάνω τώρα μία ερώτηση κρίσεως και συνειδήσεως. Εσείς είχατε την τύχη να γίνεται Υπασπιστής ενός πολιτικού και ενός Υπουργού του οποίου το ανάστημα το πολιτικό ήταν λαμπρό και η ευφυία του και η μόρφωσή του και γενικά η προσωπικότητά του. Πώς δεχθήκατε -διότι εν συνεχεία προσχωρήσατε στην 21η Απριλίου- να καταργηθεί ένας Παπαληγούρας και να έλθει ένας που σε σχέση με τον Παπαληγούρα δεν είχε ούτε το ένα χιλιοστό της νοημοσύνης του. Πώς νομίζετε ότι έτσι υπηρετείτε την πατρίδα; Μπορείτε να μου πείτε; Διότι είχατε την τύχη να είστε κοντά στον Παπαληγούρα. Και δεν ήσασταν σε ένα τυχαίο, ήσασταν σε μια προσωπικότητα σαν τον Παναγιώτη Παπαληγούρα. Πώς δεχθήκατε εν συνεχεία -διότι

2/2 ΒΑ Ε.Τ. 16-9-1986

83

είπατε ότι προσχωρήσατε- ότι θα υπηρετούσατε καλύτερα τα συμφέροντα της πατρίδας σας μ'αυτούς τους ρεμπεσκιέδες;

ΜΑΡΤΥΣ. Εμένα δεν με ρώτησε κανένας για την 21η Απριλίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πώς; Αφού είπατε μετά ότι προσχωρήσατε.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μυημένος ήταν.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Από πριν;
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Από πριν.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ήταν μυημένος από πριν. Γι'αυτό λέω, κ. μάρτυς, ότι δεν είναι αλήθεια αυτό το οποίο μας λέτε, ότι δεν ήσασταν εκ των προτέρων. Και ίσως γι'αυτό σας έβαλαν και στη θέση αυτή.

Τώρα θα σας ρωτήσω κάτι άλλο. Σας ρώτησε ο κ. Παγορόπουλος το εξής: Το ότι έμεινε ένα σημείο αφρούρητο για να διαφύγει ο Μακάριος, αυτό ήταν τυχαίο γεγονός, ή ήταν από πρόθεση; Δηλαδή είχαν προαποφασίσει και σχεδιάσει να αφήσουν μία πόρτα διαφυγής. Τί απαντήσατε σ'αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν γνωρίζετε.

Εγώ σας ρωτώ το εξής: Ήσασταν μέσα στο επιτελείο. Μάθατε ότι διέφυγε ο Μακάριος. Το πνεύμα που επικρατούσε εκεί στην ηγεσία, ποιο ήταν; Ήταν ευχαριστημένη που διέφυγε ο Μακάριος, ή ήταν πανικοβλημένη και δυσαρεστημένη που διέφυγε;

ΜΑΡΤΥΣ. Για ορισμένους, το ότι δεν σκοτώθηκε, ή δεν συνελήφθη, ήταν

3/2 ΒΑ Ε.Τ. 16-9-1986

84

ευχάριστο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Η ηγεσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Για την ηγεσία ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ. Επί παραδείγματι, εγώ σαν άτομο δεν είχα τίποτα με τον Μακάριο. Τώρα η ηγεσία επάνω, εξαρτάται.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τί ακούσατε; Η ηγεσία αυτό το θεώρησε αποτυχία, ή επιτυχία, το ότι διέφυγε ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν αποτυχία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αποτυχία. Το συμπέρασμα βγαίνει. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Βαρβιτσιώτης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε μάρτυς, ένας από τους προηγούμενους μάρτυρες, ο κ. Κατσαδήμας, κατέθεσε ότι υπήρξε κατά μία χρονική περίοδος διακοπή επικοινωνίας των υπηρεσιών του Αρχηγείου Στρατού με την Κύπρο. Και ότι λειτουργούσε ένα γραφείο κοντά στο γραφείο του Αρχηγού Στρατού, το οποίο παρά τη διακοπή των επικοινωνιών, είχε επικοινωνία με την Κύπρο. Και ότι στο γραφείο αυτό μαζευόντουσαν και διάφοροι ταγματάρχες και λοχαγοί οι οποίοι επικοινωνούσαν πλέον, αγνοώντας τα επίσημα κανάλια του Αρχηγείου Στρατού. Εσείς το γνωρίζετε αυτό το γεγονός;

4/2 ΒΑ Ε.Τ. 16-9-1986

85

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ βρισκόμουν στην αίθουσα επιχειρήσεων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Όχι,όχι, δεν λέμε για την εισβολή. Λέμε για το πραξικόπημα κατά Μακαρίου. Λέμε για τις 14 Ιουλίου, ότι διεκόπησαν οι επικοινωνίες και μόνο ένα γραφείο είχε επικοινωνία με την Κύπρο. Το γνωρίζετε αυτό το γεγονός;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Το γραφείο Αρχηγού ήταν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ήταν το γραφείο Αρχηγού Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ. Από εκεί το επληροφορήθην. Στο γραφείο Αρχηγού. Εκεί πρέπει να υπήρχε η επαφή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Η επαφή από το γραφείο Αρχηγού Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Εσείς είχατε επισκεφθεί αυτό το γραφείο όταν είχαν διακοπεί όλες οι άλλες επικοινωνίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι εκεί επληροφορήθην την ανατροπή του Μακαρίου.

(2Δ)

(ΒΑ)

1/2 Δ.Δ. Ζ.Β. 16-9-86

86

'Ηταν στην αίθουσα, όπως ανέφερα, της επιθεωρήσεως. Στην " προβοσκίδα".

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Θα ήθελα να μου επαναλάβετε, ότι πληροφορηθήκατε την αντροπή του Μακαρίου από το σήμα που λάβατε "Αλέξανδρος εισήχθη εις Νοσοκομείο".

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πριν, δεν είχατε καμμία γνώση;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Το ανέφερα. 'Οχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Προ της ανατροπής του Μακαρίου, στις 2 Ιουλίου άν θυμάμαι καλά, έγινε μία σύσκεψη, υπό την αρχηγία του κ. Μπονάνου, τότε Αρχηγού Ενόπλεων Δυνάμεων, στην οποία έλαβαν μέρος και ορισμένοι εκ Κύπρου και ορισμένοι επιτελείς του ΑΕΔ και του Αρχηγείου Στρατού. Σείς λάβατε μέρος σ'αυτή τη σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Εσείς εγκατασταθήκατε στην αίθουσα επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ποιά είναι η εντύπωσή για την αίθουσα επιχειρήσεων; Λειτούργησε καλά, κακά, μέτρια, ικανοποιητικά, μη ικανοποιη-

2/2 Δ.Δ. Ζ.Β. 16-9-86

87

τικά; Πώς λειτούργησε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η αίθουσα επιχειρήσεων του Αρχηγείου Στρατού ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. 'Οχι του Αρχηγείου Στρατού.Του Αρχηγείου Ενόπλεων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί δεν πήγα ποτέ. Πήγα μία μόνο φορά για κάτι πληροφορίες για την Αεροπορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δηλαδή, υπήρχαν δύο αίθουσες επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς. 'Αλλη είναι η αίθουσα του Αρχηγείου Στρατού, που είναι στο δεύτερο όροφο μου, φαίνεται, ή στον πρώτο, και άλλη είναι η αίθουσα επιχειρήσεων του Αρχηγείου Ενόπλεων Δυνάμεων, που είναι στον πέμπτο όροφο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Και λειτούργησαν, μετά την Τουρκική εισβολή, και οι δύο αίθουσες;

ΜΑΡΤΥΣ. Αφαλώς. Και οι δύο αίθουσες ήταν εν λειτουργία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Και ποιά σύνδεση είχε η μία αίθουσα με την άλλη; Πώς συνεδέοντο οι δύο αίθουσες; Δηλαδή, ποιά ήταν η αποστολή της αίθουσας επιχειρήσεων του Αρχηγείου Στρατού; Γιατί, καθώς ξέρουμε από τις καταθέσεις όλων των μαρτύρων, την ευθύνη των επιχειρήσεων την είχε το ΑΕΔ.

3/2 Δ.Δ. Ζ.Β. 16-9-86

88

ΜΑΡΤΥΣ. Στην αίθουσα του ΑΕΔ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα. Η αίθουσα επιχειρήσεων του Αρχηγείου Στρατού, τί δουλειά έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηταν πάντα έτοιμη και βοηθούσε, άν εζητούντο παρά του ΑΕΔ ορισμένα πράγματα. Αλλά συγχρόνως είχαμε και το μέτωπο του 'Εβρου, το οποίο χειριζόταν εξ ολοκλήρου το Αρχηγείο Στρατού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν μιλώ ούτε για το μέτωπο του 'Εβρου, ούτε για το ενδεχόμενο μέτωπο των νησιών. Ρωτώ ποιός ήταν ο ρόλος της αίθουσας επιχειρήσεων του Αρχηγείου Στρατού για τις επιχειρήσεις στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπεύθυνο για την διεξαγωγή ήταν το ΑΕΔ. Εμείς είμασταν εκεί για τις κοινοποιήσεις. Μας ενημέρωναν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Την αίθουσα επιχειρήσεων του ΑΕΔ την επισκεφθήκατε ποτέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναί, μία φορά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ποιά είναι η εντύπωσή σας; 'Οτι λειτουργούσε καλά, κακά, μέτρια, όχι ικανοποιητικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Από μία επίσκεψη δεν μπορείς να σχηματίσεις γνώμη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ποιό ήταν το γενικό κλίμα των συναδέλφων σας,

4/2 Δ.Δ. Ζ.Β. 16-9-86

8ρ

που επεσκέπτοντο την αίθουσα επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπήκα μέσα για δύο λεπτά, ζήτησα μία πληροφορία περί της Αεροπορίας και έφυγα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα. Δεν βλέπατε τους άλλους συναδέλφους σας; δεν βλέπατε το "διάδρομο"; δεν κουβεντιάζατε; δεν είχατε προβληματισμό; Δεν σας είπε κανείς άν λειτουργούσε ή δεν λειτουργούσε; Δεν σας είπε "δεν περπατάμε, τα κάναμε μούσκεμα στην αίθουσα επιχειρήσεων"; Δεν σας είπε κανείς τίποτα; Δεν πήρατε χαμπάρι; Δεν επικοινωνήσατε με κανέναν άλλο συνάδελφό σας, ο οποίος να σας εκφράσει, άν θέλετε, απορίες ...

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, για απορίες, για συζητήσεις, για κουτσομπολιά του διαδρόμου, τί να πώ και τι να καταθέσω;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Την γενικότερη εντύπωση που είχε δημιουργηθεί

Δεν έχετε γνώση της γενικότερης εντυπώσεως για τη λειτουργία της αίθουσας επιχειρήσεων του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Μά, η αίθουσα επιχειρήσεων του ΑΕΔ, με Συνταγματάρχες, Ταξιάρχους και Υποστρτήγους, δεν μπορεί να μην λειτουργεί σωστά, κύριε βουλευτά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα.

5/2 Δ.Δ. Ζ.Β. 16-9-86

90

Και μία τελευταία ερώτηση: Πότε είπατε ότι υπηρετούσατε στο 505 Τάγμα Πεζοναυτών;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1971.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μπορείτε να μας πείτε από πότε μέχρι πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Το 1970 με 1971. Δύο χρόνια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μήπως θυμόσαστε ποιό μήνα τοποθετηθήκατε, το 1970;

ΜΑΡΤΥΣ. Τον Αύγουστο του 1970, ή τον Σεπτέμβριο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Καλά. Αύγουστο του 1970, μέχρι 1971.

Πριν από σας, ποιός ήταν Διοικητής του 505 Τάγματος Πεζοναυτών; Από ποιόν παραλάβατε;

2 ΓΡ

(2Δ)
1/2 ΓΡ (Κ.Ο.) 16.9.86

91

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον κύριο Μανουσακάκη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μάλιστα, ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Κουτσογιάννη να λάβει το λόγο, λαμβάνοντας υπόψη όσα είπαμε και προηγουμένως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ναι, ναι, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε μάρτυς, ήθελα το εξής να μας πείτε. Θέλω να ξεκαθαρίσουμε αυτό το θέμα, της "αυτοσυγκράτησης". Αυτός ο καινούργιος όρος, πότε ακούστηκε για πρώτη φορά και ποια ήταν η προέλευση; η πηγή; Δηλαδή ποιος μίλησε πρώτος για "αυτοσυγκράτηση". Ο Μπονάνος, ο Χανιώτης, ο Α', ο Β'; Αυτό θέλω να μας το ξεκαθαρίσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ανέφερα ότι η θέση την οποία είχα - το γραφείο στο οποίο υπηρετούσα - δεν μπορούσε να έχει τέτοιο φάσμα που να γνωρίζω, διότι, όπως σας ανέφερα ήταν δύο αίθουσες επιχειρήσεων. Μη νομίζετε ότι αν το ήξερα δεν θα σας το έλεγα. Θα σας το έλεγα ευθαρσώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, μη λέτε τίποτε άλλο. Δεν το γνωρίζετε. Εγώ θέλω να δω εάν το ξέρετε. Δεν το ξέρετε, καλώς. Πείτε μας, όμως. Προχθές είπατε ότι αυτός ο καινούργιος όρος που ανεκαλύφθη εκείνη την ημέρα, αυτός ο όρος έφυγε από την Αθήνα. Από

2/2 ΓΡ (Κ.Ο.) 16.9.86

92

κάπου εκεί μέσα. Και εδόθηκε κάτω, στους Γεωργίτση και άλλους, περί "αυτοσυγκράτησης".

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, ότι έφυγε από Αθήνα, και το ρωτάω, κύριε μάρτυς, διότι υπήρξε αμφισβήτηση εάν εδόθη από την Αθήνα και πως. Γι'αυτό θέλω να μου το ξεκαθαρίσετε. Είστε Β' γραφείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό σας το αναφέρω όχι υπευθύνως, όπως είπα και προχθές. Αυτές είναι πληφορορίες οι οποίες δεν μπήκανε στο γραφείο, γιατί έχουμε δελτία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Το ξέρω, πρώην στρατιωτικός είμαι και εγώ, όπως ίσως θυμάσθε.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εκτός όμως από τις πληροφορίες αυτές, το Β' γραφείο μαθαίνει και πολλά άλλα πράγματα και μπορεί να ξέρει ποιά είναι τα σωστά. Τίποτε άλλο.

Μία δεύτερη ερώτηση. Εσείς ανήκατε - τουλάχιστον αυτή είναι η άποψη που κυκλοφορεί έξω - στους Ιωαννιδικούς, τους σκληρούς.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το λένε οι δημοσιογράφοι γιατί γράφουν συνέχεια. Αυτό δεν με απασχολεί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, λέω τι ακούγεται έξω. Εγώ προσωπικά έχω

3/2 ΓΡ. (Κ.Ο.) 16.9.86

93

συζητήσει με πολλούς στρατιωτικούς και Ιωαννιδικούς, πρώην συναδέλφους, φίλους, κλπ., οι οποίοι επι χρόνια τώρα μας λέγαν και λέγαν και σε μένα, "κύριε Κουτσογιάννη ανοίξτε το φάκελλο της Κύπρου και θα δείτε τι έχουμε να καταθέσουμε". "Τι θα σας πούμε". "Θα σας φέρουμε φωτογραφίες", "θα σας φέρουμε τούτο", "θα σας φέρουμε το άλλο", ότι δήθεν "δεν φταίει ο Ιωαννίδης, ο οποίος ξεγελάστηκε, παρασύρθη", "τον ξεγέλασαν οι Αμερικάνοι" και ότι "αυτη τη δουλειά την έχουνε στήσει κάποιοι πολιτικοί Έλληνες". Ουδείς όμως καταθέτει τέτοια στοιχεία. Και εγώ πολύ αμφισβητώ, εάν υπάρχουν τέτοια στοιχεία. Εν πάση περιπτώσει εσείς που ανήκατε σ'αυτή την "παρέα" έχετε ακούσει τίποτε σχετικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν είχα θα τα είχα καταθέσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς, τίποτε άλλο.

Έχει κατατεθεί, κύριε μάρτυς, ότι την ημέρα της απόβασης των Τούρκων κλπ., κυκλοφόρησε μία πληροφορία εδώ στο Επιτελείο, ότι ετοιμάζονται να μας επιτεθούν από τη Βουλγαρία 'και ότι κατόπιν αυτού πρέπει να κρατήσουμε δυνάμεις εδώ και αυτό οδήγησε στο να μην σταλούν δυνάμεις κάτω κλπ. Αυτή η πληφοροφορία από που ξεκίνησε; Ποιός την έδωσε; Είσαστε Β' Γραφείο, κάτι πρέπει να ξέρετε!

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή την πληροφορία την έμαθα μετά που κυκλοφόρησε ευρύτατα,

4/2 ΓΡ (Κ.Ο.) 16.9.86

94

ότι οι Ρώσοι μετέφεραν μία στρατιά αεροκίνητη στο υψίπεδο της Σόφιας. Αυτό το έμαθα ή την Δευτέρα ή την Τρίτη. Ως πληροφορία μέσα στο Γραφείο δεν εισήλθε. Αλλά, έχοντας υπόψη, όπως μελετούσαμε τον χρόνο τον οποίο χρειάζεται η Τουρκία για να προσβάλει την Κύπρο και βγάζαμε ορισμένους χρόνους προσβολής, ότι για να κάνει μία προσβολή δι'ελικοπτέρων στο νησί θέλει τουλάχιστον μισή ώρα με τρία τέταρτα, για να μας κτυπήσει με πλοία και να αποβιβάσει τμήματα κλπ. θέλει τόσες ώρες, δηλαδή για να μην υπάρξει το στοιχείο του αιφνιδιασμού εις βάρος μας Για να μεταφερθεί αυτή η στρατιά που λέγαμε στη Βουλγαρία ήθελε δύο - τρεις μέρες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάλιστα. Κρίνετε λοιπόν ότι αυτή η πληροφορία δεν ήταν αληθής. Εγώ δεν σας ρώτησα αυτό. Βέβαια και αυτό χρήσιμο είναι. Αλλά σας ρώτησα ποιος έδωσε αυτή την πληροφορία. Ποιος την έδωσε πρώτος, Από πού επήγασε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΗΣ: Και τελειώνω με μία ερώτηση απλή, κύριε μάρτυς. Εσείς σαν στρατιωτικός είδατε να καταλαμβάνεται η μισή Κύπρος. Έχουμε στοιχεία και πλήρεις αποδείξεις ότι πολλοί αξιωματικοί εγκατέλειψαν τη θέση τους καταστράφηκαν μονάδες, οι οποίες μπορούσαν να είχαν προσφέρει τεράστιο έργο. Διαλύθηκε το σύμπαν με απλά λόγια, υπήρξε για πολλούς προδοσία, για πολλούς ανεπάρκεια, όλα αυτά μαζί.

(2Ν).

2ΓΡ

1/2Ν Β.Π. 16.9.86

95

Οπωσδήποτε εθνικός εξευτελισμός. Στο μεταξύ δεν αυτοκτόνησε κανένας από τους υπευθύνους. Γιατί ένας απ'αυτούς δεν τίναξε τα μυαλά του στον αέρα; Εννοώ από τους Αρχηγούς ή από τους παρακάτω. Τι φταίει που κανένας δεν αυτοκτόνησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πού να ξέρω!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Μπαντουβά, να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε μάρτυς, ενόψη της καταθέσεώς σας ενώπιον της Επιτροπής είχατε επαφές με Κορυδαλλό ή με δικηγόρους οι οποίοι επικοινωνούν με Κορυδαλλό; Παρακαλώ απαντήστε μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε είχα, ούτε έχω, ούτε και με ενδιαφέρει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Σε ορισμένα θέματα εμφανίζεσθε γνήσιος. Σε άλλα θέματα εμφανίζεσθε, επιτρέψτε μου να πω την έκφραση, αφελής. Επειδή υπάρχει μία σειρά από γεγονότα που περιγράφουν την προσωπικότητά σας, όπως π.χ. το γεγονός ότι είχατε μυηθεί πολύ πριν την 21η Απριλίου, και ότι η τοποθέτησή σας σε κεινο το Τάγμα δεν ήταν τυχαία ή ότι η προώθησή σας στον κύριο Παπαληγούρα, επίσης δεν ήταν τυχαία και ακόμα ότι δεν διαπράξατε τα σφάλματα που έκανε ο Στειακάκης π.χ. να χαστουκίσει παράγοντες, ενώ εσάς, όταν σας είπαν να συλλάβετε τον κύριο Παπαληγούρα, είπατε, όχι εγώ, να τον συλλάβει ο Παλλαΐνης ,εκείνος που τον

2/2Ν Β.Π. 16.9.86

96

συνέλαβε τελικά. Στη συνέχεια καταφέρατε να τοποθετηθείτε σαν παρακοιμώμενος του Παπαδόπουλου στο ιδιαίτερό του γραφείο, μαζί με τον Παπαργυρίου υπό την ιδιότητα του Υπουργού Εθνικής Άμυνας, ενώ ανήκατε στην ομάδα του Ιωαννίδη. Εν συνεχεία σας εμπιστεύθηκαν την θέση του επαναστατικού επιτρόπου στο τότε ΕΙΡ , νευραλγική θέση, όπου κάνατε και λογοκρισία του Τύπου και των ανακοινώσεων που δίνονταν τότε για να γίνει πλύση εγκεφάλου στο λαό. Μετά τοποθετείστε πάλι σε νευραλγική θέση.

Όλα αυτά αποδεικνύουν ότι έχετε υψηλό δείκτη νοημοσύνης, μπορεί να μην είχατε άλλα πράγματα, αποφεύγατε τις κακοτοπιές και συγχρόνως καταφέρνατε να είσαστε πάντα σε επίλεκτες και ευαίσθητες θέσεις.

Αυτά, λοιπόν, αποδεικνύουν ότι έχετε υπόψη σας την έννοια του όρου "μύησις" στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου. Την γνωρίζετε την έννοια κατά βάθος, αλλά αποφεύγετε και δεν μιλάτε με παρρησία. Πάντως εδώ δεν καταθέτετε με θάρρος.

Θα ήθελα, λοιπόν, να σας ρωτήσω, αφού έκανα αυτή τη γενική παρατήρηση, μια και εσείς είχατε τη θέση που ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής, συνάδελφος κύριος Ζακολίκος, ανέφερε πριν, στο Α2 Γραφείο του ΓΕΣ σαν συνεργάτης του κυρίου Γαλατσάνου. Εκεί είχατε τον τομέα Κυπριακών Υποθέσεων. Είναι κοινό μυστικό και όλοι οι συνάδελφοί σας το ξέρουν. Αναδύεται όμως αβίαστα και από την ενημέρωση, που φαίνεται ότι έχετε γύρω απ'αυτά τα θέματα.

3/ 2N Β.Π. 16.9.86

Επομένως είσαστε δέκτης όλων αυτών των στοιχείων που αφορούσαν το Κυπριακό. Θα πρέπει, λοιπόν, να είσαστε και ο πρώτος σύμβουλος του Αρχηγού του ΓΕΣ σε θέματα που είχαν σχέση με την Κύπρο.

2ΕΖ

(Ν.)
1/2ΕΖ. (Ε.Σ.) 16-9-1986

98

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω σ'αυτά που είπατε, προηγουμένως, περί Β'Επιτελικού Γραφείου. Υπάρχει διάχυτη η εντύπωση, ότι το Β' Επιτελικό Γραφείο, είναι ένα γραφείο το οποίο ή γνωρίζει τα πάντα, ή κατευθύνει τα πάντα και ότι όλες οι θέσεις ενός γραφείου είναι ίδιες. Το γραφείο αυτό, που υπηρετούσα εγώ, όπως ανέφερα στον κύριο Πρόεδρο, ήταν στρατιωτικές πληροφορίες. Εάν ήμουν ο Σύμβουλος του κυρίου Αρχηγού Στρατού, θα έπρεπε να είμαι γνωστός του και να είμαι καθημερινώς στο γραφείο του. Εγώ τον κύριο Αρχηγό Στρατού δεν τον έχω δει, παρά μόνο δυό-τρεις φορές σε ενημερώσεις, τιςοποίες κάναμε. Ούτε ήταν και δυνατόν να πηγαίνω στο γραφείο του, αντισυνταγματάρχης ων. 'Αρα, λοιπόν, δεν βλέπω πως εσείς ...

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μόνο δηλαδή τον κ. Ιωαννίδη αντιπροσωπεύατε εκεί και ενημερώνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, καμμία σχέση με τον κ. Ιωαννίδη, είτε υπηρεσιακή είτε οτιδήποτε άλλη, όπως σας το ανέφερα.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μάλιστα. 'Οπως και παλαιότερα, ασφαλώς δεν είχατε στην υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ καμμία ανάμειξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

2/2ΕΖ (Ε.Σ.) 16.9.1986

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Δεν είχατε.

Όταν απαντήσατε-όχι 8.30 που είπατε, αλλά περασμένες 9-στο τηλέφωνο, απαντήσατε μετά την 9η πρωϊνή, όπως προκύπτει από στοιχεία και από πηγές κυπριακές-και είπατε "χτυπήστε τους", το εμφανίσατε ενώπιον της Επιτροπής, σαν κάτι το παρορμητικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε καμμία Επιτροπή. Σε ποιά Επιτροπή;

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Εδώ είπατε ότι εσείς σαν έλληνας αξιωματικός, αφού σας είπαν ότι εξεδηλώνετο και εκλιμακώνετο προοδευτικά η τουρκική επίθεση, η στρατιωτική παρουσία, είπατε "χτυπήστε τους".

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Αφού μου έλεγαν ότι τους χτυπάνε; Τί θα απαντούσατε εσείς, αν είσασταν στη θέση μου;

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Δυο λεπτά. Θα φθάσουμε εκεί.

Εάν δεν απαντούσατε έτσι και λέγατε να μην τους χτυπήσετε, τί θα γινόταν από πλευράς απάντησης της ηγεσίας της Αθήνας προς τη Λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα. Ούτε και αυτό που απήντησα εγώ, νομίζετε ότι εφηρμόσθη; Δεν εφηρμόσθη. Αυτό ελέχθη μεταξύ δύο συναδέλφων.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Είναι η μόνη απάντηση, η οποία εδόθη από την Αθήνα προς τη Λευκωσία στο αγωνιώδες ερώτημα της Λευκωσίας

3/2ΕΖ Ε.Σ. 16.9.1986

100

από τις 4 και 30' το πρωΐ, μέχρι τις 9 και κάτι, που εσείς είπατε "χτυπήστε τους". 'Αλλο αν εκείνοι με δική τους πρωτοβουλία άρχισαν να ανταποδίδουν τα πυρά. Επομένως, αυτό επιμένετε ότι ήταν παρορμητικό, το είπατε μόνος σας και δεν ήταν αποτέλεσμα εντολής που σας εδόθη από τους ανωτέρους σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Κανένας. Εκεί είμασταν 3 αξιωματικοί.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κανένας.

Παρακαλώ, πέστε μου πάνω σ'αυτό, εφόσον δεν εδόθη αυτή η εντολή, πώς χαρακτηρίζετε αυτή τη σιωπή της ηγεσίας, τόσο του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων, όσο και του προϊσταμένου σας Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Στρατού, να έχουμε εν πλήρει κλιμακώσει επί 3ωρον την τουρκική επέλαση, εισβολή, και να μη δώσουν εντολή απόκρουσης; Πώς την χαρακτηρίζετε αυτή την απόφαση; Είναι αφέλεια; Είναι έλλειψη ενημέρωσης, ή είναι μειοδοτική, είναι προδοτική στάση; Παρακαλώ τη γνώμη σας σαν έλληνα στρατιωτικού.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανέφερα και στην προχθεσινή μου δήλωση, το επαναλαμβάνω και σήμερα, ότι η μη εντολή-που δεν εδόθη σήμα κάτω προς τις δυνάμεις κ.λ.π., εφόσον οι τούρκοι ενήργουν αποβατική ενέργεια και αεροπορική-ασφαλώς είναι μειοδοτική.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Είναι μειοδοτική.

4/2ΕΖ Ε.Σ. 16.9.1986

101

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Ειπώθηκε, και αποτελεί επίσης κοινό μυστικό για τον Ιωαννίδη, είπατε εσείς, ότι πρόκειται περί επαγγελματικά αρτίως εκπαιδευμένου αξιωματικού, αρίστου αξιωματικού, ότι είναι ηθικό στοιχείο και έξυπνος. Είπατε επίσης, ότι ο Ιωαννίδης, όπως άλλωστε είναι κοινό μυστικό, αυτό το γνωρίζουμε όλοι, ήταν ο ισχυρός ανήρ. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Ήταν ο ισχυρός ανήρ της δικτατορίας τότε, σε κείνη τη φάση, μετά τη κατάρρευση του Παπαδόπουλου και επομένως θα πρέπει να είχε τον πρώτο λόγο στην τακτική που εφηρμόσθη τότε.

(Λ .)

N

1/2 ΔΔ Α.Μ. 16-9-86

102

Πώς παντρεύετε εσείς το στοιχείο αυτής της στάσεως που υπήρξε μειοδοτική, όπως την χαρακτηρίσατε προηγουμένως, και βλακώδης, με τα στοιχεία ευφυΐας και επαγγελματικής επάρκειας, που κοσμίσατε προηγουμένως τον δικτάτορα Ιωαννίδη; Εφόσον εκείνος είναι υπεύθυνος γι αυτή την τρίωρη και πλέον σιγή, πώς παντρεύετε αυτά τα δύο;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι αυτό είναι το ερωτημά μου για όλους. Και για τον κύριο Ιωαννίδη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Συγκεκριμένα για τον Ιωαννίδη, παρακαλώ, κάνατε μια συγκεκριμένη κρίση, που εχει καταγραφεί στα Πρακτικά.

Και σας ερωτώ, πώς συνδέονται αυτά τα δυό πράγματα; Ο ευφυής, ο επαγγελματικά τέλειος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απήντησα ότι δεν μπορώ να εξηγήσω τους λόγους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είπατε για μειοδοσία.

Είπατε επομένως ότι ο Ιωαννίδης μειοδότησε. Και ενώ εγνώριζε επαγγελματικά και πνευματικά του επέτρεπαν οι δυνάμεις του και οι γνώσεις του να ξέρει το αποτέλεσμα κράτησε δεμένα τα χέρια των φρουρών του Έθνους. Γιατί είπατε σε άλλο σημείο της καταθέσεώς σας ότι η φρουρά, όπως ήταν στην Κύπρο, με όλη τη σύνθεση της ΕΛΔΥΚ, Εθνική Φρουρά, Προεδρική Φρουρά κλπ. και με τα τμήματα που δημιουργήθηκαν από την επιστράτευση, μπορούσε, αν δεν είχε δημιουργηθεί σμ αποδιοργάνωση του

2/2 ΔΔ Α.Μ. 16-9-86

103

πραξικοπήματος να αντιταχθεί σε κάθε τουρκική εισβολή και μετά την αποχώρηση της Μεραρχίας.

Εφόσον κράτησε τα χέρια των εθνικών δυνάμεων στην Κύπρο δεμένα, για να εδρεωθούν και διευρυθούν οι θήλακες του εχθρού, αυτό δεν είναι προδοσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ανέφερα, "ναι".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Είναι προδοσία του Ιωαννίδη, αυτό λέει ο κύριος Λούκος!

Κατά την θητεία σας στον κύριο Γαλατσάνο, δεν είχατε αντιληφθεί επισκέψεις Τάσκα, Σίσκο, πάνω στο Πεντάγωνο; Αυτά εάν δεν τους είδατε εσείς δεν συνεζητούντο στο επίπεδο το δικό σας ότι υπήρχαν τέτοιοι επισκέπτες και τι ήθελαν στο επιτελείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Αρχηγείο Στρατού δεν ήλθε κανένας απ'αυτούς, πού λέτε. Ότι συνήντήθη ο κύριος Τάσκα ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Το είπατε προχθές και το θυμάμαι. Μπορείτε να απαντήσετε ότι δεν λάβατε γνώση, αλλά εδώ υπάρχουν καταθέσεις, από τις οποίες προκύπτει ότι ο κύριος Σίσκο ανήλθε στο επιτελείο και μίλησε με τον κύριο Μπονάνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Και θα με ρωτούσαν εμένα, αν ήλθε ή δεν ήλθε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Θέλω να επισημάνω το γεγονός ότι αποκρύπτετε γεγονότα.

3/2 ΔΛ Α.Μ. 16-9-86

104

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκρύπτω γεγονότα . Αφού έχουν γίνει αυτά που μου λέτε εσείς με στοιχεία. Αλλά τι να επικυρώσω; Απο το δεύτερο όροφο στον πέμπτο τι γινόταν; Και αν σας πω ορισμένα γεγονότα-όπως τα ανέφερα και στην αναφορά μου, την περασμένη Τρίτη-είναι απο πληροφορίες, όχι επίσημες .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μετά την απάντηση που δώσατε " κτυπήστε", αργότερα, εν τη εξελίξει των επιχειρήσεων, δεν υπεβλήθησαν ερωτήσεις για ειδικότερα θέματα, όπως π.χ. αν θα έπρεπε να κτυπηθεί το αεροπλανοφόρο " ΕΡΜΗΣ" -που υπήρχε μια άποψη να κτυπηθεί, γιατί ήταν θολός ο ρόλος του, τέτοιες ερωτήσεις υπεβλήθησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός να το κτυπήσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αν μπορούσαμε εμείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού δεν υπήρχε δυνατότης, πώς θα λέγαμε κτυπάτε το;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Υπήρχαν άλλα ειδικότερα ερωτήματα, για ανάγκες;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μιά τελευταία ερώτηση:

Ο ρόλος της ΕΛΔΥΚ κάτω-τον ηρωϊσμό της οποίας εξήρατε προηγουμένως, μετά την εισβολή, που εμείς δεν τον αμφισβητούμε - βάσει του σχεδιασμού ποιός ήτο; Ήταν εφεδρικο τμήμα, που έπρεπε να είναι στη διάθεση της ηγεσίας των Ενόπλων μας Δυνάμεων στην Κύπρο, για να χρησιμο-

105

ποιηθεί για ειδική αποστολή σε ειδικό σημείο, που ίσως εξεδηλώνετο η πρωτοβουλία των Τούρκων, για την εξουδετέρωση Θήλακα κλπ. , ή ήταν άλλη; Ποιός ήταν ο ρόλος της ;

(Ο).

(2ΕΖ)
1/2 Ο (Ε.Μ) 16.9.86

106

ΜΑΡΤΥΣ. Η αποστολή της ΕΛΔΥΚ ήταν βάσει σχεδίου. Υπήρχε σχέδιο, το οποίο έπρεπε να εφαρμοσθεί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Υπήρχαν δύο σχέδια. Το αμυντικό, της αποκρούσεως της εισβολής και υπήρχε και το σχέδιο"Αφροδίτη 2"της επιθετικής ενέργειας.

ΜΑΡΤΥΣ. Το επιθετικό δεν το έχω υπόψη μου. Πού να επιτεθούμε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Με δική μας πρωτοβουλία.

ΜΑΡΤΥΣ. Πού να επιτεθούμε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Να εκκαθαρίσουν τους θύλακες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Ή αντιπερισπαστικά, ή για άλλο λόγο. Υπήρχαν δύο σχέδια.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι θύλακες ήταν τα επιμέρους στα ταγματικά συγκροτήματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, τελειώνω με ένα ερώτημα. Ενόψει της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος, λόγω της θέσεώς σας είσαστε ενημερωμένος, υποβάλατε καμμιά έκθεση, έστω προφορικά, εξεφράσθηκαν οι απόψεις σας για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις και παρενέργειες μιας τέτοιας πρωτοβουλίας;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Ζερβό να λάβει το λόγο.

2/2 Ο (Ε.Μ) 16.9.86

107

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε μάρτυς, αποτελεί στοιχειώδη γνώση ότι το κάθε Γενικό Επιτελείο έχει το δικό του θάλαμο επιχειρήσεων. Και ασφαλώς το Γενικό Επιτελείο Στρατού είχε το δικό του κανονικό θάλαμο επιχειρήσεων. Γνωρίζετε εάν υπήρχε και άλλος ειδικός θάλαμος επιχειρήσεων, ο οποίος είχε επαφή με την Κύπρο εκτός της Διευθύνσεως Κυπριακού που υπήρχε στο ΑΕΔ και που επανδρώθηκε κάπως καθυστερημένα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν υπήρχε. Δύο αίθουσες επιχειρήσεων ήταν και το Γραφείο του Κυπριακού αγώνος, που δεν θυμάμαι πότε συνεκροτήθη.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Δύο αίθουσες επιχειρήσεων τίνων επιτελείων;

ΜΑΡΤΥΣ. Αρχηγείο Στρατού και Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Και εκείνη η αίθουσα που αναφέρεται συχνά στις διάφορες εκθέσεις των αξιωματικών, ότι υπήρχε κάποια ειδική αίθουσα, αν δεν απατώμαι στον τρίτο όροφο του ΓΕΣ, η οποία είχε επαφή με τους Κυπρίους, με το ΑΓΕΕΦ και είχε άμεση επικοινωνία; Και μάλιστα όταν έγιναν τα γεγονότα η διεύθυνση Κυπριακού δεν είχε καν επαφή απ'ευθείας με την Κύπρο, ενώ αντίθετα αυτή η ειδική αίθουσα είχε επαφή με την Κύπρο, άμεση. Εσείς δεν γνωρίζετε να υπήρχε αυτή η αίθουσα;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανέφερα ότι εκείνη η αίθουσα η οποία υπήρχε, όπως πλη-

3/2 Ο (Ε.Μ) 16.9.86

108

ροφορήθηκα, για την ανατροπή του Μακαρίου, ήταν στην προβοσκίδα της Επιθεωρήσεως.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. 'Αρα υπήρχε μια άλλη αίθουσα.

ΜΑΡΤΥΣ. Για δυο μέρες ήταν αυτή.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Δηλαδή αυτή λειτούργησε μόνο για δύο ημέρες;

ΜΑΡΤΥΣ. Το γραφείο Αρχηγού ήταν.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. 'Ηταν ουσιαστικά το γραφείο Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, το γραφείο Αρχηγού, που εγνώρισα εγώ εκεί, του Στρατού.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Του ΑΓΕΣ δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Παράλληλα, υπήρχε και η αίθουσα επιχειρήσεων, η κανονική του ΓΕΣ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Εντάξει, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Παυλίδη να λάβει το λόγο. Και μετά εσείς κύριε Βασιλειάδη.

Παρακαλώ όλοι οι κύριοι συνάδελφοι να έχετε υπόψη σας ότι πρέπει να εξετάσουμε και να ολοκληρώσουμε, αν μπορούμε, με τον

4/2 Ο (Ε.Μ) 16.9.86

109

κ. Κοντφση. Γιατί την Πέμπτη θα έχουμε τον Γιαννακόδημο, ο οποίος είναι επιτελάρχης του ΓΕΕΦ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θα είμαι πολύ σύντομος.

Κύριε μάρτυς, ιδιαιτέρως με απασχολεί ο ρόλος σας στο γραφείο του Υπουργού Εθνικής Αμύνης τότε. Και πριν φθάσουμε στον ρόλο, εσείς, πώς επελέγητε; Μπορείτε να μου το ξεκαθαρίσετε; Δεν κατάλαβα τον μηχανισμό επιλογής σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπηρεσιακώς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Τί σημαίνει υπηρεσιακώς;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπάρχει άλλη απάντηση, υπηρεσιακώς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Με ποιά κριτήρια; Είσαστε αρχηγός τάξεως; Είσαστε διοικητής κάποιας σημαντικής μονάδος; Είχατε ειδικές γνώσεις ξένων γλωσσών; Το υπηρεσιακώς το καταλαβαίνω. Ασφαλώς μέσα από μια υπηρεσία προετάθητε. Εφόσον είστε εν στολή κάποιο υπηρεσιακό έγγραφο συνετάγη να τοποθετηθείτε κάπου. Αλλά με ποιά κριτήρια;

Βεβ.

(2σ)

(20) (ΧΜ) 16.9.1986

1/2 σ

110

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχουν κριτήρια σ'αυτές τις θέσεις.Τι κριτήρια να υπάρχουν; Για λοχαγό και ταγματάρχη;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Με συγχωρείτε,αναφέρομαι στις υπηρεσία σας στο γραφείο Παναγή Παπαληγούρα.Ελπίζω να έγινα σαφής.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι αντελήφθην,ότι πρόκειται γιατον κύριο Παπαληγούρα.Σας αναφέρω ότι δεν υπάρχουν κριτήρια.Ο κύριος Παπαληγούρας όταν πήγα εκεί με καλωσόρισε και μου ανέθεσε ορισμένες εργασίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και σείς τον κατευοδώσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τον κατευόδωσα καθόλου, κύριε Παναγιωτόπουλε.Διατηρήσαμε τις σχέσεις μας και μετά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ Μετά από πότε δηλαδή διατηρήσατε σχέσεις με τον κύριο Παπαληγούρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά απο την 21η Απριλίου πήγα κάνα δυο φορές στο σπίτι του και τον επισκέφθηκα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Το οποίο γνωρίζατε πάρα πολύ καλά φαίνεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς τογνώριζα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Χρησιμοποιώ τη λέξη " λέγεται ",επειδή δεν έχω τίποτε το ιδιαίτερο.Οτι εσείς δώσατε αυτού του σπιτιού το πλάνο στην

2/2σ (ΧΜ) 16.9.1986

111

ομάδα η οποία το βράδυ της 21ης Απριλίου εισέβαλε στο σπίτι Παπαλη - γούρα. Εχει βάση αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Σας ανέφερα ότι ήμουν στο γραφείο, στο Υπουργείο Στρατιωτικών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Επαναλαμβάνω, εδώσατε πλάνο όχι ότι ήσαστε μαζί.

ΜΑΡΤΥΣ: Τί έδωσα;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Το πλάνο, το σχέδιο πώς είναι το σπίτι, ποιά πόρτα θα ανοίξετε, ποιά πόρτα θα κλείσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά είναι φαντασίες, αν μη τι άλλο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Παραμείνατε στο γραφείο που κατείχε ο Παπαληγούραςμετά την απομάκρυνσή του απο εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Και υπηρεσιακώς παραμείνατε, πάλι ως υπασπιστής του διαδόχου του;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα, ναι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Παραμείνατε, λοιπόν, υπασπιστής Παπαδόπουλου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Και ισχυρίζεσθε πως δεν ήσαστε μυημένος στο κίνημα της 21ης Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

3/2σ (ΧΜ) 16.9.1986

112

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ/ Αυτό, κύριε συνάδελφε, που με εξανάγκασε να του υποβάλλω αυτές τις ερωτήσεις, είναι ότι σε σας είπε ότι είναι μυημένος. Εγώ του κάνω δύο απλές ερωτήσεις, είσαι με τον Παπαληγούρα είσαι και με τον διάδοχό του Παπαδόπουλο. Παπαδόπουλος κάνει το κίνημα και σε διατηρεί. Λες ότι δεν είμαι μυημένος. Επιτέλους πού ήσαστε, κύριε μάρτυς; Εμείς εδώ την αλήθεια αναζητούμε. Βοηθήστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, την αλήθεια σας είπα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Στο κύριο συνάδελφο είπατε ότι είσθε μυημένος, σε μένα λέτε δεν είσθε μυημένος. Τι είσαστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή όταν λέτε μυημένος, τι εννοείτε; ήθελα να ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρεκάλεσα προηγουμένως τον κύριο Βαρβιτσιώτη και τον κύριο Παναγιωτόπουλο να διευκρινίσουνε. Ο κύριος μάρτυς δεν συλλαμβάνει την έννοια της λέξεως μυημένος. Μη μιλάτε, λοιπόν, περί μυήσεως. Μύησις υπήρξε μόνο στη Φιλική Εταιρεία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Όταν χρησιμοποιώ τη λέξη μυημένος εννοώ το εξής: Γνωρίζατε εκ των προτέρων ότι θα εξεδηλούτο αυτό που εξεδηλώθη την 21η Απριλίου 1967. Είπα αυτό που εξεδηλώθη. Το εγνώριζε εκ των προτέρων. Πιθανόν να μη εγνώριζε την ημερομηνία. Εγνωρίζατε ότι κάτι θα εξεδηλούτο. Αυτό εννοώ με το μυημένος. Είναι ακριβές αυτό;

D 4/2σ (ΧΜ) 16.9.1986

113

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εγνώριζα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Τίποτε, βαθειά μεσάνυχτα.

Έχω την αίσθηση, κύριε μάρτυς, ότι υποτιμάτε τη νοημοσύνη της επιτροπής.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μου επιτρέπετε, κύριε Πρόεδρε;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Παρακαλώ, κύριε Κάππο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ορίστε, κύριε Κάππο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είπε [ο μάρτυς] ότι πήρε μέρος στην επανάσταση της 21ης Απριλίου. Πώς πήρε μέρος αφού λέει τό ότι δεν ήξερε και μέχρι που πήγανε και πιάσανε τον κύριο Παπαληγούρα ότι δεν ήξερε τίποτε. Πώς πήρε μέρος; Χωρίς να ξέρει;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Εν πάση περιπτώσει, κύριε Πρόεδρε, για να ολοκληρώσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ολοκληρώστε, κύριε Παυλίδης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Θέλετε να με πείσετε εμένα τον ερωτώντα, ότι αυτά τα οποία προηγουμένως καταθέσατε, όταν ρωτούσε ο συνάδελφος κύριος Παγορόπουλος, ότι τα ανακαλείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι δεν ήμουν μυημένος. Μπορεί να ήμουν γνωστός με τους συναδέλφους και με ειδοποίησαν το βράδυ και πήγα στο Υπουργείο.

5/2σ (ΧΜ) 16.9.1986

114

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Σας ειδοποίησαν γιατί;Για άσκηση; Σας ειδοποίησαν για να περάσετε την ώρα σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είπαν έλα επάνω στο Επιτελείο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε, τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν μου λέτε κύριε μάρτυς, τι ωράριο είχατε ως υπασπιστής, πλην εκτάκτων περιστατικών.

2Η

(2σ) Η.Γ. Μ. Α. 16.9.86

115

ΜΑΡΤΥΣ. Το κανονικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή από πότε έως πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τις 7.30'η ώρα το πρωί, μέχρι τις 2.30'το μεσημέρι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και αν συνέβαινε κάτι, ή ο Υπουργός ή κάποιος άλλος αρμόδιος θα σας έλεγε ελάτε και το απόγευμα ή να ελθετε τώρα αμέσως.

Τώρα. Το πραξικόπημα ποιά ώρα εξεδηλώθη; Αν το θυμάστε. Εννοώ της 21ης Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 2 η ώρα τη νύχτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 2 η ώρα σας κάλεσε ποιός; Προϊστάμενός σας. 'Αμεσος προϊστάμενός σας ήταν ο Υπουργός, δηλαδή ο κύριος Παπαληγούρας, μέχρι εκείνη τη στιγμή. Σας κάλεσε ο κύριος Παπαληγούρας, να πάτε στο Υπουργειο;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Ποιός προϊστάμενός σας, λοιπόν, σας κάλεσε, έστω συνταγματάρχης; Προϊσταμενός σας, όμως.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο συνταγματάρχης κύριος Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιαννης). Και τί ήταν ο Παπαδόπουλος για σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Με πήρε και μου είπε "ανέβα στο επιτελείο."

2/2 Η. Γ. Μ. Α. 16.9.86

116

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι. Και εσείς εκτελέσατε την εντολή του συνταγματάρχη Παπαδόπουλου και πήγατε εκεί. 'Ηταν φυσικός προϊστάμενός σας ο κύριος Παπαδόπουλος για να εκτελέσετε αυτή την εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. 'Ηταν διευθυντής ή υποδιευθυντής του 3ου Επιτελικού Γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιαννης) Εσείς κύριε μάρτυς, είσαστε υπασπιστής και είχατε, ως υπασπιστής, την ευθύνη της εκπροσώπησης του Υπουργού σε κάποιες σχέσεις του κ.λπ.

Επαναλαμβάνω, ποιός αρμόδιος σας εκάλεσε να πάτε στο Υπουργείο;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Αφού είπε ότι τον κάλεσε ο Παπαδόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Μαλιστα. 'Ομως εδώ είναι το θέμα. 'Ηταν αρμόδιος ο Παπαδόπουλος να σας καλέσει να πάτε στο Υπουργείο;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) 'Αρα πρέπει να αντελήφθητε, εφ'όσον δεν είχατε μυηθεί, ότι κάτι ανώμαλο συμβαίνει. Μη μου πείτε ότι δεν το αντιληφθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το αντελήφθητε. Αφού αντελήφθητε, οτι κάτι ανώμαλο συνέβαινε , τηλεφωνήσατε στον Υπουργό σας;

3/2 Η.Γ. Μ. Α. 16.9.86

117

ΜΑΡΤΥΣ. Η πρώτη μου δουλειά ήταν να έρθω σε επαφή με το κύριο Υπουργό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήρθατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν υπήρχε τηλεφωνική επικοινωνία. Πήγα, όμως, το πρωί στο σπίτι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Το πρωί είχε συλληφθεί ο κύριος Παπαληγούρας. Και πήγατε στο σπίτι θα δείτε τι; Την κυρία Παπαληγούρα, ή τον υιό Παπαληγούρα; Ο κύριος Παπαληγούρας, ο Υπουργός σας, ο προϊστάμενός σας, αυτός που σας είχε εμπιστευθεί αυτή τη θέση του υπασπιστή, είχε συλληφθεί ήδη. Γιατί πήγατε στο σπίτι του; Για να κάνετε εμφάνιση απλώς; Εξηγήστε μου σας παρακαλώ πάρα πολύ, γιατί αυτά τα πράγματα είναι λίγο ακατανόητα κύριε μάρτυς, για τιμίους ανθρώπους. Και επειδή εγώ πιστεύω ότι είσθε τίμιος, μου φαίνεται ότι είναι ακατανόητο να επιμένετε. Τι συνέβει κύριε και πήγατε το πρωί; Τι να κάνετε το πρωί; Να εμφανιστείτε στην κυρία Παπαληγούρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Πήγα το πρωί και είπα στον κύριο Παπαληγούρα, τον υιό, και την κυρία Παπαληγούρα, ότι είναι εντάξει ο κύριος Υπουργός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Α!! Επήγατε, λοιπόν, να διαβεβαιώσετε ότι είναι εντάξει ο κύριος Υπουργός, ότι είναι κρατούμενος ο κύριος Υπουργός και ότι τέλος πάντων ευαρεστηθήκατε να μη τον τουφεκίσετε, να μη τον σκοτώσετε. Ή, αν θέλετε, ευαρεστηθήκατε να μη τον βασανίσετε. Αυτό πήγατε να της πείτε της κυρίας Παπαληγούρα,

4/2 Η.Γ. Μ. Α. 16.9.86

118

εσείς ο υπασπιστής;

Σας παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι, αν θέλετε να κλείσουμε τη συζήτηση,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε, μια παρατήρηση να κάνω. 'Εχει σημασία ότι ο κύριος μάρτυς ήταν ενημερωμένος περί της υγείας του κυρίου Παπαληγούρα από της συλλήψεώς του!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, θα μου επιτρέψετε να θεωρήσω περαιωμένη την κατάθεση. Ο κύριος Μπαντουβάς θέλει να κάνει μία παρατήρηση.

(2ω)

1/3Ω Λ.Β. 16.9.86

119

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Σχετικά με το τηλέφωνο, που είπε ότι δεν λειτουργούσε, θέλω να πω ότι ο άλλος αξιωματικός που πήγε με 5 άντρες και συνέλαβε τον κ.Παπαληγούρα, όταν μπηκε μέσα, είπε το ζεύγος Παπαληγούρα στα αγγλικά "τί είναι αυτοί, μήπως είναι κομμουνιστές;" και στη συνέχεια, πήγε προς το τηλέφωνο. Προχώρησε λοιπόν ο αξιωματικός και ξερίζωσε, ξήλωσε, τη γραμμή του τηλεφώνου, το οποιο λειτουργούσε μέχρι εκείνη την ώρα.

Λοιπόν , αυτά που λέει ο κ.μάρτυς είναι ανακριβή και αποτελούν ασέβεια προς την επιτροπή. Υπάρχουν στοιχεία από τους ίδιους τους Παλαΐνηδες -γιατί αυτός που τον συνέλαβε ήταν ο Παλαΐνης ο μικρός, ο Αριστείδης- ότι ήταν μυημένος και λυπούμαι που δεν έχει το θάρρος να το ομολογήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ.Βασιλειάδης παρακαλείται να λάβει το λόγο και παρακαλώ να είναι ο τελευταίος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Ξέρετε πολύ καλά ότι και κατά τη φάση της σχεδιάσεως του πραξικοπήματος της Κύπρου, αλλά και εν συνεχεία, σ'αυτές τις λίγες μέρες μέχρι την επέμβαση των Τούρκων στη νήσο, γενικώς ο τουρκικός παράγων δεν ελήφθη σοβαρώς υπόψη. Ξέρουμε ότι μέχρι την τελευταία στιγμή και μετά στην απόβαση των Τούρκων και στη ρίψη των αλεξιπτωτιστών, έλεγαν οι πάντες σε όλα τα κλιμάκια, τουλάχιστον

2/3 Ω Λ.Β. 16.9.86

120

από αρχηγό κλάδου του ΑΕΔ, μέχρι ανωτάτη ηγεσία, ότι δεν θα επιχειρήσουν οι Τούρκοι, ασκήσεις κάνουν, αυτοσυγκράτηση κ.λπ. Το ένα είναι όλη αυτή η υπόθεση που είναι επιβεβαιωμένη από 100 χιλ. μικρές περιπτώσεις.

Δεύτερον, πιό συγκεκριμένο: Οι πάντες γνωρίζουν, κανένας δεν το διέψευσε, βιβλία, εφημερίδες και θα το έχετε ακούσει και σεις, εκείνο το περίφημο "μας εξαπατήσατε" του Ιωαννίδη προς το Σίσκο, μετά από εκείνη την περίφημη σύσκεψη.

Για να πούμε τα συκα-σύκα και τη σκάφη-σκάφη, αυτές οι 2 υποθέσεις, δείχνουν ότι θα πρέπει να υπήρχε σε κάποιο κλιμάκιο κάποια διαβεβαίωση ενός ξένου παράγοντος προς τον Ιωαννίδη ίσως, ή σε άλλους περί τον Ιωαννίδη, να μη ληφθεί υπόψη ο τουρκικός παράγων, εμείς θα σας εξασφαλίσουμε τη μη επέμβαση κ.λπ. Τουλάχιστον η λογική εκεί οδηγεί. Εσείς, που ζήσατε τα γεγονότα αυτά και τις ημέρες εκείνες και τις προηγούμενες ημέρες, που ζούσατε τον αέρα του ΑΕΔ, που είχατε φίλους αξιωματικούς πιό στενά συνδεδεμένους με τον Ιωαννίδη, με τον αρχηγό του ΑΕΔ κ.λπ., δεν μας βοηθάτε, σας παρακαλώ, κύριε μάρτυς, να μας πείτε τί γνωρίζετε γι'αυτό το θέμα; Δε χρειάζεται να ήσαστε μπροστά σε κάποια ενδεχομένη συμφωνία. Πέστε μας τί έχετε ακούσει από κάποιο συνάδελφο ή από κάτι άλλο γύρω απ'αυτη την υπόθεση.

3/3Ω Λ.Β. 16 .9.86

121

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό που είπατε εσείς λ.Πληροφορήθηκα δηλαδή ότι εξηπατήθη ο Ιωαννίδης. Από ποιόν, γιατί, κ.λπ., δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Επειδή είναι ένα από τα σοβαρά πράγματα που εξετάζει εδώ η επιτροπή μας, μπορείτε να μας δώσετε μια άκρη την οποία εμείς να διερευνήσουμε πιό πολύ; Παραδείγματος χάριν, μου το είπε ο μεγάλος Παλαΐνης, ή μου είπε ο Ψηλιχός ότι, οι άτιμοι οι αμερικανοί που μας την έσκασαν τότε που μιλάγαμε με τον αρχισταθμάρχη Ελλάδος. Πέστε μας κάτι συγκεκριμένο, σας προκαλώ και σας παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αν γνώριζα, θα σας το είχα καταθέσει και θα το έγραφα και στην αναφορά μου. Αν γνώριζα κάτι περί συμμαχικού παράγοντος ή πολιτικού, θα το είχα αναγράψει, δεν επρόκειτο να το κρύψω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Επομένως, δεν ξέρετε τίποτε γι'αυτό το θέμα συγκεκριμένα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό που είπε ο Ιωαννίδης, το "μας εξηπάτησαν", το άκουσα μέσα στο Επιτελείο. Ποιοί ήταν παρόντες, ποιοί έκαναν τη σύσκεψη, δε θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ.Περράκη να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, μια ερώτηση που πιστεύω να είναι η τελευταία, και κατά τη γνώμη μου, δύσκολη. Επομένως, κύριε μάρτυς, μπορείτε να πείτε, δεν απαντώ στην ερώτηση. Έχετε όλο το δικαίωμα να μην απαντήσετε, μη μου πείτε όμως, δεν ξέρω, γιατί αυτό δεν είναι αν ξέρετε ή όχι.

(3ΑΚ)

(5)

3/1ΑΚ I. Β. 16.9.86

122

Μέχρι 21 Απρίλη είσαστε ένας Έλληνας αξιωματικός, ησχολείσθο με τα υπηρεσιακά σας καθήκοντα, όπως όλοι οι αξιωματικοί κ.λ.π., εάν θυμάμαι καλά είχατε βρεθεί και στην Κύπρο, στις μάχες εκείνες, παλαιότερα, το 1964 και ήλθε η 21-4-67. Επειδή εμάς μας ενδιαφέρουν εκτός από τα γεγονότα και τα περιστατικά και η προσωπικότητα του μάρτυρα, σ' αυτό κατατείνει η ερώτησή μου.

Μεσολάβησαν από την 21 Απρίλη επτά χρόνια, με όλα αυτά τα γεγονότα που ήρθαν στην μνήμη σας και σε εμάς με αυτή την εξέταση, όλη αυτή την ώρα και φθάσαμε μέχρι την τραγωδία, που εξετάζουμε μαζί σας τώρα. Δεν σας ρωτώ πως μπήκατε και γιατί μπήκατε στο πραξικόπημα, ή όπως το λέγατε εσείς τότε, επανάσταση. Εκ των υστέρων τώρα, ή την επομένη του κυπριακού, πως αισθάνεσθε μετά από όλα αυτά που έγιναν σ' αυτή την επταετία, δηλαδή να γίνει ότι έγινε στην Κύπρο, πως αισθάνεσθε εκ των υστέρων, τότε την επομένη ή και τώρα;

Επαναλάμβάνω μπορείτε να απαντήσετε προσεκτικά, ή μπορείτε να πείτε "δεν απαντώ".

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς αισθάνομαι για το θέμα της Κύπρου; Όχι καλά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πιστεύω, ότι πρέπει να με καταλάβατε. Εσείς ξεκινήσατε και μπήκατε εκεί, όποτε μπήκατε και είπατε "να τους δέσουμε όλους αυτούς, τι θέλεις τον Παπαληγούρα ή τον άλλονκλπ." Ξεκι-

3/ 2ΑΚ Ι.Β. 16.9.86

123

νήσατε δηλαδή για να κυβερνήσετε την χώρα, για να συμμετάσχετε και εσείς, δεν είσαστε ούτε Υπουργός ούτε τίποτα, αλλά στηρίζατε μια κατάσταση με κάποιες προσδοκίες ενδεχομένως και φθάσαμε εκεί, που φθάσαμε. Θα το ρωτήσω κάπως αλλιώς! Εάν ήταν τώρα 20-4-67 - είναι δύσκολη ερώτηση εμάς μας ρωτούσανε κάποτε- θα το ξανακάνατε;

Για να σας διευκολύνω, τότε ρωτούσαν στο σύνολο τους συναδέλφους, και δίναμε κάποιες απαντήσεις εμείς εμείναμε στις θέσεις μας, στις ιδεές μας, σε όλα αυτά. Εσείς τι απαντάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να απαντήσω; Δεν μπορώ να απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι τελειώσαμε.

Παρακαλώ κύριε μάρτυς να έλθετε αύριο το πρωΐ στις 8.30, στην Αίθουσα 143 του Μεγάρου, όπου θά έχουν εν μεταξύ αποστενογραφηθεί τα πρακτικά για νά τα ελέγξετε, και να τα διαβάσετε και νά τα υπογράψετε. Τώρα μπορείτε να φύγετε.

Παρακαλώ να έρθει ο μάρτυς κύριος Κοντόσης.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της Αιθούσης ο κύριος μάρτυς)

Παρακαλείται ο Γραμματεύς να συνοδεύσει στην Αίθουσα τον κύριο Κοντόση.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κύριος Κοντόσης)

3/3 AK I.B. 16.9.86

124

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κοντόση, έχετε ορκισθεί και κατ'ακολούθία αναφέρεσθε στονόρκο σας και συνεχίζουμε την καταθεσή σας.

Έχετε κάνει κάποια εκθεση το ΓΕΕΘΑ, στο ΑΕΔ όπως το λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή ή έκθεση, που θα σας την δώσω, είναι γραμμένη με τα γραμματά σας και υπογεγραμμένη απο εσάς; Παρακαλώ διευκρινίστε μας.

(8)

(3ΑΚ)
1/3 ζ Κ.Β. 16.9.1986

125

Μην την διαβάζετε . Πρέπει να την διαβάσετε ολόκληρη για να την επιβεβαιώσετε, αλλά επί του παρόντος θέλω να δω είναι δική σας η έκθεση αυτή ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, είναι τα γράμματά μου. Να δω και την υπογραφή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η υπογραφή σας αυτή είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Η υπογραφή σας αυτή είναι. Την βεβαιώνετε λοιπόν αυτή την έκθεση και σήμερα ή έχετε να συμπληρώσετε, να διαψεύσετε, να αμφισβητήσετε τίποτα από όσα γράφετε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι κύριε Πρόεδρε, τι είχα γράψει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ώραία. Τότε επιφυλαχθείτε όταν στο τέρμα της κατάθεσής σας σας διαβάσουμε την έκθεσή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά για να τα έχω γράψει θα πει ότι αυτή ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα πεί ότι αυτή ήταν. Εγώ μπορώ να σας την διαβάσω και τώρα δηλαδή γιατί δεν είναι και μεγάλη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Όχι τώρα κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι τωρα, αλλά στο τέλος , έτσι ; Θα σας την διαβάσουμε στο τέλος.

Για εξηγείστε μας κύριε Κοντόση τώρα , σεις είσθε ταγματάρ-

2/3 ζ Κ.Β. 16.9.2986

126

χης είπατε , εν αποστρατεία ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε απεστρατεύθητε ; Απεστρατεύθητε ή απετάχθητε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1975 απεστρατεύθην και το 1977 ή 1978 απετάχθην.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Α, το 1977 ή 1978 απετάχθητε. Με απόφαση τίνος ; Του Στρατιωτικού Συμβουλίου , Υπηρεσιακού Συμβουλίου, του Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Πρωτοβαθμίου Ανακριτικού Συμβουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα . Και στο δευτεροβάθμιο εν συνεχεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Και στο δευτεροβάθμιο. Εκάνατε προσφυγή, έφεση στο δευτεροβάθμιο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, είχα κάνει και είχα προσφύγει και στο Συμβούλιο Επικρατείας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Το οποίο Συμβούλιο της Επικρατείας τι απεφάνθη ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τελικώς δεν παρουσιάστηκα αν θυμάμαι καλά, διότι δεν μπορούσα πλέον οικονομικά να συνεχίσω και λόγω μη παρουσίας μου δέχθηκα

3/3 ζ Κ.Β. 16.9.1986

127

ζην απόφαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, το Συμβούλιο Επικρατείας δηλαδή, απερρίφθη η προσφυγή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα, το εάν πήγατε και αν παρέστητε ίσως δεν έχει πολύ σημασία. Το θέμα είναι η απόφαση του Συμβούλιου Επικρατείας τι λέει. Απορρίπτει λοιπόν την προσφυγή σας. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και αν θυμάστε από την απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας, δεν μπορεί να θυμάστε πολλά πράγματα, γιατί φαντάζομαι ότι δεν θα έχετε πολλές αιτιολογίες αφού λέτε ότι δεν παρέστητε. Ο λόγος για τον οποίο απετάχθητε το 1976 ή 1977 ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι ήμουν στην υπόθεση του Φεβρουαρίου 1975 και η οποία είχε αποκληθεί από τον Τύπο τουλάχιστον "πυτζάμα".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, στο κίνημα της "πυτζάμας" να πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν. Και γι'αυτό απετάχθητε.

4/3 ζ Κ.Β. 16.9.1986

128

Μήπως στην απόταξή σας συνετέλεσε και η δράση σας στο διάστημα του Ιουλίου 1974;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα πέστε μου, σας παρακαλώ πολύ, που υπηρετούσατε τον Ιούλιο του 1974 ;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρετούσα στο ΓΕΕΦ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Επιτελείο Εθνικής Φρουράς, στο Β'Επιτελικό Γραφείο , στο Α'Τμήμα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο πρώτο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τμήμα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τμήμα του Β'Επιτελικού Γραφείου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιά ήταν η αρμοδιότης σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Το τμήμα αυτό είχε αρμοδιότητα την ασφάλεια προσωπικού υλικού και εγκαταστάσεων του στρατεύματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ασφάλεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Προσωπικού υλικού και εγκαταστάσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προσωπικού υλικού και εγκαταστάσεων.

5/3 ζ Κ.Β. 16.9.1986

128

Μάλιστα. Δεν είχε πληροφορίες δηλαδή το πρώτο τμήμα του Β΄Επιτελικού Γραφείου ; Δεν συγκεντρώνει πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατάλαβα την ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χριστος Μπασαγιάννης): Πληροφορίες , το Β΄Γραφείο δεν είναι ας το πούμε, το Γραφείο Πληροφοριών ;

ΜΑΡΤΥΣ: ΄Ολο το Β΄Γραφείο,είναι Γραφείο Πληροφοριών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Πληροφοριών.

ΜΑΡΤΥΣ: ΄Ολα τα τμήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Και το πρώτο τμήμα συνεπώς, στο οποίο ήσασταν εσείς, είχε συμμετοχή στο θέμα "τη πληροφορία?"

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπσαγιάννης): Μάλιστα.

Πέστε μου τι είχατε πληροφορηθεί - αν είχατε πληροφορηθεί τίποτα - για το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου .

ΜΑΡΤΥΣ: Επληροφορήθην το στα μέσα της εβδομάδος η οποία επροηγήθη, Δευτέρα έγινε το πραξικόπημα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 15 Ιουλίου έγινε το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Στις 15. Κατά τις 10 του μηνός .

Γ για πρώτη φορά

6/3 ζ Κ.Β. 16.9.2986

130

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Στις 10 του μηνός Ιουλίου λοιπόν, πληροφορηθήκατε τι;

ΜΑΡΤΥΣ: Πληρηφορήθηκα ότι επρόκειτο να γίνει αυτή η ενέργεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή η ενέργεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Και μου ανέθεσαν ...

Θέλετε να συνεχίσω ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ποιόν το επληροφορήθητε ;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ας το διηγηθεί ο ίδιος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι διηγηθείτε. Από ποιόν το πληροφορηθήκατε και τι επληροφορηθήκατε ακριβώς ;

(3Ζ)

(3ζ)
1/3 Ζ Ε.Τ. 16-9-1986

131

ΜΑΡΤΥΣ. Για πρώτη φορά εκλήθην τότε από τον κύριον...

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Κομπόκη.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηταν και ο κ. Κομπόκης... και ο κ. Γεωργίτσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από τον κ. Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ. Και μου είπαν ότι είχαν λάβει εντολή να γίνει αυτό το πράγμα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιό "αυτό το πράγμα";

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή η ενέργεια, το πραξικόπημα, όπως και να το χαρακτηρίσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτοί είχαν λάβει εντολή από ποιόν, σας είπαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων. Και ότι είναι διαταγή του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων και του Ταξιάρχου Ιωαννίδη να ανέβω - εγώ στην Αθήνα και να τους πω να μη γίνει το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, διέταξε ο Ιωαννίδης να μη γίνει το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν με καταλάβατε. Να πάω στην ηγεσία να τους ενημερώσω για τις απόψεις τους επί του θέματος αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ να το ξεκαθαρίσουμε. Και καλύτερα να μη διηγείσθε και να σας ρωτάω εγώ.

2/3 Ζ Ε.Τ. 16-9-1986

132

Ο κ. Γεωργίτσης και ο κ. Κομπόκης, λοιπόν, σας εκμυστηρεύτηκαν ότι είχαν εντολή ... τίνος είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να κάνουν τί;

ΜΑΡΤΥΣ. Να κάνουν αυτό το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και σεις πλέον λάβατε εντολή να πάτε στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από ποιόν λάβατε την εντολή και τί περιεχόμενο είχε η εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τον κ. Γεωργίτση και από τον κ. Κομπόκη με την προϋπόθεση ότι η διαταγή αυτή, το να πάει ένας αξιωματικός και συγκεκριμένα εγώ, όπως μου είπαν, να τους πω τις απόψεις τους...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων και στον Ταξίαρχο Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να πείτε τις αποψεις τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Επί του αν είναι δυνατόν να γίνει, ή όχι, πότε κλπ. Και μου είπαν να τους πω, ότι για πολλούς λόγους δεν πρέπει να γίνει αυτή η ενέργεια.

3/3 Ζ Ε.Τ. 16-9-1986

133

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπαν, δηλαδή, ο κ. Γεωργίτσης και ο κ. Κομπόκης σε σας να έλθετε εδώ στην Αθήνα και να πάτε να εμφανισθείτε....πού προσωπικώς, στον κ. Μπονάνο θα πηγαίνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα πήγαινα στον Ταξίαρχο Ιωαννίδη, ο οποίος και θα με παρουσίαζε στον κ. Μπονάνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα πηγαίνατε, δηλαδή, στον Ταξίαρχο Ιωαννίδη, ο οποίος θα σας παρουσίαζε στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε για την παρεμβολή, αλλά νομίζω ότι θα πρέπει να αφεθεί ο μάρτυς να διηγηθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το επεχείρησα, αλλά όπως είδατε... εγώ νομίζω ότι δημιουργεί σύγχυση.

Εν πάση περιπτώσει, διηγηθείτε, κύριε μάρτυς, τί ακριβώς έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι λόγοι, για τους οποίους μου είπαν ότι θα αναφέρω ότι δεν πρέπει να γίνει αυτό, ήταν διάφοροι. Βεβαίως, αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να θυμηθώ όλους τους λόγους. Θα αναφέρω αυτούς που θυμάμαι.

Πρώτα απ'όλα, ήταν θέμα προετοιμασίας. Δεύτερο, είχαν διαλυθεί ορισμένες μονάδες, οι οποίες φαίνεται ότι υπολογίζοντο και αυτές για την ενέργεια. 'Ηταν θέματα ενημερώσεως προσωπικού. 'Οτι οι μονάδες δεν ήταν 100% έτοιμες και το προσωπικό δεν ήταν 100% έμπιστο. ~~ή σύμφω-~~

4/3 Ζ Ε.Τ. 16-9-1986

134

~~νο για να γίνει αυτή η ενέργεια~~.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Κύριε Πρόεδρε, θα ζητούσε αναβολή ή ματαίωση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα τον ρωτήσουμε. Αλλά, είπαμε να ρωτάω και μου λέτε να μη ρωτάω και ο μάρτυς να διηγείται. Εγώ σημειώνω και θα ρωτήσω στη συνέχεια.

Ορίστε παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηλθα, λοιπόν, στην Αθήνα -Τετάρτη πρωί πρέπει να ήταν- παρουσιάστηκα στον Ταξίαρχο Ιωαννίδη και του ανέφερα όλα αυτά τα πράγματα, τα οποία μου είχαν πει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε, αλλά δεν μπορώ, πρέπει να ρωτήσω. Για εξωτερικό κίνδυνο σας ανέφεραν τίποτε, ως λόγο αναβολής, ή ματαιώσεως του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ. Από την Κύπρο, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν ανησύχησε, δηλαδή, ούτε ο κ. Κομπόκης, ούτε ο κ. Γεωργίτσης.

Ορίστε, συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ανέφερα στον Ταξίαρχο Ιωαννίδη, μου έκανε ορισμένες ερωτήσεις, στις οποίες δεν ήμουν και πολύ ενήμερος, διότι, όπως σας ανέφερα,

5/3 Ζ Ε.Τ. 16-9-1986

135

μέχρι την Τετάρτη δεν είχα απολύτως καμία πληροφορία επί του θέματος.

Εν συνεχεία, με οδήγησε στο γραφείο του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων, του κ. Μπονάνου.

(3Θ)

(3Z) I/3Θ 16-9-86

136

Εκεί μου είπε να περιμένω απέξω στο υπασπιστήριο. Είναι μία πόρτα που χωρίζει το γραφείο. Μπήκε ο κ. Ιωαννίδης μέσα. Δεν γνωρίζω, τί διημείφθη με τον αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων και μετον ταξίαρχο Ιωαννίδη. Εγώ καθόμουν απέξω, όπως σας ανέφερα. Και μετά από πολλή ώρα -δεν μπορώ να την προσδιορίσω- βγήκε ο κ. Ιωαννίδης -τον κ. Μπονάνο τον είδα στην πόρτα- και μου είπε ότι είναι διαταγή του αρχηγού των ενόπλων δυνάμεων και της Ελληνικής κυβερνήσεως να πραγματοποιηθεί η ενέργεια αυτή.

Κατόπιν αυτού, μου έδωσαν ένα διάγγελμα το οποίο επρόκειτο να μεταδοθεί από το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα της Κύπρου το οποίο και απεστήθισα, γιατί δεν μου επέτρεψαν να πάρω το χαρτί.

Και την επομένη ημέρα ανεχώρησα για την Κύπρο και ενημέρωσα τους αρμόδιους, αυτούς που σας ανέφερα.

Δεν έχω τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα να θυμηθείτε, πότε ανεβήκατε στην Αθήνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανέφερα ότι πρέπει να ήταν Τετάρτη και Πέμπτη να έφυγα, λόγω του επείγοντος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ημέρα Τετάρτη:

2/3Θ 16-9-86

137

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα ημέρα Τετάρτη. Πρέπει να ήταν στις ΙΟ του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και την Πέμπτη γυρίσατε πίσω στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Και την Πέμπτη γύρισα πίσω, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε, όμως, δεν μας το διευκρινίζετε; Δεκαπέντε του μηνός ήταν Δευτέρα. 'Αρα, την προηγούμενη Δευτέρα ήταν 8.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ηταν το μέσο της εβδομάδος Πρέπει την Τετάρτη να ήλθα στην Αθήνα και την Πέμπτη... Στις ΙΟ του μηνός να ήλθα στην Αθήνα και στις ΙΙ να έφυγα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ωραία. 'Ηταν, λοιπόν, ΙΟ ή ΙΙ. Και ήλθατε εδώ καισας είπαν αυτά.Εσείς πήγατε στον κ. Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας επέλεξαν εσάς να πάτε στον κ. Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ. Μου είπαν ότι είναι εντολή του αρχηγού των ενόπλων δυνάμεων να πάω εγώ, για ν'αναφέρω αυτά τα οποία ήθελαν ν'αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να πάτε για ν'αναφέρετε αυτά που σας είπαν ο κ. Κομπόκης και ο κ. Γεωργίτσης.

Ανεβήκατε, λοιπόν, είδατε τον κ. Ιωαννίδη και σας παρουσίασε εκεί. Ο κ. Μπονάνος τί είπε: Είπε τίποτε ο κ. Μπονάνος;

3/3Θ ---------- 16-9-86

138

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Δεν μίλησα καθόλου με τον κ. Μπονάνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στην πόρτα ήταν δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Ακουγε ο κ. Μπονάνος, τί έλεγε ο κ. Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ. Θα πρέπει να το άκουγε, Δεν μπορώ αυτή τη στιγμή μετά βεβαιότητος να πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο στρατηγός Ντενίσης που ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οταν έφυγα από την Κύπρο, για να έλθω εδώ ήταν στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και φύγατε εσείς με εντολή του Γεωργίτση και του Κομπόκη, χωρίς ν'αναφέρετε στον κ. Αρχηγό του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι λίγο λεπτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βέβαια είναι λεπτό, ασφαλώς είναι λεπτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί μου είπαν ότι δεν θα πρέπει ν'αναφέρω σε κανένα τίποτε, να πω σε κανένα απολύτως τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας είπαν ο κ. Γεωργίτσης και ο κ. Κομπόκης.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως το φύλλο πορείας μου υπεγράφη από το στρατηγό Ντενίση .

4/3Θ------------I6-9-86

13Ρ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκείνη τη στιγμή δεν μπορούσα εγώ, ούτε ήμουν σε θέση να εξετάσω. Καταλαβαίνετε τη θέση μου εκείνη τη στιγμή. Το φύλλο πορείας που είχα πάρει, ήταν υπογεγραμμένο από τον κ. Ντενίση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκείνη τη στιγμή μπορεί να υπέθεσα ότι ίσως είχε γνώση. Εκ των υστέρων, βεβαίως, με τα γεγονότα τα οποία επηκολούθησαν, αυτή τη στιγμή μπορώ να πω ότι δεν θα πρέπει να είχε γνώση ο κ. Ντενίσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας εκάλεσε καθόλου ο κ. Ντενίσης, προκειμένου να σας δώσει το φύλλο πορείας;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν με εκάλεσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήλθατε, λοιπόν, στην Αθήνα στις IO του μηνός, σας είπαν αυτά τα πράγματα και γυρίσατε στις II.

Μάθατε, τί έγινε εδώ στις I2 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, έμαθα ότι έγινε μια σύσκεψη εδώ το Σάββατο, προκειμένου να εξετασθεί το όλο θέμα της Κύπρου, γιατί υπήρχαν εμπλοκές σε πολλά θέματα κάτω στην Κύπρο και ότι η σύσκεψη αυτή ανεβλήθη για τη Δευτέρα.

5/3Θ ------------ ---15-9-86

140

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για τί ώρα τη Δευτέρα:

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και τη Δευτέρα εν τω μεταξύ έγινε το πραξικόπημα .

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Το διαταγμένο, δηλαδή, πραξικόπημα, που ήταν διαταγμένο από ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Η διαταγή για την πραγματοποίηση πρέπει να είχε προηγηθεί, κύριε Πρόεδρε.

(3δ)

(3Θ) 1/3 δ (Κ.Ο.) 16.9.86

141

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στη σύσκεψη αυτή της 12ης του μηνός ποιοί μετέσχον; Αν μάθατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις εφημερίδες έμαθα, ότι ήταν ο στρατηγός Ντενίσης, και ο Διευθυντής του Β'Γραφείου. Δεν ξέρω αν ήταν επιτελείς του Γ' ή του Α' Γραφείου και άλλοι από την Αθήνα από το Επιτελείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε μετάσχει και ο Μπούρλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ήταν και ο μακαρίτης ο Μπούρλος, ο Διευθυντής του Β' Επιτελικού Γραφείου του ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε μετάσχει και ο στατηγός, ο Ντενίσης, σ'αυτό το συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, διότι είχε φύγει από την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο κύριος Νικολαΐδης;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι καλά, Ήταν στο Γ'Γραφείο τότε ο κ. Νικολαΐδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιοί είχαν κληθεί εδώ; Δηλαδή ποιοί είχαν φύγει από την Κύπρο στις 11 του μηνός για να βρεθούν εδώ στο Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω υπό την προεδρία τίνος έγινε η σύσκεψη εδώ, στην Αθήνα. Απ'ό,τι γνωρίζω αυτοί που έφυγαν τότε από την Κύπρο, ήταν οι Διευθυντές των Επιτελικών Γραφείων νομίζω, και ο στρατηγός Ντενίσης.

2/3 δ (Κ.Ο.) 16.9.86

142

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Διοικητής της ΕΛΔΥΚ είχε αναχωρήσει και αυτός από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω, ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ο πρέσβυς μας είχε αναχωρήσει από την Κύπρο την ίδια μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, κύριε Πρόεδρε, Από τις εφημερίδες σας λέω πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήρθαν τέλος πάντων εδώ πέρα αυτοί. Πριν σας καλέσει ο κ. Γεωργίτσης και ο κ. Κομπόκης και σας πουν αυτά τα πράγματα, είχαν κληθεί αυτοί εδώ από το Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήξερα, ούτε είχα καμμία πληροφορία επί του θέματος αυτού

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε σας είπαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου είπαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού την πήραν αυτή την αρχηγία την μεγίστη, την εντολή; Σας είπαν ότι την πήραν από τον Μπονάνο; Πώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, μου είχαν πει ότι είχαν αυτή την εντολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς την είχαν; Από πού την πήραν;

3/3 δ (Κ.Ο.) 16.9.86

143

Είχαν έλθει στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να είχαν έλθει στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Εσάς σας επέλεξαν να πάτε να δείτε τον Ιωαννίδη πρώτα και μετά τον Μπονάνο. Εν συνεχεία σας επέλεξε εδώ ο Ιωαννίδης για να αποστηθίσετε διάγγελμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα οποία μου είπαν τότε ήταν, ότι η εντολή ήταν του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων και του Ταξιάρχου Ιωαννίδη. Και η εντολή που πήρα από κάτω ήταν να έρθω εδώ και να τους πω να μην πραγματοποιηθεί. Τώρα από εκεί και πέρα τα άλλα επακολούθησαν. Δεν μου είπαν ότι θα έλθω εδώ για να μου πουν να αποστηθίσω το διάγγελμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Δεν σας είπαν ότι θα έλθετε εδώ για να αποστηθίσετε το διάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν μου είπαν τέτοιο πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ώστε η εντολή να αποστηθίσετε το διάγγελμα σας εδόθη εδώ στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το διάγγελμα ποιος σας το παρέδωσε και ποιοι το είχαν συντάξει;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Ιωαννίδης ήταν με δύο επιτελείς. 'Ενας από τους τρεις μου το 'έδωσε. Ποιος το είχε συντάξει δεν γνωρίζω.

4/3 δ (Κ.Ο.) 16.9.86

144

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Οι δύο επιτελείς του ποιοί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν -νομίζω- ο Αντισυνταγματάρχης Πηλιχός και ο Ταγματάρχης Παλαΐνης Χαράλαμπος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λέμε επιτελείς του κυρίου Ιωαννίδη. Τί ήταν ο κ. Ιωαννίδης για να έχει επιτελείς; Γιατί επιτελείς -ξέρω- έχει ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, ο Αρχηγός του Στρατού, ο Διοικητής του Σώματος Στρατού. Ο Διοικητής της ΕΣΑ -ήταν Διοικητής της ΕΣΑ ο κ. Ιωαννίδης ή δεν ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, ο κάθε Διοικητής και ο Διοικητής του Τάγματος έχει τους επιτελείς του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Πηλιχός και ο κ. Παλαΐνης υπηρετούσαν στην ΕΣΑ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Πηλιχός νομίζω ναι. Για τον κ. Παλαΐνη δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, αν ήταν επιτελείς μόνο ο κ. Πηλιχός πρέπει να ήταν, γιατί αυτή ήταν η επίσημη ιδιότητά του.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω αν ήταν και ο κ. Παλαΐνης.

(3ΒΑ).

36

1/3ΒΑ Β.Π. 16.9.86

145

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί λοιπόν, ο κύριος Πηλιχός και ο κύριος Παλαΐνης, ή ένας από τους δύο, ή και ο ίδιος ο κύριος Ιωαννίδης, σας έδωσαν το διάγγελμα και σας είπαν να το αποστηθίσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως σας είπαν και τίποτε άλλο; Δηλαδή για τα ονόματα των υποψηφίων Προέδρου της Δημοκρατίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου 'χαν πει 2-3 ονόματα, οι οποίοι θα έπρεπε να κληθούν και ένας απ' αυτούς να αναλάβει για Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιά ονόματα σας είχαν πει;

ΜΑΡΤΥΣ: Λυπάμαι, κύριε Πρόεδρε, αλλά δεν θυμάμαι τα ονόματα. Νομίζω ότι αν ερωτηθούν οι άλλοι κύριοι, πιθανόν να τα θυμούνται. Δεν είναι κάτι που θέλω να το κρύψω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, όχι, δεν είναι αυτό. Αλλά επειδή σας επέλεξαν να αποστηθίσετε το διάγγελμα, υποτίθεται ότι είχαν εμπιστοσύνη στη μνήμη σας. Διότι, όπως ξέρετε, η αποστήθιση του διαγγέλματος και η μετάδοση του αποστηθισμένου διαγγέλματος, σημαίνει ότι είχατε πολύ καλή μνήμη. Εμένα π.χ. θα μου ήταν αδύνατο να αποστηθίσω 10-20 γραμμές. Πόσες γραμμές είχε το διάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν αρκετά μεγάλο.

2/3ΒΑ Β.Π. 16.9.86

146

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αρκετά μεγάλο!

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρόβλημά μου ήταν ότι έριξα το μεγάλο βάρος στην αποστήθιση αυτή και τα ονόματα αυτά τα είχα σημειώσει σε μια ατζέτα μαζί με τα τηλέφωνα. Δεν τα θυμάμαι, κύριε Πρόεδρε, τα ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κοντώση, στην Κύπρο, υποτίθεται ότι μια και έψαχναν να βρουν Πρόεδρο, βέβαια δεν θα απευθύνοντο σε κανέναν φορτοεκφορτωτή ή εργάτη.Θα απευθύνοντο σε κάποιους, ή αξιωματούχους, ή μεγάλους επιστήμονες κλπ. Δεν θυμάσθε τα ονόματα αυτών των μεγάλων ανδρών της Κύπρου οι οποίοι είχαν επιλεγεί από το καθεστώς σας, από το καθεστώς του πραξικοπήματος του Ιωαννίδη, για να γίνουν Πρόεδροι Δημοκρατίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, όπως ανέφερα, τα είχα γράψει στην ατζέτα μου μαζί με άλλα τηλέφωνα που είχα. Και είχα γράψει και ένα τηλέφωνο αν παραπέσει. Έτσι μου ήρθε. Η ατζέτα αυτή χάθηκε μαζί με το αντίγραφο της εκθέσεως που έχετε στα χέρια σας και μαζί με άλλα προσωπικά μου αντικείμενα όταν συνελήφθην στο γραφείο μου για την υπόθεση «ΠΙΤΖΑΜΑΣ». Αν τα αναζητήσετε - διότι είχα και άλλα πράγματα τα οποία αναζήτησα και μου είπαν ότι κατασχέθησαν- πιθανόν να τα βρείτε. Δεν θέλω αυτή τη στιγμή να κρύψω κανέναν. Ορκίστηκα άλλωστε να πω την αλήθεια και αυτό κάνω αυτή τη στιγμή.

3/3ΒΑ ΒΠ 16.9.86

147

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατεσχέθησαν, λέτε, και μπορεί να είναι στη δικογραφία της «ΠΙΤΖΑΜΑΣ»;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τι τα έκαναν. Εγώ πάντως αναζήτησα αυτά τα προσωπικά μου αντικείμενα, το αντίγραφο της αναφοράς που έχετε στα χέρια σας όπως σας είπα, την ατζέτα μου, κάτι σημειώσεις από τη Σχολή Πολέμου και γενικά άλλα ατομικά μου είδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα ονόματα των υποψηφίων Προέδρων της ατζέτας σας τα γράψατε μόνος σας ή σας τα έγραψαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα έγραψα με τα χέρια μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα γράψατε με τα χέρια σας. Και δεν θυμάσθε κανένα όνομα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως επρόκειτο για κανέναν που είχε αξίωμα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως επρόκειτο για Πρόεδρο Δικαστηρίου, ξέρω γω ή κανέναν τέτοιον;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν θυμάμαι, κύριε Πρόεδρε. Δεν νομίζω ότι ήταν. 'Αλλωστε, δεν είχα πολύ καιρό στην Κύπρο. Και στο γραφείο που ήμουν, ήμουν υπό ενημέρωση. Δηλαδή ήμουν βοηθός ενός ομοιοβάθμου και συμμαθητού μου.

4/3ΒΑ Β.Π. 16.9.86

148

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Σαμψών ανεφέρετο μέσα σ' αυτούς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν ήταν ο κύριος Σαμψών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μ'αυτούς τους κυρίους υποψηφίους Προέδρους, ποιός θα ερχόταν σε επαφή για να τους πείσει να δεχθούν; Είχε έλθει ήδη ο Μπονάνος σε επαφή, ή ο Ιωαννίδης, ή θα ερχόσαστε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε, αν είχε προηγηθεί καμία προσυνεννόηση. Και δεν γνωρίζω ποιός προσεπάθησε να τους ανεύρη. Αλλά άκουσα που έλεγαν ότι δεν ανευρέθη κανένας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς πήγατε με την ατζέτα σας και τη διαβάσατε σε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπα στον κύριο Γεωργίτση και στον κύριο Κομπόκη. Αυτοί μπορεί να θυμούνται. Αν τους ρωτήσετε, μπορεί να τα θυμούνται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορεί να το πουν. Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θέλω να το κρύψω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Και δεν ανεγράφετο μέσα ο Σαμψών;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μπορείτε τότε να μου εξηγήσετε αν ήλθαν σε επαφή ο κύριος Γεωργίτσης, ο κύριος Κομπόκης, ή οποιοσδήποτε

149

άλλος, ή εσείς, με τους υποψηφίους Προέδρους;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν ήλθα σε επαφή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς δεν ήλθατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'ότι άκουσα, δεν μπόρεσαν να βρουν κανένα. Διότι τότε, όπως καταλαβαίνετε, υπήρχε μία αναταραχή , είχαν απομακρυνθεί από τα σπίτια τους οι άνθρωποι, πολλά εν πάση περιπτώσει, και είπαν ότι δεν ανευρέθησαν.

3Δ

(3(B)A)

1/3Δ. (Ε.Σ.) 16.9.1986

150

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ότι δεν ευρέθησαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι δεν ευρέθησαν και ευρέθη εκεί ο κ. Σαμψών...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Σταθείτε. Ο Σαμψών δεν ανεγράφετο στο σημείωμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ανεγράφετο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τον επέλεξε, λοιπόν, τον κ. Σαμψών;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Σαμψών ευρέθη στο Αρχηγείο την ημέρα εκείνη, το μεσημέση ή το απόγευμα- δεν θυμάμαι ακριβώς-και του είπαν: " Θέλεις να γίνεις Πρόεδρος; ". Και εδέχθη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός του το είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Κομπόκης ήταν; -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Κομπόκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας γελάσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα. Του είπε: "Θέλεις να γίνεις Πρόεδρος; ". Και τι είπε ο Σαμψών; " Δέχομαι";

ΜΑΡΤΥΣ: Ναί, εδέχθη να ορκισθεί Πρόεδρος. Και επειδή έπρεπε να ορκισθεί κάποια Κυβέρνηση, όπως ελέγετο, ορκίσθη ο κ. Σαμψών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορκίσθηκε, λοιπόν,ο Σαμψών, διότι

151

του είπε ο Κομπόκης "δέχεσαι να γίνει Πρόεδρος Δημοκρατίας; " και εκείνος είπε "δέχομαι να γίνω"! 'Ετσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τον όρκισε και πού έγινε ο ορκομωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ενας Δεσπότης τον όρκισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ; Ο Πάφου; Ο Κυτίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την Πάφο, νομίζω. 'Ενα γηραλέος ήταν. Δεν τον θυμάμαι. Πολύ ηλικιωμένος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολύ ηλικιωμένος. Δεν θυμάσθε πώς λεγόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ηταν άλλος κληρικός, πλήν του Δεσπότη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να θυμηθώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού έγινε η ορκομωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω στο ΓΕΕΦ πρέπει να έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στο ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

3/3Δ. (.Ε.Σ.) 16.9.1986

152

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς βρέθηκε εκεί ο κ. Σαμψών και σε ποιά αίθουσα ήταν την ώρα που του είπε ο Κομπόκης αν θέλει να γίνει Πρόεδρος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν μπροστά στη σκηνή αυτή, αλλά έτσι άκουσα να λέγεται τότε. Δεν ξέρω σε ποιά αίθουσα ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αλλη ώρα, την ίδια μέρα, είδατε τον κ. Σαμψών στο ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν. Μετά από την στιγμή που ήλθε, εκεί είχε μείνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σε ποιά αίθουσα; Στο γραφείο του Διοικητού του ΓΕΕΦ, στην αίθουσα επιχειρήσεων; Πού ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Παντού. Παντού πήγαινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Παντού. Καλά, πήγαινε παντού όταν έγινε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά πώς μπορούσε ένα οποιοδήποτε στοιχείο να βρίσκεται στο ΓΕΕΦ και μάλιστα να είναι παντού; Δηλαδή να είναι στο γραφείο του διοικητού και στην αίθουσα επιχειρήσεων; Πώς το εξηγείτε αυτό; Τί σημαίνει αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν καταλαβαίνω. Δηλαδή τί εξήγηση να δώσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί εξήγηση να δώσετε; Είχε ή δεν είχε συνεργασία το ΓΕΕΦ, εκπροσωπούμενο από τον Γεωργίτση και τον Κομπόκη...

ΜΑΡΤΥΣ: Δε νομίζω ότι προϋπήρχε συνεργασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Α, δεν προϋπήρχε! Δηλαδή, άν βρισκόμουν εγώ εκεί, θα μπορούσα να είμαι μέσα στην αίθουσα του ΓΕΕΦ και μάλιστα να μπω στο γραφείο του Αρχηγού ΓΕΕΦ ή στην αίθουσα επιχειρήσεων!

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έγινε μετά την αποδοχή της προεδρίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, δεν είναι έτσι, γιατί είπατε προηγουμένως σεις, ότι από την ώρα που ήλθε, ήταν εκεί και έμπαινε σε όποια αίθουσα ήθελε.

Κύριε Κοντώση, με συγχωρείτε πάρα πολύ, αλλά προσέξτε. Προσέξτε το ιδιαιτέρως, διότι δεν μπορείτε να μας λέτε κάτι, και σε 5 λεπτά, όταν αντιλαμβάνεσθε πού οδηγεί η ερώτηση, να μας λέτε άλλα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Να μου επιτρέψετε να επαναλάβω. Σας λέω την εντύπωση που έχω εγώ για τα γεγονότα αυτά. Ο κ. Σαμψών ήλθε εκεί και προσεφέρθη να βοηθήσει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιόν προσεφέρθη να βοηθήσει και τί είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτούς που ήταν επί κεφαλής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, τί βοήθεια να δώσει; Και πρώτα-πρώτα, ποιά μέρα ήταν; 'Ηταν την πρώτη μέρα, στις 15 του μηνός;

5/3Δ. (Ε.Σ.) 16.9.1986

154

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Στις 15 του μηνός. Προσεφέρθη να βοηθήσει,όπως είπα. Είπε: "Αν θέλετε βοήθεια, μπορώ να σας βοηθήσω". Τι είδους βοήθεια θα έδινε, δεν μπορώ να πω, γιατί δεν ξέρω.

Εν συνεχεία, φαίνεται ότι είχε προηγηθεί η αναζήτηση των προσώπων, τα οποία ανέφερα προηγουμένως. Δεν είχαν βρεθεί τα πρόσωπα αυτά. Του εγένετο αμέσως η πρόταση, εδέχθη, και από κει και πέρα μπορούσε, σαν Πρόεδρος που επρόκειτο να γίνει, να κυκλοφορεί ελεύθερα στο Αρχηγείο.

Αυτή ήταν η έννοια αυτών που είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέχρι όμως να γίνει η αποδοχή, είχε έλθει εκεί, προσεφέρθη, κ.λ.π. Πού βρισκόταν όταν προσεφέρθη; Έμπαινε στην αίθουσα επιχειρήσεων και στο γραφείο του Αρχηγού;

(3 ΓΡ)

1/3 ΓΡ Α.Μ. 16-9-86

155

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, στο διάδρομο τον θυμάμαι εγώ που τον είδα μια στιγμή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προσεφέρθη στο διάδρομο; Μα κύριε Κοντώση στο διάδρομο προσεφέρθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, αυτά γνωρίζω , αυτά σας λέω. Τι να πω; Θέλετε να πω κάτι άλλο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν θέλω να πείτε τίποτε. Θέλω- να πείτε αυτά που ξέρετε. Η προσφορά στο διάδρομο μου φαίνεται, ξέρω εγώ, μου φαίνεται, λίγο περίεργη.

ΜΑΡΤΥΣ: Οταν μιλάμε για ΓΕΕΦ, να λάβετε υπόψη, υπόψη σας οτι δεν ήταν καν κτίριο, ήταν με ξύλινα τοιχώματα και είχε δεξιά και αριστερά κάτι γραφεία μικρά. Μη φαντάζεσθε κανένα αρχηγείο μεγάλο, κανένα κτίριο τεράστιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, εγώ δεν το ξέρω, μπορεί να είναι έτσι.

Για πέστε μου, λοιπόν, οταν σας έδωσαν το διάγγελμα να το αποστιθέσετε και σας έδωσαν και τα ονόματα , γιατί δεν τα έγραψαν αυτοί, εμερίμνησαν να τα γράψετε εσείς στην αντζέντα σας , μήπως σας έδωσαν και ονόματα ανθρώπων οι οποίοι επρόκειτο να συλληφθούν, έπρεπε να συλληφθούν;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

2/3 ΓΡ Α.Μ. 16-9-86

156

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε, ποιός ανέλαβε την πρωτοβουλία της ενεργείας των συλλήψεων, διαρκούντος του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Λυσαρίδης κατεδιώχθη για να συλληφθεί; Ναι , ή οχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω αν κατεδιώχθη, άκουσα εκ των υστέρων οτι είχε καταφύγει σε κάποια πρεσβεία, ποιά δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Αν διετάχθη η συλληψη του και γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το γνωρίζω, κύριε Πρόεδρε.Για κανέναν απολύτως δεν γνωρίζω, για εντολή συλλήψεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν πάσει περιπτώσει, έγιναν συλλήψεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Μεμονομένα άτομα δεν ξέρω αν συνελλήφθησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μεμονομένα άτομα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έγιναν ομαδικές, πολλές, συλλήψεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, ομαδικές συλλήψεις δεν έγιναν εκτός από τους αστυνομικούς οι οποίοι συστεγάζοντο στο ΓΕΕΦ , οι οποίοι συνεγκεντρώθησαν στην αίθουσα χαρτών, μετ'ολίγον εκλήθη ο υπαρχηγός της αστυνομίας, του εγένετο πρόταση εάν ήθελε να αναλάβει την διεύθυνση της αστυνομίας, εδέχθη και έφυγαν αμέσως όλοι.

3/3 ΓΡ Α.Μ. 16-9-86

157

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή ήταν η σύλληψη δηλαδή που έγινε. Αλλες συλλήψεις δεν έγιναν..

ΜΑΡΤΥΣ: Εν συνεχεία ήταν το επικουρικό αστυνομικό σώμα, το οποίο είχε συγκεντρωθεί σε ένα στρατόπεδο, δεν θυμάμαι σε ποιό στρατόπεδο, ήταν ολοι μαζεμένοι εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πολίτες Κύπριοι, πολιτικοί, δεν συνελήφθησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, θυμάμαι μόνον έναν που είχαν φέρει στο γραφείο, τον οποίο κατηγορούσαν οι Κύπριοι οτι είχε κάνει ορισμένους βασανισμούς και δεν ξέραμε τι να τον κάνουμε! Θέλαμε να τον αφήσουμε ελεύθερο και μας παρακάλαγε να μην τον αφήσουμε ελεύθερο για να μη βγει έξω και τον σκοτώσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Α, Κύπριος είχε κάνει βασανισμούς!

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ναι, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Οι δυνάμεις του ΓΕΕΦ, αυτούς που τέλος πάντων συνελήφθησαν, ή διώχθησαν βασανισμούς έκαμαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι ποτέ κανένα αλλά δεν νομίζω οτι συνελήφθη κανένας. Εκτός απο τους δύο αυτούς ομαδικούς περιορισμούς που σας ανέφερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Α, δενείχε συλληφθεί κανένας. Λεηλασίες, κλοπές έγιναν, κύριε Κοντόση.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, δεν νομίζω κύριε προεδρε, Δεν περιήλθαν στην αντίληψή μου

4/3 ΓΡ Α.Μ. 16-9-86

158

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό το Αζίνα , πως να το πούμε, το σπιτι του, το μεγαρό του, αν θέλετε, δεν ξέρω τι είχε ο ανθρωπος , του Αζίνα, το λεηλατισαν; Ναι ή οχι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το γνωρίζω. Ξέρω μονο το εξής, μια και ήλθε η κουβέντα τώρα, στο δεύτερο γραφείο είχαν κατά καιρούς εγκαταληφθεί διάφορα αντικείμενα και επειδή υπήρχε θέμα χώρου πλέον . - - ..

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Τι αντικείμενα, ποιός τα εγκατέλειψε που τα βρήκαν, κάπου πρέπει να τα βρήκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Διάφορα , δεν ξέρω , αναφέρομαι σε αυτό που λέει ο κύριος Πρόεδρος, αν καναν έρευνες πουθενά και τι βρήκαν., αξιωματικοί προφανώς, πιθανόν εγένοντο ορισμένες έρευνες που δεν είμαι εις θέσιν να σας πω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Τι αντικέιμενα ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν φερ' ειπείν κάτι αλεξίσφαιρα γιλέκα, ~~ήταν κάτι μαγνητόφωνα~~, ήταν διάφορα είδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αλεξίσφαιρα γιλέκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τα είχε αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ Δεν ξέρω.

(3ΝΟ

διαγεγραμμένες τρεις (3) λέξεις

(3ΓΡ)
1/3 Ν (Ε.Μ) 16.9.86

Αυτά λοιπόν επειδή ήταν στο γραφείο ~~μου~~ και έξω στον προθάλαμο εζήτησα να μου δώσουν κάποιο δωμάτιο να τα κλειδώσω. Πράγματι η αστυνομία έδωσε δύο δωμάτια, όπου τα εκλείδωσα μέσα και πριν φύγω ζήτησα την σύσταση επιτροπής. Έγινε μία επιτροπή παραδόσεως και παραλαβής και όλα αυτά παραδόθηκαν δια πρωτοκόλλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τιμαλφή αντικείμενα, πίνακες και άλλα από την Αρχιεπισκοπή ή από την Μονή Κίκου εκλάπησαν, λεηλατήθηκαν ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχαν τέτοια αντικείμενα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ερωτώ αν έγιναν πράξεις λεηλασίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω, αλλά δεν νομίζω ότι έγιναν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Μου επιτρέπετε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Για τα αλεξίσφαιρα που είπε ο κ. μάρτυς μετά το πραξικόπημα, πού βρέθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω που βρέθηκαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Είχαν πλάκες αμιάντου;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν κάτι αλεξίσφαιρα, νομίζω τρία ή τέσσερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Έκανα την ερώτηση, γιατί ο Μακάριος είχε

2/3 N (Ε.Μ) 16.9.86

160

ζητήσει αυτά τα αλεξίσφαιρα και του τα είχα πάει εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πόσα αλεξίσφαιρα είχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Τρία ή τέσσερα αλεξίσφαιρα γιλέκα. Πρώτη φορά τα είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί άλλα πράγματα υπήρχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα μαγνητόφωνο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Είδατε κανένα πορτοφόλι;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν είδα πορτοφόλι. Κάτι χαρτοκιβώτια ήταν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Υπάρχει αυτό το πρωτόκολλο;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. Αν το αναζητήσετε θα το βρείτε γιατί θα πρέπει να έχει αντίγραφο το Αρχηγείο της Αστυνομίας της Κύπρου και η Εθνική Φρουρά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρέπει, λοιπόν, να υπάρχει αντίγραφο αυτού του πρωτοκόλλου και στην Αστυνομία και στο Αρχηγείο και το οποίο υπεγράφη για να παραδώσετε σεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, για να παραδώσω, παρ'όλο ότι δεν είχα παραλάβει τίποτα. Απλώς τα συγκέντρωσα για να τα βάλω κάπου, ώστε να μην είναι μέσα στα πόδια μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όταν τα παραδώσατε υπογράψατε αυτό το πρωτόκολλο και λέτε ότι υπάρχει. Άλλες πράξεις λεηλασίας; Ένας αξιωματικός επαναστάτης, παλλικάρι, που έκανε την επανάσταση

3/3 Ν (Ε.Μ) 16.9.86

161

εναντίον του Μακαρίου δεν ξέρετε αν πήγε σε κανένα σπίτι. Έγιναν τέτοιας μορφής λεηλασίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γνωρίζω αν έγιναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εμένα μου κάνει εντύπωση, αφού αποστηθίσατε το διάγγελμα, είδατε τον κ. Σαμψών και του το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα τίποτα στον κ. Σαμψών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πώς το έμαθε ο κ. Σαμψών; Το απήγγειλε αυτό το διάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Το έγραψα εγώ τη Δευτέρα το πρωΐ όταν πήγα στο γραφείο μου και αν υπάρχει θα είναι ιδιόχειρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού να είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν υπάρχει στο ΓΕΕΦ ή στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Πάντως δεν έχω αντίγραφο για να σας δώσω. Το πήρε λοιπόν ένας αξιωματικός και πήγε στο ΡΙΚ και το μετέδωσε. Ήταν ένας αξιωματικός των διαβιβάσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Με υπογραφή πλέον Σαμψών;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι είχε υπογραφεί. Ο Σαμψών ήλθε το μεσημέρι, ή το απόγευμα όπως σας είπα, ενώ το διάγγελμα ανεγνώσθη το πρωΐ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Με εντολή σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι με εντολή δική μου. Το έγραψα και το έδωσα αν θυμάμαι

4/3 Ν (Ε.Μ) 16.9.86

162

στον κ. Γεωργίτση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είναι ντροπή, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί ντροπή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ντροπιάζετε τους συναδέλφους σας αξιωματικούς.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ντροπιάζω κανέναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Δασκαλάκη παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν δέχομαι την ύβρι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, είπατε ότι δώσατε το διάγγελμα στον κ. Γεωργίτση και ο κ. Γεωργίτσης το έδωσε σε αξιωματικό που το πήγε στο ΡΙΚ;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

(3ΕΖ)

(Ν)
ΕΖ 1/3 (ΧΜ) 16.9.1986

163

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Αυτό ανεκοινώθη εξ ονόματος του κυρίου Σαμψών, ή εξ ονόματος του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εξ ονόματος των Ενόπλων Δυνάμεων της Κύπρου, νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Εξ ονόματος των Ενόπλων Δυνάμεων της Κύπρου που δεν το είχαν συντάξει δηλαδή, το είχαν συντάξει αυτοί που το συνέταξαν εδώ.

Τώρα εσείς, εδώ στην έκθεσή σας που κάνατε, δεν λέτε τίποτα για το πραξικόπημα. Λέτε δηλαδή τα εξής πράγματα, να σας τα διαβάσω: "Κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα οι επιτελείς του Β΄Εκτελεστικού Γραφείου του ΓΕΕΦ, δηλαδή από 1ης έως 15 Ιουλίου, ησχολήθησαν με την συνήθη επιτελικήν των..."

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Εγώ θα παρακαλούσα να μην διαβάσουμε την κατάθεση του κυρίου μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν την διαβάζω. Είναι πέντε σειρές αυτό.

"....με την συνήθη επιτελικήν των εργασία." Δηλαδή ήταν συνήθης επιτελική σας εργασία, κύριε Κοντόση, το να έλθετε στην Αθήνα και να πάρετε το διάγγελμα και τους υποψηφίους Προέδρους και να πάτε στην Κύπρο; Αυτό ήταν συνήθης επιτελική σας εργασία;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, οι διαταγές που δίνονται σε ένα αξιωματικό

ΕΖ 2/3 (ΧΜ) 16.9.1986

164

είναι έγγραφες και προφορικές.Πήρα μιά προφορική εντολή και την εξετέλεσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Σύμφωνοι.Δεν έχω καμμία αντίρρηση σ' αυτό.Σας λέω μόνο , γιατί δεν το γράφετε αυτό το πράγμα εδώ.Κάνατε στη συνέχεια μια έκθεση, κύριε Κοντόση.Αυτό το δύστυχο Ελληνικό Κράτος, ——— μετά από την τραγωδία, στην οποία οδήγησε το καθεστώς της Κύπρου, την εθνική τραγωδία, σας κάλεσε να του πείτε τί τέλος πάντων συνέβη, ειλικρινά κάπως.Και εσείς αυτή τη συμμετοχή σας, προσωπική σας δράση, στο διάστημα από 1ης έως 15 Ιουλίου του 1974, την αποκρύπτετε στην έκθεση σας και δεν την λέτε.Γιατί, κύριε Κοντόση;Είναι ανάγκη να γίνει εξεταστική των πραγμάτων επιτροπή, για να το πείτε;Δενμπορούσατε δηλαδή να πείτε εδώ, όταν σας κάλεσε το κράτος, όταν σας κάλεσε το ΓΕΕΘΑ, το ΥΠΕΘΑ, ξέρω γω ποιός σας κάλεσε, και σας είπε κάντε εκθέσεις, κύριοι αξιωματικοί για το τί συνέβη, εσείς γράφετε εδώ πέρα, πρώτον, περίοδος από 1ης έως 15 Ιουλίου 1974 , 7 σειρές εδώ πέρα, χωρίς να λέτε ότι λάβατε μέρος στο πραξικόπημα, αλλά ότι ασχοληθήκατε με τη συνήθη επιτελική σας εργασία.Τέλος πάντων, ας προχωρήσουμε.Είναι μια απορία, η οποία ίσως δεν δικαιολογεί τον εκνευρισμό σας τον προηγούμενο.

Τραυματιστήκατε στο πραξικόπημα, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οπως, σας ανέφερα και πριν, μέσα στο ΓΕΕΦ που ήμουν εγώ δεν έπεσε

ΕΖ 3/3 (ΧΜ) 16.9.1986

165

ούτε ένας πυροβολισμός. Δεν έγινε καμμία μάχη, ή δεν ξέρω τί άλλο μπορεί κανένας να υποθέσει. Εκεί απλώς έγινε η συγκέντρωση των αστυνομικών σε μία αίθουσα, όπως σας προείπα. Ναι, τραυματίστηκα στο πόδι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Από τί;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιστεύω ότι ήταν από αποστρακισμό κάποιας σφαίρας, η οποία θα πρέπει να ήλθε απ έξω από το ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Η οποία πρέπει να ήλθε απέξω από το ΓΕΕΦ. Μάλιστα.

Λοιπόν, τί λέτε τώρα; Λάβατε μέρος στο πραξικόπημα κατά του Προέδρου, κατά της έννομης τάξης στην Κύπρο; Ναί ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ήδη έχω απαντήσει στην ερώτησή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι ελάβατε μέρος.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι συμμετοχή βεβαίως. Όλα αυτά που έκανα, είτε τα ήθελα, είτε δεν τα ήθελα, είναι μία συμμετοχή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Στο Β΄Επιτελικό Γραφείο του ΓΕΕΦ, λίγο πριν από την εκδήλωση του πραξικοπήματος, το πρωΐ της 15ης Ιουλίου, έγινε καμμία συγκέντρωση αξιωματικών του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι να έγινε. Ναι έγινε. Μαζεύτηκαν εκεί αξιωματικοί για να τους ενημερώσουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Τους διαβιβάσατε εσείς στους

4/3 ΕΖ (ΧΜ) 16.9.1986

166

αξιωματικούς αυτούς διαταγή της Ελληνικής Κυβερνήσεως ή ότι σας είχαν πει εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι είπα και εγώ ότι ήταν αυτή η εντολή.

όπως μου είχαν πει στην Αθήνα

(Λ)

(ΘΕΛ) 1/Λ Λ.β 16.9.86

167

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός άλλος μίλησε και είπε ότι είναι εντολή της ελληνικής κυβερνήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Δε θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε ότι είναι διαταγή της ελληνικής κυβερνήσεως, ή του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Τον Ιωαννίδη, γιατί δεν τον είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

Κοιτάξτε, ο κ. Ιωαννίδης εκείνη την εποχή, ήταν ο ισχυρός ανήρ. Με ρωτάτε να πω, εάν ήταν ο κ. Ιωαννίδης. Σε όλα ήταν ο κ. Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το ξεκαθαρίσουμε...

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπάρχει περίπτωση να έγινε κάτι και να μην το ήξερε ο κ. Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Εκείνο το πρωΐ μοιράσατε αυτόματα "στεν" στους κυρίους αξιωματικούς, που μετείχαν στη σύσκεψη, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Προσωπικά εγώ δεν μοίρασα, γιατί δεν είχα όπλα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός μοίρασε;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαν έλθει κάτι όπλα κρυφίως, δεν ξέρω ποιός τα έφερε, θα πρέπει να τα έφερε αξιωματικός από μονάδα, γιατί το ΓΕΕΦ δεν είχε όπλα.

Εγώ είχα ένα περίστροφο, το οποίο μάλιστα δε λειτουργούσε και ο επικρουστήρας.

2/ Λ Λ.Β. 16.9.86

168

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Τα όπλα τα"δτεν", ποιός τα έφερε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, κάποιος αξιωματικός από μονάδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτά τα όπλα τα αφήσατε εκεί, ή τα μοιράσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μοιράστηκαν στους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός τα μοίρασε;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, άμα δεν απαντάω σε μια ερώτηση, ή λέω δεν θυμάμαι, να είστε βέβαιος ότι έτσι είναι. Δεν έχω πρόθεση να κρύψω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν σας αποδίδω τέτοιο πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας προκαταλαμβάνω εγώ. Δεν θυμάμαι ειλικρινά, γιατί ήταν αναμπουμπούλα εκείνη τη στιγμή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Θυμάστε ότι δεν τα μοιράσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, γιατί δεν τα είχα εγώ τα όπλα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο ΓΕΕΦ είσαστε και ήλθαν τα όπλα στο ΓΕΕΦ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχαν όπλα. Αυτά πρέπει να ήλθαν κατά τη διάρκεια της νύχτας, ή δεν ξέρω πότε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτά τα όπλα μοιραστήκαν; Από ποιόν:

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι ποιός τα μοίρασε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης). Εκείνη την ώρα της εξορμήσεως, δώσατε εσείς αποστολές σε διαφόρους αξιωματικούς και αναθέσατε αποστολή προς

3/ Λ Λ.Β. 16.9.86

169

κατάληψη του Αρχηγείου της Αστυνομίας σε ορισμένους αξιωματικούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι να έδωσα τέτοια αποστολή.

Βεβαίως όλοι οι αξιωματικοί και οι Κύπριοι στρατιώτες έλαβαν μέρος στην κατάληψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός έδωσε τις κατευθύνσεις της επιχειρήσεως, εναντίον του Αρχηγείου της Αστυνομίας;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μετά την 16η του μηνός, είχε γίνει το πραξικόπημα, είχε ανατραπεί ο Μακάριος, είχε επιβληθεί η έννομη τάξη του κ. Κομπόκη και του κ. Γεωργίτση και στη συνέχεια οι μονάδες πήγαν στη θέση τους, ή όχι; Τί έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρξε κάποια αναταραχή, όπως ήταν επόμενο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί αναταραχή; Την πρώτη μέρα κατελήφθη το Προεδρικό Μέγαρο, μετά το ΡΙΚ, το Αρχηγείο της Αστυνομίας, η Αρχιεπισκοπή, ίσως λίγο αργά, και υπήρξε ίσως αναταραχή την πρώτη μέρα. Μετά, λέτε εσείς συλλήψεις δεν έγιναν, λεηλασιες δεν έγιναν, κλοπές δεν έγιναν. Είχατε επιβληθεί απολύτως και θεσπίσατε έννομη τάξη.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ λέω τί έπεσε στην αντίληψή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν υπήρχε λόγος να υπάρχει αναταραχή.

(Ο)

3Λ 1/3 Ο.Σ. Μ. Α. 16.9.86

170

Λέτε λοιπόν ότι επεβλήθη κάποια τάξη . Συνεπώς δεν υπήρχε λόγος να ανησυχούν οι μονάδες. Εκστρατεία κατά της Πάφου αναλάβατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως εκινήθησαν κάποια τμήματα προς την Πάφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Ποιά τμήματα ήταν αυτά; Εκείνα που ήταν υποχρεωμένα να φυλάνε την Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το γνωρίζω αυτό.Το 3ο γραφείο θα μπορέσει να σας ενημερώσει επ'αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς δεν είχατε προσωπική αντίληψη ποιά τμήματα εξεστράτευσαν κατά της Πάφου;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν το γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιαννης). Ξαναγύρισαν μέχρι της 20 του μηνός τα τμήματα τα οποία είχαν διατεθεί για το α', β', γ' επιμέρους;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι , είχαν γυρίσει όλα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και πού ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Στους στρατώνες και ορισμένα έξω από τους στρατώνες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού στη Λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν είχε μόνο η Λευκωσία στρατώνες .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, και εκείνα που προορίζονταν για την άμυνα της Κυρήνειας , της Αμμοχώστου, των παραλίων της Κύπρου κ.λπ. είχαν πάει στη θέση τους;

2/3 Ο (Μ.Α.) 16.9.86

171

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε θέματα τα οποία άπτονται του Γ'Επιτελικού Γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, άπτονται όμως και της ιδιότητός σας ως αξιωματικών όλων. Τα είδατε τα τμήματα; Πήγαν στη θέση τους ή δεν πήγαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να πω ότι τα είδα τα τμήματα να πάνε στη θέση τους. Ξέρω ότι είχε αρχίσει και απεκαθίστατο η τάξη στους στρατώνες, στις πόλεις, παντού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στο διάστημα από 15 μέχρι 20.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς αφού ήσασταν Α2 , έτσι δεν είπαμε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ημουν βοηθός σε ένα τμήμα του 2ου επιτελικού γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ακούγατε ξένους σταθμούς;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ προσωπικα όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν ενδιαφερόσαστε γι 'αυτό το θέμα Ενδιαφέρονταν οι άλλοι συνάδελφοί σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι άκουσε κανένας ξένο σταθμό. Το Μπαϊράτ ακούγαμε μόνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι ήταν αυτός, τούρκικος;

3/3 Ο.Σ. Μ.Α. 16.9.86

172

ΜΑΡΤΥΣ. Τούρκικος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά, αυτόν έπρεπε να τον ακούτε. Το BBC το ακούγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ όχι, δεν το είχα ακούσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το γερμανικό, το γαλλικό, τους λιβανέζικους σταθμούς στους ακούγατε; Τι ακούγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είχα ακούσει ραδιόφωνο ούτε τηλεόραση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Κοντόση, τι πληροφορίες είχατε συγκεντρώσει, αφού είσαστε Α2 για την επικείμενη επιβατική επιχείρηση των τούρκων; Είχατε συγκεντρώσει καμια πληροφορία, ή ασχολείσθο μόνο με το πώς θα συλλάβετε το Λισσαρίδη; Ασχολείσθο σε ποιά πρεσβεία ήταν κλεισμένος ο Λισσαρίδης για να πάτε να του κάνετε καρτέρι; Με τι ασχολείσθο.

ΜΑΡΤΥΣ. Προσωπικά δεν με απασχόλησε το θέμα, κύριε Πρόεδρε. Πάντως τη τελευταία ημέρα ήταν διάχυτη η εντύπωση ότι κάτι πρόκειται να γίνει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή την εντύπωση τη διάχυτη δεν την είχατε εσείς που είσαστε αρμόδιοι να συγκεντρώνετε τις πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ προσωπικα;

4/3 Ο.Σ. Μ.Α. 16.9.86'

173

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και εσείς προσωπικά και οι άλλοι συνάδελφοί σας, το γραφείο σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Ό,τι πληροφορία είχαμε ή εντυπώσεις ή ενδείξεις, όλα ανεφέροντο στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυναμεων. Τίποτε δεν έμενε χωρις να αναφερθεί στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυναμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυναμεων της Ελλάδας;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιαννης). Στο ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα το ΓΕΕΦ ήταν εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή τα δίνατε και στο ένα και στο άλλο, ή τα δίνατε μόνο στο ΓΕΕΦ ;

ΜΑΡΤΥΣ. Το ΓΕΕΦ ανέφερε επισήμως στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και υπήρχαν πληροφορίες ότι επίκειται τουρκική απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι πληροφορίες άρχισαν από το βραδυ όταν πλέον είχε ξεκινήσει ο τουρκικός στόλος και τον είχαν πιάσει τα ραντάρ της αεροπορίας και του ναυτικού και παρακολουθούσαν τη κίνησή του και αυτό ανεφέρθη στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Και για να συμπληρώσω, εζητήθη να γίνει επιστράτευση κατά τη διάρκεια της νυκτός. Δεν επετράπη από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

5/3 Ο.Σ. Μ. Α. 16.9.86

174

Επετράπη μόνο να γίνει μια προεπιστράτευση, δηλαδήεπιστράτευση πυρήνων . Η επιστράτευση έγινε την άλλη μέρα το πρωί, την ημέρα της αποβάσεως υπό το ανηλεές σφυροκόπημα της αεροπορίας της τουρκικής και του ναυτικού. Αν η επιστράτευση είχε γίνει κατά τη διάρκεια της νυκτός πιστεύω ότι θα ήταν τελείως διαφορετικά τα πράγματα.

(3σ)

30
1/ 3σ Ι.Β. 16.9.86

175

Οσον αφορά αν βρεθήκανε στις θέσεις τους οι μονάδες ή όχι, έχω να αναφέρω το εξής : Οτι κατά την διάρκεια των προηγουμένων μηνών ίσως και ετών από την απόβαση των τούρκων ,ενώ υπήρχαν διάφορα πολυβολεία στα κρίσιμα σημεία των ακτών, τα πολυβολεία αυτά καταστράφησαν με την πάροδο του χρόνου, με σκοπό να ανεγερθούν ξενοδοχεία και διάφορες άλλες τουριστικές εγκαταστάσεις. Και αναπροσαρμόστηκαν τότε τα σχέδια του ΓΕΕΦ, γιατί δεν υπήρχαν πλέον οι οχυρές αυτές θέσεις με το να χρησιμοποιηθούν τα ίδια τα οικήματα αυτά στα οποία γίνανε στις θέσεις τους ξενοδοχεία και άλλα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος ΜΠασαγιάννης): Οι δυνάμεις που υπήρχαν στο ΓΕΕΦ και στην ΕΛΔΥΚ, ήταν ικανές να αποκρούσουν τουρκική αποβατική κίνηση ή δεν ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας αναφέρω, κύριε Προεδρε.

Απ οτι γνωρίζω από τα σχέδια, η Κυπριακή Εθνοφρουρά με την ΕΛΔΥΚ, είχαν ως αποστολή να αμυνθούν επί περιορισμένο χρονικό διάστημα, γιατί εν συνεχεία θα έμπαινε στην προσπάθεια η Ελλας να βοηθήσει. Δεν ήταν αυτάρκης η Εθνοφρουρά για να αντιμετωπίσει ολο το πολεμικό δυναμικό ενός Κράτους σαν την Τουρκία. Η αποστολή της ήταν περιορισμένη. Και νομίζω οτι την αποστολή αυτή την έφερε άριστα εις πέρας. Αυτά που λένε οτι δεν πολεμήσανε οι Κύπριοι

2/4σ Ι.Β. 16.9.86

176

είναι λάθος. Επολέμησαν και με αυταπάρνηση....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ '(Χριστος Μπασαγιάννης): Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τις πρώτες ημέρες. Με μεγάλη αυταπάρνηση. Επέφεραν τεράστιες απώλειες των εχθρών .....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Σας ρωτάω τι έγινε στις 20 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20του μηνός, αυτό σας αναφέρω. Ο εχθρός είχε περιορισθεί σε ένα πολύ περιορισμένο χώρο ενός - ενάμισυ τετραγωνικου χιλιομέτρου, δεν ξέρω, και άν η Ελλάς τότε βοηθούσε την προσπάθεια αυτή, πιστεύω ακράδαντα, σαν αξιωματικός και σαν Έλληνας, οι Τούρκοι θα είχαν την ουρά υπό τα σκέλη για 100 χρόνια, τουλάχιστον.

Διότι αυτό δεν ήταν απόβαση από στρατιωτικής πλευράς. Κάτι άλλο ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Χριστος Μπασαγιάννης): Τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν στρατιωτικό εγχείρημα πρώτα-πρώτα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε μια διακοπή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Ορίστε, έχετε το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Προεβλέπετο, λέει, βοήθεια από την Ελλάδα. Άλλος λέει οτι δεν προεβλέπετο. Να το ξεκαθαρίσουμε αυτό. Προεβλέπετο ή δεν προεβλέπετο;

3/4σ I.B. 16.9.86

177

ΜΑΡΤΥΣ: Απ'οτι γνωρίζω εγώ τα σχέδια προέβλεπαν να επέμβη η Ελλάς για να βοηθήσει την Κύπρο, να βοηθήσει την Εθνοφρουρά, διότι η Εθνοφρουρά δεν ήταν στρατός , ήταν Εθνοφρουρά. Σήμερα γνωρίζουμε ότι σε ένα σύγχρονο πόλεμο, το άλφα και το ωμέγα είναι η αεροπορία. Εδώ οι Κύπριοι καταδρομείς, οι οποίοι δεν είχαν να ζηλέψουν τίποτε από τους δικούς μας καταδρομείς, τους κάψανε επάνω στον Πενταδάκτυλο με ναπάλμ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή εάν την πρώτη μέρα στις 20ης του μηνός, οι δυνάμεις της Εθνοφρουράς, του ΓΕΕΦ δηλαδή και της ΕΛΔΥΚ, δεν ήταν ταραγμένες, αν θέλετε, δεν ήταν αραιωμένες σε διάφορες θέσεις ευνοϊκές για την εξέλιξη του πραξικοπήματος και ήταν στις θέσεις τους, μπορούσαν να αποκρούσουν την τουρκική αυτή επιχείρηση της αποβάσεως ναί ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Άλλο άν η Ελλάς βοηθούσε εκ των υστέρων στην εξέλιξη είναι άλλο θέμα. Εκείνη την μέρα μπορούσανε οι δυνάμεις της Κύπρου να αποκρούσουν την είσβολή , ναί ή όχι:

3 Η

(3σ)

1/3 Η.Γ. Κ.Β. 16.9.1986

178

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, όταν γίνεται ένα ανηλεές σφυροκόπημα από τα τουρκικά πλοία, με τά μεγάλα κανόνια που έχουν, όταν η Αεροπορία κτυπά συνέχεια και δεν υπάρχει αντίλογος από την άλλη μεριά, τί να αποκρούσουν; 'Ολοι όσοι ήταν εκεί θυσιαστήκανε. Και οι πυραυλάκατοι, που ήταν εκεί, θυσιαστήκανε κι'αυτές , όπως επίσης και οι στρατιώτες και οι εθνοφρουροί. 'Ηταν αποστολή θυσίας αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Πόσοι ήταν αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς δεν είμαι σε θέση να σας πω. 'Ενας αξιωματικός του 3ου Επιτελικού Γραφείου, θα μπορέσει να σας πληροφορήσει καλύτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, έχω την γνώμη ότι στο σημείο αυτό, πρέπει να διακόψουμε. Διαπιστώνω ότι κουραστήκαμε όλοι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: 'Εχουμε και απογευματινή συνεδρίαση, στη Βουλή, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Το ξέρω. Επειδή έχουμε και απογευματινή συνεδρίαση, γιαυτό λέγω να διακόψουμε.

Κύριε μάρτυς, παρακαλούμε να έλθετε την Πέμπτη στις 6.30'το

2/3 Κ.Β. 16.9.1986

179

απόγευμα, για να συνεχίσουμε την εξέταση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της Αιθούσης ο μάρτυς, κύριος Κοντάσης).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να μου δώσετε τον λόγο για να κάνω μία παρατήρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα κρατηθούν πρακτικά γι'αυτά τα που θα πείτε ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε, θα χρειαστώ. Θα φύγουμε μαζί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ συνεχίστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να συζητήσουμε το ζήτημα του χρόνου, σε σχέση με το μάρτυρα. Διαπιστώσαμε, κύριε Πρόεδρε, και από τους προηγούμενους μάρτυρες και από τον συγκεκριμένο, ότι υπάρχει μιά προσπάθεια συσκότισης σε σχέση με τα τρία ονόματα που προτάθηκαν για Πρόεδροι. Φοβάμαι ότι κάτι μπορεί να υπάρχει σε σχέση με ανάμειξή τους στο πραξικόπημα κατά του Μακαρίου ή στην προεργασία ή στην προετοιμασία. Θεωρώ, επομένως, ότι ο μάρτυρας μας εμπαίζει και αυτό είναι αναμφισβήτητο. Αλλά θα πρέπει να διευ-

3/3 Κ.Β. 16.9.1986

180

ρυνθεί ο χρόνος γιατί νομίζω ότι κάτι μπορούμε να βγάλουμε απ'αυτόν τον μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Μπαντουβάς έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να ενημερώσω την Επιτροπή επί ορισμένων πληροφοριών που έχω, πάλι από αξιωματικούς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Θα κρατηθούν πρακτικά γι'αυτά ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Να μη κρατηθούν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης): Επομένως παρακαλούνται οι στενογράφοι και οι υπηρεσιακοί παράγοντες να αποχωρήσουν.

(Στο σημείο αυτό αποχωρούν της Αιθούσης οι Στενογράφοι και οι υπηρεσιακοί παράγοντες και η συνεδρίαση συνεχίζεται χωρίς την παρουσία των).

'Ωρα λήξης 14.25'

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ.ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Σ. ΜΠΑΛΤΑΣ

Δ. ΛΟΥΚΟΥΤΟΣ

Κ. ΚΟΝΤΩΣΗΣ

Π. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Την ..17-9-1986.. ημέρα ..Τετάρτη...... και ώρα..10.00 π.μ.,
π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Α΄όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Μπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Ζακολίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ενώπιον του σε εκτέλεση της από ..16-9-1986.. αποφάσεως της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας ..Σ. Μπαλτάς.................. .... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής στις ..16-9-1986..................................

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ	ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Σ. ΜΠΑΛΤΑΣ

Ο ΠΕΜΠΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΕΘΕΑ,
ΣΧΗΜΑ + ΧΡΩΜΑ» ΣΕ ΧΑΡΤΙ FABRIANO
PALATINA 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΣΕ 2.500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2019